

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Det här verket har digitaliserats i ett samarbete mellan Litteraturbanken och universitetsbiblioteken i Göteborg, Lund, Umeå och Uppsala.

Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den tolkade texten kan innehålla fel.

Därför bör du visuellt jämföra den tolkade texten med de scannade bilderna för att avgöra vad som är riktigt.

Om du anser dig ha upphovsrätt till detta material, ber vi dig vänligen kontakta Göteborgs universitetsbibliotek.

The digitisation of this work is a collaboration between The Literature Bank and the university libraries in Gothenburg, Lund, Umeå and Uppsala.

All printed text is OCR processed into machine readable text. This means that you can search the document and copy its text. Older documents with print in poor condition can be hard to process and may contain errors. Compare the interpreted text visually to the scanned image to determine what is correct.

If you believe you own the copyright to this work, please contact the Gothenburg University Library.

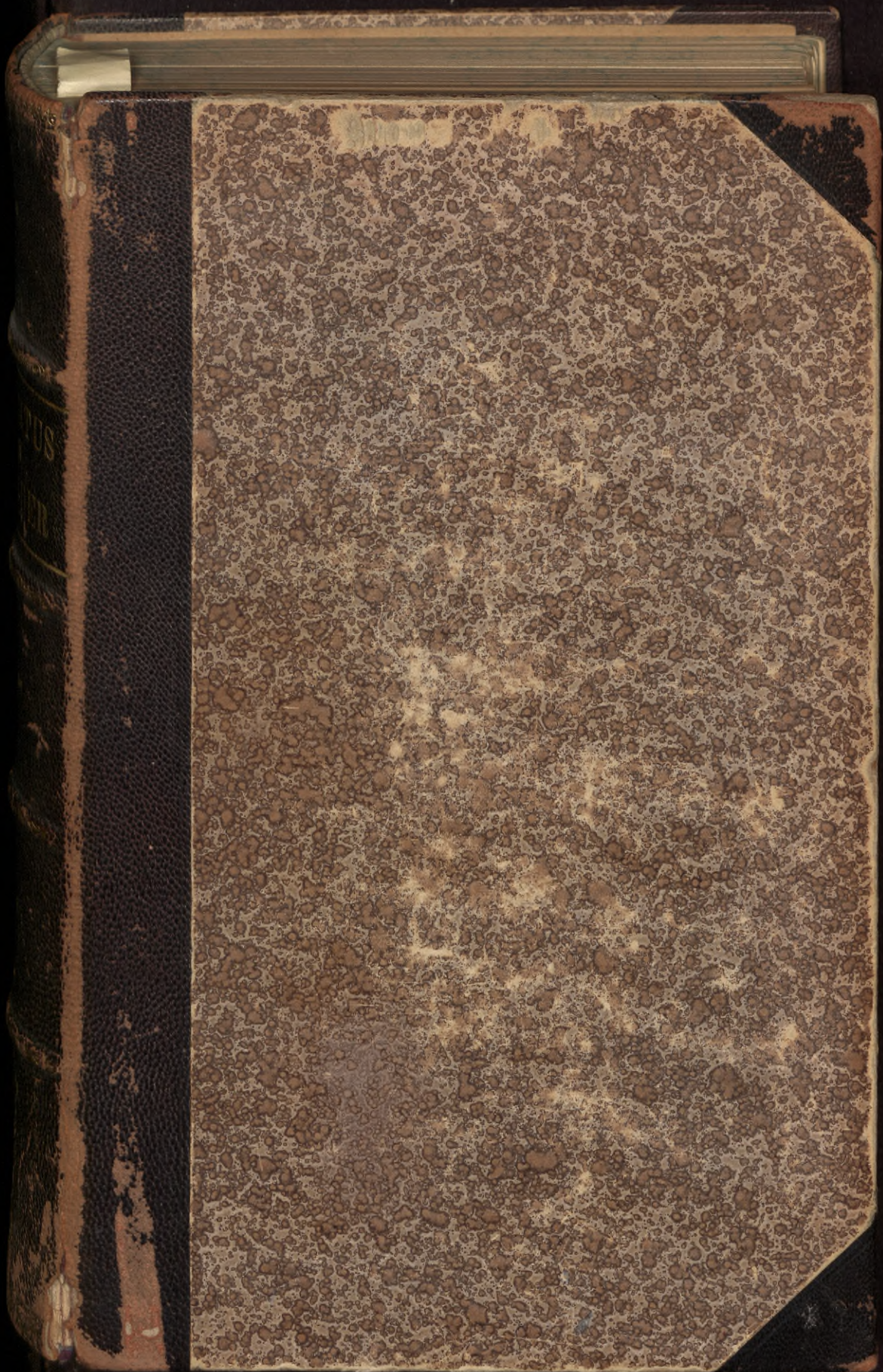
GÖTEBORGS
UNIVERSITET

LUNDS
UNIVERSITET

UPPSALA
UNIVERSITET

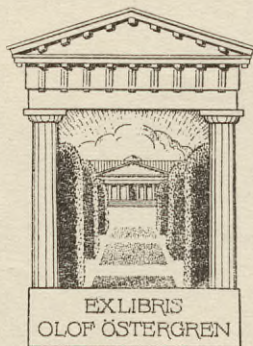

2:-
Johanniska

UNIVERSITETS-
BIBLIOTEKET
UMEA

Östergren

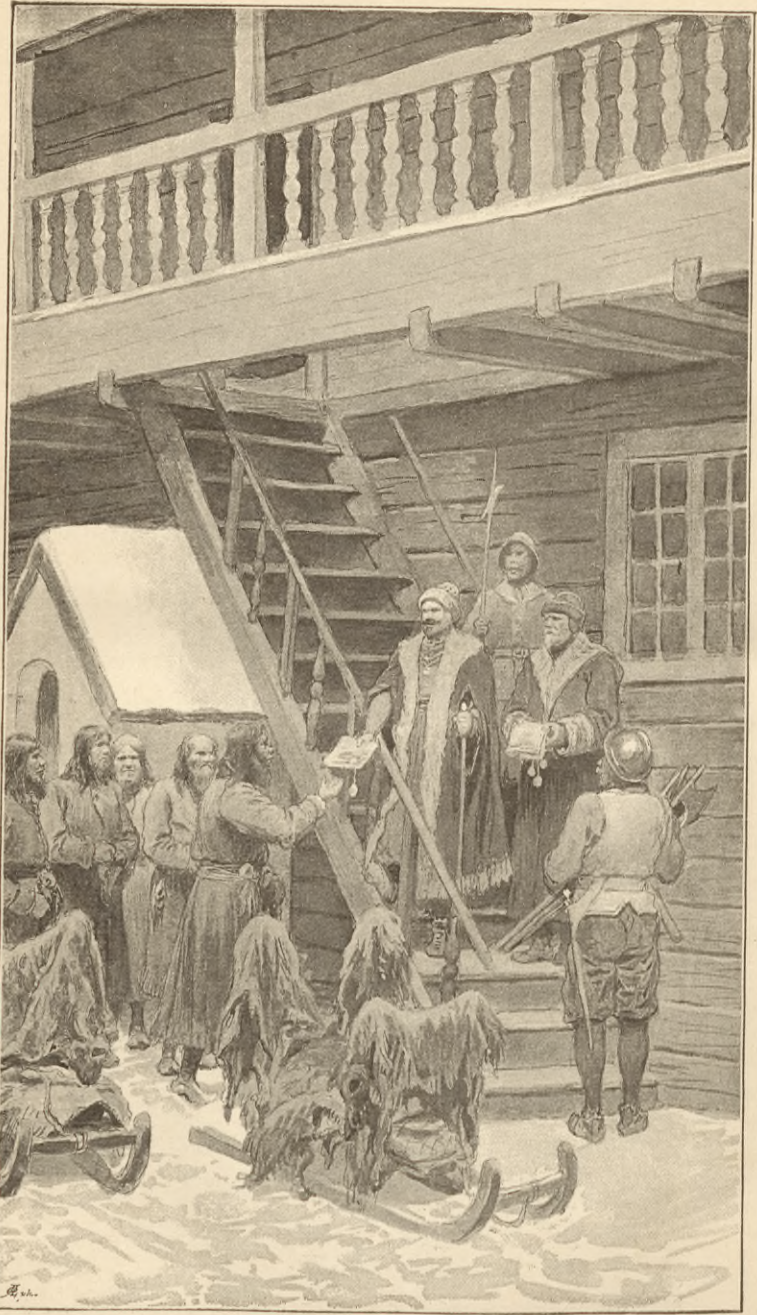
11991

EXLIBRIS
OLOF ÖSTERGREN

A. 180.

Olof Peter Frey
30/3 29.

Hertig Carl ger Örjan »byggnadssedel».

ÖRJAN KAJLAND

OCH HANS POJKAR.

SKILDRINGAR FRÅN

SVENSKA FINNARNES LIF OCH JAGTER

I VERMLANDS OCH DALARNES SKOGSBYGDER

AF

GUSTAF SCHRÖDER.

*Med 4 teckningar af August Malmström, illustrerad omslag af B. Liljefors
samt karta öfver Finnarnes invandringar till Sverige.*

STOCKHOLM.
ALBERT BONNIERS FÖRLAG.

GL²

ÖRJAN KALLAND

OCH HANS POLKAR.

SHAMPOAN TÄG

SVENSKA FINNARNES LIF OCH JÄGTER

ÖFVERSÄTTNING OCH ÖFVERSETTER

Öfversättning till främmande språk förbehålles.

GÖSTAR SCHRÖDER

ÖFVERSÄTTNING AV HERRN KALLANDS ÖFVERSETTER
ÖFVER SVENSKA FINNARNES LIF OCH JÄGTER

STOCKHOLM.

ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1893.

Till läsaren.

Redan då jag ännu var barn väcktes mitt intresse för de i Vermlands djupa skogar boende finnarne. Deras utseende, sätt, klädedrägt och språk kunde icke annat än väcka uppmärksamhet hos gammal som ung. Deras fattigdom, deras hårda kamp för tillvaron och framför allt deras jagter och sagor drogo mig oemotståndligt till dem och väckte hos mig en liflig häg för att närmare lära känna dessa ovanliga menniskor.

Så förde mig min verksamhet under många år midt ibland dem. Hvad jag då såg ökade mitt intresse för detta obemärkta folk, som midt i det 19:e seklet lefde i en vildmark och knappast till namnet var känt af det lands inbyggare, der det brutit bygd och framlefde sitt lif.

Det är detta lifliga intresse som föranledt mig, hufvudsakligast för ungdomen, sammanställa och förtälja de berättelser och sagor jag hört och bevarat i mitt minne. Att i dem ligger mycken sanning, är otvifvelaktigt, ehuru folklynnets är benäget att upphöja och med alla möjliga goda egenskaper utrusta dem som vunnit deras förtroende och aktning, men deremot endast se skuggor hos sådana som väckt deras ovilja.

Materialet till afdelningen *Litet historia* har jag förnämligast hämtat från doktor *Petrus Normans* akademiska afhandling: »Finnarne i mellersta Sverige» (Helsingfors 1888) och lektor *Gottlunds* »Läsning för finnar» samt *Albrekt Segerstedts* handskrifna anteckningar.

Kunna nu mina enkla berättelser om finnarnes lif och jagter väcka intresse och bevara minnet af ett främmande folk, som under otroliga mödor och försakelser brutit bygd och nu blifvit likställdt med oss svenskar, är ändamålet med detta lilla arbete vunnet.

Stockholm i november 1893.

Gustaf Schröder.

Innehåll.

Litet historia.

1.	Invandringen	1.
2.	Förföljelsen	6.
3.	Finnarne i Amerika	13.
4.	Invandringen till Norge	16.
5.	En finnarnes vän	18.
6.	Invandringsväg och bostäder	21.

Örjan Kajland och hans pojkar.

1.	Uppbrottet	39.
2.	Anti och Pecka på färd till Sverige	48.
3.	Första storjagten	59.
4.	Landsmän påträffas	63.
5.	Peckas äfventyr på björnjagt. Bäfverfangst	71.
6.	Vistelsen vid Peckafallet. Lodjursjagt	77.
7.	Märdfangst	82.
8.	Vid Malmberget	85.
9.	Åter på vandring	90.
10.	Ödebygget	93.
11.	I vildmarken	97.
12.	En björnjagt	103.
13.	Örjans färd till hertigen	107.
14.	Finntoipet i Oreskogen	110.
15.	Öfverfall och illdåd	115.
16.	Lyckligt möte	119.
17.	Insnöade	124.
18.	Finnugubben i Granberget	131.
19.	Renfjället	137.
20.	Bäfverjägarna	153.
21.	Rättskipning i vildmarken	164.
22.	Återseendet	169.
23.	Bogen	172.
24.	Den hemske gästen	183.
25.	Tillbaka i fjällen	192.
26.	Utför forsarne	194.
27.	Striden i Slagtardalen	197.
28.	Striden vid Viggen	201.
29.	Anti	208.
30.	Pecka	222.
31.	Den fredlöse	230.
32.	Striden på Bysjön	241.
33.	Förfärlig hämd	255.
34.	Unge Pecka	258.

Litet historia.

---

1. Invandringen.

Tiden för finnarnes inflyttning i Sverige torde numera vara vanskligt att bestämma. Det ges forskare som anse, att finnarne funnits här före svearnes invandring. Andre säga, att de inkommit på Erik den heliges befallning. För båda förutsättningarna saknas giltiga bevis. Så mycket synes dock vara historiskt utredt, att de omkring 1520 funnos vid det s. k. Vermlands berg, der de redan då voro rätt talrika.

Att invandringen fortgått efter ofvannämnda tid, är fullkomligt säkert, ehuru kanske icke i så stort antal förr än efter det s. k. Klubbekriget, (då hertig Carl lofvade finnarne sitt beskydd, och anvisade dem öde skogsmarker att rödja och bebygga.) Detta torde dock för denna tid hufvudsakligast gälla Vermland, att döma af en berättelse som Erik Göransson 1594 ingaf till hertigen.

Att några få finnar slagit sig ned i Ångermanland och Medelpad, derom upplysa oss kyrkotiondelängden för år 1600 samt Medelpads dombok för 1610.

Samtidigt pågingo inflyttningar till Helsingland och Gestrikland. År 1609 utfärdade kon. befallningshafvande i Gefle ett skydds- och skattefrihetsbref för tre finska familjer i Järbo och Ofvansjö, och konung Carl utfärdade den 18 februari 1611 ett öppet försvarsbref för »en hop finnar» som bosatt sig i Ockelbo.

Ehuru inga historiska handlingar styrka, att inflyttningen i Vermland fortgått denna tid, kan man dock med stöd af traditioner bland finnarne med visshet antaga detta, emedan finnarne i detta landskap jemte dertill angränsande delar af Norge i alla tider synas varit talrikast. Man kan äfven sluta sig till detta deraf, att enligt presterskapets längder på folkskattepenningarna för år 1606 funnos redan då inom Dalby finnskogar 131 personer mellan 16 och 60 år, samt att prestmannen *Fernow*, som väl senast i midten af 1700-talet gjorde sina forskningar om Vermlands land och folk, i sin 1779 utgifna *beskrifning öfver Vermland* säger om finnarne, att de efter Klubbekriget i flock inkommo till Sverige, »der hertig Carl tog dem nådigt emot och anviste dem till skogarne». En stor hop kom till Vermland, der de satte sig ned på skogarna i Bergslagen, Elfdalen, Fryksdalen, Jösse härad, Nordmarken och Gillbergs härad, eller liksom i en halfcirkel omkring landet.

Det är antagligt, att *Fernow* stödde denna sin berättelse på samtal med finnarne, samt att finnarne sjelfva hade den från sina förfäder; och med kändedom af finnarnes, allt intill senaste tid bevarade sanningskärlek torde *Fernows* berättelse vara lika tillförlitlig som den tidens historiska anteckningar.

Att *Fernow* gjort sina anteckningar rörande finnarne med allvar och intresse, framgår deraf, att han är i stånd att uppgifva icke mindre än 114 namn på finnslägter endast inom Elfdals, Fryksdals och Jösse härader. Olof Trätälja förde knappt mer folk med sig till Vermland än dessa finnar.

Att finnarne äfven före Klubbekriget icke varit så få, styrkes deraf, att hertig Carl den 6 oktober 1583 kungjorde »Wisst concept för finnar», deri dem medgifves rätt att slå sig ned å kronans skogar och uppodla jorden. Sex år skulle de vara skattefria. Detta »concept för finnar» synes hafva gällt för hela hertigdömet.

I likhet med sin far befordrade Gustaf II Adolf sitt lands uppodling genom att mottaga och beskydda de finnar, som lemnade sitt fädernesland, för att slå sig ned i Sverige. Den tidens finnar ansågo sig behöfva stort utrymme, och

måhända var detta orsaken hvarför flere invandrare slog sig ned längre öster ut och uppsökte de stora skogar hvar på Dalarne var så rikt, ty redan 1626 funnos finnar i alla de nordligaste och vestligaste socknarne i denna provins. I Orsa socken vet man att finnar inflyttat redan ett århundrade förut, eller 1526, men den talrikaste invandringen torde skett vid början af Gustaf II Adolfs regering.

Under drottning Kristinas tid utbreddes sig finnarne i mellersta Sverige, och enstaka flockar inkommo från Finland och drogo till Vermland. Sannolikt öfverskredo de vid denna tid gränsen till Norge mer allmänt än förut.

De första finnarnes inflyttning till Sverige synes den der bofasta befolkningen ej skänkt någon uppmärksamhet; men snart beskyllde de finnarne för att göra dem förfång, och klagade öfver att dessa slagit sig ned för nära bolbyarne, att de höggo ned skogen till svedjor och förorsakade brand i skogarne, som derigenom förstördes. Snart blef denna klagan högljudd, och missnöjet med så väl finnarne som svedjandet ökades.

Att svedjandet bedrefs med öfverhetens goda minne, framgår af hertig Carls öppna bref till allmogen i Vermland 1587, deruti han anbefaller dem »att fälla och svedja så mycken skogsmark, att i rättan tid om hösten derå kan ut-sås en tunna råg».

Då nu äfven svenskarne anmanades att svedja och lärde detta sätt att bruka jorden af finnarne, ansågo de sig som undanträngda af de invandrande. Dertill bidrog äfven, att en hel hop finnar slagit sig ned i bergslagen och dref kolning och bergsbruk. Detta sågs med stor ovilja.

Allt efter som de sex friären finnarne erhållit för sina bebyggda och odlade torp tilländalupit, blefvo de skattelagda, och sedan egde de dem enligt hertig Carls förordning af 1582 »med rätt att dem i evärdliga tider behålla och besitta».

Finnarnes jordbruk var i grunden svedjandet, tills de hunnit odla upp jorden, och detta togs också i betraktande vid skatteläggningsen eller så, att de flesta finnar ansågos besutna när deras hemman kunde uppskattas till en fjärdedels hemman eller mantal. Då en bonde behöfde ett helt

hemman för att kunna lefva, var klart, att en finne icke kunde lefva på ett fjerdedels på annat sätt än med svedjande, hvilket också var värderingsmännens åsigt. Så fortgick det till hertig Carl Filips död.

Då hörde den största delen af jorden i Vermland kronan till, hemmanen måtte vara större eller mindre. Fernow säger sid. 565: »Och om icke just alltid hände, att åboen blef drifven, då hemmanet anstod en annan, som bättre anstod fogdens pung, så var dock en svårighet som hemmanen voro utstälde för så snart der antingen kom till att bo en lathund eller missväxtår inföll eller krig. Då lemnades hemmanet antingen helt och hållet eller till en del öde, och kronan gick miste om både soldaten och räntan.»

Gustaf II Adolf insåg huru vacklande denna ställning var i det ögonblick han behöfde penningar till sitt tilltänkta tyska krig. Han fann, att han skyndsamt och utan känning för folket kunde skaffa sig penningar. Bonden skulle också i allmänhet blifva mer mån om att sköta sitt hemmansbruk, om han finge friköpa sitt hemman till skatte. Den 21 april 1629 utfärdades denna kungörelse, som hade vigtiga följder, i det en mängd hemman öfvergingo från kronan i enskilda händer.

För finnarne hade dessa skatteköp den största betydelse, ty man hade icke varit så nogräknad med att förut låta dem sätta sig ned, bygga, svedja och bränna på bolbyarnes skogar äfven i sjelfva bergslagen. Nu blef man mer nogräknad, och snart utbröt osämja. Bland de tvister som först kommo inför domstol var en sådan mellan brukspatron Carlström på Uddeholm och Sandsjöfinnarne. Finnarne måste utstå en hård medfart, och en stackars finne fick springa gatlopp vid Råda kyrka, utan att hafva begått annan förseelse än att han gått i bergslagen och tiggat under en lång följd af år.

Nu uppstod en hård strid för finnarne. Bosättning och inflyttning pågingo dock lika fullt på kronans skogar, på samma sätt som i Carl IX:s tid. Men finnarne blefvo försigtigare, och många instälde sig personligen i Stockholm för att utverka sig s. k. byggningssedlar på de platser dem

de skulle få upptaga. Andra åter voro nog liknöjda att försumma detta och drogo genast ut till skogarne och vistades der »utan pass och besked», tills de omsider, vare sig frivilligt eller nödtvunget, sågo sig föranlåtna att begära kungabref. Sådana kungabref utfärdade Gustaf II Adolf många, ty den finska invandringen fortgick under denna tid regelbundet.

Emellertid klagade den svenska befolkningen öfver den finska befolkningens tillväxt och öfvervåld, och med anledning häraf befallde Gustaf II Adolf, att skrifvaren Anders Erikson i Helsingland skulle ransaka i ärendet, tingföra och belägga med böter de finnar som gjort sig skyldige till öfvervåld.

Bland de invandrade finnarne funnos många som dels voro oförmögna att skaffa sig fast bostad och dels saknade håg för arbete. Andra torde för lagbrott i hemorten lemnat denna och ströko omkring i skogarne, uppehållande sig med jagt, fiske, och då nöden tvang dem dertill, med tillfälligt arbete. Om dessa innehöllo skrifvarens order, att sådana lösfinnar, »dreffsefinnar» eller »strukfinnar» skall han allesamman fasttaga och sätta under knektarne, och ändtelligt laga att de icke slippa vid högsta straff. Att de svenska bönderna voro villige att härmed bistå skrifvaren, framgår af de berättelser som ännu lefva.

Hittills hade endast de svenska bönderna klagat: nu inkommo klagomål öfver finnarne äfven från landshöfdingarne i Norrland, Nerike och Vermland, »att de onödigt utödde skogarne, hyste och härbergerade förrymde knektar och annat lättfärdigt partie». På dessa klagomål svarade förmyndarestyrelsen, att de (landshöfdingarne) skulle »praktisera genom hvad medell sådant bowerie kan inställt blifva».

Och härmed började förföljelsen mot finnarne. Landshöfdingen i Vermland Gustaf Leijonhufvud föreslog regeringen, att lösfinnar borde straffas med att på egen kost arbeta en eller två månader i grufvorna och sedan landsförvisas.

Detta godkändes, och regeringen uttalade sin belåtenhet med landshöfdingens nit. Landshöfdingarne tillerkändes

i vissa fall en ganska vidsträckt makt. Så t. ex. egde de rätt att utan dom och ransakning låta afrätta skogsstrykare, röfvare och grofva förbrytare som ertappades på bar gering. *) Vidare tillade regeringen: »att om några finska torpare funnos hvilka erna förblifva bofasta och ega förmåga att till landets och kronans gagn förbättra torpet, så, på det att kronan icke någon ränta mista må af de andra torpen som det lösa parti rymma måste, kunnen I dem bolbysbönderna tillslå och utlagorna fordra». I slutorden är regeringen mer radikal. »Eftersom finnarne ej stå att öfvertala att begifva sig till städerna, utan vilja förblifva i skogarne, så kunnen I låta de gamla och allenast en besitta hemmanet, och alla de andra flytta till städerna att der sitt handtverk drifva. Och hvilken det icke vill eller kan göra, den må när utskrifning blifver tagas till knekt, och han som på hemmanet sitter kola åt honom som handtverket i staden drifver.»

2. Förföljelsen.

Från och med denna tid blifver en fortsatt vistelse i Sverige mycket svår för finnarne. Ja, man kan säga, att med 1637 begynner förföljersernas tid. De svenska bönderna, som tyckte, att finntorparene »sutto deras bolbyar för när och gjorde dem märkelig intrång och skada» — såsom den vanliga klagovisan lydde — försökte på allt sätt att få dem vräkt. Om finnen hade sitt kungliga fastebref i behåll, fick han i de flesta fall kvarstanna på torpet; men om detta hade förkommit, eller om torpet blifvit anlagdt utan tillstånd, fördrefs han utan förbarmande, så vida nemligen lagens väktare deri lyckades.

Och detta var ej alltid fallet, ty finnen försvarade sig och sin jordtorfva. [Den trögtänkte, envise mannen, som

*) C. T. Odhners »Drottning Kristinas förmyndare», sid. 200.

lefde i sin undanskymda ödebygd och föga berördes af nyare ideer, kunde ej så hastigt sätta sig in i nyskapade förhållanden och förstå regeringens nu mera ändrade åsigt om hans hemortsrätt i landet. Han visste, att hans fader eller farfader af hertig Carl blifvit inkallad till landet och uppmanad att svedja, och nu hette det, att han, arvingen, skulle drifvas bort eller ock tvingas till ett annat lefnadsätt. För honom låg det nära till hands att antaga, det de lokala myndigheternas stränghet, lika litet som afundsjuka grannars åtgärder, egde stöd i gällande lag. Under sådana omständigheter återstod för honom ingen annan utväg än att gripa till vandringsstafven och hos regeringen i Stockholm anföra klagomål.

Riksregistraturet för den 14 april 1637 har bevarat namnen på sju finnar från Vesternorrland, hvilka infunno sig i hufvudstaden och uppgäfvo, att de hvarken genom skogsåverkan eller öfverträdelse af jagtstadgan tillfogat kronan och andra åbyggare skada, hvarför de bönföllo om att få besitta sina hemvist. Undersökning i saken påbjöds, och landshöfdingen befalldes att »så procedera, att patentet i alla sina clausuler blefve väl iakttaget».

Som ett säreget undantagsfall måste man väl anse det, då svenskbygdens folk, d. v. s. här representeradt af allmogen i Hanebo, Arbrå och Bergsjö i Helsingland, i underdånighet begär »att njuta och behålla hos sig tre finnar, hvilka äro goda smeder och landets invånare med sitt arbete väl kunna betjena». Härtill kan regeringen ej svara annat, än att hon i patentet om finnarne ej åsyftat dem, af hvilka landet och kronan kunde hafva någon nytta.

Ett par år senare gaf finnarnes envist fortsatta svedjebruk anledning till en ny förordning. Från landshöfding Carl Bonde hade inlupit klagomål öfver finnarnes svedjande och skogsåverkan, hvarpå regeringen, med godkännande af hans förslag till afhjelpande af detta ofog, gaf honom order*) »att uppbränna finnarnes rior och hus, som de sig i skogarne här och der uppsatt hafva, så som ock deras säd, när den mogen

*) Af den 22 juni 1641.

är, antingen afhända eller ock i lika mätto uppbränna, så att de af brist på lifsmedel må begifva sig ur skogarne».

Likartade påbud utgingo åt många håll. Sålunda kan ur det äldsta bevarade domboksprotokollet (af den 14 juli 1641) för Grythytte tingslag inhämtas, att bergmästaren »tillsade allmogen om höga öfverhetens vilja och befallning, att (för) alla finnar eller torpare, som intet hvarken bruka bergsbruk eller åker och äng, utan fälla skog, skola deras hus och råg uppbrännas».

Följden af dessa omenskliga befallningar blef, att deputationer af finnar åter infunno sig i Stockholm och anförde besvär öfver lidna oförrätter. Utskickade från Gränge i Vestra bergslagen sade, att de med konung Gustaf II Adolfs och landshöfdingarnes tillstånd upptagit torp, som blifvit skattlagda, samt derpå nedlagt stort arbete, och som de ej fällt mera skog än hvad behöfligt varit till upptagande af åker och äng, anhöllo de om skydd. | Saken återförvisades till landshöfdingens undersökning och dom. | Resolutionen härom slutar med en befallning, »att någon uppsikt och inseende hafves med de kvarsittande, att de inte måge mer skog hugga, än som de till sina nödiga hus behöfva eller eljes hinna rödja till åker, äng och andra tillägor».

Antagligen härleder sig från samma tid en odaterad böneskrift, börjande med orden: »Vij fatige skatskyldige Finske Nation uthi Liusnärss Finnemark.» Finnarne vid Ljusnärs kopparbruk berättade deri, att den gode herren Christier Bonde för några år sedan för deras välförhållandes skull och brukets förkofran tillätit hvarje bonde att årligen hugga ett fall om ett halft tunnlands vidd, men efter det den nådiga drottningen låtit stränga mandater mot stor fallhuggning utgå, hade äfven de blifvit bötfälda för fem års fall. Men dessa hade blifvit uppgifna dubbelt så stora som de i verkligheten voro. Derför anhöllo de, nödstälda som de dessutom voro genom stora skulder, om förskoning från böterna. De slutade sin i de ödmjukaste ordalag affattade skrifvelse med att tillönska Hennes Kungl. M:t all andlig och lekamlig välmåga — något som de i sanning sjelfve saknade.

Den ofvan nämnda förordningen af den 22 juni 1641 förnyades ytterligare, första gången den 16 mars 1642, och andra gången den 29 augusti 1644. Slutligen utkom den kungl. förordningen af den 22 mars 1647, deruti det heter § 3:

»De torp och gårdar som blifvt utan lof på allmänningar byggda, äfvensom de hvilka fått dertill lof, men äro nog små att ej kunna åläggas ett fjerdedels hemmans skatte (obs. att finnarnes bostäder voro vanligtvis skattlagda till ett åttendedels hemman, eller ett åttendedels mantal) skola *utödas, ödeläggas, och åter till skog låtas växa*».

Hvarefter det § 8 heter: »Alla andra som der svedja, eller nedsätta sig, *dem skall man fritt söka att fånga och såsom andra skadedjur afskaffa*»; samt i § 9: »De finnar som äro bergverken mera hinderligt än beforderligt, *deras byggning och torp må uthriftas och afskaffas, deras sveder medh säden dem ifråntagas, och hvar någon sedan finnes, den skall fängslas, hans byggning uppbrännas, och hafter derhos förgjort sitt arbete, och hvad hos honom och i hans värjo finnes, gånge treskiftes, oss, landet (eller häradet) och åklagaren.*»

»Att de straffbestämningar,» yttrar en svensk författare, »hvarmed man ville drifva dem till lydneå voro alltför hårda, må icke förnekas, och måhända låg just i denna omständighet, som försvårade deras tillämpning och framkallade ett halsstarrigt motstånd, ett af skälen hvarför de ej medförde åsyftad verkan. Men så uppfattade man icke saken på den tiden. När ett föreskrifvet straff icke framkallade laglydnad, sökte man anledningen dertill uti dess icke nog afskräckande strånghet och skärpte det ånda till orimlighet.»

I den nya skogsordningen — landets egentligen åldsta skogslag — dat. den 22 mars 1647, inföto derfor nya strångra stadganden för finnarne. I en af dess paragrafer heter det:

»Dher sigh någre finnar uti dhesse förledne Åhren på dhe store Skogarne i Vester Norlanden, Dahlarne, Bergslagen och Vermeland nedersatt och bygd hafva, då skole våre Landshöfdingar medh Laghmännenn, Häradshöfdingarne och Nembderne hålla ther effter een fljttigh ransakning, och så vijda dhe finna nogon att hafva sig nedersatt på dhe Skogar och i dhe Landskap, som byggias kunna uthan Landsens skada och, Finnarne anten hafva rögt sigh Åker och Ång, eller thet ånnu göra kunna; Legenheten och är dher till och dhe på visse sätt försåkra Cronan at vilia rödja Åker och Ång uppbyta, eller sigh till

Bergzwerkens befordring begifva, dhe skole dheras Torp unnas, eller aff visse Män tildehlas att byggia uppå » — — Men så framt dhe icke hafva dhet upsåth och sådant medh gerning betyga: Eller ock at dheras byggjande befinnes Landet och Bergzwerken mera hinderligt än befoderligt, dherom Laghmännen, Häradshöfdingen och Nembden ransaka och döma skole, tå må hans Byggning och Torp utrijfwas och affskaffas, theas Sweder med säden dhem ifrântagas, och hvar nogon sedan finnes, att uthan tillståndh dher arbeta och byggia igen, then skal fängslas, hans Byggning upbrännas och hafwe dher hoos för gjordt sitt Arbete, och hwad hoos honom och i hans werie finnes till treskiptes, Oss, interresserade Landet eller Häradet, så och åklagaren.»

Sedan den nya förordningen utgifvits, inkommo numera sällan klagomål till regeringen öfver finnarnes framfart, ty de svenska bönderna och bruksegarne, som för sina fordringar vunnit stöd i allmän lag, anklagade finnarne vid häradsrätterna och befriade sig ifrån dem, sedan synenämnden afgifvit sitt utslag och rätten sin dom. En annan paragraf säger:

»Dher och nogon Bonde här effter tilstädier nogon Finne heller nogon annan at byggia och boo således (d. ä. till landets och bergsbrukets skada) på sin Skogh, som sagdt är, han skall första gången plickta med 40 Daler Sölfwer Mynt; kommer han oftare igen, *tå skal han straffas till Galgen*, dher Wij honom icke willia benåda och pardonera.»

Denna öfver höfvan stränga lag och dess hårda tillämpning väckte nationalhatet till lif. Svenskarne sökte fördrifva från sina skogar de icke skattlagda finnarne, men dessa gjorde segt motstånd. Sägnera bevara minnet af många blodiga dramer, hvare å ömse sidor yxan och lodbössan spelade hufvudrollerna. Som emellertid den för tillfället förlorande parten vanligen hämnades, hafva de båda nationaliteterna ingenting att förebrå hvarandra. Flere af de finska deltagarne i dessa strider nödgades biltoge fly öfver till Norge och funno der skydd hos sina stamförvandter.

* * *

/ Skogsordningens stränga bud angående svedjandet kunde dock ej länge följas. Den 13 dec. 1673 utkom en förord-

ning om mildring af straffet; spöslitning användes å den som oloffigen svedjade. »Och, vid sidan af de under senare delen af 1600-talet för hela riket utgifna förordningar om skogarne, tillkommo för enskilda delar deraf åtskilliga resolutioner och förklaringar, hvilka ofta innehöllo ganska viktiga afvikelser från de allmänt gällande föreskrifterna. Äfven landshöfdingarne torde på grund af den rätt, som dem tillkom att meddela bestämmelser af ekonomisk art inom sina län, ej sällan utfärdat viktiga kungörelser i frågan om skogsvården.» Allt detta gaf skogslagstiftningen en ganska lokal karakter, och dess tillämpning gjordes beroende af vederbörande myndigheters mer eller mindre goda vilja.

En mängd olika förordningar utkom derjemte, bland annat en år 1650, som förbjöd finnarne att hålla sto, »efter hingstarne ej fingo gå stilla på bete». Detta förbud, som varade i 40 år eller till 1690, gjorde, att finnarne ej kunde förse sig med dragare, utan nödgades köpa sina hästar från Norge, hvarigenom den norska hästhandel kom i gång, som bibehållit sig till senaste tid.

År 1671 blef det vid 40 marks vite likaledes förbjudet att från skogen hemta barr och taga löf för getter och får, och slutligen 1735 blef det förbjudet att hålla getter.

Äfven andra förordningar tryckte finnarne och äfven bönderna hårdt. Så bestämde landshöfdingen G. Soop i Vermland, att finnarne vid 40 marks vite ej finge sälja sina kol der de fingo dessa bäst betalda eller dit de hade närmaste vägen, utan tvingades att släpa dem till enkom anvisade bruk, der de fingo åtnöja sig med det pris som af bruksegaren bestämdes, hvilket den tiden utgjorde 16 styfver per stig eller 2 runstycken per tunna. Vid finnarnes klagan häröfver gillades detta pris af Bergskollegium och stadfästes af konung Fredrik den 27 juli 1726.

Likaså förbjöds all timmerhandel med Norge, vid varans förlust och 2 års fästningsarbete, lika för köpare och säljare samt dem som hjälpte till att hugga och köra. En förordning af 1682 stadgade, att de finnar som icke lärde sig svenska skulle drivas ur landet.

Man kan tycka, att ofvan anförda lagbud skulle gjort det omöjligt för finnarne att existera och ännu mer att föröka sig; men så var icke förhållandet. De gingo fortfarande framåt. Troligen insågo lagarnes öfvervakare, att påbuden voro orimliga och stundom utförbara, ty det är otvifvelaktigt, att finnarne gjorde ett envist och tappert motstånd, dels med våld och dels genom list.

Det torde icke ha fallit sig så lätt att utföra straffbestämmelserna mot de aflägsset boende finnarne, ehuru domböckerna vittna om, att mångt finnbygge blifvit brändt och mången finne fallit vid försvaret af sitt under nöd och försakelse mödosamt uppbyggda hem. Också fruktade man för hämden, ty den husville finnen hade ej mycket att förlora, och att hämdkänslan efter ett öfvergånget ohyggligt våld gjorde sig gällande, derom behöfver man ej tvifla.

Att finnarne som den svagare parten använde list, veta vi, ty dels anföll han sina vedersakare lönligt vid tillfällen som bekantskapen med lokala förhållanden beredt honom, och dels skadade eller förödde han sina fienders egendom. Den långt från böndernas hem i skogarne ströfvande boskapen lemnade goda tillfällen till hämd, och sagorna berättar om att finnarne bortfört, nedstuckit eller förgiftat böndernas hjordar.

Från uråldriga tider hafva finnarne haft rykte om sig att kunna trolla och af detta rykte begagnade de sig. Mången bondes ko som sjelfdödt ansågs hafva fallit för trollskott. Att mångt af böndernas kreatur blef, äfven inomhus, förgiftadt eller på annat sätt dödad af kringlmygande hämdfulla finnar, har ej sällan händt, äfven i tiden för mitt minne.

Finnarnes beslutsamma mod och tapperhet vid försvaret af sina bostäder och sin egendom, samt fruktan för deras hämd, gjorde nog, att de såväl af lagens väktare som af bönderna lemnades i ro, och de stränga påbuden blefvo till största delen utan verkan. Hade förhållandet varit annorlunda, skulle finnarne blifvit utrotade.

Det är antagligt, att finnarne i Vermland voro bland de af svenskarne hårdast ansatta, men sedan de blefvo talrikare, ansågs nog, att de äfven voro nyttiga och goda att

hafva, i synnerhet vid krigstider, och man försummade icke vid sådana tillfällen att taga deras hjälp i anspråk, särdeles vid gränsen, der de voro dugliga kunskapare.

Enligt Fernow deltog några hundra finnar i Hannibalsfejden 1644. I ett slag på isen i närheten af Eda skans stodo finnarne jemte rytteriet på östra sidan. De hade höga berg på sidorna, så att fienden ej kunde slippa fram, hur skarpt han sköt. Om slaget säger han vidare: »Men hur litet de hade att skjuta med, släppte de dock icke hvarken passet eller landsvägen förr än deras kapten, Lorentz, blef skjuten i axeln; då drog hvar och en åt sitt håll i mörkret, som får utan herde, med den lilla trösten att de på hela dagen icke förlorat mer än 30 man, då de likväl nedgjort 300 norske.»

Flere berättelser vitsorda, att finnarne med beröm deltagit i de vermländska fejderna och dervid stridt tappert, men äfven lidit stora förluster dels i den ofvannämnda Hannibalsfejden, dels i Krabbefejden 1657—1660, samt i Gyllenlövs-kriget 1675, äfven kalladt fyra-årsfejden, och slutligen i den stora ofriden 1709—1720.

3. Finnarne i Amerika.

En del finnar funno dock lifvet svårt i de svenska skogarne och drogo ut till Amerika. De första man känner drefvos dit för brott mot förordningen om svedjandet. De voro från Sunne socken i Vermland, och en tid derefter fick landshöfding Stake befallning att öfvertala de finnar som bodde i hans län att öfverflytta till den nyanlagda kolonien Nya Sverige på Delawareflodens stränder.

Enligt hans uppgift lyckades han ej deri. Han lät då fasttaga en hop finnar och insätta dem i fängelse i Karlstad. Detta skedde i april 1641.

På hans derefter framställda fråga huru med fångarne borde förfaras svarade regeringen, »att det var behagligt

att det lyckats honom att få sådana skadlige och skogsförderfvande finnar och löst partie vid hufvudet, och om desse icke godvilligt begåfvo sig till Nya Sverige, skulle de anskaffa gode män som gingo i borgen för att de samvetsgrant skulle upptaga till odling ödeshemman eller nya torp. Förmådde finnarne ej detta, hade de ingen annan utväg än resa till Amerika, eller ock skulle landshöfdingen låta slå dem i jern och hålla dem till arbete på kronans slott och gårdar.»

Att en del finnar begåfvo sig frivilligt till Amerika, veta vi af »Kort beskrifning om provinsen Nya Sverige i Amerika af *Thomas Campanius*»: »Charmassungh Finland: där bodde finnarne uppå och var med starka hus bebyggd, dock utan Skantz. Det är beläget ifrån Christine Skantz två och en half tysk mil siövägen öster uth, Landzvägen två och en half Svenska dryga mil.» En i arbetet intagen karta utvisar, att »Finland» låg emellan Fort Kristina och Nya Göteborg på Delawareflodens vestra strand, sydvest om nuvarande Filadelfia.

De flesta af finnarne hörde till den grupp af befolkningen som benämndes »frimän», hvilket ord betecknade de nybyggare, som af egen god vilja rest till Amerika och der åtnjöto vissa friheter och förmåner. Andra grupper åter bildade kompaniets tjenstemän, hvilka uppbyro årlig lön, samt »löst parti och missgerningsmän (deporterade)», som bodde på en afskild plats och användes som slafvar. Hur många finnarne voro, kunna vi ej uppgifva, ej heller veta vi, om flere eller färre af de ungefär 300 finnar, hvilka 1649 anhållit att få resa till Nya Sverige, blefvo i tillfälle att fullfölja sin afsigt.

Hvilka finnarnes syssetsättningar voro, framgår af ett bref från William Penn, dat. 1683, der han skrifver: »De första invånarne af de kristne här i landet ha varit holländare och dernäst svear och finnar. De förre beflita sig om handelskap, de senare om åkerbruk.» I ett tio år senare afsändt bref yttrar sig en finne om landets fruktbarhet och näringskällorna: »Hvad som anbelangar vårt allmänna tillstånd uti detta landet, så äro vi mest allesamman bönder, som plöja och så, manuera land — mägta kosteligt och

fruktbarande, — erhålla goda skördar och rikligt uppehälle, exportera bröd, säd, mjöl, öl o. s. v. Våra hustrur och döttrar befita sig mycket om spinnande och väfvande. Vi bo i stor vänlighet och enighet med indianer, som på många år oss icke hafva någon skada tillfogat.»

Med sin högste chef voro emellertid frimännen icke belåtna, ty 1653 inlemnade de till regeringen i Stockholm en skrift, hvori de klagade, att guvernören Printz vid lifsstraff förbjudit dem all handel och användning af marken till odling och af vatten till fiske, samt »Hafver guvernören,» skrefvo de, »hotat oss, att han ville oss traktera så, att våra hustrur och barn gråta skulle och vi till våra hufvud skola skallota blifva, der på vi exempel hafva för ögonen af Anders Finne såsom ock af de andra finnarne på Finland, hvilka äro drifna af hus och jord, och deras hustrur nu somliga äro derigenom komna ifrån wedt och skiäll, förutan lag och dom, och nu fattiga enkor måste med sina små barn gå och tigga bröd.» Den tionde klagopunkten innehöll en begäran, att Anders Finne skulle få behålla den råg guvernören afdömt honom.

På höstet 1653 återreste Printz till Sverige och lmnade då en svarsskrivelse, dat. den 3 aug. 1653, på »rebellernas» klagomål, i hvilken han förnekade deras befogenhet. Beträffande den misshandlade finnen yttrar han: »Öfver Anders Finne är laga dom gången, men Lasse Finne och Karin Finska för trolldom och annan orolighets skull oss ifrån skilda, dock dem bättre land och lägenhet igen gifvit, än de hafva haft.»

Hufvudorsaken till Printz' återfärd till Sverige låg dock deri, att holländarne, som 1651 på Delawareflodens vestra strand uppfört Fort Kasimir, rustade sig att på fullt allvar angripa den svenska kolonien. I aug. 1654 afseglade den holländske guvernören Stuyvesant med sju skepp från Nya Amsterdam och angrep Nya Sverige med sådan framgång, att i september hela kolonien befann sig i hans händer.

I kapitulationsfördraget bestämdes, att de af koloniens embetsmän och undersåtar, svenskar och finnar, som det önskade, skulle få återvända till Sverige; de som föredrogo att kvarstanna skulle få vidblifva den augsburgska tron och

för sin räkning anställa en predikant. De flesta stannade, emedan de en gång gjort sig förtrogna med förhållandena i det nya hemlandet.

4. Invandringen till Norge.

Bland de utvägar den svenska regeringen använde för att göra sig af med de skogsödande finnarne var äfven den att återförvisa dem till det land hvarifrån de kommit. Och detta sätt låg visst nära till hands, men hur det skulle tillämpas, hur det blefve möjligt för den sedan många år bofaste finntorparen att lemna sitt hem och med hustru och barn draga tillbaka öfver hafvet, dessa svårigheter tog man ej med i beräkningen. Derför blefvo äfven påbuden (t. ex. af den 2 mars 1636 och den 7 dec. 1682) i så godt som alla fall utan verkan.

Från de närmast följande femtio åren hafva vi stort ingenting att anföra som gäller återflyttningen till Finland. En och annan finne flyttade dock åter till hemlandet.

Till Norge skola finnar från Vermland redan omkring år 1600 invandrat, då medlemmar af slägterna Mulikka, Raisäinen och Lehmoinen bosatte sig omkring Rögden i nuvarande Grue finnskog. Från denna trakt, hvilken fortfarande bildar hjärtpunkten i de norska finnarnes område, utbredde de sig åt norr genom Elverum till Trysild, åt söder öfver hela sträckan af åsar genom Vinger, Näs, Urskrug till Sitskoven i Höland. Andra gingo öfver Glommen och utbredde sig öfver utmarkerna i Odalen till Stange i Hedemarken och ända bortåt Mjösen. Härifrån följde de den höga åsen, som böjer sig norrom Tistedalen och Asker till Modumsåsen, och vester om Beina-Drammenselfven i Ådalen och Sigdal ljödo finnarnes yxhugg i skogen. De bosatte sig sålunda i socknarna Meidskog, Vinger, Brandvold, Grue, Hoff, Aasnæs, Vaaler, Elverum och Trysild.

I sitt lif och sina seder skilde sig de norska finnarne icke alls från sina landsmän på östra sidan gränsen, hvarför äfven deras ställning till norrmännen och sin regering till en början blef likartad med desses. Konung Fredrik III utgaf den 30 aug. 1648 ett påbud, att finnarne före jul samma år antingen skulle förfoga sig ur riket eller ock bosätta sig stadigvarande och betala skatt som andra norska undersåtar.

I en instruktion af den 7 febr. 1685 ålades amtmännen att hålla uppsigt öfver »Skovfinner, Tryglere och Jöder, som ej maa lides». Detta hade till följd, att finnarne år 1686 instämdes och ransakning hölls med dem. En del familjer uppräffas genom derpå vidtagande förföljelser, och enskilda medlemmar blefvo »slængte ind imellem Taternes och Skoiernes Flokke».

Under de första årtiondena efter sin bosättning i Norge hade finnarne det derstädes mycket bra; i Trysild t. ex. funnos flere riktigt förmögne, som då skörden utfallit väl, sålde säd. Men då eganderätten till skog och mark gjordes till föremål för undersökning, uppstod där, liksom i Sverige, en agrarisk fråga, hvars lösning beredde många familjers ekonomiska ruin.

Flere af dem hade af köpmän i Kristiania tagit varor på kredit och som säkerhet pantförskrifvit sina skogslotter, dem de likväl efter behof och behag sjelfva obehindradt skulle få begagna; men när den slutliga likviden skedde, voro de ej mer sjelfegande bönder, utan torpare under handelshusen i Kristiania.

Denna trassliga härfva försökte Gottlund under sitt besök i Norge 1821 reda ut. Den 23 nov. sammankallade han till hemmanet Räfthultet i Grue alla kringliggande finnbyars husbönder för att med dem diskutera sådana åtgärder, som kunde vidtagas till förbättrande af finnarnes ställning. Först kom på tal »deras hårda handterande af herrarne och deras nu förestående bortauktionering till nya. Man visste ej en gång, huru deras egendom kommit i handelsmännens händer,» heter det i Gottlunds dagbok.

Men enligt de gamles påstående hade finnarne först nedsatt sig på de skogar, som då tillhörde kronan. Några

af dem hade dock i senare tider fått ett slags faste- eller besittningsbref af Christian Knoff, öfverstlöjtnant vid infanteriet och landtmäteriet i Norge. Han hade kommit från Köpenhamn och åt en del hemman uppmätt jord, den de fritt fingo odla. Sedan hade han försvunnit i Kristiania, och man misstänkte mycket, att han blifvit röjd ur vägen på något hemlighetsfullt sätt (!).

»Nu i senaste åren hade de blifvit tvungne att mottaga sådana kontraktbref, att de kunde kommenderas bort när köpmännen det ville. Detta påtvingades dem af tyrannen Johan Nilsen med hugg och slag och under hot att man skulle utmäta deras gamla skuld. Härjemte sade man, att dem därför intet ondt skulle vederfaras, utan tvärtom de och deras barn förblifva vid hemmanet med en hop andra förmåner.

»Emedan de voro i behof af salt, säd och penningar, läto de beveka sig till att teckna under, utom en, hustrun Marit Hendriksdotter Mulikka från Furuberg. Första året fingo de hjälp så i säd som penningar, men ej längre. De kommenderades emellertid på arbete flere månader, sommar och vinter, till grannskapet af Kristiania. Det största arbetet nedlades på uttappandet af en mosse; företaget misslyckades, Nilsen erhöll afsked samt flyttade upp till finnskogen, der han huserade som en tyrann.»

5. En finnarnes vän.

Af det nu sagda framgår, att finnarne hade att kämpa med de största svårigheter i alla afseenden, och man har svårt att förstå de respektive regeringarnas beslut angående dem. Antagligen voro de icke underrättade om den finska befolkningens stora antal och den betydliga arbetskraft de besutto, eller antogo de dem vara ett folk utan begåfning och förmåga att bilda en fast och idog jordbruksbefolkning. Nutiden visar oss, att detta var ett misstag.

Under 18:e århundradet hade finnerne det fredligare. Antingen hade man insett deras förtjenster som brytare af bygd eller vant sig vid dem. Några särskilda påbud för finnerne synas i häfderna icke till; man synes ha glömt dem, och antagligen var invandringen den tiden icke stor, om ens någon.

I ett afseende hade man alldeles glömt dem: deras undervisning i kristendomen. Ingen gudstjenst var anordnad särskildt för finnerne; de tillhörde den socken som låg närmast deras hemman, och i kyrkorna predikades Guds ord på svenska, hvilket språk finnerne dels alldeles icke, och dels endast ofullständigt förstodo. Ej heller bråskade de med att lära sig det, ty med vanlig finsk envishet behöllo de sitt språk allt intill senaste tid. Ännu i dag talas finskan familjerna emellan då de tro, att svenskarne ej höra dem. Hvarför finnerne just som skämmas för att begagna sig af modersmålet i svenskarnes närvaro, är ej godt att förstå; men att så är, är alldeles säkert. Likaså förneka de sig kunna finska, men den som besöker dem i skogarne och der öfverraskar dem blir snart öfvertygad om att finskan alldeles icke är utdöd bland dem. Så skrifer en vän till mig från Grue socken i Norge detta år: »Finskan är nästan död; de gamle tala den, men de unge icke, ehuru de förstå den.» Alldeles detsamma sade mig finnerne för femtio år sedan.

Finnarnes utveckling i andligt hänseende under 18:e och början på 19:e århundradena torde varit mycket långsam. Väl hör man mindre talas om illgerningar å deras sida, ehuru de alldeles icke saknas; men också torde de mindre varit föremål för angrepp från svenskarnes sida. De lefde undångömda och glömda inuti skogarne, kämpande med nöd och brist. Man hör talas om år då hungersnöd, koppor och rödsot anställt stora förödelser bland så väl svenskar som finnar, sägnen nämner året 1699 som förfärligt. Det heter om finnerne: »Föräldrarne åto barnens lik och barnen föräldrarnes.»

Att finnerne kämpat tappert för sin tillvaro, är utan tvifvel, det är därför man med glädje ser och vet, att de nu alla äro likställda med öfriga Sveriges inbyggare.

/ Att denna tidpunkt inträffade långt tidigare än den säkerligen eljes skulle ha gjort, därför hafva de till största delen att tacka finske studenten *K. A. Gottlund*.

Åren 1817—1821 uppsökte han sina bortglömda landsmän i deras hem. Hvad han der såg upprörde hans känslor. Liffig och kraftfull, beslöt han söka förbättra deras ställning så långt hans förmåga sträckte sig, och denna var sanneligen icke liten. Genom tal och skrift väckte han så väl dåvarande kronprinsen Oskars som allmänhetens intresse för finnarnes sak, och följden blef, att år 1830 pastor Emanuel Bransell, en dugande man, utnämndes till predikant i Finnskogarne, och staten anslog medel till uppbyggande af tre kyrkor, hufvudsakligast för finnbefolkningen.

Sjelf skaffade Gottlund böcker på finska språket och utdelade dem ymnigt, på samma gång han lärde många att läsa, bland dem ett par intelligenta finggossar. Dessa medtog han till Stockholm och vidare till Upsala, der de blefvo studenter, hvarpå han sände dem till svenska och norska finnskogarne för att undervisa sina landsmän.

Gottlund umgicks med planen att göra finnarne i kyrkligt, och i vissa fall äfven i rättsligt hänseende, med bibehållande af finska språket, till fristående församlingar. Att denna plan icke kunde gillas af svenskarne, var naturligt, och en del ansågo Gottlund af ryssarne utsänd för att förena den numera talrika finnbefolkningen med moderlandet. Gottlund sågs därför af många med misstro; andra deremot upptogo hans meddelanden om finnarne med välvilja och eftertanke, och med bortseende från hans ungdomsifver rörande finnarnes isolering, upptogo de hans planer i så måtto, att de arbetade för finnarnes likställighet med svenskarne. Bland dessa män voro landshöfding Wingård och pastor Lindberg i Arvika.

Från början af 1840-talet, då kyrkorna i Norra och Södra Finnskoga, Lekvattnet och Bogen blefvo färdiga och Guds ord förkunnades för de fattiga finnarne, har deras framåtskridande fortgått med otrolig raskhet på de svenska skogarne, och samtidigt följde äfven för de i Norge bosatta finnarne en lika omfattande förändring till det bättre. Så

väl de norska som de svenska finnarne anse Gottlund för sin högste välgörare och apostel.

Doktor Petrus Nordman i Helsingfors har år 1888 utgifvit ett högst förtjenstfullt arbete om *Finnarne i mellersta Sverige*. Man får här en fullständig kännedom om finnarnes lif i Sverige, och det är på detta hr Nordmans arbete jag i denna lilla inledning hufvudsakligen stödt mig.

Om Gottlund yttrar han: »Språkforskaren Gottlund, skogsfinnarnes apostel och kämpen från otaliga litterära fejder, dog i Helsingfors den 20 april år 1875. Ännu vid 78 år visade han ett lifligt intresse för finnarnes sak —.»

6. Invandringsväg och bostäder.

Hvilka vägar finnarne begagnat vid sina färder till Sverige, derom lemnar hvarken historien eller sägnen någon upplysning, och detta beror sannolikt derpå, att deras kosa berodde af från hvilken del af moderlandet samt under hvilken årstid resan företogs.

Att en och annan medfört kreatur, synes tydligt, emedan den särskilda kreatursras, som i dagligt tal kallas finnkör, anträffas i alla de orten der finnar bo. Dessa kör skilja sig märkbart från den vanliga svenska rasen derigenom att de äro mindre, sakna horn och oftast äro helhvita.

Sagan förtäljer, att den i sin ort, Fryksdalen i Vermeland, beryktade illgerningsmannen Häcken medförde sju kör, en tjur, getter och får.

Ligger någon sanning till grund för denna saga, är det troligt, att Häcken invandrat norr om Bottniska viken och kommit den vägen. Andra berätta, att flere familjer äfven gjort den långa vandringen, och så torde ock förhållandet varit då några större flockar, som egt och medfört bohag, utvandrat.

Deremot torde mindre sällskap och enstaka individer antingen kommit öfver i båtar eller vintertid på isen, dels öfver Ålandshaf och dels öfver Qvarken, beroende på i hvilket landskap nybyggarne ämnade slå sig ned.

Att samfärdseln mellan de i Sverige redan bosatta finnerne och de i hemlandet kvarboende icke varit så sällsynt som man skulle kunna sluta af det långa afståndet mellan t. ex. norska gränsen och det inre af Finland, såsom Rautalambi, Savolax och Karelen, från hvilka trakter utvandringen mestadels skett, är alldeles gifvet, då de raska, sega och modiga finnerne på sina långa och lätta skidor icke särdeles aktade hvarken mödan eller längden af en sådan färd.

I likhet med vår tids från Amerika återkommande emigranter, torde budbärare från våra svenska ödemarker äfven tillrådt sina kvarvarande slägtingar, fränder och vänner i Finland att öfverflytta till Sverige, och äfven gifvit dem anvisning, till hvilka trakter de borde vända sig, samt hvilka vägar de borde begagna.

Med temligen stor visshet kan man antaga, att dessa budbärare till en hel del också voro rekognoscörer och sådana som redan bestämt sig för att öfverflytta. I så fall hade de redan en eller två vintrar förut begifvit sig åstad, uppsökt en passande lägenhet, första sommaren röjt af ett så stort område de kunnat; hvarpå de ännu en vinter dröjt kvar, uppehållande sig med jagt i skogarne eller tillfälligt arbete i bergslagerna eller städerna. Följande vår hade de återvändt till sitt skogshygge och då afbränt det. Svedjan var nu färdig att beså, och de nybörjare som då kunnat skaffa sig tillräckligt med utsädesråg skattade sig lyckliga.

Att utsädesrågen var en absolut nödvändighet för nyodlaren, är ju alldeles gifvet, och att de för denna sak hyste bekymmer och omtanke, veta vi deraf, att en sådan nybyggare medförde från Finland en kvantitet råg, ehuru icke större än att den kunde rymmas i skinnnet af en lom. Att nybyggaren valde just lomskinnnet med fjädrarna på, bevisar mycken omtanke och mycket praktiskt förstånd, ty sväriligen kunde han finna något omhölje som bättre förvarade den dyr-

bara utsädesrågen än det för skogsboen temligen lätt åtkomliga lomskinnet.

Sedan nu nybyggaren andra sommaren af sin vistelse i sitt nyvalda fädernesland fullgjort rågsådden och fällningen af skog till följande årets sved, började han uppföra sitt boningshus eller badstugan, hvilken han i lyckligt fall hade färdig innan vintern kom.

Detta hus, pörte, badstuga eller finnstuga, som det olika benämndes, anlades i kanten af sveden och hade formen af en aflång fyrkant. Dörröppningen var i allmänhet på sol- eller sydsidan; på vestra långväggen insläpptes ljuset genom två med skjutluckor försedda gluggar. Muren eller ugnen, af sten upptagen från jorden i stugans omgifning, lades midt på golfvet. Efter långväggen, under gluggarna, lades en bred bänk af en aftäljd jättefura. Väggarna, af groftäljdt timmer, lades knappa tre alnar högt från marken, eller så högt nybyggaren fann ändamålsenligt, och der ofvanpå, på tvären, några täljda sparrar, lagom långt emellan för att derpå upplagda rågkärfvar kunde stadigt hvila. Derpå upp- timrades gaffarne till mer eller mindre spetsiga vinklar och hopbundos med stockar till stugans hela längd, och stundom tre alnar längre för att tjena till stöd för det s. k. kokhuset, hvilket åstadkoms derigenom att klufna mindre stockar restes till skydd för de saker man der förvarade.

Sedan väggar och gafflar voro färdiga, pålades taket, med underlag af smalare barkade granar, hvilket nödtorftligen tätades med mossor och täcktes med näfver. Ofvanpå denna lades gröfre klufvet virke och stundom i hörnen några stenar, och dermed var huset färdigt.

Att nybyggaren kände sig lycklig vid ett sådant tillfälle, kan man fatta, då man betänker, att han kanske på de senaste två åren icke legat i säng, icke varit afklädd, och en stor del af tiden saknat till och med tak öfver hufvudet.

Utom af arbetena med trädens fällande, svedjande, sådd och anläggning af den primitiva bostaden, hade han upptagits af omsorgen för sitt dagliga bröd. Jagten och gillrandet under höst och vinter gáfvo honom kött och hudar af björn, varg, lo och elg, skinn af bäfver, hermelin och

ekorre, ty vid tiden för finnarnes inträngande i de ändlösa skogarna var villebrådsstammen riklig och, hvad rofdjuren beträffar, vådlig, och mer än en kringirrande finne föll helt säkert i striden mot dem, utan att lemna spår efter sig. Våren och sommaren gäfvo rikligt med fisk, men bristen på redskap gjorde, att den föga torde öfverstigit de dagliga behofven, och svårigheten att anskaffa salt gjorde, att finnarne, åtminstone under de första åren, icke egde större förråd af lifsmedel.

Samtidigt, eller så snart svedjan var färdig att besås med råg, sådde finnen äfven rofvor, som helt säkert höstetid voro en välkommen tillökning i proviantförrådet. Rofvor såddes äfven i senare tiden på små brända fläckar, der finnarne haft eldar i skogen, och en del år gäfvo de en god skörd af stora, runda och platta rofvor, som till sin största volym växte ofvan jord.

Då stugan var färdig eller blott påbörjad och den strax efter midsommar sådda rågen på hösten visade, att skörd deraf kommande år vore att förvänta, började finnen tänka på att från Finland hemta de sina, och så snart lämpligt skidföre inträffade satte han sin plan i verket.

Till företaget fordrades icke så litet mod och beslut-samhet. Hade han erforderlig proviant att medtaga för 8 à 10 dagar, kunde han från Vermland styra kosan rätt genom Dalarne till bebodda trakter i Helsingland och hade då fulla 30 mil att färdas genom skogarne. Visserligen kunde han vänta någon tillökning i proviantförrådet genom att fälla något villebråd under resan. Också lär färden till hafskusten ansetts för den lättaste delen af resan, då tillräckliga lifsförnödenheter kunde bäras; men få voro de som egde sådana, och sedan kusten uppnåtts, fordrades andra medel för vidare fortkomst.

Dessa medel hade redan första vintern af den omtänksamme nybyggaren anskaffats, genom en särskild resa till städerna, bergslagen eller vanligen till fogden, för att försälja djurhudar och skinn. Att inkomsten af djurhudar var ringa, derom upplyser oss historien. Att finnen, sedan han anskaffat salt, krut och bly, hvilka voro nödvändiga för hans existens och försvar, ej torde egt en öfverskottssumma

som varit tillräcklig för utgifterna under hem- och bortresan, kunna vi taga för gifvet.

Under sådana omständigheter måste de under andra året samlade hudarna och skinnen lassas på en kälke och dragas till orter der de kunde omsättas. Detta drog tid, ty vägen till omsättningsorten var lång; men man kan antaga, att han vid jultiden eller snart derefter befann sig hos de sina i moderlandet.

Vistelsen der kunde icke vara lång, emedan han måste återvända öfver hafvet medan isen var stark. Utom provianten torde en finnfamiljs bohag endast bestått af yxor, gryta, elldon och några lättare verktyg, samt till utsäde råg, rof, tobaks- och linfrö. Säggen förtäljer, att en namngifven finne ej medförde större kvantitet råg än som rymdes i en näfverdosa. Bagaget drogs på den brukliga skidkälken. Hela familjen färdades på skidor, och de små barnen buros på de starkares ryggar. Så gick färden åt vester genom skog och öfver sjö.

I lyckigaste fall hunno nybyggarna fram redan på våren. Egde de tillgångar, hade de i närmaste bebyggda orter köpt sig några getter, möjligen ock några får. Den finnfamilj som egde ofvan angifna bohag och kunde taga en nybyggd stuga i besittning ansågs lycklig och välbergad.

Det var endast den omtänksamme och flitige mannen som så kunde ordna sin flyttning och bosättning. Andra drogo åstad med sina familjer utan att på förhand ha bestämt bosättningsplatsen eller ens trakten hvar de skulle nedslå sina bopålar, och sådana arma stackare kunde få vara två, ja flere år på väg, irrande omkring i de vidsträckta skogarne, innan de kunde rödja och få svedjan i ordning.

För att under sådana förhållanden kunna berga lifvet fordrades mod, seghet, tålmod och fyndighet, och det är just de egenskaper som ännu i dag egas af finnarne jemte förmågan att utan knot försaka och med undergifvenhet bära de svårigheter som vid många tillfällen möta. Huru dessa menniskor kämpade sig fram, är för den med skogslifvet obekante nästan ofattligt, liksom för den som aldrig behöft tänka på hvad han för närmaste dag behöfver till föda.

Att en hel del löst folk invandrat, veta vi, och många af dem helt säkert utan bestämd plan. De följde understundom familjerna, en del drefvos af äfventyrslystnad, andra af tvång och några för att undfly kollision med sitt hemlands lagar, dem de på ett eller annat sätt kränkt; och att ett och annat älskande par, som på annat sätt ej kunde komma tillhoppa, äfven tagit sin tillflykt till de svenska skogarna, kan man taga för gifvet.

Beklagligen lemna oss rättsprotokollen en lång lista på finska invandrades brott mot lagarne. Drifna dels af förföljelse, dels af nöd, begingo de gerningar vittnande om enfald och råhet, men äfven om snikenhet och öfvermod.

Den företagsamme och ordentlige finnen, som förut beredt sig på inflyttning och på förhand röjt och byggt sig en bostad, hade vid framkomsten glädjen att kunna motse framtiden med tillförsigt, ehuru hårda och långvariga arbeten återstodo, innan han kom till ett någorlunda säkert oberoende.

Sedan pörtet eller badstugan tagits i besittning, måste hans första tanke egnas omsorgen om mat för dagen, ty det säger sig sjelft, att familjen icke på kälken eller ryggen kunnat medföra någon större kvantitet lifsmedel.

Anlände han, enligt beräkning, på våren, var fåglarnes lek- eller speltid inne, och helt säkert befunno sig familjens manliga medlemmar redan första morgonen ute på lekarna eller spelställena, der den beväpnade och skjutkunnige gjorde sitt bästa, antingen nu vapnet var en bössa eller en pilbåge.

De som saknade vapen förfärdigade giller och snaror. Med den rika tillgång på villebråd som den tiden fans anskaffades utan särdeles möda tjädrar och orrar för de första dagliga behofven, och under tiden sågo sig jägarne om efter större villebråd. Elgen var nog mest eftersökt och någorlunda lätt åtkomlig för den vane skidlöparen. Att otaliga björnar äfven finga sätta lifvet till, vet man af den sed finska björnjägare hade att uppspika björnarnes kranier på särskilda furor. Mot slutet af 1700-talet funnos enligt Fernow's uppgifter ännu i Fernebo och Skillingsmarks socknar i Vermland sådana furor, der hundratals björnskallar voro uppspikade.

Lyckades nybyggaren fälla ett eller flere stordjur, röktes köttet, och uppehållet var för sommaren tryggadt, ty kvinnorna hade under männens jagttid ingalunda varit sysslösa. De hade upprifvit tallrötter, tagit barken af dem och deraf förfärdigat mjårdar för abborrhångst. Tinor eller kupor gjordes af videtelningar att utsättas i strömmar och bäckar för laxöring eller foreller, och så började arbetet med att skaffa och bereda bark till bröd.

Unga tallar fälades, barken afflåddes och upphängdes att torka på långa stänger; halftorr afflåddes den inre eller mjukaste delen deraf och torkades hårdt, hvarefter den sönderbröts och var nu färdig till förmalning. För denna operation hade karlarne utvalt och cirkelformat ett par flata stenar af lösare slag. Dessa insattes nu i en för ändamålet tillverkad låda, och med ett i den öfre stenskifvan fastgjordt handtag vreds stenen rundt. Hela maskinen kallades handkvarn och brukas ännu i dag i skogsbygden.

Denna kvarn var dock icke tillräcklig då skörden kom in från sveden, hvarför nybyggaren så snart han kunde byggde sig en vattenkvarn, s. k. »skvalta» vid närmaste elf eller bäck.

Då barkmjölet var färdigt till bakning, blandades det med benmjöl, malet eller krossadt af benen af de djur jagten inbringat. Barkmjölet användes dels till kakor, som ätos mjuka, dels utbakades det till tunnbröd, som gräddades på heta stenhällar. Dock torde detta sätt tillkommit i senare tider.

Den tid nybyggaren kunde använda för de dagliga behofvens anskaffande var knapp. Det var angeläget att fälla skog för att erhålla mera sved, och dertill användes också all den kraft han kunde åstadkomma, tills den förra året fällda skog af vår- och sommarsol blef upptorkad, då den sveden skulle brännas och besås.

Det var af vigt att detta arbete var fullbordadt så tidigt på sommaren som ske kunde, ty man ansåg, att ju tidigare på sommaren utsädet kom i jorden, eller rättare i askan, dess säkrare kunde man hoppas på god skörd. Regnår voro svåra för finnarne, ty blef skogen ej torr och brann dåligt, blef skörden klen, stundom ingen.

Under dessa arbeten mognade rågskörden allt mer, och så snart någon mat fans i axen börjades skörden, på det sätt, att man tog några kärfvar, torkade dem på ugnen, sönderskar deras ax och halm tillhopa och malde dem till mjöl. Det deraf erhållna brödet skattades högt i jämförelse med barkbrödet.

Då rågen var riktigt mogen, började den egentliga skörden. Man skar den med handskäror, sammanband den i små, väl lagda knippor, som hängdes på stänger att torka i solen med toppen eller axen ned och roten eller halmen upp. Var vädret ostadigt, inlades kärfvarna på stängerna inne i stugan och torkades der.

Under tiden hade stugans andra långsida blifvit tillökt med en lång, lådlik bänk. Då rågkärfvarne voro torra, slogos de mot väggen, så att kornen rasade ur sina hylsor i axen och ned i lådan. Det var en förutgående tröskning. Sålunda tröskad råg ansågs bäst; den användes derfor till utsäde och fick, äfven om nöden var hård, ej användas till föda.

Rent rågbröd torde nybyggaren icke ansett sig ha råd att äta, möjligen endast någon af de första, då skogarne ännu vimlade af villebråd och vattnen af fisk; men på den tid jag först hörde talas om finnarne, eller början af 1830-talet, förekom aldrig rent bröd af råg, och mer sällsynt af korn och hafre. Tillsatserna voro agnar, halm, islandsmossa, sälglöf, bark, harsyregräs, ungt, torkadt gräs och potatis.

Vanligen var det en någorlunda stenfri höjd som utsågs till plats för den första svedjan och det tilltänkta bostället, detta med hänsyn till de blifvande åkrarna och för att bevara skörden från frost. Sol- eller sydsidan föredogs.

Man kan i allmänhet säga, att der finnarne slagit sig ned består marken uteslutande af sten, större och mindre, samt grus. Att göra åker af sådan mark är icke tacksamt, men väl arbetsamt; också måste hvar och en som sett, hvad arbete finnarne under århundradens lopp åstadkommit, förvänas öfver den ihållighet och kraft de utvecklat, då man betänker, att alla dessa tusentals tunnland som uppodlats

af dem varit betäckta af de väldiga massor sten, som nu äro uppstaplade i form af murar och rös.

Sex friår äro allt hvad svenska staten bidragit med till de storartade arbeten finnarne utfört, och sannerligen mycket svårt måste de haft det i sitt hemland, då de kunnat förmå sig öfvergifva detta för så ringa förmåner.

Då man känner de lagar och förhållanden, under hvilka finnarne arbetat, kan man knappast fatta huru de kunnat bibehålla och föröka sig.

Men den arbetsamme och omtänksamme nybyggaren, lemnad helt och hållet åt sig sjelf, måste dock, trots alla motigheter, under de sex friåren medhunnit att verkställa åtminstone någon odling, efter just den tiden anslogs dertill eller beräknades som skattefri.

Tager man hänsyn till att han ankom till sitt nybygge utan annan nämnvärd redskap än yxan, måste han varit mångkunnig, och detta är just hvad finnen var.

Från sjöbottnar och myrar upptog han malm och gjorde jern. Sjelf brände han de dertill nödiga kolen. Hudar af fällda vilddjur försågo honom med material till hans enkla blåsmaskin. Af jernet förfärdigade han de oundgängliga redskapen för odling: spettet, hackan och plogen. Denna hade en sådan konstruktion, att den upprotade eller myllrade jorden mellan de större stenar i hans odlingsland som han ej kunde få bort. All redskap måste han förfärdiga sig sjelf, i konsten att smida ansågs han af svenskarne skicklig, och många finnar voro så långt komna, att de förfärdigade bössor både åt sig sjelfva och grannarne.

För djurhudar och råg tillbytte han sig kreatur af andra finnar, och foder till dessa fick han från den naturliga ängen i skogarne utmed vattendragen, stundom på rätt långa vägar från hemmet.

Sedan den finske nybyggaren kommit så långt, att han egde åker, äng och kreatur, var han besuten.

Ett ensamt hjonelag hade nog svårighet att slå sig ut; detta insågo de äfven och slogo sig därför de första åren tillhoppa, och sedan *en* lägenhet väl var någorlunda i ordning, hjälptes de åt att antingen bygga en gård till vid

samma sved eller vid en annan lämplig plats en bit derifrån.

Så tillgick vid de mer ordentliga finnarnes inflyttning och bosättning.

Andra och mer håglösa familjer ströko längre tid omkring i skogarna, tills de funno lämpliga platser eller ödehemman. De uppförde då provisoriska bostäder, ofta i form af ett tält eller en kåta. En sådan förfärdigades af uppresta stänger med öppning i midten för utsläppande af röken. Stängerna belades med ris och deröfver jord; elden uppgjordes på golfvet, och dörröppningen betäcktes med en hud, vanligen af elg.

Det var nybyggarens första bostad, och i en sådan måste han tillbringa första året eller så lång tid tills han fått sved och pörte färdiga.

Att kåtformen icke bibehöll sig länge bland finnarne, är troligt, ty ehuru de hade outtömliga förråd af torrved och kunde elda dygnet om, voro dock dessa kåtor kalla, och elden måste jemt underhållas. Att jordkojan ibland föredrogs, vet man, och att döma af de gamla tomtstenar man ännu ser i Vermlands och Dalarnes skogar, torde finnarne ganska allmänt begagnat sig af det ännu vanliga störhuset.

Detta var nödtorftligen timradt och tätadt, hade formen af en rektangel med dörr på gafveln och öppning för röken i det brutna taket. I väggarna intimrades ett par stockar som stöd för en så bred brits, att en menniska kunde ligga derpå med hufvudet åt väggen och fötterna åt elden. Stockarna belades med huggna bräder och derofvanpå med granris. Detta blef bädden. Af trä och sten, lika högt från marken som britsen, byggdes nu en likaledes rektangelformig mur. På denna upplades tvenne grofva och torra furustockar, den ena ofvanpå den andra, och den ännu i skogbygderna brukliga nödelden (nyingen) brann och lyste ofta dygnet om, beroende på huru grofva stockarna voro.

Att dessa s. k. *störhus* voro varmare och bekvämare än kåtan är gifvet, och derigenom att elden brann jemt och länge, var den mindre besvärlig.

Dessa störlhus återfinner man öfverallt i skogarne och begagnas ännu allmänt af timmerafverkare, åtminstone i Vermlands och Dalarnes skogar.

En tredje sort af invandrare voro de lösa eller »drefsfinnarne». Dessa ströko omkring på större landsträckor och lefde nog längre tider utan fast bostad, lifnärande sig endast af jagt och fiske samt tillfälliga arbeten så länge sådana stodo dem öppna. Då detta förnekades dem genom påbud och de förföljdes, lefde de för sig sjelfva i skogarne och uppehölo sig endast på sådana platser, der de ansågo sig säkra, tills omständigheterna nödgade dem att byta om plats. Dessa förföljda stackare sökte sig till gränsen; förföljdes de i Sverige, gingo de öfver till Norge och tvärtom.

Att sådana icke offrade tid och arbete på bostaden, faller af sig sjelf. De bodde i bergshålor, reste virke mot stenar och släta, tvära bergväggar, och tillskapade sig en koja efter hvad lokala omständigheter medgäfvö.

Så hade några finnar inrättat sig vid sjön Viggen i Vermland bland några större stenar, der de öfverraskades och nedgjordes af svenska bönder från Fryksände socken. Sagan härom är väl bekant och förmäler, att dessa finnar skulle röfvat boskap från bönderna, hvilka hämnats med att instänga finnarne bland stenarna, uppstapla bränsle deromkring och derpå innebränna de olycklige. Stenarna kallas ännu i dag »Röfvarstenarna».

Den bostad som mest begagnades af dessa skogsströfvare var helt säkert en enkel koja, timrad endast ett par hvarf högt med sluttande tak och långväggen eller ena sidan öppen. Af den der liggande stockelden, lika lång som kojans, erhöles värme. Bädden, af granris och djurhudar, lades på marken. Sådana kojor användas ännu och kallas af skogsbefolkningen slogbodar, derför att de numera byggas och begagnas vid aflägsna ängsmarker. Förutsatt att taket gjorts med omsorg, och att det är droppfritt, reder man sig ganska bra i dessa bodar, och under vintrarna, då man kan omgifva dem med snövallar, behöfver man sällan frysa, äfven om kolden är mycket sträng.

I och för fisket och äfven för jagten anlade sådana skogsströfvare sina kojor utmed vattendragen, i motsats till

de svedjande finnarne, som togo sina boningsplatser på höjderna.

En sådan »drifvarfinne» gjorde inga andra anstalter vid sin bostad än en flotte, på hvilken han färdades under sitt fiske, eller, då han ansåg sig säker, en båt. Denna bestod af en urholkad trädstam och åstadkoms temligen lätt genom att fälla en invändigt rutten torrfura, hvaraf blott ytan var frisk. Sedan den kubbats till lagom längd, tillslötos stammarna eller ändarna med passande träbitar och tätades med blandad grankåda och aska. Årorna fastgjordes med mjuka och sega björkvidjor. Båten eller ekstocken lämpade sig bra för ändamålet hvartill den skulle användas.

Nödvändighetsartiklar för alla finnarne vore grytan, yxan, knifven och elddonet. Utan dessa redskap kunde skogsströfvaren icke berga sig någon längre tid; men med dem kunde han skaffa sig sina öfriga små behof, bland hvilka salt, krut och bössa voro de mest åtrådda.

Visserligen voro både svenskarne och de bofasta finnarne i lag förbjudna att hysa dessa lösa s. k. drefsfinnar, men att handla med dem var säkerligen icke förbjudet. Det är därför sannolikt, att finnarne icke någon längre tid saknade dessa artiklar, ehuru de kunde få hemta dem många dagsresor från sina uppehållsställen.

Med kändedom om finnarnes lynne och lif kommer man lätt på den tanken, att finnen, liksom lappen, af de omgifningar i hvilka han sedan långliga tider vistats nästan danats till skogsbo, liksom den senare för lifvet bland fjällen; säkert är, att finnen ogerna begaf sig ut ur skogarne annat än då nöden eller behofven drefvo honom att uppsöka befolkade trakter.

Dessa besök hade ock för honom understundom ödesdigra följder. Smittad af koppor eller rödsot återkom han till sitt hemvist, och döden blef ofta följden, stundom för hela familjen. Senare tidens olycka, bränvinet, gjorde den ovane finnen vild och hämdfull, och ofta blef han under ruset bedragen och besviken i handel, och återkom till sitt hem utan de förnödenheter han skulle skaffat sig. Stundom återkom han icke, utan blef för brott som han under ruset begått

straffad af lagarnes handhafvare, antingen till lifvet eller så hårdt, att långa tider förlöpte innan han fick sin helse och kraft åter. Sägner förtälja, att flere som genomgått det förfärliga gatloppsstraffet aldrig repade sig.

Att så bestraffade menniskor blefvo hämdfulla, är lätt förklarligt, och att de stundom hämnades på ett om grymhet och råhet talande sätt, intyga såväl sägner som 16:e och 17:e seklens domböcker.

Att kringstrykande zigenare ibland slog sig ned på ödehemman, är alldeles säkert, då de ännu i dag finnas här och der, i skogarna, på finnarnes område, t. ex. i Östmarks socken. Att detta egendomliga folk saknar all lust för stadigvarande arbete, är välbekant. Zigenarne förvexlades af den tidens folk med finnarne, och att dessa ofta finga uppbära skulden för de brott kringstrykande zigenare begingo, är helt säkert. Sådant hände i mitt minne, och ännu i dag känner allmogen ingen annan skilnad mellan de olika stammarne, än att de kringstrykande benämnas »skojare» på svenska och »fanter» på norska.

Finnarnes beryktade och mycket omtalade trollkunskap hade i sjelfva verket en religiös grund och utöfvades genom böner. Denna iakttagelse har jag sjelf gjort och kunnat göra genom min mångåriga beröring med och vistelse bland finnarne. Som jägare lyckades jag förvärfva mig finnjägarers förtroende och äfven deras s. k. trollkonst. Trolldomen bestod i en konstlös och enfaldig bön att hvad den bedjande önskade skulle inträffa och omedelbart ske genom de tre heliga namnen, Fadrens, Sonens och Den helige andes. I de flesta fall var den bedjande fullt öfvertygad om en ögonblicklig verkan af sin bön, då den uttalades med de rätta orden. Bönen skulle läsas öfver något jordiskt ting. Gällde den t. ex. bot för tandvärk, skulle den läsas öfver en eller flere spetsiga pinnar af olika träsorter, med hvilka den sjuke skulle peta sig i tänderna tills blod kom ut, och det hände att det sjuka blodets aflopp stillade värken; men att det var de uttalade ordens eller bönens kraft som gjorde det, derom voro så väl den sjuke som läkaren öfvertygade: de trodde båda på trollformelns kraft.

För allmän värk, äfvensom på sår, begagnades, så vidt det fans, bränvin. Sedan »trollkarlen» läst deröfver, beströk han dermed det sjuka stället. Den sjuke kände nu mera ingen smärta, och orsaken dertill var, icke det smärtstillande bränvinet, utan ordet och kunskapen om ordet och formelns makt, eller, såsom finnarne sjelfva benämde det, »*vetenskap*». En sådan gick i arf, eller meddelades på dödsbädden till den döendes förtrognaste vän.

Ensam om denna iakttagelse är jag icke, ty finnarne förste predikant, kapellpredikanten Emanuel Bransell, säger i sin till konsistorium ingifna »Beskrifning öfver Norra och Södra Finnskoga nya kapellförsamlingar i Karlstads stift» rörande finnarne trolldom eller konsten att »göra åt»: »Till bevis af sådana klokas kunskap, som merendels består i läsning, vill jag anföra följande, som, ehuru hemlig deras lärdom hålles, jag likväl varit i tillfälle att uppsnappa:»

»I namn Guds Faders, Sons och den Helige Andes.

»För nordanvinden och Finnskott bevarare oss milde Herre Gud, ifrån Jord och Sol och allt ondt som flyger mellan himmel och jord, med de tre Heliga namn Gud fader, Son och Helig And. Detta skulle jemte Fader vår, tre gånger andäktigt läsas på knä under bar himmel, utan vittne, med ansigtet vänt åt Öster, och skulle vara om ej en radikal, likväl mycket välgörande kur för värk och andra åkommor.»

Då Bransell 1830 förordnades till predikant för finnarne, hade finnbefolkningen i tre hundra år icke hört religionen förkunnas på sitt eget språk, och i saknad af böcker och okunnige i konsten att läsa, om de äfven egt böcker, hade dessa isolerade menniskor intet annat att stödja sin religion på, än den från slägte till slägte fortplantade bönen. Att den okunnige och enslige finnen tillerkände bönen en hög och verksam makt i det dagliga lifvet, kan icke annat än hedra honom och bör icke förundra någon.

* * *

Min bekantskap med finnarne började redan omkring 1830 på det sätt, att min far hade i sin fabrik en gammal trottjenare, som var af finsk härkomst. Hans lefnadshistoria var enkel nog. Han hade vid nio à tio års ålder åtföljt sin moder, som finnarne säga, »ut på världen». Nöden hade drifvit dem bort från deras ensliga torp, sedan husfadern affidit. I Stockholm hade modern fått arbete hos en färgare, men kort derpå äfven hon affidit och lemnat sin son utan vård.

Färgaren förbarmade sig öfver den fattige finnpojken, hvilken icke ens kunde göra reda för hvarifrån han var förrän han lärt sig svenska. Under årens lopp lärde han färgarens yrke och blef dennes verkgesäll. Vid den tiden kom min far i lära, och Vikberg, som finnen nu kallade sig, blef hans lärare. Då min far, enligt den tidens sed, företog sin vandring eller, som det då kallades, »reste gesäll», åtföljdes han af Vikberg. Resan gick vida omkring och äfven till Finland, der V. återfann barndomsspråket och snart talade det med lätthet.

Några år derefter blef min far föreståndare för en större klädesfabrik, och dit åtföljde honom V. Sedan min far bygt sig egen klädesfabrik, blef V. föreståndare för öfverskäreriet, men var redan då gammal och sjuklig, hvadan han ofta satt ensam på sitt rum. Dit styrde vi pojkar, d. v. s. jag, mina bröder och skolkamrater, ofta våra steg, ty V. var en god sagoberättare och hade upplefvat mycket. En kväll funno vi i V:s rum en gammal finngumma; hon och V. talade ett språk som vi icke förstodo, men snart fingo vi veta, att det var V:s syster, yngre än han, som vid moderns bortgång från hemmet hade kvarlemnats hos släktingar.

I anseende till V:s sjuklighet anordnades så, att gumman Dordi (Dorothea) skulle stanna kvar för att sköta om sin sjuklige broder, och snart upptäckte vi, att Dordi var lika god sagoberättare som sin bror; och otaliga vinterkvällar har jag, liggande på golfvet framför brasan, dels ensam, dels i brödernas sällskap, med spändt intresse åhört syskonens berättelser. Det är oförgätliga stunder som återkallas i mitt minne, då jag tänker på dessa kvällar, då V. drog sin pipa och mor Dordi stickade på sin strumpa eller flätade oss skor och korgar af näfver.

Ett år eller så efter Dordis ankomst till vårt hem i staden gjorde jag bekantskap med en gammal finne, den s. k. Ho Jan. Han var fattighjon på det bruk der min bror och jag voro inackorderade om somrarna. Medels små presenter af tobak och bränvin förvärfvade jag mig gubben Ho Jans gunst, den jag lifligt eftersträfvade, då han var lika god, ja bättre sagoberättare än mor Dordi. Dertill var han jägare och fiskare som få, ehuru han hade sina några och sjuttio år på nacken. Huru jag ställde, så blef jag gubbens »gullgosse» och fick åtfölja honom på många färder så väl i skogen som på sjön, och detta var förmåner som af mången eftersträfvats, men af ingen före mig ernåtts. Jans sagor om sina förfäder sträckte sig öfver ett vida större fält och voro ännu mer storslagna än dem mor Dordi berättat. De rörde sig om krigsbedrifter, jagter och skogslif. Jan föredrog dem med en naturtrohet och med så mycken kännedom om lifvet hos forna dagars finnar, att jag aldrig tröttnade på att lyssna till honom, om än samma saga en och annan gång kom igen.

Dessa sagor och berättelser väckte hos mig en stark åtrå att besöka de ställen der händelserna passerat, jemte ett lifligt intresse för de stora finnskogarnas befolkning, för land och folk i sin helhet, och detta intresse har äfven hittills oförminskadt bibehållit sig.

Händelsen fogade dessutom, att jag fick mina göromål i närheten af sjelfva finnskogarnes hjerta, och som jägare och intresserad vän till finnarne har jag under många års lopp genomkorsat Vermlands och Dalarnes finnskogar, och många äro de hundratal finnar som vid de stora timmerflottingarna i Vermland och skogsdrifningarna i Dalarne arbetat under mig.

Vid raster och bivuaker, under regnvädersdagar och de långa höst- och vinterkvällarna har jag med nöje lyssnat till finnarnes sagor om sina förfäder. Dessa sagor hafva, så att säga, kompletterat hvarandra och under årens lopp blifvit allt mer sammanbundna till en hel sagokrans, egnad att gifva en lefvande föreställning om detta bortglömda, förbisedda och misskända folk, som dock genom ihärdighet, försakelse och kraft brutit bygd i de stora ödemarkerna,

och slutligen genom tålmod och fördragsamhet tilltvingat sig aktning af sina landsmän.

Det är dessa sagor jag nu går att för allmänheten berättta, hopfogade af de berättelser som fortlefva i mitt minne.

Det undgick mig ej, att finnarne vid förtäljandet af sina sagor, dels helt lätt halkade öfver en del detaljer, dels alldeles icke berörde dem. Detta gaf mig anledning fråga en och annan, om de kände till, hvar de första finnarne begrofvat sina döde. Nej, det visste de icke, men trodde väl, att de då som nu fraktade dem till kyrkorna.

Anledningen till min fråga var, att jag hört en saga om att en son skulle begagnat sin fars lik som åtel för att dermed locka vargar. Saken föreföll mig onaturlig och otrolig, men förde mig på den tanken att, då det vissa årstider, särskildt sommaren, var absolut omöjligt att frakta ett lik till den många mil aflägsna kyrkan, då en stor del af finnarne saknade dragare, vägar och broar, utforska, om åtminstone de första inflyttade finnarne brukade begrafva sina döde i närheten af hemmet, och om de i så fall på något sätt utmärkte dessa platser.

Jag märkte, att en och annan af mina frågor besvårade dem, och fick ofta till svar, att de ej hört talas om annat än de döde vintertid, om ej förr, fraktades till kyrkorna; men de finnar som svenskarne slog ihjäl, »dem grof de ned der de föllo», och kunde uppvisa ställen der sådant skett.

Till någon visshet om saken kom jag aldrig, men håller det för troligt, att finnarne i följd af omständigheterna ibland nödgades nedgräfvat sina döde i närheten af den plats der de affidit.

Döden ansågs af finnarne, liksom andra praktiska folk, för något så naturligt, något som så visst måste inträffa, att då det skedde de dervid fäste långt mindre vikt än folket i mer bebodda trakter. Också hörde man ej talas om några större begrafningar eller folksamlingar vid någon finnes frånfälle.

Ett tämligen färskt exempel på denna finnarnes likgiltighet tilldrog sig i Dalarnes Elfdal i slutet af 1870-talet och meddelades mig omedelbart derpå af kronoskogvaktären

Erik, en dugande och jovialisk man. Efter avslutad besvärlig tienstgöring tog han sig ledighet och gick vester i skogen för att fiska. Han var väl rustad med fiskredskap och proviant, bördan tung och vägen lång och besvärlig, men så fans ock mycket fisk i den aflägsna skogssjö dit han ämnade sig. Dagen var varm, och Erik slog sig ned för att hvila. Snart hörde han buller, och der kom en finne, körande sin faders lik på en släde. Med finnen, som ansågs för den bäste och lyckligaste fiskaren i närheten, slog Erik sig i språk, och huru de talades vid, föreslog Erik finnen att de skulle göra »arbetsbyte». Finnen skulle fiska åt Erik och Erik begrafva fadern åt finnen, och derpå gick finnen in. Erik for till bygden och finnen till den fisk rika sjön.

Erik var glad åt en full börda fisk och finnen öfver att ha undsluppit resan till bygden, presten, klockaren och dödgräfvaren. Båda voro belättna med arbetsbytet.

Örjan Kajland och hans pojkar.

1. Uppbrottet.

En bister vinterafton år 1597 såg man vid stranden af Konnevesi en grupp människor färdas mot vester.

I spetsen för tåget gingo ett par halfvuxna pojkar om femton å sexton år, båda stovväxta för sina år, den ene beväpnad med ett ypperligt ärmkost, den andre med yxa och spjut.

Skymningen var inne, himmeln, molnhöljd, bådade snö. Den längre och spensligare af ynglingarne stannade de lätt löpande skidorna, och sägande till sin kamrat: »Vi få invänta morbror och de andra, ty det är tid tänka på nattelden, innan det blir mörkare,» afskakade han rimfrosten från sitt långa, svarta, öfver axlarna hängande hår.

»Bry dig inte om det, Pecka Huskojnen! Far skall ropa då han finner tiden vara inne, och jag gissar han vill till sjöns norra strand innan han säger något; låt oss derfor gå; snart göra vi elden, och vi ha allt slitit så pass ondt i dag, att vi kunna sofva till och med utan eld.»

Den andra delen af sällskapet bestod af två män, som drogo en tungt lastad kälke, på hvilken sutto ett par små gossar. Efter kälken gick en kvinna, som på ryggen bar en liten flicka. Alla gingo på skidor och sträfvade under tystnad framåt.

Efter en stund uppgaf den ene mannen en skarp hvissling, hvars ljud gällt genomskar den tunna vinterluften och hade till följd, att de två förutgående gossarne stannade.

Snart var sällskapet förenadt. Mannen stannade nu och tillsade gossarne att draga kälken; han ville gå förut och utse plats för nattläger. »Tag Antis yxa, Hejki,» sade han, under det han från släden lossade en annan, »och låt oss gå. Hugg i, pojkar! Mattu hjälper er nog med att skjuta på när ni tröttna.»

Den talande var Örjan Kajland, en finsk bonde som under Klubbekriget förlorat sitt nybygge och nu jemte sin familj var stadd på utvandring till Sverige.

Han åtföljdes af sin släkting Hejki Nerkeland, och båda hade öfverenskommit att skapa sig ett hem i Vermland, der hertig Carl lofvat finnarne sitt beskydd. De hade brutit upp från sin hemort Savolax vid jultiden för att på isen komma öfver Qvarken.

Kajland åtföljdes af sin hustru Mattu, sonen Anti samt hans tre små syskon.

Från St. Michel hade de hämtat Mattus systerson, den femtonårige Pecka, hvilken under Klubbekriget åtföljt sin far. Pecka hade tidigt förlorat sin mor. Samtidigt hade han och fadern blifvit husvilla och sedan drifvit omkring i landet. Fadern hade fallit i den blodiga striden vid St. Michel. Pecka hade då upptagits af den välvillige, men fattige presten i St. Michel, der han fått lära sig svenska samt läsa och skrifva. Nu hade hans släktingar afhämtat honom för att vara dem följaktig till de fredliga och tryggare svenska skogarna.

Snart förlorade det lilla sällskapet sina förare ur sikte, ty Örjan och Hejki färdades vida fortare på sina skidor än gossarne med den tungt lastade kälken.

Färden fortsattes utan samspråk, och tystnaden afbröts blott af skidornas skrapande mot snön och knäppningarna från träden i skogen. Mörkret tilltog, och nattvinden satte snön i rörelse: ett yrväder var i antågande, och snart ökades dysterheten af vargarnes tjut. Vid ljudet häraf stannade de dragande, och Anti utbrast: »Ja, kom ni, vi äro icke rädda! Jag har präktiga pilar, och en fäll åt smågossarne vore bra att få; den ökar ej tyngden af släden så att det gör något.»

»Tyst, Anti lilla!» sade mor Mattu; »önska oss ej olycka; den kan nog komma ändå; låt oss skynda att upphinna våra karlar.»

Komna en bit längre, hörde de snart brakets af en fallande fura och omedelbart derpå raska yxhugg. Snart ropades till dem att stanna med kälken vid stranden och sedan komma upp och hjälpa till att laga i ordning nattlägret.

Raska och vana som dessa karlar voro, dröjde det icke länge förr än nattelden var upplagd och tänd, hvarefter kälken drogs fram till elden och barnen fingo värma sig. Återstod att skaffa ris till bädd och koka aftonmåltiden; karlarne utförde det förra, mor Mattu det senare.

Sedan den enkla måltiden, bestående af vattenvälling, hvaruti en bit talg blifvit smält och invispad, var förtärd, lades barnen på den medförda fårskinnsfällan och föllo snart i sömn. Männen tände sina pipor, pojkarne sträckte sig rak långa på granrisbädden, och Pecka frågade morbrodern, hvar de egentligen skulle slå sig ned då de kommo till Sverige.

»I Vermland,» blef svaret.

»Hvar der?»

»Norr och vester om Malmberget.»

»Hur långt derifrån?»

»Vet ej så noga; det beror på föret; ett par veckor, tänker jag.»

»Hur skola vi finna dit?»

»Åh, vi finna väl dit på ett eller annat sätt.»

»Upp, pojkar! Ni måste hugga småskog att lägga omkring elden, ty yret ökar; vi få tungt före i morgon. Kom alla,» sade Örjan, i det han tog yxan, begaf sig bort och högg ned den ena yfviga, tätgrenade busken efter den andra, hvilka gossarne framlöpade till elden, der de i en halfcirkel lades omkring bädden. Der ofvanpå uppsparkades snö, tills det hela bildade en försvarligt hög vall omkring lägerplatsen, och tämligen skyddade sofplatsen för blåst och yrsnö.

Sedan Örjan sett om sin bössa, lade sig männen med sina vapen bredvid sig, och snart sofvo de efter det trägna

dagsarbetet. Endast mor Mattu satt ännu uppe och lagade småbarnens kläder, sedan hon väl betäckt dem med sin egen tröja. Dagens mödor nedlade snart äfven henne på den hårda bädden, och snart sof hon, sedan hon omslingrat sitt minsta barn med sina trötta armar. I drömmarnes värld såg hon framtiden ljus i det främmande landet, dit hennes hopp drog henne. Endast eldens sprakande och en och annan vargs tjut afbröt tystnaden i den mörka natten; men detta kunde ej störa de med skogslifvet förtrogna menniskorna, som sorglösa öfverlemnade sig åt hvilan.

Vid dagens inbrott vaknade Pecka och Anti, då de funno Örjan och Hejki redan i fullt arbete med att förfärdiga hvar sitt par skarbågar. Vid denna syn mulnade deras anleten, emedan de visste hvad som förestod dem. Ymnigt med snö hade fallit under natten, hvarför det var nödigt, att ynglingarne gingo förut för att trampa upp väg för den lastade kälken. De lifvades dock af mor Mattus vänliga tilltal; — »kom och ät, gossar! Vällingen är varm; den skall pigga upp er.»

Snart voro våra utvandrare på väg. Gossarne gingo, som ämnadt var, förut sida vid sida och trampade med skarbågarnes tillhjälp upp en sorts väg, der kälken icke sjönk så djupt ned i snön som den eljes skulle gjort. Efter ett par timmars vandring kommo de ut på ett kärr, der Pecka stannade och sträckte armen i riktning mot en i kärret utskjutande furuskog. På topparna af furorna satt en hel flock tjädrar. Männen stannade äfven, då Pecka frågade: »Får jag använda bössan, morbror?» — »Nej! Jag vet ej, om du duger att bruka den.» — »Åh, jag har ju med far dragit omkring i skogarna två vintrar och skjutit många djur jag. Låt mig gå, skall ni få se, att Pecka reder sig bra i skogen.»

»Nå, försök då! Bössan får du ej begagna för fåglar; den behöfs nog till större djur innan vi komma fram; dina pilar duga bra för tjädrarna, som i denna snöfulla luft icke äro skygga. Anti skall följa dig med bössan, ifall den behöfs; läggen edra skarbågar på kälken och tagen skidorna på. Se till att ni snart hinna upp oss, om ej förr, i kväll!»

På skidorna kommo gossarne hastigare framåt, och ehuru de måste göra en omväg, voro de snart vid den skogsdunge, der tjädrarna funnos.

Nattelden var tänd, nattlägret i ordning, men ännu hade våra resenärer icke upphunnits af de utsända tjäderskyttarne. Mor Mattu syntes orolig och hade ännu ej börjat laga aftonmåltiden. »Jag dröjer med den,» sade hon, »emedan jag hoppas att gossarne fått någon fågel. Besynnerligt att de icke upphunnit oss.» — »Åh, de hinna oss nog,» sade Örjan; »de vilja väl ej gifva tappt innan de fått något.» — »Ja, väl om så vore,» tillade Mattu; »det tager hårdt på mjölet för oss.»

Nu hördes ett skrapande ljud, och allas ögon riktades åt det håll hvarifrån ljudet kom. Hastigt blefvo gossarne synliga inom ljuskretsen. Öfver deras axlar hängde fyra tjäderfåglar. »Åh,» sade Mattu, »ni ha varit lyckliga i dag. Tack! Jag gjorde rätt i att vänta; nu få vi styfvare mat än välling. Plocka nu hvar sin fågel, under det jag smälter snö och värmer vatten.» — »Jossi vill också plocka,» hördes från smågossarne. — »Ja, Jossi skall plocka en fågel,» sade Anti, under det han framtog och räckte honom en hjerpe. — »Åh, har ni ändå mer!» jublade Mattu; »det var snälla gossar.»

»Har ni begagnat bössan något i dag?» frågade Örjan. — »Nej, det har gått ändå,» svarade Pecka. »Vi ha bytts vid' om bågen och skjutit hvar sina två tjädrar, och hjerpen ha vi tagit från en hök.» — »Bra, gossar! Det går alltid bäst då man är eniga.»

Efter plockningen höllos tjädrarna en stund öfver elden, hvarpå de med yxan sönderdelades i mindre bitar, nödtorftligen afsköljdes och kokades länge. Köttbitarna upp togos nu ur spadet, hvaruti sedan vispades några nypor mjöl, och en kraftig och välsmakande soppa var färdig.

Några veckor derefter återfinna vi våra utvandrare på den berg- eller åskedja, som skiljer Österbotten, Satakunta och Tavastland från hvarandra. Der voro de sedan ett par dagar insnöade. Snöfall och storm hade under deras vandring här öfverfallit och nödgat dem hålla sig stilla, emedan

det öfversteg deras krafter att draga kälken genom den djupa och lösa snön.

För barnens skull hade lägret gjorts med mera omsorg, och ett nödtorftigt tak af stänger och ris med väggar af småskog och snö erbjöd dem ett tämligen godt skydd mot ovädret. Det var på tredje dagen sedan ankomsten. Alla sutto tysta och nedslagna, då snöfallet helt hastigt aftog och stormen ökade. De uråldriga furorna böjdes, deras kvistar rasslade, och den redan fallna snön yrde omkring så att luften deraf förmörkades. »Ja,» sade Örjan, »blås på! Dess hårdare packas snön och dess lättare få vi att komma fram.»

»Ja,» svarade Mattu, »det är nödigt att ovädret ger sig: vårt matförråd är litet. Gud gifve ni kunde komma öfver något vildt! Vi hafva redan varit länge på väg emot hvad vi hoppades då vi bröto upp.»

»Herrans väderlek kan ingen beräkna, men vi få snart bra väder,» sade Örjan tröstande, »och något vildt skola vi väl söka upp åt dig.»

Följande dag hade stormen saktat sig betydligt, men man beslöt ändock att icke bryta upp, och Örjan och gossarne skulle gå ut att söka något vildt. »Vi gå tillbaka till den stora mossen vi gingo öfver på hitvägen; der träffa vi åtminstone ripor. Tag Hejkis båge, Anti, så skola vi göra hvad vi kunna,» sade Örjan.

Ankomna till mossen, följde våra jägare dess kant, sökande spår efter ripor. Vid en utskjutande skogsudde gjorde Örjan, som var något förut, halt och slog upp med handen. Gossarne förstodo betydelsen af denna rörelse och skyndade dit; att han funnit något, visste de. När de kommo fram, pekade han på marken. Der hade elgar gått fram. Väl voro spåren igenyrda och fulla af snö, men gamla voro de ej. Djuren hade gått fram under ovädret, och spåren stodo rakt ut till en skogbevuxen holme i mossen. Hviskande sade Örjan: »Gå omkring skogsholmen; finna ni inte spåren der, så skiljen eder åt och söken genom rop drifva djuren hit till mig. Det är elgarnas vana att om de bli motade återvända i sina egna spår. Gör ert bästa. Ha djuren gått öfver åt andra sidan, må en af er vinka åt mig, så skola vi genomsöka furuholmen, ty fågel fins der.»

»Det går bra för oss, morbror,» sade Pecka; »elgarna äro nog kvar derute, och mer än en gång har jag motat elgar till far under de år vi drifvit omkring; se blott till, att det icke klickar!»

Sedan gossarne aflägsnat sig, tillsåg Örjan sina skidor, sin bössa och öfriga don, ty kommo elgarna ej inom skott-håll, motsåg han en ifrig jagt, om hvars utgång han icke misströstad, då snön var så djup som nu. Då han öfvertygat sig om att allt var i god ordning, tog han skydd af de snöhöljda buskarna och afvaktade hvad komma skulle. Hans spejande blickar voro riktade mot skogen och kanten af den täta skogsdungen. Snart klappade hans hjerta med mångdubblad hastighet, ty der kommo elgarna rätt emot honom i jemnt traf. Örjan stod stilla som det icke funnits något lif i honom. Då elgarna hade kommit honom nära nog, stannade den alltid misstänksamma elgkon, slog upp med hufvudet och vädrade mot vinden. Kalfven sprang fram till hennes sida, och nu small ett svagt ljudande skott från Örjans bössa. Några ögonblick till och hela elgfamiljen: oxen, ko och kalf, hade vänt om och voro i full språng på väg utåt mossen, der nu de båda gossarne voro synliga vid skogskanten.

Elgarna veko undan för dem, och med det samma syntes, att den ettåriga elgkalfven blifvit ett långt stycke efter de gamla. Ett svagt utrop från gossarne kom Örjan, som var sysselsatt med laddningen af sitt gevär, att se upp, och nu voro gossarne i full jagt efter det anskjutna djuret. Ett gladt leende spred sig öfver Örjans ansigte, då han såg de ungas ansträngningar och elgens afmattning, och på en gång flögo gossarnes spjutspetsade skidstafvar in uti djurets bog. Dödskampen var ingen, ty hjertat var träffadt från tvenne sidor.

Gossarne uppgåfvo ett fröjderop. Det var ock anledning till glädje, ty en sådan kort och inbringande jagt var äfven den tiden sällsynt.

Nu var den lilla familjen för den närmaste framtiden skyddad för brist.

Jagtens lyckliga utgång väckte naturligtvis äfven i lägret den lifligaste fröjd. Alla skattade sig lyckliga, och

Hejki skyndade att afhämta hvad jägarne icke kunnat medföra af elgkroppen.

Den aftonen fingo alla äta sig mätta, ja öfvermätta, och barnen fingo hvila på den tätt härbevuxna elghuden.

Belåtenheten var allmän och gossarnes raskhet prisades af mor Mattu. Med deras hjälp skulle de snart komma sig till välstånd i det fjerran landet, der frid och ro herskade, jorden var fruktbar och skogarna vimlade af villebråd.

»Är der också många björnar, moster?» frågade den ifrige Pecka. — »Ja, det har jag hört att det skall vara, men de äro farliga.» — »Åh!» svarade Pecka, »blott vi få bössor, Anti och jag, skall ni få se.» — »Ja, blott ni kan skaffa eder sådana; men det lär nog dröja,» trodde mor Mattu. — »Åh,» svarade Anti, som var ett år äldre, fastän kortare än Pecka, »vi skola göra oss bössor sjelfva när vi få tid.»

Så fortforo de att tala och se framtiden i ljus.

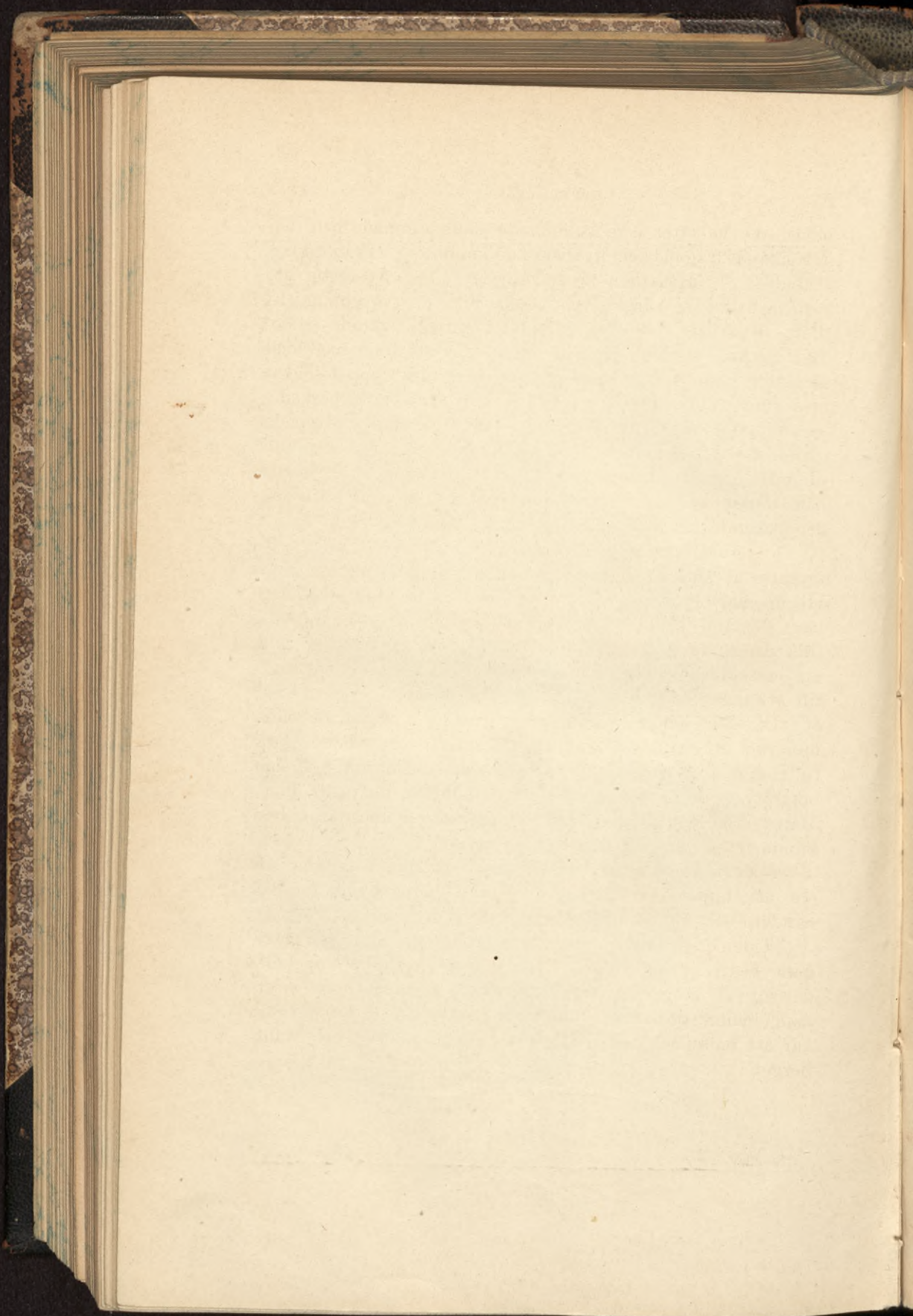
Morgonen derpå skedde uppbrott. Snön var nu packad, så att färden var lättare, och vid jultid hade utvandrarne hunnit till närheten af Lappo. På ett ödehemman hade de vågat slå sig ned, och här uppehölo de sig någon tid för att reparera sina tillhörigheter och förfärdiga några träsaker, såsom slefvar, skedar m. m., hvilka de tänkte afyttra då de tågade genom bygden till kusten.

En vacker och klar vinterdag återfinna vi dem i närheten af Storkyro. De tågade nu fram på en väl banad väg och kände sig helt lyckliga öfver den lätthet hvar med de färdades, med förvåning seende det stora landet, med dess stora åkrar. Folk möttes här och der och begäpades af de vid menniskor ovana skogsborna. På afstånd märkte de en lång rad folk och hästar som kommo emot dem. De sågo vapen glimma, och detta ingaf dem fruktan. De stannade därför och voro villrådiga om de skulle fly, men kommo dock öfverens om att det tjenade till intet, ty ville de dem något ondt, kunde de med sina hästar lätt hinna upp dem. De drogo sin kälke till sidan om vägen och afvaktade oroligt hvad komma skulle. Två karlar, som åkte i en släde, foro förbi, likaså sex à åtta ryttare, och våra utvandrare kände sig redan bättre till

Gossarna bortröfvas.

mods, då en efter dem kommande släde stannade och den deri åkande frågade dem hvarifrån de kommo. — »Från öster,» svarades. — »Hvarthän tänka ni eder?» — »Åt vester att söka arbete.» — »Jaså! Geswindt hit, ni två pojkar; ni skola få arbete.» — »Vi vilja intet hafva,» svarade frimodigt Pecka. — »Men jag vill hafva eder att följa med och se efter löshästarna som komma här; raskt upp i släden med eder! Vid närmaste rastställe skola ni få bättre besked.» — »Vi vilja inte åtfölja eder!» — »Ni vill inte!» utropade mannen, i det han reste sig upp, högg Pecka i nacken och slängde honom till kamraten; »håll fast den der,» ropade han, under det han fasttog Anti och släpade denne till släden, kastade sig upp och körde raskt derifrån.

Nu ändtligen flög Örjans bössa till axeln, men nedtrycktes af Mattu. »För Guds skull, Örjan, skjut inte! Vi bli då alla olyckliga. Gossarne stå i Guds hand, och med hans bistånd skola vi ock återse dem. Hållen eder stilla tills skaran farit förbi!» Det var en flock lösa hästar som nu passerade, och derefter kommo några ryttare, som sågo till att ingen häst fick skilja sig från flocken.

Då den långa skaran tågat förbi, uppgåfvo de båda finnarne ett anskri af vanmäktigt raseri, förbannande hotfullt den fördömda nuija sota (elaka landshöfdingen) som bortröfvat deras gossar. Hvad skulle nu blifva af dem? Mattu vred sina händer, och ymnigt flöto hennes tårar; hon kunde intet göra till deras räddning.

Man rådgjorde om saken, och så kom man öfverens om att uppehålla sig några dagar i denna bygd, för den händelse det skulle lyckas gossarne att rymma.

Tiden gick, men inga gossar hördes af. Slutligen måste man begifva sig vidare vesterut. I Korsholm uppehöll de sig så länge de vågade för isen; men slutligen måste man lemna gossarne åt sitt öde; det enda de kunde göra var att helsa och bedja dem söka sig till Sverige och Malmberget.

2. Anti och Pecka på färd till Sverige.

Gossarnes färd mot söder gick raskt. Man bytte om hästar och körde friskt på. Efter några timmar blef den utlofvade rasten, och nu befalldes pojkarne att vara ryttarne behjelpiga med att se till, fodra och vattna hästarna.

»Söka ni rymma, bli ni skjutna, äro ni raska och påpassliga, får ni mat,» sade karlen som gripit dem, »och äro ni dåsiga och lipa, få ni stryk; hören det en gång för alla!» Till ryttarne ropade han: »håll ögonen på pojkarne oeh sänd dem till mig, då hästarna äro fodrade.»

Så skedde. När gossarne infunno sig i väbelns kvarter, fingo de mat och tillsades att sedan passa upp på ryttarne, som hade sitt kvarter i samma gård. Anti, som snart sändes ut efter vatten, tänkte genast begifva sig åstad efter föräldrarne, men drog sig hastigt tillbaka, då han märkte, att flere ryttare bevakade gården. Så snart gossarne kunde meddela sig med hvarandra, afhandlades planer för rymning. Här kunde det ej ske; men att det skulle ske så snart tillfälle gafs var beslutet sak.

Ett sådant tillfälle lät vänta på sig, och allt längre och längre kommo de ur sin kosa. Det bar jemt åt söder, och nu hade de fått veta, att hästarna skulle aflemnas i Åbo der Stålarms samlade trupper för konung Sigismund, som man trodde, mot hertig Karl. Vid framkomsten till Åbo, erforo de hvad som der ej längre var någon hemlighet, att finnarne skulle öfverföras till Sverige. Denna under rättelse mottogs af gossarne med glädje, och alla rymningsplaner öfvergåfvos. De hoppades få följa med öfver hafvet, och en gång väl i Sverige, skulle ingenting kunna afhålla dem från att söka sig fram till Malmberget, ja, kanske till och med före sina anförvandter.

Lyckliga vid denna tanke sökte de ifrigt fullgöra allt hvad deras herrar ryttare ålade dem. I Åbo syntes dessa icke särdeles bry sig om att bevaka pojkarne. Rymde de

nu, kunde skadan lätt bli ersatt, resan var lyckligt fullbordad, och efter någon tid fingo gossarne sin fulla frihet, men då de ej hade något annat att göra, skötte de fortfarande sina sysslor.

Hästtransporten delades nu. De bästa af dem skulle öfver isen föras till Åland, der Axel Kurki samlade folk för att afgå till Sverige. En annan del af transporten var bestämd för den unge Erik Hansson till Brinkola, och med den följde gossarne.

Såsom svåger till Sigismunds marsk, Stålarb, och ifrig anhängare till konungen, åtnjöt Erik Hansson mycket förtroende, och hans son, den unge Erik, hade af denna anledning fått befälet öfver en fana ryttare.

Herr Erik var en gladlynt och lekfull herre samt mycket road af umgängeslif och muntert sällskap. Det var därför med molnhöljd panna och vemodiga tankar han mottog befallning att taga sitt kvarter flere mil från högkvarteret på en enslig ö, der blott några få gårdar funnos. Med några få man, bland dem pojkarne, och alla hästarne tog han den bestämda bondgården i besittning. Så snart årstiden medgaf måste hästarne släppas ut på bete, och pojkarne blefvo deras vaktare.

Lyckligtvis var herr Erik road af jagt, hvartill hans ödsliga ö gaf godt tillfälle, och som han medfört jagtgevär och den utmärkta hunden Racki, af polsk härkomst, kunde han förlusta sig med jagt så mycket han ville. Vid en sådan påträffade han gossarne, gaf sig i språk med dem och fick på detta sätt veta, hvarför de befunno sig der.

Troligen väckte deras öde och utseende hans medlidande, ty deras kläder hängde i trasor, och sjelfva sågo de magra och medtagna ut. Han lät därför gifva dem nya kläder och i allo hyfsa upp dem. Nu togo pojkarne sig helt ståtliga ut, och det föll herr Erik in att låta skriva in dem som knektar under sin fana. Derigenom blefvo de likställda med de andra ryttarne, fingo vapen och öfvades i likhet med de andre. De fingo sina ordentliga måltider och hade det i öfrigt så bra som omständigheterna medgäfvu.

Då herr Erik gick på jagt, fingo ynglingarne ofta åtfölja honom, liksom då han for ut till holmar och skär

för att skjuta sjöfågel, hvaraf Ålands skärgård ännu i dag öfverflödar.

Ynglingarne skulle efter denna förändring känt sig nöjda och belåtna, om icke deras längtan till sina anhöriga och lifvet i skogarne varit så stark; ty trots deras erkänsla mot herr Erik för hans välvilja mot dem, låg tanken att komma öfver till Sverige och få återse de sina jemt för dem. Det skulle nu varit dem lätt att rymma från sin ö och åter till Finland, men öfver hafvet, till det efterlängtade landet vågade de sig ej. De hoppades på bättre tillfälle, och ett sådant yppade sig ock.

I medlet af juni blef herr Eriks trupp förlagd till Åland, och kort derefter på flottan öfverförd till Sverige.

Midsommardagen 1598 ankrade flottan i Grönborgs hamn i Roslagen, några mil norr om Stockholm. Nu uppstod i den lilla hamnen en liffig rörelse af båtar, som från de ankrade fartygen landsatte en del af krigsfolket, som slog läger på stranden.

Herr Erik och hans folk fingo stanna kvar ombord och i stillhet afvakta händelsernas gång. Snart ankom ock den estniska flottan, och nu blef ännu mer lif och rörelse i hamnen. Båtar fulla med krigsfolk kommo och gingo, och gossarne lifvades af krigslust. Man afvaktade blott konungens ankomst för att angripa hertigen.

Ett par dagar derefter lade en snällseglande slup till vid herr Eriks fartyg, och med den for han söderut för att spana efter konungen och hans flotta. Återigen förgingo några dagar, då bud kom, att ynglingarne med lilla skeppsbåten, jagtgevär, ammunition, proviant och hunden skulle möta herr Erik på en uppgifven holme, dit budbäraren skulle visa vägen, då han i sin båt seglade söderut.

Med glädje rustade ynglingarne sig som befallt var och medtogo äfven sina lansar, och med gladt mod seglade de ut åt de inre skären, styrande troget efter den förut löpande båten. I skymningen hunno de den bestämda holmen, och budbäraren utvisade en liten vik, der de voro skyddade i alla väder och der båten låg dold för förbifarandes blickar.

Der kände sig våra ynglingar lyckliga att åter befinna sig i skogen, ty skeppslif, haf och folkskaror äro icke i skogs-

finnens smak. Med hurtigt mod och liflig glädje lagade de i ordning sitt nattläger, och utsträckta på den för dem kära, friska och doftande granrisbädden, belyst och värmd af den flammande stockelden, tyckte de sig hemma igen. Der återkom också tanken: skulle de fly, fly från krigsbuller och bråk, fly tillbaka till de sina, till skogarne och jägarlifvet?

Denna tanke tycktes som en blix på en gång träffat dem båda, och på en gång sprungo de upp och stirrade på hvarandra. De visste, att tanken på det goda tillfället stod klar för dem båda.

Anti bröt först tystnaden och utbrast: »Låt oss försöka!» Det flammade till i Peckas ögon. Han tog ett steg mot båten, men kastade sig derpå helt hastigt ned på bädden igen, betäckte ansigtet med sina händer och låg länge tyst. »Huru menar du, Pecka?» sporde Anti.

»Du skall aldrig förråda dina välgörare», sade alltid gamle Nicko, presten i S:t Michel,» svarade Pecka, utan att taga händerna från ansigtet.

»Voro de våra vänner som sletto oss från far och mor och tvungo oss att åtfölja dem?» svarade Anti.

»Nej, men herr Erik.» — På detta svarade icke Anti, men efter en stund lade han sig ned på bädden, tog hunden till sig och smekte honom. Pecka reste sig och sade: »låt om oss sofva! Jag vill bedja herr Erik låta oss gå till de våra; nekar han oss, så gå vi ändå.»

Snart grydde morgonen, och under det Anti kokade dem den vanliga vällingen, gick Pecka upp på holmens högsta spets och spanade efter herr Erik. Han syntes ej till, hvarför Pecka hemtade Anti och hunden och återvände till sin utkik, der de lade sig för att redan på afstånd kunna upptäcka den väntade.

Väl sågo de flere fartyg och båtar färdas åt olika håll hela dagen, men ingen närmade sig holmen. De styrde alla längre mot vester, närmare fastlandet, och slutligen sjönk solen ned långt bort i vester, och den mörka, allvarliga skogen skymde henne för våra spejares blickar.

Hvad hade det blifvit af herr Erik? Den frågan hade ynglingarne gjort hvarandra mer än en gång. De hade hoppats, att deras herre skulle inträffa under den ljusa och

milda sommarnatten, men så skedde icke. Redan i första ljusningen voro de på sin utsigtsplats, men intet segel syntes till. Morgonrodnaden uppflammade i öster, och snart höjde sig den blixtrande solskifvan ur det blå, böljande hafvet. Långt mot öster syntes otaliga segel styra ut mot ytterskären. Det kunde icke vara konungens flotta. I vester sågs blott en och annan mindre seglare ila mot norr, hastigt framdrifven af den lindriga vestanvinden.

»Hvad skola vi tänka om detta?» sporde Anti. — »Väbeln sade ju många gånger, att sådana som vi ej få tänka,» svarade Pecka, »och herr Erik säger, att vi blott behöfva lyda. Gif dig ro, Anti. Se vi ej till något snart, få vi se till att få någonting i grytan. Du får gifva dig ut med båten att söka fånga oss fisk. Tag Racki med, skall jag försöka smyga mig på några fåglar.»

»Du gör då alltid så många omständigheter,» tyckte Anti. »Bättre släppa hunden och genast skjuta något vildt, ty nog lär väl detta räcka till ändå åt herr Erik.» — »Nog tycker äfven jag det, men vi göra i alla fall som jag säger.» — »Ja, vi skola väl göra så då, efter du alltid skall rå i allting,» sade Anti litet trumpen.

Vid middagstid sammanträffade ynglingarne vid sin lägerplats och kunde glädja sig åt att ha både fågel och fisk.

Sedan de ätit, tog Anti ännu en gång till orda och förklarade, att något måste ha händt herr Erik, och kom han ej till dem innan morgonen, ville han ej vänta honom längre, utan återvända till Grönborg och flottan, och dermed lade han sig att sofva. Pecka återvände till utkiken, der han låg kvar till kvällen. Då han återkom till elden och båten, sof Anti återigen.

Tidigt på morgonen väcktes Pecka af Anti, som föreslog, att de skulle släppa hunden och skaffa sig mer vildt. Det vore eljes en besynnerlig jagttur, om de nu seglade till fartygen utan att ha något med sig hem; de skulle bli utskrattade, och dessutom såge nog herr Erik gerna, om de hade några harar med sig. Han vore säkert redan före dem.

Pecka tyckte om Antis förslag, ty äfven han insåg, att herr Erik nu ej vore att förvänta. Hunden afkopplades därför, och vid hans glada skall glömde våra finnpojkar

herr Erik, flottan och hela världen. Solen brände het, vestavinden hade dött bort, och luften kändes kvalmig då jägarne avslutade jagten och återvände till båten. De medförde några harar och en gammal tjädertupp. Jagten hade icke varit särdeles god, och flere dåliga skott hade de gjort. Detta bekymrade dem dock föga, men ingen hade lust att ro båten i denna stilla sjö och kvalmiga luft. De beslöto därför afvakta den svalare aftonen och sträckte därför ut sig på sina bäddar. Anti funderade på, om det ej skulle vara lika bra, om de blefve kvar här tills herr Erik afhemtade dem. »Såå,» sade Pecka skrattande; »har du redan förlorat din längtan till fartygen! Vi få se hvad du säger när du hvilat dig och vinden blåser upp.» — »Jo, jag säger, att vi nu skola passa på och söka upp far och mor.» Härpå svarade Pecka ingenting, och snart föllo ynglingarne i sömn.

De vaknade vid att åskan dundrade och regnet föll i strömmar; vreda vågor piskade stranden, der deras lilla båt skakades upp och ned. Yrvakna, skyndade de att bättre fästa båten och rädda sina saker emot regnet. Snart dröpo deras kläder af vatten, hvarför de togo skydd under träden. »Väl att vi ej äro ute nu,» sade Anti, »och jag undrar, huru det nu skall gå för dem som äro långt från land.» — »Bra, tänker jag,» svarade Pecka; »de hafva icke som vi, sofvit, utan sett ovädret på afstånd och sökt sig i land.» — »Väl det,» svarade kamraten; »nog är det bra här, men när vinden saktar sig, begifva vi oss väl åstad, eller hur menar du?» — »Ja, som du vill.»

I gryningen följande morgon återfinna vi dem vid Grönborgs yttre hamn. Deras bleka anleten uttryckte den högsta förundran, och snart gaf sig denna tillkänna i ord. Den gången var det Pecka som tog till orda.

»Känner du igen dig, Anti?»

»Ja, helt säkert var det här fartygen lågo. Ser du inte den släta röjda backen, der tälten stodo, och känner du inte igen de fyra furorna på åsens krön?»

»Jo, jag känner igen allt, men hvar äro fartygen och hela flottan?» — »Ja, det är mer än jag kan utfundera; men hvad är det för folk som rör sig der! Det är inte

finnar; de hafva säckar på ryggen och spjut i händerna. Det är svenskar som jagat bort de våra.»

Gissningen var riktig, ty då konung Sigismund, enligt sin vana, icke höll ord och ej mötte sina tillgifna finnar på bestämd tid, hade Stålar, då han förnam, att Uplandsbönderna samlat sig för att angripa honom, helt hastigt dragit sig tillbaka och återseglat till Åland med sin flotta.

Våra finngossar hade vid den skyndsamma afresan blifvit kvarlemnade, att taga sig fram bäst de kunde.

Då de sågo, att svenskarne varsnat dem, skyndade de att sätta till sina segel och seglade norr ut, i förhoppning att återfinna sina förlorade landsmän.

Under dagens lopp seglade de förbi många öar och holmar utmed de låga svenska stränderna och sunden, och på aftonen låg der hela hafvet öppet för deras blickar. Endast långt i norr framskyntade låga uddar och skär: det var det efterlängtade svenska fastlandet.

Hittills hade de öfvergifna ynglingarne icke talat om sin framtid och sina planer, så länge de trott sig skola återfinna sina landsmän. Men då nu hafvet låg fritt och intet fartyg syntes, utbrusto de samtidigt i ett högljudt rop: »Fria! Vi äro fria! Der är Sverige, der är vägen till de våra! Gud vare lof!» I glädjen talade de om sin framtid och sin snara återförening med Örjan, Hejki, Mattu och småttingarne, så att deras glädjedruckna sinnen glömde det närvarandes oro. Den inbrytande skymningen väckte dem till besinning, och nu kom frågan: »hvad skola vi göra, hvarthän vända oss?» Pecka afbröt den långa tystnaden. »Vi reste länge söder ut med väbeln och hästarne. Morbror sade, att vi skulle åt vester; deråt låg Sverige och Malmberget; vi styra nu mot norr!» — »Ja, du har rätt,» svarade Anti; »der är Sverige, der är vester, men Malmberget är mera åt norr, låt gå!»

Instinkten sade våra finnar, att de borde undvika att sammanträffa med svenskarne, då det säkerligen ganska vidt omkring i orten var känt, att finnarne kommit som fiender. De beslöto därför fortsätta seglingen mot norr. De turade om med att sköta båten, och då natten var förliden, hade de

hunnit förbi den långt utskjutande udden, och der låg framför dem en lång låg kuststräcka.

De fortsatte färden utmed stranden, och på kvällen landade de vid en liten holme, upptände eld för att koka sina harar, men släckte derefter elden, på det att röken ej skulle förråda dem, ifall menniskor skulle finnas i närheten.

Natten förflöt lugnt och stilla, men på morgonen hade vinden tilltagit i styrka, och deras lilla båt flög fram som den snabbaste springare. Gårdar eller båtar voro icke synliga, och gossarne kände sig väl till mods till fram mot middagen, då flere båtar, som styrde mot land, och snart en större by blefvo synliga.

Ehuru oroliga, fortsatte de dock färden. Allt gick väl, och ingen oroade dem.

Ett par dagar derefter styrde de in i en större bugt för att hvila och se sig för, ty nu hade de sett landet höja sig, och på afstånd upptäckt höga skogsåsar. Snart sågo de en större dalgång, och dit styrde de. Komna närmare, hörde de bruset af en aflägsen fors. Äfven hunden visade sig lifvad. Dagarna på sjön hade för honom varit långa, och med längtan hade han blickat åt land. I en mindre vik landade de, drogo upp båten, och så begaf sig Pecka ut på upptäcktsresa. Ledd af forsens brus, gick han deråt, men snart sågs han kasta sig ned på marken samt derefter sakta krypa fram mot några större stenar. Pecka hade på andra sidan om den breda och brusande elfven upptäckt fyra karlar sysselsatta med fiske. Han ville nu se, om några andra befunno sig på samma sida som han, men huru mycket han än forskade, kunde ingen upptäckas. Längre ned, på andra stranden, såg han en svag rök, och der lågo tvenne båtar uppdragna på stranden. Efter en stunds förlopp steg han upp och drog sig tillbaka in i skogen, hvarpå han följde bergåsen en bit längre upp med elfven. Han kröp åter fram och spejade, men utom den stora och brusande forsens såg han intet.

Med raska steg återvände han till Anti och båten. Sedan han redogjort för hvad han sett, beslöts att man skulle draga sig tillbaka på bugtens andra sida, der man kunde varsna,

om de fiskande karlarne rodde öfver viken, och derefter fatta annat beslut.

Denna natt gjorde gossarne ingen eld, utan sofvo insvepta i båtseglen, med sina bössor bredvid sig och Racki på vakt. Natten förflöt lugnt och stilla, och frampå morgonen hade gossarne den glädjen att se de fiskande ro bort mot norr.

Nu lades råd. De ansågo sig nu vara komna så långt mot norr, att Malmberget borde anträffas rätt i vester. Skulle de nu lemna båten och följa den stora floden? De skulle då komma inåt landet, åt bergen till, der de borde påträffa någon landsman eller eljes någon vänlig svensk, som kunde leda deras kosa åt rätt håll.

Detta beslöts, och så buro de sina saker i land. Båten borde de gömma och söka bevara för möjliga behof i framtiden. På en bädd af barkade störar lyckades de, efter hårdt arbete, få båten in i småskogen, der de omhvälfde och sedan täckte honom närmast med afflådda stora granbarkar, och utanpå med en mängd små granar.

Dermed trodde de sig ha skyddat den för en längre tid. En ihålig gammal ek, som anträffades i närheten, gaf ett ypperligt förvaringsställe för masten, segel, åror och andra båtens tillbehör. Så godt sig göra lät doldes ekens ihålighet med mossa, och gossarne ansågo sig säkra på att återfinna sina dolda saker, om de i framtiden skulle behöfva dem.

Nu blef fråga, hvad de skulle bära med sig. Af proviantförrådet fans ej mycket kvar, men dock tillräckligt för några dagar. Den framlades nu, likaså yxorna, grytan och bössorna. Återstod herr Eriks bössa, jagtväska, skor och ammunitionslåda. Den sistnämnda hade dittills undgått deras uppmärksamhet. Hur skulle de nu förfara med herr Eriks saker? De kunde ej medtagas, och gossarne stodo tysta och begrundande.

Anti tog ordet: »Till herr Erik kunde de aldrig återlemna dessa saker, och hvad tjenade det då till att lemna dem här? Du, Pecka, som skjuter bäst, skall taga hans bössa; den är tiofaldt bättre än våra, och lådan öppna vi för att se, hvad den innehåller.»

Utan att afvakta svar, tog han yxan, bröt upp lådan och plockade upp innehållet. »Gud vare lof! Här är mycket krut och väl öfver hundra kulor, en skrufmejsel, två filar, en tång och, låt se, ja väl tjugu flintor. Det kan man kalla att vara väl rustad, och just med hvad vi behöfva. Och se här, en pung! En, två — fyra blanka specier, och sju, åtta dalerstycken. Tack, herr Erik! Det är nog ämnadt till sold åt oss; väl är det icke så mycket för ett halft års arbete, men det var bra ändå. Hvad mor och far skulle vara glada, om de visste, hur väl vi äro rustade. Hopp och hej! Nu är ingen nöd. Skrik, Pecka! Är du ej glad?»

»Jag vet ej hvad fader Nicko i S:t Michel skall säga, om vi taga herr Eriks saker,» svarade Pecka betänksamt.

»Se så, är du nu framme igen med fader Nicko! Jag ger 'perkela' hvad fader Nicko säger. Vi behöfva sakerna och kunna ej återlemna dem nu. Träffa vi herr Erik framdeles, kan du ju återlemna bössan. Bära henne med oss kunna vi ej göra, utan du får lemna din bössa här. Den är lagom att rosta bort här i skogen.»

Den invändningen verkade på Pecka. Han tog upp bössan, besåg det vackra och nymodiga geväret med beundrande blickar, stödde sig mot det och sade: »Ja, med denna i mina händer skulle jag kunna våga mycket. Hon felar aldrig, klickar aldrig! Ack, om jag vågade taga den!» — »Ja, det vågar du, säger jag. Den saken är afgjord. Nu intet tal derom mera! Nu måste vi se oss om efter näfver till kuntar: vi hafva ju inte något att bära våra saker uti. Kom!»

Med den beundrade bössan ännu i sina händer, följde Pecka sin beslutsamme följeslagare, och så voro de snart i arbete med att taga näfver för att deraf förfärdiga sig de outhärliga säckarna. Dagen förgick under detta arbete, och då de på morgonen började flätningen, sade Anti »näfvern är otillräcklig; jag skall fläta medan du går och skaffar mer. Vi behöfva också skor, ty dem vi hafva måste vi spara till vintern, och de äro svåra att gå med nu i värmen.»

Hvad Anti sade vittnade om ett godt praktiskt förstånd, och då Pecka genast uppfattade riktigheten deraf, förfogade han sig af.

Då säckarne voro färdiga, packades de. Sakerna fördelades på jemnaste sätt. Det enda som återstod var att förvara herr Eriks låda, och därför visste de råd. De gräfdde en grop vid ekens fot och fodrade den på känt finnmanér med granbarkar och öfvertäckte den med näfver och jord. Nu kom turen till Peckas bössa och jagtdon. Hornet fylldes med kulor, en flinta lades i pungen, och allt omsnördes med näfver och vidjor. I en ihålig fura, en god bit från eken, inlades bössa och skjutsaker. Hålet tillslöts, och så inhöggs i närmaste friska träd Örjan Kajlands bomärke Y.

Gossarne voro nu färdiga att antråda den långa, ovissa färden. Med glädt mod axlade de sina säckar, togo bössorna i händerna, Racki i koppel, och så framåt! De hade beslutit marschera under de ljusa, svala sommarnätterna och hålla sig i närheten af elfven så länge den gick åt vester. Sedan ville de uppsöka någon svensk by, som låg så långt från hafvet, att dess invånare icke kände till finnarnes krigståg till Sverige. I rask takt marscherade våra vandrare framåt och uppsökte åsarnes krön, der de hade fri utsigt och fast mark under fötterna.

En vecka derefter voro de lägrade vid en inskjutande vik af den stora elfven, som der flöt lugn och stilla genom ett flackt, af stora skogar betäckt landskap. Flere gårdar hade de dels sett på afstånd, dels passerat nära förbi. Nu på senaste dagen hade de ej sett spår af menniskor. De ansågo sig trygga och hade beslutit hvila, ty deras ryggar voro hudlösa af säckarnes skafning, och axlarne värkte.

Under det de intogo sitt kvällsmål sade Pecka, som besörjt tillagningen: »Nu fins ej en nypa mjöl mera; vi få se oss om att få något att äta. Hade jag blott min båge, skulle vi snart få oss änder, då här fins så mycket, men vi få fiska och torka.» Utan att vidare orda klädde de af sig och gingo ut på en af elfven ditförd sandbank och började gräfva och plaska, hvar på sitt håll. Efter en god stund möttes de vid lägerplatsen, och på en gång frågades: »har du fått några?» — »Ja, fullt.» Det var nejonögon gossarne sökt, och kort derpå voro de ute för att meta. Fångsten af abborrar var riklig. De uppskuros i ryggen, utfläktes och beströddes med salt, hvarefter de lades på den varma sanden

för att torka. De skulle tjena till bröd och sofvel på en gång.

Så lågo de vid elden och pratade, då Pecka sade, att han trodde de ej vore långt från Örjan och de andra, ja kanske före dem! Vid denna tanke blefvo gossarne tve-hågsna, om de skulle påskynda sin färd till Malmberget så hastigt som de gjort hittills. Hvad skulle de taga sig till der, om ej de äldre hunnit dit? Saken var betänkelig, men man måste fortsätta kosan för att få visshet.

3. Första storjagten.

Så vandrade de en dag då Racki började draga i bandet och visa sig orolig. Det var klart, att hunden kände lukten af något villebråd; detta förstodo våra skogsströfvare också mycket väl. De läto hunden gå som han ville och följde honom troget. Efter en kort marsch kommo de till kanten af en ofantlig mosse och upptäckte der en död och sönderbiten elg. Spåren i mossen förrådde gerningsmannen. För de med skogen förtrogna ynglingarne var ej svårt förstå, att en björn slagit elgen dagen förut, och äfven att han, efter det bastanta mål han tagit sig, icke kunde vara långt borta. De drogo sig ett stycke från elgkadavret och rådgjorde, om de skulle afkoppla hunden och låta honom uppsöka björnen för att sedan söka få skjuta honom, eller om de under följande natt skulle dölja sig i närheten för att afvakta björnen, då han skulle komma för att äta af återstoden af elgen. Efter något betänkande funno de det senare sättet vara säkrare, ty kom björnen icke, kunde de ju sedan med hundens tillhjälp finna honom.

Faran af att angripa björnen togs icke i betänkande, och hvad Pecka angick, hade han varit med sin far vid liknade tillfällen. Klokheten bjöd dem nu att draga sig tillbaka för att afvakta aftonen eller natten, då björnen

borde inträffa. Ett duktigt stycke kött af elgen togo de med som god pris åt sig sjelfva och hunden.

Medan det sålunda lätt förvärfvade köttet kokades, upp-gjordes anfallsplanen. Pecka skulle taga plats i närmast stående fura och derifrån skjuta björnen. Anti skulle med hunden dölja sig i närmaste småskog och så snart han hörde skottet släppa hunden och derpå rusa fram, då båda gossarne skulle hjälpas åt att nedgöra björnen.

Planen var klok och hade anstätt vida äldre jägare; men klokhets och fyndighets äro medfödda egenskaper hos finnen, ehuru han ibland behöfver tid för att träffa det rätta. Våra ynglingar voro af jägarslägt och hade berättelserna om otaliga händelser i skogarne att lita sig till.

I god tid, eller före solnedgången, voro gossarne på sina poster. Pecka satt grensle öfver en stor gren uppe i en fura, och Anti med hunden låg väl dold i ett gransnår.

Det vill stort tålmod till att under en natt sitta grensle öfver en furugren. Äfven om ryggen har stadigt stöd mot furans stam och man småningom jemkar sig fram och åter och hänger än på ena än på andra låret, blir dock tiden lång, timmarna som veckor. Det är ett angenämt afbrott då en kvist faller eller en vindstöt afbryter den uti en nordisk skog herskande tystnaden och ödsligheten; sinnena spännas, och man känner sig stärkt af förhoppningen att nu inträffar något. Men snart blir tyst igen, hoppet har försvunnit, och ledsnaden infinner sig igen.

Hvad vår Pecka angår, var han finne, eller, hvilket är detsamma, det personifierade tålmodet, och då han på morgonen vid fullt solljus steg ned från sin höga och plågsamma plats och uppsökte sin vän Anti, sade han blott: »reistatan kumbika tässa» (låt oss försöka hvem som vinner). Anti nickade och dermed förfogade de sig till förra dagens lägerplats. De voro fullt beslutna att vaka äfven nästa natt.

Efter nattens vaka sofvo gossarne godt, och med stärkta krafter intogo de på aftonen sina platser. Peckas blickar flögo spejande öfver myren innan han klättrade upp i furan, men intet misstänkt syntes. Knappast hade han dock suttit en half timme, då något rörde sig på andra sidan; små-

buskarne böjde sig och vickade, och i ett nu stod björnen ute på myren.

Han stannade, böjde hufvudet och vädrade i vinden åt alla håll. Så måste några fläktar från den numera illaluktande elgen förnummits, ty nu styrde han sina steg rätt öfver mossen till Pecka, hvars hjerta klappade hörbart. Solens sneda strålar kastade sitt ljus öfver den ödsliga marken och lät björnen framstå i hela sin majestätiska storlek, der han med korta och försiktiga steg gick fram öfver den mjuka mossen, ifrigt bespejad af tre par glänsande ögon. »Stilla, stilla, Racki! Tyst, tyst, pojken min! Rör dig ej!» hviskade Anti inuti snåret, under det Pecka, vig som en ekorre, flyttade sig från sin kvist till en annan, så att han fick furans stam mellan sig och björnen. Nu tillsåg han, att flintan och krutet i fängpannan voro i sitt rätta skick, bössan stöddes mot furustammen, under det han med kornet följde björnens rörelser, tills denne stannade vid resterna af elgkroppen. Något måste ha väckt hans uppmärksamhet, ty han reste sig till hälften upp på bakbenen och vädrade misstroget åt det håll hvarifrån gossarne kommit. Pecka, som såg allt, andades knappast. Det hade varit en dårskap att dröja längre. Med sigte på bogen lät han skottet gå.

Ett förfärligt rytande blandade sig med dånet af skottet, och ögonblicket derpå sågs Racki under häftigt skall angripa den vrålände björnen. Förvirrad af det dundrande skottet, såret och hundens anfall, spejade björnen förgäfves efter sina andra fiender, men der vid snåret hördes en knäpp, och strax derefter höjde sig ett litet ljusblått moln från marken. Med ett ursinnigt vrålände rusade björnen ditåt, under det Pecka ropade: »Upp i granen med dig, Anti! Fort, fort! Han kommer på dig!» — »Låt honom komma!» blef svaret, och då Pecka hunnit vända sig på sin kvist, såg han Anti uppe i granen i jemnhöjd med sig. Björnen, som icke funnit den väntade fienden, fortsatte sitt lopp in i skogen och uppåt åsen, ifrigt förföljd af hunden, och nu frade sig våra jägare i all hast ned till marken igen.

Då de möttes voro de andfådda och ifriga båda två. Anti var förargad öfver sin bössa, som svikit honom, och Pecka icke mindre. »Låt oss skynda efter björnen,» sade

han, under det han laddade sin bössa, »och låt oss ej skiljas mera. Nu måste du skjuta först, i fall bössan sviker ännu en gång, och nu framåt!» Och framåt bar det öfver stock och sten, öfver ås och myr, och allt närmare kommo de björnen och hunden, tills de voro så nära, att de måste gå sakta för att deras bultande hjertan skulle kunna sakta sina täta slag. På en stund hade björnen icke flyttat sig framåt, utan stått stilla, och hundens skall blifvit gröfre och långsammare. Det var tydligt att björnen snart skulle bli synlig. Med färdiga gevär smögo våra jägare tysta som andar framåt, då de plötsligt fingo se björnen ligga vid foten af en klippa på en skogfri fläck. Anti lagade sig i ordning att skjuta, då Pecka hviskade: »håll, han är död!» Så var det äfven. Gossarnes glädje var stor, och Pecka sade förnöjd: »jag kände på mig, att herr Eriks bössa träffat, och se, precis der jag sigtade har kulan gått in!»

»Ja, hade mitt skott gått af,» sade Anti, »hade vi sluppit springa denna sista halftimme. Så säkert som jag här står, hade min kula sprängt björnens skalle. Nu få vi skynda oss att pelsa af honom och sedan återvända till vårt läger.»

Att öppna och flå en björn går ej så hastigt. Det var därför skunt då gossarne med huden och ett stycke björnkött återkommo till sin sloknade eld, der de förnöjda utbredde sin fallna fiendes hud till bädd för natten. Sedan de morgonen derpå afhemtat så mycket af björnens kött de trodde sig om att medföra, grepo de sig an med att röka och torka det. Dertill åtgingo flere dagar, hvarunder de, liksom hunden, rikligen förplägade sig.

Väl försedda med björnkött, fortsatte de kosan mot vester i förhoppning att snart påträffa några välvilliga människor, till hvilka de kunde bortbyta sin björnhud mot mjöl och salt.

Temligen hårdt medtagna, kände de sig lyckliga då de tredje dagen efter det senaste lägret anträffade en temligen stor väg och kort derefter ett enstaka hemman, beläget på den stora elfvens strand.

För att icke väcka oro, beslöto de lägga ifrån sig sina tillhörigheter, och att endast en af dem skulle gå fram för

att rekognoscera. Anti, såsom äldre, åtog sig detta, emedan han nu talade svenska lika bra som Pecka, och åtföljd af hunden, gick han fram till gården.

Det drog ut mer än en timme innan han återkom och meddelade, att han träffat välvilligt folk, och att de lofvat gossarne frid hos dem.

Något mjöl eller salt kunde de dock ej erhålla, men en gammal svensk bonde hade lofvat nästa dag följa dem till ett ställe, der han var viss om att båda delarne kunde erhållas, och deruti höll han ord. För sin björnhud erhöilo de så mycket proviant de förmådde bära. På sin fråga, hur långt det var till Vermland och Malmberget, fingo de det svar, att det vore bäst följa elfven utefter. Det var Dal-elfven de hittills följt och hvars namn de nu för första gången hörde. Der skulle de norr ut träffa bygd, der de kunde vidare fråga sig för.

På gossarnes fråga, om några andra finnar varit synliga i bygden, svarades, att sådant inträffade ibland, men det året hade ingen syns till.

Belåtna fortsatte de vandringen. Öfverallt der de rastade blefvo de vänligt bemötta, ehuru deras bössor stundom väckte oro, emedan eldvapen voro ovanliga i denna del af landet.

4. Landsmän påträffas.

Efter några veckor återfinna vi ynglingarne inne i skogen. Sommarnätterna hade börjat bli mörka och dagarne svala. På det sista rastestället hade man sagt dem, att de nu skulle gå rätt åt vester öfver skogarne och bergen, då de skulle träffa Vermland och, om de hade tur, något torp, der de kunde få bättre underrättelser om Malmberget.

På dessa ofullständiga råd hade ynglingarne åter begifvit sig in uti de ändlösa skogarne. De voro vid godt mod och friska krafter, ty de hade nu en tid haft det bra.

Skogarne vimlade af fågel och alla små vattendrag voro fulla af fisk, hvaraf bäckforellerna voro de lättast åtkomliga. Icke förty längtade de starkt efter sina anförvandter, och deras dagliga önskan var att träffa på folk af sin stam.

Så hade de en dag sträfvat sig uppför en långsträckt höjd, från hvars topp de förgäfves sökt någon utsigt, och de höllo på att stiga utför, då skogen plötsligt glesnade och de hörde en barnröst ängsligt ropa: »Autaka, Autaka! susi tule.» (Hjelp, hjälp! Vargen kommer!) Med de gladaste känslor hastade ynglingarne ditåt och funno en halfvuxen flicka jemte en femårig gosse uppklätrade på en sten och Racki bredvid dem. Barnen togo hunden för en varg och syntes förskräckta. Gossarnes närvaro och ord lugnade dem, och på deras fråga sade de, att deras por-te låg helt nära; de ville följa dem dit.

Helt hastigt framträdde på sveden en med bössa och yxa beväpnad karl. Det var barnens far, som hört flickans rop och skyndat till deras hjälp. Då han såg gossarne och barnen, stannade han och betraktade dem med mönstrande blickar. De meddelade honom genast i få ord, huru de kommit dit för att söka de sina och sporde, om han hade sig bekant, att några utvandrare anländt till orten. Nej, han hade ej träffat någon af sina grannar den sommaren, men det bodde många finnar vester om honom; måhända visste de, om de eftersporde hade visat sig på trakten. »Ni kunna följa mig och hvila eder hos oss. Här vid Peckafallet hos Daniel Pojlan höra vi icke mycket från verlden och hafva långt till grannar.»

Daniel var en groft bygd och axelbred medelålders man. Han och hans bustru hade slagit sig ner här på ett ödehemman, endast bestående af ett gammalt fall, Peckafallet, så benämndt efter den finne, som haft första sveden här, men öfvergifvit den. I femton år hade Daniel bott här, men först detta år kunnat skaffa sig en ko. Nu voro han och gumman hans sysselsatta med att uppföra en ladugård.

Daniels gumma, mor Lissu, tog vänligt emot gossarne och bad dem stanna tills de vore uthvilade. På aftonen talades om Örjan, mor Mattu och deras sällskap. De gamle

i Peckafallet trodde knappast, att de kunnat hinna dit ännu. De hade gått samma väg och hade då icke några barn. De visste, hur lång tid åtgått för dem, och föreslogo nu gossarne att stanna hos dem en tid och hjälpa dem med ladugården och skörden, hvilken de nu strax borde börja. Medan rågen torkade kunde de eller Daniel göra en rund kring finn-
torpen och efterhöra de väntade och tillsäga (lägga bud), att gossarne vistades på Peckafallet. Gossarne beslöto sig för att antaga fader Daniels anbud, och med detsamma voro de medlemmar af familjen.

Rågen var inne och tröskad, skörden hade blifvit riklig, och man motsåg vintern med lugn, då nu äfven kossan hade bostad. Daniel hade gjort en rund milsvidt omkring i nejden, och helsningar med underrättelse om hvar gossarne voro till finnandes hade gått vidt och bredt omkring. De hade dock nu börjat längta efter sitt kringirrande lif i skogen och tala om att draga mot öster för att möjligen möta föräldrarne.

Daniel gillade icke den planen, såsom mycket oviss. Han rådde dem att jaga der på skogarne för att skaffa bidrag till vinterbehovet och hudar och skinn till behöfliga kläder åt sig. Sjelf skulle han önskat följa dem, men han egde hvarken krut, bly eller salt, hvarför han måste gå ned åt Malmberget (det nyanlagda Filipstad) för att skaffa sig sådant. Mor Lissu, som åhört samtalet, sade nu, att Daniel säkert skulle få låna krut och kulor af gossarne, som sagt henne, att de ännu egde så mycket kvar, att de kunde afstå en del till honom. Sjelf ville hon gå till Sundsjöfinnen och byta till sig salt för de skinn de hade kvar sedan förra vintern; ty följdes alla tre åt, skulle de nog få ett eller flere »stordjur» (elgar). Lillpojken tänkte hon taga med sig, och flickan kunde bra reda sig hemma med kon; hon hade foder nog och behöfde inte släppa ut den.

Efter något betänkande blef mor Lissus förslag godkändt. Handkvarnen och råg togos in, och så turade man om att mala mjöl för allas behof.

Ett par dagar derefter bröto jägarne upp. De togo vägen åt öster. »Vi gå till Svartelfven,» sade Daniel, »der finna vi elgar och andra djur samt öringar (foreller). Der

har jag fallor, som vi skola laga om, ty bäfverskinnen äro begärliga; dem vill öfverheten gärna hafva. Och nu gå vi tysta, gossar; fågel bry vi oss ej om att skjuta i dag; vi skola hålla oss utmed myrmarkerna för att söka spår. Åh!» sade han, »här ha vi ett! Det är storfar som gått fram här för några dagar sedan; låt Racki vädra i spåren!»

Pecka visade hunden björnspåren, men denna visade dock intet intresse för dem: de voro för gamla. »Vi träffa nog på dem längre fram,» spådde fader Daniel; men innan detta inträffade, hade de kommit in i en trakt af skogen der elgarne betat länge, och marken var full af spår. Nu visade Racki sig intresserad och liffig. »Skola vi släppa honom?» sporde Pecka. — »Nej, det är sent på dagen, och jag vill se till huru spåren ligga nere i dalen och utmed elfven. Vi få skynda på, så vi få den saken klar och veta, huru vi skola börja i morgon.»

Så satte sig jägarne i gång, den ene efter den andre, med en för finnarne egen, drifvande och ljudlös gång, ty ljudet af stegen dämpas af de mjuka, fuktiga skor af näfver som finnen allmänt begagnar så länge marken är fri från snö. Solen stod vid trädkopparne då de nådde elfven.

Sedan de pustat ut öfverenskoms, att Anti med hunden skulle stanna och tillreda nattlägret. Pecka skulle gå uppåt och Daniel ned efter elfven för att utspana, om elgarne hade sina vägar eller vexlar öfver den, ty vid sådana ställen skulle vaktposter utsättas följande morgon, då man ämnade släppa hunden och låta honom drifva djuren till skyttarne.

Alla brunno af ifver att väl utföra hvar sina uppgifter. Antis nödeld brann klar då de spanande jägarne nästan samtidigt inträffade vid nattlägret. Pecka hade haft lyckan att påträffa en liten flock rådjur då de nedkommo till elfven för att dricka, och ett af dem medförde han nu. Vid åsynen af rådjuret spred sig ett belåtet leende öfver hans kamraters anleten, och Daniel lofvade deraf koka en soppa, hvartill gossarne förut icke smakat maken. Pecka berättade att han sett två ställen, der elgarne hade vägar öfver elfven, samt flere af bäfrarne afskurna träd. »Jag var säker om, att du skulle få se detta,» sade Daniel, »ty det är ej mer än en timmes väg härifrån de hafva sina hus, och dit skola

vi sedan begifva oss. Äfven jag har sett flere elgspår och vägar. En flock har kommit från öster, och den hafva vi bakom oss; men jag har ock sett hvar en björnhona gått fram jemte två mer än årgamla ungar. De äro på andra sidan elfven, och jag hoppas vi endera dagen skall 'komma i färd' med dem. Nu af med råbockskinnet, gossar! För kokningen sörjer jag.»

En timme derefter sutto jägarne omkring en särskild eld (kokelden), och pratade, medan grytan kokade. Anti undrade, hur en bäfver såg ut, och hur bäfvarne kunde bygga hus. Pecka redogjorde för den saken såsom han hört af fadern, och sjelf hade han en gång sett deras gamla förfallna hus. Bäfvarne voro af en trollkarl förvandlade, otrogna trälar, som nu bebodde bäckar och elfvar i skogarne, dit de från den tid de varit människor, medfört konsten att bygga hus, ehuru de ej egde någon annan redskap att fälla träd med än sina tänder. De höllo sig tillhoppa och vakade öfver hvarandra och gjorde människorna intet ondt.

Rådjurssoppnan prisades af gossarne, och Racki, som fått inelfvorna på sin del, instämde medels viftningar med svansen och upprepade rullningar öfver rygg. Belåtenhet och välmåga herskade bland det lilla jagtsällskapet; man kände sig glad och hoppades på lyckliga jagter.

Då sällskapet följande morgon drog ut, var jagtplanen bestämd. Gossarne skulle posta vid de förra dagen upptäckta elgvägarne och Daniel kringgå elgarne och släppa hunden på dem. Antingen skulle nu elgarne hålla sig stilla och försvara sig mot hunden, eller taga till flykten. I förra fallet skulle Daniel smyga sig fram och nedskjuta hvad han kunde. I senare fallet hoppades man, att elgarne skulle följa de af dem kända vägarne, och i så fall borde en af gossarne få skjuta. Planen var god och vittnade om fader Daniels kännedom om elgarnes vanor.

Efter detta beslut skildes man åt. Gossarne gingo till sina poster och Daniel stannade der han var, tills han trodde gossarne hunnit fram till elgvägarne.

Då tiden var inne, gick Daniel med hunden åt det håll hvarifrån de kommit, sökande elgarne vid myrar, i dalgångar och på kullar, utan att på flere timmar finna färska spår,

tills helt plötsligt hunden visade, att han fått lukt af djuren. Han drog på remmen, viftade med svansen och såg med talande ögon på Daniel. Hundens tecken kunde ej missförstås, hvarför han lössläpptes, och Daniel stannade lyssnande och väntande på hvad komma skulle.

Länge behöfde han ej vänta, ty snart hördes hundens kraftiga och grofva skall från närmaste bergkulle. Det hördes, att djuren stodo stilla och försvarade sig, och raskt och ljudlöst skyndade Daniel dit. Han fick sigte på en flock elgar, som helt förvånade stodo stilla och stirrade på hunden, hvilken ifrigt kretsade omkring dem.

Tålmodet svek dock till slut den gamle tjuren, som nu beslutit sig för att jaga bort den larmande hunden. Han gick framåt, stampande slag på slag med frambenen, i tydlig afsigt att krossa sin motståndare; men hunden var snabb och undvek slagen. Allt ifrigare blef striden, tills den afbröts af smällen från Daniels bössa. Det blef tyst en stund; blott brakket af de flyende elgarne hördes.

Den gamle tjuren stod stilla, lyssnande och begrundande hvad detta månde vara för ett afbrott i den eljes så tysta och stilla vildmarken; men snart började han darra, blod flöt från bogbladet och utefter sidan; han slog upp med hufvudet, såg sig om efter familjen och aflägsnade sig hastigt åt samma håll som de. Nu ljöd hundens skall ilsket, under det han förföljde elgen, och upp från sitt gömställe bakom en skyddande fallen fura steg Daniel och öfverskådade den nu öde platsen.

Äfven Daniel såg förvånad och betänksam ut, der han stod, ifrigt laddande sin bössa, och gick derefter fram till platsen der elgen stått då han sköt. Ett belåtet leende öfverfor hans mörka ansigte, då han med handen bortströk sitt långa, ned på axlarna hängande hår och för sig sjelf muttrade: »blod på marken, blod på buskarne! Nu har han stannat igen; jag hör, att Racki håller honom.» Och så ilade han åstad med långa, kraftiga språng.

Det var som Daniel sagt. Elgen hade stannat. Hufvudet hängde mot marken, kroppen skakade, och de eljes hotfulla ögonen stodo stilla. Han bjöd ej ens till att försvara sig mot den efter hans nos allt ifrigare nafsande

hunden. Vildmarkens jätte kände, att han funnit sin öfverman, att hans stund var kommen, och snart tillkännagaf kvistarnes brak i snåret, att kolossen föll. Ett par bett i hans långa ben, och äfven hunden blef tyst.

Den mörke finnen stod nu stilla och betraktade sitt byte. Han tänkte med glädje på hvilket värde detta djur egde för honom och dem derhemma i torpet, och ett innerligt »Gud vare lof!» gick öfver hans läppar.

Ur dessa sina glada tankar väcktes han plötsligt af ett aflägsset skott. Det kom nerifrån elfven: Peckas bössa hade talat. Hvad innebar det ordet? Skulle han hetsa hunden efter de flyende djuren? Nej! Han band honom i stället vid elgens ben och gick sedan upp på kullens topp, der han med händerna för munnen uppgaf en lång och skärande hvissling. Han fick en svag hvissling till svar, och belåten dermed återvände han till elgen, hvilken han nu öppnade, hvarvid Racki fick sin rundliga portion af inelfvorna. Han började nu aftaga huden, men fann snart, att han behöfde hjälp för att vända den tunga elgen. Ännu en gång besteg han därför kullens topp och lät en ny hvissling ljuda. Han fick nu svar från två håll: det ena tycktes vara nära nog, men det andra i närheten af det ställe der Pecka skjutit.

Det betydde något. Hade Pecka skjutit en elg, eller begärde han hjälp? Hvad vore att göra? Invänta Anti och rådgöra med honom? Ja, det var bäst. Efter en god stund anlände Anti. Han kom springande och såg blek och upprörd ut. Genast han kom fram sade han flåsande: »Kom, Daniel, och låt oss skynda! Jag har mött björnen med ungarna; vi hetsa Racki på dem.»

»Är det långt dit der du mötte dem?» — »Ja, en half timme ungefär.» — »Såå, en half timme hit, och en half timme tillbaka! Det duger ej, Anti. De ha fått för långt försprång och hört skotten och sett dig. Vi hinna dem icke, men vi skola i alla fall knipa dem, lita på mig, du Anti, och kom och se hvad jag har.» Vid åsynen af den skjutna elgen blef Anti glad. »Det var en huggare, far. Låt se! Elfva grenar på det ena och tolf på andra hornet, och fet som en gris! Åh, Racki, nu är ej ondt om mat för oss!»

»Hugg oss nu ett par båndstakar, Anti, du som har yxa, och hjälp mig sedan få loss huden och stycka köttet. Vi måste skynda, ty Pecka har också skjutit, och antingen lyckats fälla ett djur, eller vill hafva hjälp, ty eljes vore han nu här.»

»Åh, har Pecka skjutit? Då ha vi fått mer, ty herr Eriks bössa felar aldrig. Det är död då hon dundrar, och Pecka håller uti den, var säker derpå, far. Åh, om jag hunnit skjuta på björnarne ändå! Men sprang gjorde jag, och sprang gjorde de ock. Skogen var tät. Tänk om vi nu hade björnfläsk till; det vore minsann präktigt det, far, och tänk om vi hade mor, far och Hejki här i denna mark, der det är så godt om vildt! När de komma, far, skall ni få se på karlar som duga i skogen!» — »Hugg nu uti, så vända vi vår oxen en gång till och få huden loss! Ohoj, så der! Låt nu yxan gå upp med bringbenet, hugg nu raskt ned, se så!»

Ett par timmar derefter var elgen styckad och köttstyckena upphängda på grenarna af närstående furor, huden spänd mellan ett par hopböjda unga granar och våra raska jägare på väg till Pecka.

De funno honom på Svartelfvens strand, sysselsatt med att aftaga huden på en tre- à fyraårig elgko. Han syntes mycket glad åt sitt jagtbyte och blef ännu gladare, då kamraterna meddelade honom det lyckliga resultatet af deras jagt. Han blef mycket ifrig vid åhörandet af Antis beskrifning på hans möte med björnarne och ville, liksom han, genast söka åtkomma dem, men sedan Daniel sagt äfven Pecka sina tankar om den saken, gaf han med sig och man hjälptes åt att stycka och upphänga äfven Peckas elg.

Så hade dagen gått. Skyttarne voro återkomna till förra nattens läger, der rådjuret ytterligare angreps med den aptit en jägare har efter en dags fasta.

»Äten duktigt, gossar, ty i morgon få vi styft arbete!» — »Hvad skola vi göra då, fader Daniel? Vi skola väl efter björnarne, ty det brådskar väl ej med att bära hem elgköttet.»

»Ingendera delen skola vi göra. Hör nu på! Björnarne måste vi hafva, men utan att kosta tid på en oviss jagt.

Vi bygga oss i morgon ett giller, och under de dagar vi bära hem elgköttet hoppas jag björnarne skola återvända till trakten och låta fånga sig i den utsatta fällan.»

»Så bra ni tänkt ut det!» inföll Anti. »Ja, det skall bli roligt se björnarne i fällan, eller hur, Pecka?» — »Ja bra, om vi få dem, eljes tänker jag icke släppa dem ändå. Det gick bra för oss sist du, och Racki ger ej tappt.» — »Sof nu, gossar!» sade Daniel; »god natt med eder!»

---

5. Peckas äfventyr på björnjagt. Bäfverfångst.

Följande dag voro våra finnar sysselsatta med att bygga sitt björngiller. Daniel hade utsett en plats, der det växte fyra unga, lagom grofva träd. I närheten af dem timrade han och Anti en fyrkantig läm af grofva stockar. Allt efter som stockarna blefvo färdiga, buros de af Pecka till träden för att sammanfogas, och deremellan bröt och ditbar han stenar. Då alla stockar voro färdiga och framburna, hopfogades och kilades de tillhopa, hvarpå de belades med en mängd sten. Sjelfva gillret uppbar den ett par alnar från marken upphöjda flaken eller lämnen, och dit bars på en i hast gjord bår allt innanmätet efter båda elgarne, hvilket med vidjor fastbands vid gillret. Alla spår aflägsnades för att icke förråda, att människor arbetat der, och sist betäcktes läm och stenar med friskt granris.

Björngillret var färdigt och allt klart, sedan Daniel upphängt ett stycke af elgens kött i ett närstående träd. Detta gjordes, sade han till gossarne, för att björnarne på längre afstånd skola känna lukten och låta locka sig till gillret. »Ni skall få se, att vi skall hafva dem om några dagar.»

Derpå gjorde de sig bördor af elgkött och återvände till hemmet. Endast flickan funno de der. Hon var glad öfver deras hemkomst, emedan hon föregående dag hade sett en björn som suttit och solat sig nere i svedjan. —

»Han vet, att vi ha en ko,» sade Daniel, »och det är den tiden nu då björnen äter mycket. Vi måste lägga mer sten på ladugårdstaket, gossar, ty det kan nog hända, att han försöker taga sig ned till kon den vägen; de nya väggarne förmår han ej rubba.»

Det beslöts, att Pecka skulle stanna hemma, medan de andre buro hem resten af elgkropparne. Kom björnen, borde han se till, att han fick fälla honom. För den saken var Pecka lifvad, men den dagen syntes ingen björn till. I stället kommo mor Lissu och pojken hem. Salt hade de fått jemte krut och bly. Men helsning hade den morske Sundsjöbonden sändt Daniel, att om han vågade jaga på vestra sidan om Rämmensjöarne, kunde han vänta ett besök af Lång-Kristoffer och hans söner, hvilket betydde död och ödeläggelse.*

Då Lissu vid Daniels hemkomst framförde denna helsning, sade han sig vara förvissad om, att Sundsjöfinnen skulle hålla ord. Till gossarne sade han, att de vid sina jagter skulle hålla sig, som förut, åt öster. Det kunde nog hända, att de åt det hållet påträffade dalkarlar, som kunde vara svåra nog, men Sundsjöfinnen var svårare. Dalkarlarne nöjde sig med att taga jagtbytet från finnen, om de kunde, men Sundsjöfinnen tog lifvet.

Lissu var hjertegläd åt karlarnes jagtbyte, prisade gossarne och lofvade lappa och laga åt dem. Men nu måste alla hjälpas åt med att taga vara på köttet, som nödtorftligen saltades och sedan röktes i pörtet.

En vecka derefter rustade sig våra jägare för en ny färd. De skulle nu först se om sitt björngiller och sedan sätta fällor för bäfrarne. Lissu bad dem icke dröja för länge, men derpå fick hon ej något svar af Daniel. Karlarne

---

* Om denne finne säger Fernov (sid. 642): »Den namnkunnige Lång-Kristoffer vid Sundsjön, kom omkring 1600 till norra bergslagens skogar med all sin egendom en yxa och en bössa, men träffade en morgon elfva elgar, af hvilka han fick skjuta fem, hvarmed han började hushåll. Sagan skildrar mannen såsom trotsig, hämdufull och rik, ehuru svenskarne en gång brände hans gård; men kungen gaf Kristoffer rätt, och svenskarne dömdes att uppbygga gården.

drogo nu åstad med riktning åt björngillret. I närheten af detta sågo de elgspår, och medan Daniel och Anti granskade dessa, gick Pecka förut. Kommen i närheten af gillret, hörde han att något rörde sig der. Snart fick han se, att gillret var nere och att en björnunge satt fast med ena bakbenet, på hvilket han slet och drog. Ögonblicket derpå sköt Pecka, med den påföljd att björnungen föll; men med detsamma hörde han ock ett förfärligt rytande, och i ett nu rusade björnhonan med väldiga språng rakt på honom och kastade omkull honom. Han kände, hur hennes tänder trycktes in i hans venstra arm och derefter i hans tjocklår. I detsamma hörde han två skott och Rackis skall, och kände strax derpå en förfärlig tyngd trycka sig. Något vidare visste han ej af förr än han fann sig liggande på en risklädd bår, der Anti med tårade ögon stod lutad öfver honom. »Stilla, Pecka!» sade han; »björnen har bitit dig, och du har blödt mycket. Stilla, säger jag dig! Alla björnarne äro döda, Gud vare lof. Ingen fara hotar oss. Stilla! säger jag dig ännu en gång,» och med våt mossa öfverfor han Peckas ansigte och hufvud, hvarifrån några bloddroppar framsipprade. »Hur är med dig nu?» — »Vet ej; jag känner mig underlig: det gör ondt i min arm.» — »Bry dig inte om det der, det går snart öfver. Vi skola nog taga itu med björnarne framdeles. Ohoj, Daniel! Pecka är vaken; kom hit!»

Daniel var strax hos dem. »Hur är med dig, Pecka? Fryser du?» — »Ja! Gif mig vatten.» — »Låt oss flytta honom till elden, Anti!» Dermed togo de båren och lyfte den till den flammande nyningen, och lätt och varligt jämka- des Pecka från båren ned på den af björnhuden betäckta granrisbädden. »Håll dig nu stilla!» sade Daniel, och Anti räckte Pecka en näfverstrut, full af vatten. Pecka somnade snart, troget vaktad af Racki och kamraterna.

Då Daniel och Anti senare på kvällen med grytan emellan sig sutto och mumsade på hvar sitt stycke björnkött, sade Daniel: »Det var illa, att Pecka sprang ifrån oss. Hade vi varit tillhopa, hade nog ingen olycka hänt. Men björnhonan var ilsknen; hon hade nog hört björnungen skrika och skyndade honom till hjälp med samma Pecka

sköt, och då fick hon se honom. Väl att våra kulor dödade henne, eljes hade det nog gått illa för Pecka; men nu blir han snart bra. Jag går nu hem i natt, och i morgon tidigt är jag här och har Lissu med; hon förstår bra att sköta sår. Se väl till Pecka; adjö med dig!»

Anti fick den natten ingen ro. Pecka jämrade sig emellanåt, men vaknade icke; blott en gång bad han om vatten och somnade derpå igen.

Solens strålar genomträngde de täta grenarne på hundra-åriga granar, mellan hvilka jägarne lagt sin eld, luften blef varm, och myggorna dansade omkring den sofvande Pecka. Anti kände sig lugnare, ty hans vän kvigde ej längre, utan sof stilla. Sjelf kände han sig uttröttad och nära att falla i sömn, men då prasslade det i snåret, grenarne undanböjdes, och der stodo fader Daniel och mor Lissu. Utför bådas ansigten flöto bäckar af svett. Lissus blickar sökte Pecka, men ljusnade strax. »Var ej orolig, Anti, här är ingen fara,» sade hon gladt. »Här är bot för ondt! Mjök här,» sade hon och framvisade en af näfver gjord burk; »bot här,» och upptog en af grankåda och elgfett sammanknådad deg. Det var allt plåster som dugde att lappa finnkött med, skrattade hon. »Bort med all oro! Låt gossen sofva, och nu på med grytan, ty vi hafva sprungit i kapp hit utan frukost.»

Det var tillräckligt med gudsgåfvor kvar i grytan sedan föregående dag och friskt vatten i den närbelägna bäcken. Sådant är sötebrödsdagar för finnen. Också var sinnesstämningen den bästa, då karlarne med Lissus hjälp satte gillret i ordning. De pratade och glammade gladt och hoppades, att någon mer björn skulle finna vägen till gillret, innan de lade sig till ro för vintern.

Då de återkommo till elden, var Pecka vaken och sade sig god att gå hem till torpet. Han ville gerna låta Lissu se om sina sår.

Ingen motsade honom, men sedan Lissu tvättat sären och pålagt sitt plåster, somnade han igen och blef helt sakta flyttad på bären. »Han har mist mer blod än jag trodde,» sade Lissu; »faren varliga med honom och raska på, så vi komma hem.» Sjelf tog hon karlarnes bössor och dertill björnhudarne. Äfven under färden sof Pecka och

jämrade sig obetydligt, ehuru det syntes att han plågades. Vid framkomsten ordnades på bästa sätt för den sjuke, hvarefter karlarne öfverlemnade honom till Lissu och återtogo sitt arbete i skogen. Sedan de hemfört köttet af björnarne, rustade de sig ut igen. Denna gång gällde det bäfrarne. Daniel kände till hvar de vistades och hade sina hus. I närheten deraf slogo sig jägarne ned och började efter elfstränderna söka hvar bäfrarne hade sitt skogshygge för året. Det var temligen långt uppåt elfven våra jägare slutligen upptäckte det.

Skogshygget var beläget i en temligen bred dalgång, som sluttade mot elfven och genomskars af en liten bäck. Marken var här bevuxen med löfskog, förnämligast asp och rönn, men full af vindfällen, sten, buskar och toppar efter sådana träd som bäfrarne sedan långliga tider fällt. Det var icke svårt för den med djurens vanor bekante Daniel att upptäcka de vägar, på hvilka bäfrarne framsläpat sitt byggnadstimmer och fällt träd för sin proviantering. Tidsödande och arbetsamt var dock att genomtränga snären och uppsöka de platser som bäst lämpade sig för utsättande af giller.

Efter väl förrättadt arbete sade Daniel: »Här är ej så många bäfrar nu som för två år sedan, då jag var här. De ha nog flyttat sedan dess, eller ock ha jägare varit här. Vi få dock försöka uppsätta mina gamla stockar och sedan vaka på dem under nätterna. Om två dagar ha vi fullmåne, och då se vi bra att skjuta.»

Rastlöst arbetades nu på att få fällorna i ordning, och dervid utvecklade våra jägare icke liten fintlighet, hvilken ock var väl behöflig, ty bäfvern är ett klokt, misstänksamt och ytterst försigtigt djur, begåfvadt med skarpa sinnen.

Då fällorna voro färdiga, måste man afvakta tiden. Ett par nätter förgingo utan att våra jägare lyckats få sigte på något af djuren. De beslöto då vaka och skjuta, ehuru det sättet att åtkomma djuren af Daniel ansågs som nödfallsutväg, ty derigenom skrämdes och oroades bäfrarne.

En tät och lummig videbuske utsågs till passande skydd för Anti. Busken stod vid elfkanten der strömmen föll ut i den lugna dammen eller bassängen, vid hvars kant bäfrarne

uppfört sina hus. Der skulle han passa på, om någon bäfver gick upp i den grunda forsen. I detta fall borde han skjuta och döda samt med minsta buller och bråk bemäktiga sig djuret, hvarpå han kunde återvända till lägerplatsen. Daniel vaktade nedom lugnvattnet i dervarande slakström.

Vid solnedgången intogo våra jägare sina poster. Lägret vaktades af Racki. Elden var dämpad, så att ingen rök höjde sig öfver trädtopparne; det var stilla i urskogen: intet förrådde människans närvaro. Solen sjönk i vester, och den nordiska skymningen utbredde sitt hemlighetsfulla dunkel öfver den lugna bäfverdammen, der intet annat ljud än vattnets plaskande bland stenarne i den grunda forsen afbröt höstkvällens tystnad och ingen annan rörelse märktes än de små vattenbubblor strömdraget så sakta och stilla förde ut i dammen. Månen gick upp och belyste med sitt bleka sken de små vågor forsen sände ut, för att glittra, försvinna och dö i den spegelblanka dammen.

Allt detta såg Anti, der han med äkta finskt tålmod låg stilla i den fuktiga och myggfulla videbusken, stirrande ut öfver den lugna vattenspegeln. Hvad dref honom väl till detta hårda lif? Nöjet af jagten? Knappast. Äran? Nej. Kampen för tillvaron? Ja, helt visst. Den börjar med lifvet hos finnbarnet. Hos ynglingen är den redan starkt utvecklad. Se, nu tindra hans små svarta ögon; der syns en våg, der synas flere, och ur vattnet uppdyker ett mörkt hufvud. Allt är stilla, stilla som natten sjelf.

Det är spejaren som undersöker om fara finnes. Nej, den fins ej! Han rör sig, glittrande cirkelvågor förråda det. Se der synas flere hufvud, flere vågor: de röra sig, närma sig hvarandra. Hufvud försvinna, hufvud dyka upp. Kroppar hoppa upp, små armar utsträckas, liksom ville de omfamna hvarandra. Det är lif, det är lek, det är de förhexade trälarnes morgon.

Leken blir ej lång: omsorgen för behovet skingrar skaran; familjen åtskiljes. Man måste ut för att hvar för sig söka sitt uppehälle, den ene mot norr, en annan mot söder; men upp mot forsens brus, upp i vågornas svall går den starke. Der vill han kämpa, der skall han vinna lönen

för mödan; men han har ej väl inkommit i hvirfveln förr än han mötes af eldstrålen som bringar döden.

Från den grönskande videbusken kom den. Den var lätt: Antis kula hade väl träffat sitt mål. Spejarens kropp rullade från sten till sten tills han i lugnvattnet vid stranden upphemtades af den tyste finnen.

Anti hade fullgjort sitt värf och sof nu bredvid sitt byte, då han i gryningen väcktes af Daniel, som äfven haft god jagtlycka. »Upp! Vi gå nu till fällorna med vårt byte och lägga bäfverkropparne som lockbete i björngillret, och gå sedan hem.»

Till hemmet medförde våra jägare tre bäfver- och ett mårdskind. Det senare hade de fått genom hundens medverkan. Skinnen voro värdefulla, men kanske ännu mer »läkepåsarna» eller bäfvergället.

---

6. Vistelsen vid Peckafallet. Lodjursjagt.

Mor Lissu gladdde sig lifligt åt den lyckliga utgången af karlarnes jagter, som betydligt ökat familjens tillgångar. Pecka kunde nu sitta uppe långa stunder och sysselsatte sig derunder med att lära barnen läsa bokstäfver och ord, som han tecknat på näfverbitar, ty någon bok fans icke. Alla voro förvånade öfver Peckas kunskap i läsning, ty derom var han ensam. Lissu höll handkvarnen i gång. Daniel och Anti täljde fågelgiller, ty nu var höstdagjemningen inne, tiden för fågelfångst nära och vädret regnigt, så att man höll sig inom hus. Takspararne voro belagda med elgkött och björnskinkor, som här röktes; det såg förnöget ut i pörtet vid Peckafallet.

Men detta väckte oro: förmögenheten borde ej visas för någon, den skulle eljes väcka afund. Man måste dölja sitt gods för främmande blickar. Också sade Daniel, i det han tog sin yxa: »Kom, Anti!» och så byggde de ett litet hus på grenarne af en tät fura, täckte det väl, och dit bars

det rökta köttet, som här var väl skyddadt för afundsamma blickar och oåtkomligt för odjuren och elden.

Våra finnar sysselsatte sig nu några dagar med att ut-sätta giller och snaror för skogsfåglarne, men sedan detta var gjordt, började de bryta åker, och dermed biträdde äfven mor Lissu med ifver och kraft. Den ena kvadrat-famnen efter den andra bröts, och stenarne upplades i rösen. Det gick framåt vid Peckafallet, ty den ena fågelknippan efter den andra erhöles i gillren, och så sade Lissu en dag: »nu måste ni gå till bygden och sälja hvad vi hafva, innan fågeln blir dålig, och det hinner nog till full börda åt er båda.»

Daniel och Anti beslöto också göra en färd till Malmberget. Belastade med hudar, skinn och fågel, drogo de en morgon mot söder, följda af de hemmavarandes välönsknningar. »Se nu till, att ni få bra väf till skjortor och kläder åt gossarne,» sade mor Lissu, »och kom snart tillbaka!» Med Anti hade Pecka ett litet samtal innan de skildes; det gällde spanandet efter fränderna.

Anti lofvade att ej spara på stegen, utan forska vid alla gårdar de på kortare håll passerade. De blefvo att börja med icke många, ty Daniel tog alltjemt vägen genom skogen och sade Anti, att detta vore klokast för dem. Vid Malmberget skulle de nog träffa så mycket folk de önskade. Vore Örjan och hans följe komna, hade de nog visat sig der.

Under karlarnes bortvaro gick tiden sin stilla gång i det aflägsna finntorpet. Lissu och barnen vittjade de ut-satta fågelgillren och hemförde ej obetydligt med fågel. Deremellan sysslade de med nyåkern. Pecka gick nu omkring, stödd på en käpp, och hans förbättring fortgick stadigt. Han ifrade nu för att begifva sig bort till björngillret, men detta satte sig Lissu emot, och dag gick efter dag, tills ett par karlar bärande tunga bördor blefvo synliga på sveden.

Barnen uppgåfvo höga rop, då de igenkände fader Daniel och Anti. Resan hade aflupit lyckligt, och de äskade förnödenheterna medförde de hem. Våra vandrare voro vid helsa och hade mycket att förtälja. Om Örjan visste de

dock ingenting; deremot hade de fått veta, att arbete under vintern kunde erhållas vid grufvorna och vid Herrhult. Der skulle stora jernverk byggas af hertigen, och dit vore finnarne välkomna. En förordning hade utkommit, att finnarne minst en gång i månaden skulle infinna sig vid kyrkan; men Daniel tänkte, att den säkert icke gällde Peckatorpets invånare, som bodde så långt bort, och talade därför ej om den.

Efter några dagar besöktes björnfällan. Den stod orörd: ingen björn hade hittat dit. Den nedslogs därför, då Daniel trodde det redan vara för sent på året att ha den gillrad.

Gossarnes jagter — ty nu kunde Pecka vara med — inskränkte sig till närmaste trakten kring torpet och gällde mest fågelfångst. Daniel sysslade med sin odling och Lissu med att sy kläder åt gossarne.

Så föll första snön. Kölden hade redan förut isbelagt alla vatten och gjort alla kärr och myrar gångbara. »Nu, gossar,» sade Daniel, då han på morgonen upptäckte att snö låg öfver all mark, »måste vi ut. I dag rusta vi, och i morgon draga vi åstad.» Det blef lif och lust i finnens stuga: bössorna fejades, kulor stöptes, björnspjutet och yxorna slipades. Mor Lissu låg dagen lång vid den rökande elden och stekte läffsor (små kakor), och i säckarne nedlades köttstycken, salt och mjölpåsar. Allt var i ordning till kvällen. Racki försågs med ett tjockt läderhalsband, hvori spikar och jerntaggar voro inslagna till försvar mot vargarne, ifall han skulle bli angripen.

Så rustade, drogo våra jägare följande dag ut i marken. Kosan togs nu mot de stora skogrika markerna i norr. Den dagen funno våra spanande jägare inga spår efter större djur, men mot skymningen, just då de tänkte slå läger, påträffades spår efter tre stycken lodjur, mor med ungar. För ögonblicket var dervid intet att göra, och finnarne slog läger på vanligt sätt. Flere timmar före dagen väcktes de af Daniel, som redan späntat en hop stickor till bloss. »Gören eder i ordning, gossar, ty nu måste vi innan dager tillryggalägga hela den vägsträcka djuren gått i natt, för att sedan möjligen hinna upp dem frampå dagen.» Gossarne voro snart redo med frukosten, och omedelbart derpå

började de följa lospåren. Öfver myr, öfver mo, öfver stock och sten, öfver berg och genom dalar gick marschen, tills det blef ljus dager. Då hade djuren gått öfver en liten sjö, på hvars andra sida reste sig ett brant berg med löfskog på sluttningen. »Der äro de,» trodde Daniel; »der i löfskogen är fullt af harar; der ha de nog knipit sig några och sedan lagt sig till ro. Gören en liten eld, gossar, och steken några skifvor björnfläsk; jag vill gå bort till sjöns norra ände för att se, om de möjligen gått ifrån den vestra höjden och upp i den östra.»

Elden flammade snart upp, och på tillspetsade käppar stekte gossarne duktiga fläskskifvor. Äfven mor Lissus läffsor värmdes, och så sågo de Daniel återkomma.

»Jo,» sade han, »de äro i östra berget, spåren äro gångna i natt, och i småbuskarne vid sjön ha de tagit en hare, den de gräft ned. De äro således mätta och ligga ej långt bort. Låtom oss skynda; det är långt på dagen.» Raskt gingo våra tre jägare öfver sjön och funno den på stranden nedgräfd haren. Han var föga skadad, hvarför de togo honom som god pris.

Då de gått ett stycke, funno de, att lofamiljen legat på en hög sten, hvarifrån den i sakta mak gått längre upp i berget. Vid stenen nickade Daniel uppmuntrande åt gossarne och hviskade: »snart hinna vi upp dem. Gå före med hunden, Pecka, och släpp honom så snart han visar sig orolig.»

Racki tog genast an slaget och drog hårdt på kopplet, hvarför jägarne gingo ännu raskare. Snart började hunden visa sig orolig och gnissla. »Släpp honom lös!» sade Daniel helt högt; »djuren äro på språng.» Hunden upphann snart djuren, och hans skall blef nu ytterst lifligt. De sprungo rätt ifrån jägarne och dessa efter, ledda af hundens skall.

Plötsligt tystnade detta; men kort derpå hördes hunden skälla groft, långsamt, nästan högtidligt.

»Raska nu på, gossar,» sade Daniel. »Djuren ha gått upp i träd; se eder noga för att ni ej skrämmer dem!»

Ifriga som de voro, hade jägarne snart upphunnit hunden. Han stod på en hög ås, bevuxen med åldriga furor. Vid jägarne ankomst kretsade han omkring en

medelstor fura, gnisslade och såg upp åt furans krona. Pecka, som var några steg före, förstod hunden och riktade sina blickar mot trädets grenar.

Hastigt föll hans bössa till axeln, ty, utsträckt på en gren, låg lodjuret och stirrade ned på hunden. Ögonblicket derpå small det, och djuret störtade ned till marken. Livvet hade försvunnit då hunden kastade sig öfver det. Nu stod Daniel bredvid Pecka och sade allvarligt till honom: »Kom ihåg att innan du skjuter ett lodjur i träd aflägsna och binda hunden. Finnes lif i djuret, skall det skada din hund, och dermed är jagten slut för den gången. Stilla, gossar! Håll kvar hunden! Jag vill se till, hvart de andra djuren gått.» Och dermed gick han en cirkel omkring platsen och sade vid återkomsten: »Det gamla lodjuret har gått mot öster, men den andra ungen är uppgången i ett af träden häromkring; låtom oss söka.»

Endast några steg hade våra jägare gått då den snabb-synte Pecka slog upp med handen och pekade åt ett af stormen brutet träd: der satt loungen. »Skjuten ej ännu,» hviskade Daniel, »men hållen er färdiga; jag vill försöka ett kast med spjutet. Lyckas det, så spara vi ett skott; men läggen an och sigten på besten; träffar ej spjutet, så skjut!»

Dermed smög han sig närmare trädet hvori djuret satt, men då det visade tecken till oro, slungade han genast spjutet.

Daniel lyckades: spjutet genomborrade loungen. Seg-lifvadt, som dessa djur äro, sökte det hålla sig kvar i trädet, men störtade snart till marken, der det med glädje mottogs af jägarne. »Och nu framåt, gossar, efter den gamla lon! Följen hunden; jag tar ungarne och kommer efter.»

Hej, Racki! Hurra, hussa! Och så bar det af med gossarne. Snart hördes hundens skall hetsigt och jemnt. Efter en stund gick lon nedåt den omnämnda sjön, och här blef en het strid mellan hunden och henne; men vid gossarnes annalkande tog hon till flykten och vände sig uppåt berget.

Något sådant hade Daniel väntat, hvarför han stannat kvar uppe på bergets topp, derifrån han nu kunde möta lon.

Den svaga smällen från finnens bössa förkunnade förde i spåren följande gossarne, att jagten var slut. Glädjen lyste ur deras ögon då de framkommo till valplatsen, der Daniel lagt hela lofamiljen bredvid hvarandra, sida vid sida.

Och skäl till glädje hade dessa fattiga jägare, ty lodjurens skinn voro dyrbara. Dagen var nu långt framskriden, och man måste se sig om efter en passande lägerplats. Så vana skogskarlar som våra finnar behöfde ej länge söka en sådan, ty i närmaste dal funno de vatten och en torr fura: det var allt hvad de behöfde. Vid nödeldens jemna värme och på den friskt doftande granrisbädden funno de en angenäm hvila efter dagens arbete.

Innan den grå vinterdagen gjort sitt inträde följande morgon hade våra jägare afpelsat de skjutna loarna och kokat största delen af deras kroppar, ty finnen försmår ingalunda att äta lokött. Att de ha mycken likhet med vår vanliga huskatt samt uteslutande lefva af rof inom djurverlden, det reflekterar finnen ej öfver.

7. Mårdfångst.

Vid dagens inbrott fortsatte våra jägare sitt spanande efter villebråd, och då spår af mårdar visade sig, beslöt de sätta efter ett par sådana. Efter ett par timmar märkte de af djurens sätt att gå, att de icke voro särdeles långt borta, hvarför hunden släpptes på spåren; men han kom efter en stund åter utan att ha fått reda på mårdarne.

Jägarne måste sjelfva söka uppspåra dem, och snart upptäckte de, att mårdarne gått upp i en torr fura, i hvars öfre del sågs ett hål, stort nog att en mård kunnat krypa in der. »Passa nu på, Pecka,» sade Daniel, »och sigta på

hållet; sticker mården ut hufvudet, så skjut kvickt.» Dermed tog han yxan och slog några hårda slag på stammen, och riktigt, der tittade mården ut, men drog lika hastigt in hufvudet igen.

Det gick för fort för Pecka: han hann icke skjuta, utan stod der helt snopen. »Nu var du för sen, Pecka,» sade Daniel, och Anti skrattade rätt godt. »Vi få försöka en gång till.» Litet fnurrig, bad nu Pecka Anti skjuta mården. Ja, det skulle nog gå. »Slå på, Daniel!» sade Anti, och vid första slag var mårdhufvudet framme igen, men drog sig så raskt tillbaka, att ej heller Anti hann skjuta, utan stod der lika lång i ansigtet som Pecka nyss förut. Det blef muntert en stund, då Daniel sade, att det vore bäst, om de siktade på hålet båda två och läte skotten gå då mården visade sig. Ja, nu skulle gossarne ej försumma sig. Daniel trummade och slog på trädstammen, men ingen mård visade sig. De anade faran och höllo sig dolda: i furan ansågo de sig säkra.

Förtrogen med mårdens vanor, började nu Daniel hugga ned furan, under det han anmanade gossarne att passa väl på, om mården visade sig. Efter några hugg befanns det, att furan äfven vid roten var rutten, hvarför Daniel slutade hugga och i stället upptog sitt eldstål med flinta och fnöske. Vid stålets slag mot flintan flögo gnistorna lätt, och snart förkunnade litet rök, att fnösket fattat eld. Nu hopmakades mjölfint pulver af den ruttnade trädstammen, och deruti inlades det antända fnösket, hvarvid träpulvret antändes och en tjock rök inträngde i furan. Äfven Daniel fattade sin bössa, och alla tre jägarne bevakade hålet der mården visat sig. Snart utträngde äfven der rök, och kort derefter visade sig mården, då ett skott small och mården föll tillbaka.

»Fort till yxorna, gossar! Furan måste falla innan elden hunnit upp och skadat mårdens skinn.» Gossarne högggo med ifver, en på hvardera sidan om trädet. Snart darrade det, och efter några ytterligare hugg föll det med ett brak värdigt en hundraårig jätte. »Kasta in snö i furan och sök släcka elden,» ropade Daniel, under det han sprang fram utmed den fallna furan och betäckte det gamla hack-

spetthålet, der mården visat sig, med sin hopklämda mössa. »Se så,» sade han till gossarne, »kom nu hit och håll mössan! Nu ha vi dem.» Då Anti öfvertagit bevakningen af hålet, kröp Daniel utmed den på marken liggande furan, lade örat intill och lyssnade. Ett par gånger hade han flyttat sig, då han stannade och lyssnade noggrannare, i det han sade till gossarne: »här hör jag mården; han kraflar; ännu är lif i honom, men snart är han kväfd, tyst! Ja, nu är det slut med honom; hit med yxorna! Pecka, hugg du der; här skall jag hugga,» och så genljöd skogen af muntra hugg, tills alla jägarne hade hvar sin breda skåra. »Stopp, nu klyfva vi,» sade Daniel, och så höggo de in yxorna på hvar sin sida mellan de öppnade hålen och bände till. Ratsch! Der flög en stor träbit ut och öppnade ett gapande hål. Der lågo båda mårdarne, sida vid sida, kväfda af röken. »Hej!» ropade Daniel, »i dag ha vi redan förtjent oss en god dagspenning, gossar. Låt oss begagna elden och äta middag.»

Under hvilostunden kommo våra jägare, livvade som de voro efter den lyckliga jagten öfverens om att nu på några dagar icke bry sig om andra djur än mårdarne. Den jagten var inbringande, arbetet måttligt och skinnen lätta att bära med sig. De beslöto därför slå läger der de voro, lemna stora säcken kvar der och bege sig åt olika håll för att söka upp spår, ty den årstiden, sade Daniel, vore mårdarne icke vidfarna; de hölle sig i veckor på den trakt der de vid vinterns början anträffats.

Med gladt mod och lifliga förhoppningar skildes våra jägare, för att vid mörkrets inbrott sammanträffa. Racki följde alltid, då han fritt kunde välja, Pecka, och då de en stund efter de andra inträffade vid elden, kunde Pecka framvisa ännu en mård, som han gräft fram vid en stubbrot och som af hunden ihjälbitits. Äfven de andra jägarne hade upptäckt spår efter mårdar och Daniel efter en flock elgar. De voro dock ense om att fortsätta jaga mård.

Efter ungefär en veckas bortovaro återkommo våra raska skogsströfvare till finntorpet, visserligen litet trötta,

men glada åt sin fångst, ty nu kunde de visa mor Lissu tre lo- och nio mårdskinn, och dessutom fyra harar, som de under färden fångat i snaror. Belåtenheten var allmän i det mörka och rökiga finnpörtet.

8. Vid Malmberget.

Sedan jägarne voro uthvilade, började de rusta för vintern. Gossarne behöfde skidor och Daniel en ny kälke. Dertill fordrades virke, och detta måste med omsorg väljas och hemtas från skogen. Dessutom behöfdes ved, och Daniel yrkade på hemforsling af ett stort bränsleförråd.

Spår efter vargar, som ströko fram i trakten, syntes nästan dagligen, och i den mån kölden blef strängare hördes de under nätterna tjuta i närheten af sveden. »De äro på vandring ned åt slättlandet,» sade Daniel; »det är knappt med mat för dem denna årstid; med denna ringa snö kunna de icke upphinna elgarne; fågeln sitter uppe i träden, och hararne reda sig bra för dem. Det är ej många ännu här på trakten; om några dagar komma större flockar; då skola vi vaka på dem; jag tänker Racki skall hjälpa oss locka fram de odjuren.»

För den saken visade gossarne det största intresse. De hopfogade en stadig gallerbur på höga ben. Der skulle hunden sitta om kvällarne och med sitt skall svara vargarne, då de läto höra sig. De hoppades då, att odjuren skulle komma fram och försöka knipa hunden, då skytten skulle sitta vid gluggen och passa. »Ja, just så skulle det gå till,» sade Daniel, »och ni skola få se, att vi icke komma att vaka förgäfves; vi få dock afvakta månsken.»

Då detta inträffade utställdes hunden, och gossarne eggade honom att skälla. Detta upprepades flere kvällar utan att någon varg visade sig till en afton, då hunden genast han kom ut af sig sjelf började skälla och morra.

Några ögonblick derefter blefvo flere vargar synliga på sveden, springande i kapp med hvarandra, tydligen i afsigt att fånga hunden. Gossarne hunno knappast hemta sina bössor innan vargarne voro framme; ett ögonblick till, och de skulle ej kunnat rädda Racki undan de hungriga vilddjuren. Två vargar vred sig i dödskampen då Daniel med yxan dödade dem.

Den jagten aflöpte sålunda lyckligt, men gossarne lofvade sig sjelfva att en annan gång icke taga ut hunden utan att hafva bössorna med.

Vid jultid hade Peckafällets jägare dödat flere vargar, hvarigenom deras förråd af skinn ökats. Daniel föreslog nu en färd till bygden och rådde gossarne att medfölja för att söka sig arbete nere vid Malmberget, då de kunde hoppas att der få höra af sina anhöriga eller sammanträffa med dem.

Detta förslag var efter gossarnes egen önskan, och man beslöt afresa så snart som möjligt. Alla gossarnes tillhörigheter packades på en kälke, och så drog sällskapet af. Racki kvarlemnades hos Lissu. Komme gossarne ej åter, finge de framdeles afhemta honom.

När de kommo närmare bygden, rådde Daniel gossarne att der i skogen gömma sina bössor och skyttesaker. Det vore nog om de medförde sina yxor till arbetsplatsen; bössorna kunde väcka andra arbetares afund; dessutom kunde uppstå fråga huru de åtkommit dem; vid behof hade de dem icke långt borta. Till gömställe använde de, enligt finnarne vana, ett ihåligt träd med sådant läge, att platsen icke vore svår att igenfinna.

Efter ankomsten till Malmberget gingo finnarne några dagar och sågo sig om, innan de sökte arbete, dels för att spana efter Örjan Kajland, dels för att afyttra skinnen och de få fåglar de skjutit under senaste tiden.

Daniel följde ynglingarne till gruffogden, framförde deras ärende och redogjorde för gossarnes härkomst och ändamålet med deras önskan att få stanna vid någon arbetsplats i trakten tills deras anhöriga ankomme.

Sedan den barske fogden mönstrat gossarne, sade han sig vilja tänka på saken och bad dem återkomma följande dag.

Då gossarne följande morgon infunno sig, var mycket folk samladt vid fogdens gård, der han sjelf gick från grupp till grupp och gaf sina order till arbetarne. Så snart han blef varse gossarne, ropade han dem, tillsade den gröfre och äldre Anti att han skulle få komma till svartsmeden, och befallde en äldre arbetare taga hand om pojken, men laga att han icke fick lata sig. Det samma sade han till en annan karl om Pecka: »den der länge drasuten skall du taga och göra till snickare. Marsch!»

Det blef ingen tid att taga afsked af fader Daniel. Gossarne måste medfölja sina husbönder utan vidare resonnemang. Daniel hann jemnt och nätt tillropa dem: »Hyrvesti nyt!» (Farväl nu!) då gossarne aftågade.

Modfällda följde de sina nya husbönder. De hade hoprats komma i samma arbete och få vara tillsammans; men det föll dem icke in att beklaga sig deröfver. De tröstade sig med, att blefve det allt för svårt, ville de återtaga sina ströfverier i skogarne.

Helgdagarne hade de tillfälle att träffas vid kyrkan, dit de voro tvungna att gå. De gjorde det ock gerna, ty der var rätta stället att antingen sammanträffa med de sina eller få höra talas om dem. I värsta fall voro de beslutna att lemna Malmberget och uppsöka dem.

Ödet hade dock annorlunda beslutit, ty på våren tillsades de att jemte jemnåriga infinna sig hos presten. På tillfrågan redogjorde de för sitt föregående lif. Pecka kom genast genom sin läskunnighet i prestens bevågenhet. Med Anti förhöll det sig annorlunda: han visste icke ens, om han var döpt, ehuru Pecka trodde det; men till yttermera visso blef han döpt en gång till.

Finnbarnens undervisning på den tiden och äfven två hundra år derefter skedde på det sätt, att en svensk- och finsktalande person framställde prestens frågor på finska till sådana barn som ej förstodo svenska och frambar deras svar på svenska till presten, som ej förstod finska. Så tillgick finnarnes undervisning i kristendom, och det är troligt, att all deras kunskap blott bestod i några få böner, och att då förståndsfrågor gjordes dem, svaren bestodo i tolkens egna tankar.

Pecka var ofta tolk det året, och på det sättet blefvo båda gossarne konfirmerade och fingo sedlar derpå.

Då två och ett halft år förflutit utan att Örjan Kajland och hans följe låtit höra af sig, beslöto gossarne, som hört berättas, att flere finnfamiljer kommit genom skogarne och dragit sig vester om Klarelfven utan att passera Malmberget, uppsöka dem och bland dem spana efter de sina. Måhända vore deras anförvandter någon af de familjer om hvilka ryktet talade.

Sedan de fattat detta beslut, vaknade deras medfödda kärlek för skogen och lifvet der med full styrka på nytt, och de skulle genast begifvit sig af, om de blott kunnat skaffa sig det för dem outhärliga krutet. Sådant fans ej alltid vid Malmberget; det kringfördes af resande handlande och såldes icke heller af dem till alla. För sådana som Pecka och Anti mötte det svårigheter att äfven för penningar åtkomma det. »Vi få reda oss med bågen så länge,» föreslog Anti; »du Pecka får göra träarbetet, så skall jag nog laga, att vi få stålbågar med tillbehör.» Ehuru ej heller detta var så lätt att anskaffa, gick det dock för sig. Stålbågarne blefvo färdiga och inpassades i träet. Anti hade dessutom gjort spjutspetsar och nya yxor.

Emellertid tillstundade den vanliga höstköpstämman, och till denna hoppades gossarne att någon köpman skulle komma som medförde krut.

Detta hopp slog också in. Flere köpmän hade krut till salu, men gossarne voro tveksamma om de skulle våga underhandla om saken. Ur sitt bryderi räddades de genom fader Daniels ankomst. Han var nere för att skaffa sig getter, ty vargarne hade ödelagt dem han förut egde. Någon tillgång att skaffa krut för hade han ej, men derför visste gossarne råd. De beslöto att dertill använda en af herr Eriks specier.

Daniel blef helt häpen då gossarne omtalade, att de egde penningar, men gjorde ingen svårighet vid att hjälpa dem med kruthandeln. Vid köpstämman gjordes ytterligare försök att utspana Örjan Kajlands vistelseort men utan framgång.

Likafullt voro gossarne vid godt mod och kände sig lyckliga då de lemnade Malmberget och i Daniels sällskap återvände till vildmarken. Lika fattiga voro de som förut, ty deras arbete hade icke inbringat dem annat än ett nödortfigt uppehälle; men deremot hade de vuxit betydligt och voro nu långa och kraftfulla unga män, Pecka till och med ovanligt lång. Och så hade de sett mycket, och voro erfarna uti hvar sitt handverk. Derpå tänkte de dock icke mycket; nu skulle de söka reda på sina anhöriga; det var deras orubbliga föresats.

Med stor tillfredsställelse återfunno de sina bössor och jagtdon, visserligen litet rostiga och illa medfarna, men detta kunde de afhjelpa hos Daniel, der han föreslagit och rådt dem att stanna tills skidföre inträffade.

Det blef glädje i Peckafallet då våra resenärer anlände dit. Lissu visste icke hvilka voro mest välkomna, de unga karlarne eller getterna; Racki deremot hade den saken alldeles klar för sig; han tjöt i glädjen och ville att börja med icke lemna ynglingarne någon ro. Barnen, som vuxit rätt bra, kände icke riktigt igen de långa främlingarne, utan höllo sig bakom muren tills de första timmarne förlupit.

Peckafallet var sig likt. Odlingen hade icke särdeles vuxit i omfång; deremot hade sveden tilltagit sedan en hel del skogsmark genom våda afbränts.

Daniel hade detta år icke haft synnerlig tur och ej heller kunnat egna mycken tid åt jagt. Sveden hade varit stor och lång tid åtgått för skörden. En björn hade han dock fått i sitt giller; men nu borde jagten upptagas med allvar.

För matmodern hade elgarne största värdet, och Lissu yrkade på att karlarne nu skulle ut och försöka sin lycka. Dertill voro såväl fader Daniel som de unga karlarne mycket villiga, och med gladt mod drogo de åstad.

Jagten fortgick nu några veckor, och mor Lissu hade allt skäl att vara belåten med sina jägare. Då snön föll, var förrådet af kött mer än tillräckligt för årsbehovet, och Daniel hade skinn nog för att tillbyta sig andra förnödenheter. Man motsåg därför framtiden med gladt mod.

9. Åter på vandring.

Vid jagttidens slut började Anti och Pecka med allvar rusta sig för sin långa och ovissa färd genom vildmarken. De gjorde sig en ny uppsättning af skidor, kuntar, kälke, elghudsskor och vantar af samma material, och mor Lissu stic-kade dem strumpor af gethår. Daniel sydde dem byxor af elghud, som han sjelf och Lissu beredde; rockar egde de från sin vistelse vid Malmberget, och nya mössor gjordes af dertill formadt varghufvudskinn.

Derefter behöfde de icke frukta för kölden.

Åt gevären gjordes hölster af skinnen på elgarnes ben, och så lassades allt på kälken samt fastsnördes med fina och starka tåg af björkvidjor. Endast de med spjutspetsar försedda skidstafvarne buro skogsströfvarne i händerna; föröfrigt voro de lediga, ty äfven bågar och bössor lågo på kälken, dock så att de voro lätt åtkomliga.

En vacker vintermorgon drogo våra äfventyrare ut, följda af Peckafallets vänliga invånares välönskningar. Daniel hade gifvit ynglingarne det rådet att styra kosan rätt åt vester tills de träffade Örjan, ty hade han dragit vester om Klarelfven, hade han nog visat sig någonstädes i dalen och der gifvit sig tillkänna. För öfrigt hade han hört, att finnar slagit sig ned långt mot norr utmed elfven.

De unga finnarne följde Daniels råd, och efter ett par dagars färd anträffade de Klarelfven i närheten af »Hökes hara», nu Ekshärads kyrka, der de genast började göra förfrågningar efter sina anhöriga. Finnar ströke väl en och annan gång på året der förbi, men någon familj som kunde passa in på de unga människens beskrifning af sina släktingar hade icke varit sedd.

Samma besked och svar på sina frågor fingo ynglingarne öfverallt der de hörde sig för under vandringen. Den gick alljemt utmed elfven mot norr. Hittills hade de icke träffat några finnar, utan endast mer eller mindre vänliga

svenskar. De blefvo därför angenämt öfverraskade då de sent en kväll strax norr om Dalby kyrka tilltalades af en skidlöpande finne. Snart fingo de veta, att han hette Daniel Husken och hade sitt pörte en bit derifrån. De vore välkomna, om de ville följa med dit. Med glädje mottogo ynglingarne det välvilliga anbudet, och snart voro de vid finnens pörte.

Om deras anförvandter kände Husken ingenting, men gillade fullkomligt ynglingarnes forskningsplan och uppmanade dem att fortsätta som de börjat. Finnar skulle de nu träffa på dels utmed, dels ej långt från elfven, och det var alldeles säkert, att hade Örjan med sitt sällskap passerat Klarelfven, skulle de finna något spår efter honom, hitom Trysild, dit de blott hade åtta à tio mil.

Med godt hopp lemnade våra spanande den raske och vänlige Husken och fortsatte färden vidare norr ut. Här och der anträffades landsmän, men intet spår efter Örjan. En natt lågo de vid en bullrande fors i en vild trakt. De kände sig nedstämda, emedan de icke påträffat det finnbygge som de hört skulle finnas i trakten, och detta vore ock det sista man visste vara bebygdt af finnar. Längre mot norr och öster vidtoge de nakna fjällen, och der troddes ingen finne ha slagit sig ned. — Litet sorgsna började ynglingarne sin färd följande morgon, men lifvades snart derigenom att de påträffade skidspår och inom kort äfven finnbygget.

Der mottogos de af hundskall, och strax derpå visade sig nybyggaren. Han var beväpnad med yxa och intog en hotande och afvaktande ställning. Det liknade sig till strid, ty Racki och finnens hund voro redan i handgemäng. Några ord från Pecka återkallade Racki, och då finnen hörde sitt hemlands språk, klarnade hans ansigte.

Han mottog ynglingarne vänligt och bad dem vara välkomna till »Soumen niemi» Björkudden, nuvarande Luttenäs, och gamle Peckelan. Om Örjan visste han ingenting, men bad gossarne stanna någon tid hos honom; han väntade hem en son, som bodde vesterut; måhända kunde han veta något.

Med tacksamhet mottogo vandrarna anbudet att stanna och hvila upp sig en tid. Gamle Peckelan var i goda omständigheter; der saknades ingenting. Han hade godt odlingsland, skogarne voro fulla af vildt och elfvarne af fisk, ty hans bygge låg vid en större elf, som kom från öster och utföll i Klarelfven. Peckelan sådde obetydligt med råg; den frös vissa år. Men han rensade upp ängsmarker vid flodernas stränder för att erhålla foder, brände skogen för att få godt bete och lade an på boskapsskötsel. Till ynglingarne sade han, att boskapsskötsel vore den mest lönande handteringen för nybyggare i dessa trakter.

Efter några dagar anlände den väntade sonen Märten Peckelan. Äfven han saknade all kännedom om Örjan Kajland, men rådde gossarne att göra en färd söder- och österut mellan Klarelfven och Vester Dalelfven; der vore flere finnar bosatta inuti de djupa skogarne.

Han tillade, att de skulle få nöje och nytta af denna färd, ty i de marker de skulle genomvandra fans otroligt med vildt af alla slag, och på de intill Dalelfven gränsande fjällen vistades stora flockar af renar. Äfven bäfver fans godt om. Visserligen hade han icke besökt dessa trakter sjelf, ej heller hade han varit i fjällen, men han hade sammanträffat med andra finnar som jagat der, och dessa sade sig aldrig varit i en mark så rik på villebråd som denna.

Vid afskedet rådde gubben Peckelan ynglingarne säga Örjan Kajland, att om han ville draga sig åt den trakten till några vatten öster om Soumen niemi, skulle han finna godt land för en nybyggare och bistånd af Peckela-folket. Det kunde ej slå fel, att han med ynglingarnes bistånd skulle komma till bergning och välstånd. De gjorde klokt att lemna sin kälke kvar hos honom och rusta sig så lätt som möjligt; ty nog skulle de finna så mycket vildt i skogen, att de ej behöfde föra lifsmedel med sig.

Rörande kälken voro ynglingarne tvehågsna. Men då gubben sade dem, att de till den förestående färden icke behöfde använda mer än några veckor, om de ej hade den med sig, men eljes en mycket längre tid och styfvare arbete, följde de hans råd. Träffade de sina anförvandter, kunde

kälken hemtas på värsidan, då skaren bar och det var lättare att färdas. Med friskt mod drogo ynglingarne ut i vildmarken, uppfyllda af den glada förhoppningen att snart träffa de sina.

10. Ödebygget.

Efter några dagars vistelse i Korsholm, der Örjan och hans familj bodde hos en timmerman, voro de redo att företaga färden öfver hafvet. En af de små gossarne insjuknade emellertid så häftigt, att på någon affärd ej var att tänka, ty vintern var sträng och man ömmade för det sjuka barnet; men litet eller intet hade de att uppehålla sig med. Örjan talade med timmermannen, men denne visste ingen råd, ty han saknade sjelf arbete, och så förgingo ett par veckor under stort bekymmer. Barnet blef ej bättre och familjens tillgångar voro uttömda då timmermannen en dag med strålande anlete inträdde i det gemensamma rummet. »Varen nu icke bedröfvade längre,» sade han; »här har kommit bud att alla fartyg som finnas skola sättas i ordning för konungens räkning, och nu har jag antagit arbete för både Örjan och Hejki hos rådman Zakris. Han sträckte i höstas kölen till ett stort fartyg; nu skall det timras och tacklas så fort sig göra låter. Således friskt mod! Ni arbeta här tills fartyget blir färdigt i vår, och sedan skola vi väl hitta på någon råd för eder att komma öfver till Sverige.»

Denna underrättelse mottogs med glädje af Örjan och hans sällskap, och redan dagen derpå voro de båda karlarne i arbete.

Med arbetet följde inkomster. Visserligen voro dessa så tilltagna, att folket kunde lefva, men föga blef öfver. Mattus tid var till stor del upptagen af barnen, och hon kunde således intet förtjena. Tiden gick sin jemna gång, våren kom, sjön gick upp, snön smälte, marken blef bar,

och nu var det stora fartyget däckadt. Arbetet var snart slut, och man tänkte förhoppningsfullt på den blidare årstiden, då man skulle komma öfver det stora vattnet. Den lille gossen blef ej bättre, och detta oroade modern. Nu hade våren framskridit så, att löfvet började spricka ut. Fartyget låg färdigt på vattnet, och dermed blefvo Örjan och Hejki utan arbete. Krigsfolk ankom i större och mindre flockar för att tagas ombord på fartygen. Det blef lif och rörelse i Korsholm. Landtfolk och kustboar ankommo för att afyttra de små förråd af matvaror de kunde undvara. Våra utvandrare, vana som de voro vid ensamheten i skogarne, kände sig oroliga och sökte oupphörligt lägenhet att komma öfver till det efterlängtade Sverige; men ännu vågade ingen tänka på en sådan färd, ty hafvet var fullt af drifis. Efter mycket sökande och många frågor påträffade de äntligen en skärkarl, som ämnade sig öfver till svenska landet för laxfiske, då den dertill lämpliga tiden inföll. Han lofvade medtaga familjen mot det att Örjan och Hejki hjälpte honom fiska ett par veckor efter framkomsten. Då de gingo in derpå, ville fiskaren att de skulle följa med honom strax, så att han slapp segla åter till Korsholm för att hemta dem. Detta förslag antogs beredvilligt, och efter en dags färd på sjön voro våra utvandrare inhysta i fiskarens koja längst ute i skären.

Under det Örjan och Hejki sysslade med sjöfågelfångst och fiske dog den lille sjuke gossen. Mattus sorg var, som vanligt hos allmogekvinnor, icke högljudd. Sedan hon jordat sin lille son, trufdes hon dock ej inne i stugan, utan följde karlarne på deras jagt och fiske, bärande sitt yngsta barn på ryggen. I arbetet sökte hon tröst och lindring i sorgen.

Småningom blefvo dagarne varmare, hafvet isfritt, och nu börjades rustningen för färden. Karlarne hade nu samlat en hel del fågel och fisk och saltat och torkat den senare. Båda delarne skulle nog komma dem till godo under vandrigen genom skogarne. Fiskarens utrustning tog ej lång tid. Med tillhjälp af östanvinden förde båten snart sällskapet öfver hafvet och in i laxelfven. Med glädje satte våra utvandrare sin fot på den svenska jorden, som nu

skulle blifva deras hem. Nu började ett styft arbete för karlarne, men de blefvo väl belönade, ty fisket utföll rikligt. Fiskarens kärl fylldes hastigare än man förmodat, och af öfverskottet fingo utvandrarne medtaga så mycket de förmodade bära.

En tidig morgonstund bröto de upp från laxelfven och togo vägen utmed kusten. De påträffade här rätt ofta välvilliga menniskor, af hvilka de erhöillo hjelp och upplysningar. Deras resa gick dock icke fort; dels måste tid egnas åt jagt och fiske, och dels hindrades de af strida elfvar, der karlarne måste förfärdiga flottar för öfverfarten. Sommaren var förbi och hösten inne då de hunnit så långt mot söder, att de borde vika af åt vester. Man beslöt sig äfven derfor. För de få daler vårens arbete gifvit i öfverskott inköptes de oundgängliga förråden, förnämligast salt, krut och bly. Man tog vägen utmed Voxna elf åt Dalarne till, i förhoppning att påträffa landsmän. Så skedde också, ty finnar påträffades i Ore, der våra trötta vandrare beslöto hvila ut några dagar.

Af Orefinnarne fingo de icke särdeles goda underrättelser om det nya landet. Vintrarne vore långa och svåra, och under somrarne inträffade litet emellan frostnätter, som inverkade menligt på växtligheten. Deremot vore skogarne fulla af allt slags vildt och vattnen af fisk. Utefter elfvarne funnes naturliga ängar, och sommararbetet vore bra nog, ty på en mängd myrmarker växte gräs. Hade man blott kreatur, lönade sig boskapsskötseln bäst. Från trakten omkring Malmberget hade de hört, att finnarne der oroades och hade det svårt. De rådde derfor våra utvandrare att se sig om efter hemvist i Dalarne. Örjan och Hejki, som tyckte sig redan vandrat långt nog, funno rådet godt och beslöto lemna Mattu med barnen kvar för att hvila ut, medan de drogo ut i skogarne för att se sig om.

Efter två veckor kommo de åter och funno Mattu och barnen vid godt mod. Hvilan och den gästfrihet de åtnjutit hade haft ett godt inflytande på dem. Med glädje helsade Mattu karlarnes återkomst. Ehuru hon haft arbete hela tiden med att laga deras kläder, hade hon dock funnit det långsamt och var nu glad att få börja vandringen igen.

Karlarne hade färdats vida omkring i skogarne utan att dock finna någon lämplig plats att bebygga. För några dagar sedan hade de dock påträffat ett temligen stort fall samt en till hälften upptimrad stuga. Det var början till ett nybygge. Att det under ett par år varit öfvergifvet syntes tydligt. Der var nedlagdt ett godt stycke arbete, som skulle komma dem till godo, ifall de beslöte nedsätta sig der. Att ingen svensk arbetat der, syntes på en hel del kvarlemnade värdelösa saker.

Värdfolkets uppgift att det fans villebråd i marken hade bekräftats. Öfverallt der de gått fram hade de sett spår deraf, och en half dagsmarsch från nybygget hade de haft lyckan att fälla en elg, den de förvarat på bästa sätt, och hvaraf de nu medförde så mycket de orkade bära.

Det fans således anledning att taga det öfvergifna nybygget i besittning. En sak ingaf dem dock oro. Vid senaste nattlägret hade våra finnar haft besök af ett par storväxta dalkarlar. Röken från deras eld hade förrådt dem. Dalkarlarne voro ute på skogsfångst, och då de sågo att finnarne hade köttbördor, hade de hotat och tillsagt dem att genast begifva sig bort från trakten och aldrig mer återkomma, så vida lifvet vore dem kärt. Med Orefinnarne rådgjorde de nu, om de skulle våga taga den öde sveden i besittning, och sporde dem, om de visste hvilken tänkt bosätta sig der. Men derom kunde de ej ge besked. Nybyggaren som upptagit sveden hade säkerligen kommit norr ifrån och ej haft kännedom om dem. Han hade antagligen omkommit eller af någon orsak öfvergifvit stället. Deras värdfolk tyckte att de gerna kunde slå sig ned der. Komme nu någon och gjorde anspråk på platsen, kunde man väl komma öfverens. Då der ej var mer arbete nedlagdt, borde ersättningen ej blifva så särdeles stor.

Man var under några dagar villrådlig om hur man skulle göra. Vintern var ej långt borta, men med raskt arbete kunde man åtminstone få tak öfver hufvudet, och med den rika tillgången på vildt borde det ej bli brist på föda. Dessutom var man ju icke många dagsresor från landsmän.

Det var i synnerhet tanken på de efterlemnade gossarne som oroade föräldrarne. De trodde, att Anti och Pecka,

om någon möjlighet funnes för dem att uppsöka de sina, skulle begifva sig till Malmberget, och det var därför de gamle drogos ditåt. Men man var ju alldeles oviss om, hur och hvar gossarne skulle komma öfver hafvet. Skedde det vid Korsholm, hade man ju grundad förhoppning att de skulle följa deras spår.

Orefinnarne förklarade, att om gossarne komme på trakten, de nog skulle taga reda på dem. Och så beslöts att taga ödestället i besittning. Orefinnarne bådo våra utvandrare vara vid godt mod och icke frukta dalkarlarnes hot. Sådant vore de vana vid, och ännu hade deras hotelser icke gått i verkställighet. De rådde dock Örjan Kajland, att så snart som möjligt skaffa sig »byggnadssedel», och det af hertigen sjelf. Till Kungsör vore nog långt, men blefve det godt skidföre, vore resan snart gjord. De borde framför allt söka komma öfver mårdar, ty de skinnen betaltes bra och vore lätta att frakta. Blefve de nödställda, kunde de få något råg af dem emot skinn, om de framdeles ville komma åter till dem.

11. I vildmarken.

Med lättadt sinne begåfvo sig utvandrarne in i den ändlösa skogen, och då den lilla flickan nu var uthvilad, kunde hon gående följa modern långa stycken, till stor lättnad för henne.

Efter några dagar voro de på ort och ställe. Modigt grepo de verket an med att timra stugan färdig. Arbetet var ingalunda lätt, ty man måste först fälla timmer, draga fram detta och så timra; men raska och flitiga som skogsborna äro då de hafva ett visst mål i sigte, fingo de det ena stockhvarfvet upp efter det andra, och efter ett par veckor voro takstockarne äfven upplagda. Taket gjorde dem bekymmer, ty denna årstid kunde ingen näfver tagas. De måste därför i stället använda mossor och jord, båda

dåliga taktäckningsämnen; men med tillhjälp af klufna bräder och sten fingo de det dock någorlunda droppfritt. Muren eller ugnen gjorde de sig ingen oro för, ty en finnu gn är i sig själf mycket enkel och sten saknades ingalunda.

En motgång hade nybyggarne redan haft: vargarne hade uppätit största delen af elgen, så att endast de i träden upphängda lärstyckena jemte huden återstodo. Hvad som återstod hade dock varit dem en god hjälp, ty under byggnadsarbetet hade de ej haft någon tid att egna åt jagt och fiske.

Det var en glädjedag då stugan eller pörtet var färdigt. Man provvade ugnen med en jättebrasa, och då den var upphettad, röken utsläppt och dörren stängd, blef det varmt i stugan, och värme, d. v. s. riktig finsk värme, hade de länge saknat. De kände sig därför nu som hemma och njöto af att komma in i sina gamla vanor igen. Men någon riktig hvila blef det ännu ej; dertill var tiden för dyrbar. Örjan gick till skogen på fångst, och inom några dagar voro alla villebrådstigar besatta med giller. Under tiden arbetade Hejki på ett fiskhus i den närbelägna lilla strömmen. Ett sådant hus kan vara ett godt fångstmedel, då man, som våra finnar, känner fiskarnes vanor. Fiskhuset är en enkel byggnad. Man gör en helt låg damm, i hvilken fästes en ränna, vid hvars nedre ände af smala störor timras ett litet hus. Dermed är hela tillställningen färdig. Fiskhuset är nästan uteslutande afsedt för bäckforellen, och fångsttiden är hösten, då forellerna släppa sig ned från sjöar och kärn, för att leka i de små strömmarne. När nu fiskarne släppa sig ned i rännan, här det enda befintliga afloppet, åka de ned och stanna i fiskhuset, tills fångstmannen afdämmer vattnet och tar dem som god pris.

Karlarne började nu sin fångst, hvar och en på sitt håll, och hade allt skäl att prisa sin lycka, tills Hejki en dag blef utan fisk. Den hade blifvit stulen! Tjufven upptäcktes dock med detsamma, ty han hade uppätit sitt rof på stället, och detta förrådde honom. Hejki var nog förargad, men smålog likafullt, och snart hade han ett giller färdigt. Nu kunde tjufven infinna sig igen, och det gjorde han också följande natt. Morgonen derpå kunde Hejki

fägna sig åt fångsten ej blott af en hop foreller, utan äfven af en utter. Utterns skinn har rätt stort värde; det var derfor ej så illa att ha kommit öfver honom för så godt pris.

Äfven Örjan hade varit ute för snattare. Flere fåglar hade bortröfvats af kringstrykande rofdjur, bland hvilka mårdarne i synnerhet misstänktes.

Man hade samlat ett ganska betydande förråd af småvildt, då snön kom och med ens gjorde slut på all fångst. Emellertid helsades den med glädje, ty nu var tiden inne att jaga det större villebrådet, och våra nybyggare försummade ingalunda att begagna sig af den fördel tillfället gaf dem. Deras håg stod naturligtvis till elgarne, och inom kort voro de dem på spåren. En ring togs omkring deras betesplats, och då de befunnos ha stannat inom ringen, företogs jagten på det sätt finnarne bruka, eller så, att Örjan stannade vid inspåret till ringen och Hejki sökte drifva djuren deråt. Planen lyckades så tillvida, att ett ungt djur kom inom håll för Örjans bössa. Det blef ett osäkert skott på långt håll, men sårade dock djuret. En ifrig jagt följde nu, ty finnarne äro ihärdiga springare, men det blef också en lång jagt. Den ena kvarten förgick efter den andra utan att elgen kunde upphinnas. Våra jägare började tröttna, då Hejki, som hade försprång, uppgaf ett svagt fröjderop, och då Örjan upphann honom gjorde han detsamma.

Anledningen var, att de varsnat spår efter en flock vargar, som mött elgen, och nu börjat förfölja honom. Att elgens öde var gifvet, derom tviflade finnarne icke, och nu gällde att hinna fram innan vargarne hunnit sönderlita elgen. Finnarne hade tur, ty de hade icke sprungit långt förrän de fingo djuren i sigte. Elgen stod ännu på frambenen, ehuru halfdöd, och vargarne snart sagdt betäckte hela hans kropp. En stor svart best hade bitit sig fast vid strupen och var så ifrig i sin mordlystnad, att han icke märkte den nästan ljudlöst framilande Hejki förrän dennes spjut genomborrat honom. I detsamma dödade Örjans kula en annan best, och de öfriga togo till flykten. Ett slag från Örjans yxa befriade elgen från vidare plågor, och nu fingo våra jägare pusta ut.

Man var snart i färd med att aftaga huden och stycka elgen. Medan detta pågick hörde man, att vargarne icke aflägsnat sig. En af dem var nog modig att visa sig. Det var klart, att de ännu icke uppgifvit hoppet att få dela jagtbyttet med finnarne. Detta insågo dessa också mycket väl.

Det var slut på dagsljuset innan våra jägare hunnit upphänga elgköttet i träden så högt, att vargarne icke kunde komma åt det. Återstod det skrymmande innanmätet, hvilket mången jägare skulle lemnat åt vargarne; men detta ville våra fattiga finnar ingalunda afstå. De hade andra planer.

Sedan de samtalat om saken, såg man dem bära ihop en mängd ved och tända en stockeld. Så spjalades pertor och hopbundos med vidjor till några bloss. Hejki antände ett och medtog flere, fattade spjutet i andra handen och begaf sig af mot hemmet. Örjan deremot tog skydd bakom en fura, för att der afvakta om någon varg, då allt blef tyst, skulle af blodlukten och sin egen hunger lockas inom ljuskretsen. Och der stod finnen ensam, trotsande köld och omgifvande faror, lugn, tålmodig och orörlig som han varit huggen i sten. Kölden trotsade han af vana, och faran, den ansåg han sig kunna besegra, ehuru vargarnes tjut och en och annan knastrande kvist påminde honom om att den var nära.

Ett par timmar derefter skyntade han skenet af ett bloss, och fram i ljuskretsen trädde nu Hejki och Mattu. Innan Örjan hann tilltala henne sade hon: »Frukta icke för barnen: de sofva, och dörren ha vi tillbommat. Jag gick med, ty ni behöfva mig.» En vänlig nick från Örjan blef svaret. Från hemmet hade Hejki medfört stenbären, och på denna lades nu elgens innanmåte. Bördan blef tung, men då viljan är god är man stark. Mattu tände nu blosset och gick i spetsen för tåget.

De hade gått en stund då Örjan sade: »Gå efter med blosset; jag hör vargarne följa oss.» Snart hade de passerat ett litet kärr, der det var betydligt ljusare än i skogen. »Mattu,» sade Örjan lågmäldt, »sök, under det vi gå, fästa blosset på bären; gå sedan bakom mig och fatta handtagen så att du helt oförmärkt kan lösa af mig.»

Mattu gjorde så, och så snart Örjan kände, att hon fått riktigt tag, kröp han helt tyst ned då Mattu gick förbi honom. Bössan hade han tagit med sig från bären, och nu gömde han sig bakom en buske, der han hade utsigt åt slätten.

»Ni ären listiga nog, vargar,» sade han för sig sjelf; »men nu få vi se hur det går för eder.» Med detsamma varsnade han den första vargen ute på kärret, och efter den följde en lång rad med smygande steg och slokade svansar, färdiga att göra ett angrepp, om tillfälle skulle erbjuda sig.

Plötsligt stannade hela skaran. En vindfläkt hade sagt dem, hvar Örjan befann sig; men lika plötsligt möttes de af en eldstråle från hans bössa, och der låg nu den gamla vargen, ledaren för tåget, vältrande sig på marken under högljudt vrålände. Nu höjde Örjan ett högt rop, och hela vargflocken tog till flykten. Ett par sekunder derefter stod Mattu bredvid Örjan, räckande honom yxan, under det hon sjelf höjde Hejkis spjut. »Ingen fara, mor,» sade Örjan; »mitt bakhåll lyckades denna gång,» och dermed gick han bort till det fällda vilddjuret och affärdade det med ett slag af yxhammaren. Återkommen till bären, blossen och Hejki, sade Örjan gladt: »I dag är lyckan med oss, Hejki; snart äro vi hemma, och jag tror, att vargarne fått nog för denna gång.» Denna förmodan visade sig riktig, ty de voro snart vid hemmet utan att ha blifvit vidare förföljda.

Blott en kort stund unnade sig karlarne hvila. Man kunde tycka, att de fått nog af arbete under dagen; men så tänkte de ej sjelfva. De måste anstränga sig nu, då snön var ytterst tjenlig för fortsatt jagt. Hela natten arbetade de på att förfärdiga en kälke för hemforsling af elgköttet och de båda först dödade vargarne, och redan i daggryningen voro de färdiga till aftåg. Mattu skulle lägga elgens inelfvor på ett af karlarne anvisadt ställe, dit man hade utsigt från pörtets ena glugg, ty de hoppades, att vargarne, ledda af lukten och blodspåren, skulle infinna sig för att söka äta deraf. Sedan hon verkställt flyttningen, skulle hon slå vatten öfver inelfvorna, att de måtte frysa fast. Man ville förekomma, att vargarne plötsligt rusade

fram, högge sig en bit och sprunge bort innan man hann skjuta, ty dertill behöfde våra gamla finnar rundlig tid. Men så förfelade heller aldrig finnens lod sitt mål.

Arbetet var ingalunda slut med jagtbytets hemforsling; det återstod att förvara det, och dertill kände man ingen annan plats än träden. Ett förrådshus måste man skaffa sig innan man kunde företaga någon stordjursjagt, och dessutom måste man sätta i ordning en flake för att fånga vargarne, ifall de infunne sig medan karlarne stannade i skogen under nätterna.

Några dagar förgingo innan våra jägare drogo ut igen. Snön var nu gammal, och det fordrades finnarnes vana för att kunna skilja färska spår från äldre. Det dröjde därför flere dagar innan de återkommo. Denna gång hade de lyckats fälla en elg och inringa en björn. Deras glädje och belåtenhet minskades ingalunda då Mattu framvisade en varg som hon fått i gillret. Hon rådde dem dock att borttaga det och i stället försöka skjuta vargarne, ty de hade hvar natt varit framme, men icke gått i fällan. Dessutom hade hon märkt, att något djur varit uppe i trädet och ätit af köttet; de kunde nog få skjuta utan att gå så långt bort.

Karlarne skämtade nu litet med Mattu: hon borde hålla reda på sin katt; det vore ingen annan än en sådan som varit uppe och plundrat hennes visthus. »Ja, ni säger något. Jag skulle önska vi egde en katt; det vore ändå ett sällskap när ni äro borta och barnen sofva.»

Våra jägare anade nog, hvad slags katt det varit som angripit matförrådet, och gladdo sig i tysthet derät. Ett par dagar derefter var katten fångad. Det var, som de tänkt, en mård.

En ihållande snöstorm nödgade nu våra jägare att hålla sig hemma. Tiden användes till att förfärdiga skidor, skarbågar och husgeråd. Vistelsen i den varma stugan tillsammans med barnen och den vänliga Mattu fröjdade dem. De funno sig väl i den svenska skogen och prisade sig lyckliga att ha funnit en så lugn och fredlig plats. Framtiden motsägo de med förtröstan, ehuru de nog insägo, att arbetet skulle bli hårdt; men dervid voro de vana.

Då ovädret slutat kommo de nya skidorna dem väl till pass, och som stormen någorlunda packat snön, hade de icke svårt för att hemta resten af den skjutna elgen. Nu rustade de sig att angripa den ringade björnen. Vintern blef dock så bister, att man beslöt uppskjuta jagten och under tiden bereda skinnen af de skjutna elgarnes ben. Skor behöfde de alla, och i detta arbete deltog Mattu.

Hon visade snart karlarne, att hon bäst förstod sig på den saken, bad dem därför sluta med skomakeriet och i stället göra henne ett par för beredning af elghudarne, så att de kunde användas till kläder, ty deraf voro de snart i stort behof. De gingo med nöje hennes önskan till mötes och gjorde henne tvenne par på så sätt, att en ihålig jättefura fälldes, afkubbades, och urtäljdes tills blott ett tunt skal återstod. Sedan förfärdigades en botten, som tätades med uppsmält kåda. Nu var Mattu nöjd. Allt skulle bli bra, blott hon egde något bättre fett än elgtalg att smörja hudarne med.

Detta var en uppmaning till karlarne att angripa björnen. Dertill voro de äfven beredda, och väntade sig nöje af den jagten. Skidföret var bra, ehuru snön var lös, så lös, att om björnen kom upp ur sitt ide, snön ej kunde bära honom. Man kunde således lätt på skidorna färdas fortare än björnen. Örjan sade också, att han gerna kunde undvara bössan på denna jagt; spjuten vore tillräckliga för att döda björnen. Vid närmare eftersinnande tog han dock bössan med, ty man kunde ju ej på förhand veta, hvad som kunde möta i vildmarken.

12. En björnjagt.

Så drogo karlarne ut till björnringen. Vid framkomsten funno de dagen otillräcklig för att börja jagten, hvarför de redde sig ett nattläger. Litet ris utbreddt på snön och den sedvanliga nyingen gáfvo dem de bekvämligheter de

behöfde för sin hvila den långa vinternatten. »Tre stjernor» (Orions bälte) gaf dem säker anvisning på hvad tiden led, och de kunde sorglöst öfverlemna sig åt sömnen. En pipa, stoppad med en nypa tobak, blandad med mossa och torkade allöf, var den enda njutning de kunde bereda sig, och den njutningen skattades ej ringa af de fattiga finnarne. Visserligen voro tobaksbladen växta i Ore och i följd deraf af dålig beskaffenhet, men det var i alla fall tobak, således långt bättre än enbart löf och mossa.

Då karlarne på morgonen började sökandet efter björnen, var jagtplanen bestämd. Björnen skulle uppsökas i idet och, om möjligt, dödas innan han hann vakna. Det var minsta faran och minsta besväret, så vidt idet låg så till, att man kunde utföra planen. Finnarne smögo nu så tyst de kunde öfver den snöhöljda marken och genom de tätta snären; de undersökte klippor med ihåligheter, myrstackar och rotstjelpor, och upptäckte snart hvar björnen brutit kvistar från träden till sin bädd. Omedelbart derpå sågo de ett hål i en klippa, och af tappade kvistar märktes tydligt, att björnen var derinne. Karlarnes blickar möttes, och tyst som en ande stälde sig Örjan vid sidan om ingången till hålan, med bössan färdig och spjutet bredvid sig. Hejki gick in i skogen, och snart hörde man raska yxhuggljuda. Kort derpå kom han tillbaka, bärande en temligen lång och grof stock. Denna sköt han ytterst försigtigt i sned ställning tvärs öfver ingången till hålan, hvarpå han återvände efter ännu en stock. Denna insköts nu i samma ställning från andra sidan, så att stockarne bildade ett kors. Nu var björnen instängd.

Ett belåtet leende spred sig öfver karlarnes anleten, och Örjan sade helt högt: »Det likar sig till att Mattu får smörja till våra hudar.» Nu hördes ett prassel, ett stönande, och så vardt björnen synlig. Ingången var så trång, att han endast krypande kunde komma ut, och då han hunnit stängslet och ej slapp ut, röt han först af ilska och omedelbart derpå af smärta, ty nu sutto finnarnes spjut i hans breda bringa. Ett slag med ena ramen, och Örjans spjutskäft var afbrutet. Björnen drog sig nu tillbaka, men Hejki tryckte in sitt spjut djupare. Ännu ett slag, och björnen

hade befriat sig äfven från detta, hvarpå han drog sig så långt in, att han icke syntes.

Finnarne stodo bestörta och stirrade på hvarandra. En sådan utgång af striden hade de ej väntat sig. Längre blefvo de dock ej overksamma. Deras första åtgärd blef att tränga stockarne längre in. Sedan detta var gjordt, kröp Örjan in och makade till sig den afbrutna spjutspetsen, som han lemnade till Hejki med begäran att han skulle sätta på ett nytt skaft och spänta pertor till ett bloss. Med bössan i hand ville han under tiden hålla vakt. »Raska dig, Hejki!» sade han med större ifver än han eljes brukade visa; »det kan hända, att han ligger derinne och 'samkar sinne' (retar upp sig sjelf) och kommer ut; det vore nog bra, om du vore här då.»

Hejki var snart tillbaka med så väl det reparerade spjutet som blosset. Under tiden hade björnen icke låtit höra af sig. »Hugg en lång stång, Hejki!» sade Örjan. Då stängen var färdig, klöfs den i smaländan, hvarpå en sticka insattes i klykan och antändes. »Stick in henne, Hejki, så tänker jag nog han blir arg och kommer ut,» sade Örjan. Stängen stacks in, och pertan upplyste bergshålan tydligt nog, men ingen björn hvarken syntes eller hördes. »Jaså,» sade Örjan, »han är af det spaka (fega) slaget; vänta du!» Dermed stötte han omkull de som stängsel anbragta stockarne och kröp in i gången med blosset i ena och bössan i andra handen.

Det blef tyst en stund derinne, tills Hejki frågade: »Ser du honom?» — »Vet icke säkert. Stick stängen till mig, Hejki!» Så blef tyst en stund igen, men strax derpå röt björnen, och så smäll Örjans bössa. Ytterligare röt björnen ett kort tag, och så kom Örjan ut med fart, grep spjutet och sade till Hejki: »Passa nu på!»

Färdiga att stöta spjuten i björnen stodo finnarne en lång stund, utan att han hördes af. »Han har nog fått hvad han skulle hafva,» sade Örjan. »Då jag petade på honom med stängen, bet han i den, och då lade jag bössan utefter stängen och fyrade af. Tänd blosset igen, Hejki! Jag vill in och se hur det är.»

Då nu Örjan kom in och petade på björnen, bet han icke i stängen. Allt var stilla, hvarför Örjan makade sig allt längre och längre in, tills blosset upplyste hela hålan. Och der låg björnen med nedsjunket hufvud: han var död. En liten ström af mörkt blod kom sipprande emot Örjan. Han kröp då ut igen och sade till Hejki: »Nu, gudskelof, är det arbetet slut: björnen ligger orörlig. Han må ligga en stund, så att blodet får rinna af honom, under det vi vrida vidjor till ett rep för att draga fram honom ur hålan.»

Då finnarne hade tåget färdigt, ville Hejki in för att se, hur björnen haft det i sitt vinterkvarter. »Se blott till, om han ligger stilla,» varnade Örjan. Och stilla låg den lurfviga massan. Hejki satte blosset till nosen, och då björnen ej gaf tecken till lif, band han vidjorna om hans hals, och så hjälptes man åt att hala, tills björnen var så långt ute ur hålan, att man kunde välta fram den tunga kroppen.

Lyckan hade stått de djerfva männen bi. Jagten hade också utförts på äkta finnmanér, ärfd från förfädren och ännu till senaste tid i bruk. Ingen af dessa män tänkte på, att de utfört något ovanligt. De tänkte blott på det återstående arbetet, och med detta grepo de sig genast an.

Huden afdrogs, kroppen styckades, och så lagade man i ordning bördor så tunga man trodde sig om att möjligen bära. Nu behöfde de icke anlita träden för att freda köttet, ty det låg säkert i hålan, sedan hon blifvit tilltäppt. För öfrigt visste våra finnar, att man icke hade att frukta vargarne nu, ty snöfallet hade drifvit dem längre mot söder, der de lättare kunde färdas i marken. Snön faller ej der så ymnigt som i de högländare trakterna, och man var således under högvintern befriad från dessa snåla och rof-giriga bestar. Tyvärr skulle de till våren återkomma och reda sina lyor i de djupa skogarne, der villebrådet fans i tillräckligaste mängd.

Att våra jägare voro välkomna till mor Mattu, visade hon genom den rundliga förplägning hon gaf dem. Nu voro de välförsedda med lifsmedel för en lång tid. Man kunde nu egna sig åt jagten på sådana djur, hvilkas skinn kunde utbytas mot mjöl och utsäde. Så förflöt en god del

af vintern, under det karlarne så småningom samlade skinn af mård, hermelin och ekorre. Dagarne blefvo åter längre, kölden lindrigare och skidföret allt bättre. Nu hölls rådplägning, och så beslöts, att Örjan skulle företaga färden till hertigen, för att skaffa sig den nödvändiga byggnadssedeln.

13. Örjans färd till hertigen.

Hejki skulle åtfölja Örjan till deras vänner i Ore, för att, om möjligt, skaffa något mjöl. Man hade därför rustat sig med två kälkar och fördelat skinnpackan på båda. Karlarne kunde på detta sätt färdas hastigare. Snart skulle det goda skidföret framlocka kringströfvande jägare, och då borde Mattu icke vara ensam. Morakarlarne hotelse kommo äfven allt emellanåt för Örjan.

Äfven nu hade våra finnar lyckan med, ty väderleken var stadig och färden gick fort. I utbyte mot den skrymmande björnhuden lyckades man erhålla mjöl, salt och några tobaksblad. Utterskinnet hade Hejki medtagit för att skaffa sig den åtrådda tobaken. Nu tillbytte han sig en get i stället, och med denna skatt väl bunden på kälken skildes han från Örjan, och efter fem dagars bortovaro var han, till Mattus och barnens glädje, åter vid hemmet.

Efter skilsmessan från Hejki hade Örjan det arbetsamt nog med sin kälke, den han fortfarande drog genom skogarne, emedan han icke ville färdas utefter banade vägar; som finnarne i allmänhet, fruktade han för dåligt möte. Derigenom blef hans resa besvärligare och tog onödigt lång tid; men i skogen kände han sig hemmastadd och utan fruktan. Efter ett par veckors vandring var han också vid målet.

Örjans inträde på hertigens gård väckte ingen uppmärksamhet, ty man var van att der se fattigt folk. På hans förfrågan om han kunde få träffa hertigen svarade

man helt kort, att det vore omöjligt, ty hertigen vore borta. När han skulle komma hem, visste ingen. Örjan finge komma åter eller stanna kvar, hvilketdera han ville; i färdstugan kunde han gå in och värma sig. Detta var något som vår långväga finne icke hade tänkt sig. »Icke hemma!» mumlade han för sig sjelf, i det han slog sig ned på kälken och torkade bort svetten från pannan. »Icke hemma! Jag skulle få gå in i färdstugan. Den som visste hvar den vore tillfinnandes, och så mycket folk sedan! Hvad skall jag taga mig till? Hvart skall jag gå?»

Ur dessa tankar väcktes han af ljudet af hästtramp och ett par skarpa toner från en lur. Då han vände sig om, fick han se en trupp ryttare komma i friskt traf. De glänsande rustningarne, de frustande hästarne, de storväxta och ståtliga ryttarne gjorde finnen helt förvånad. Fly kunde han icke, utan förblef orörlig tills en barsk röst ropade: »Ur vägen med kälken!» och upp flög Örjan och ryckte släden på sidan, just som det första ledet passerade förbi honom. Efter ryttarne följde flere slädar och så en skara ryttare till. När nu vår finne vände sig mot gården, såg han att alla stannat der, samt att en hel hop menniskor omgaf dem, alla med blottade hufvuden, och nu först förstod han att det var hertigen. Glömmande allt vid denna tanke, drog han sig utan tvekan närmare. Han såg de resande gå in i det i hans tycke omåttligt stora huset, hvarpå ryttarne redo bort och folket skingrade sig. Platsen var nu öde; endast Örjan med sin kälke fans der. Nu återkom hans oro. Hvad skulle han taga sig till? Skulle han vända och begifva sig hem igen? Ja, det vore nog det säkraste, och så grep han tag i vidjan som tjenade honom till dragrep och tänkte vända, då någon ropade till honom: »Hitåt den här vägen! Raska på!» och emot honom kom en gammal man, som tillade: »Du är främling här, finne, kan jag se; hvad vill du?»

»Tala med hertigen och få mig en byggnadssedel, om det är möjligt.»

»Åh ja, det får du nog; du har en hederlig förning. Din skinnpacke visar, att du icke är oduglig eller ligger på latbänken, och det är saker som gäller här i gården.

Men intet söl nu! På denna sidan om huset får du ej vara,» och så gick mannen med raska steg till andra sidan, der han stannade vid en af byggnaderna, sköt upp en dörr och sade: »Ställ in släden här, men skynda dig!»

»Det var raskt gjordt,» sade han, då Örjan skjutsade in kälken och stängde dörren; »du är ej fullt så säfflig som andra finnkollicker. Kom nu med till färdstugan; jag skall visa dig vägen.»

»Gå nu in här och sätt dig,» sade den gamle; »när du kan få tala med högheten, vet jag ej, men du får bud.» Då Örjan inkommit i färdstugan, var der en hel mängd folk från skilda delar af landet, och bland dem ett par finnar. Med dessa kom han i samspråk. De voro nyss anlända till Sverige, dit de kommit sjöledes, och voro nu här i samma ärende som Örjan. De ämnade bosätta sig i Helsingland, der de hade slägtingar. Under flere dagar hade de uppehållit sig här, och voro nu glada öfver att hertigen kommit hem, så att de kunde hoppas snart få tala med honom.

Detta lyckades också dagen derpå, då finnarne blefvo uppkallade till trappan, der hertigens skrifvare, Erik Göransson, afhörde deras ärenden. Det var samme man Örjan talat med föregående dag. Då det blef Örjans tur att komma fram, bad han denne hemta sin kälke och förevisa de skinn han hade, så skulle de bli synade och värderade. Under detta arbete kom hertigen händelsevis ut. Han frågade hvem som egde skinnen, och sedan Erik Göransson underrättat honom derom, frågade han Örjan, hur han fått dem, hvar han slagit sig ned, och af huru många personer hans följe bestod. Sedan Örjan besvarat dessa frågor, anhöll han om »byggnadssedel».

»Ja, sådan får du, men jag hade hellre sett, om du slagit dig ned i Vermland, der du fått det bättre.»

Till Erik Göransson sade han: »När du betalar skinnen, så gif den der finngubben ett par yxor dertill.» Vänd till Örjan sade han: »Bruka dem nu duktigt och se till, att du icke släpper ut elden i skogen när du bränner sveden, ty gör du det, får du med mig att göra.»

Följande natt finna vi Örjan liggande vid sin i skogen uppgjorda natteld flere mil från Kungsör. Han hade fullgjort sitt värf och kände sig oändligt belåten. Nu behöfde han blott vid Kopparberget uppvisa sin byggnadssedel för att sedan i lugn motse framtiden. Litet rädd var han nog för fogden, men då han talat med hertigen, skulle det nog gå bra för honom i Falun också. Att han derigenom fick sin hemfärd förlängd fäste han sig icke vid. Vid Kopparberget tänkte han i alla fall skaffa sig råg till utsäde och hvad mer han kunde åstadkomma. Vid friskt mod och med glada förhoppningar somnade han för att vid dagens gryning fortsätta sin hemfärd.

14. Finntorpet i Oreskogen.

Uppe vid det ännu namnlösa finntorpet i Oreskogen skred tiden långsamt fram, ty man saknade arbete. Mattu sysslade väl med barnen och hvad hon för öfrigt kunde göra, men hon saknade material till stadig sysselsättning. Hon räknade derfor dagarne till Örjans återkomst och önskade sig åtminstone litet lin att spinna. Emellertid gick tiden. Aprilsolen blef allt varmare, dagarne allt längre och middagssolen smälte redan snön från taket. Hejki hade dagligen varit ute på skytte och fångst, men utan synnerlig lycka, hvarför han nu några dagar hållit sig hemma.

Så satt en dag hela familjen utanför stugan, der elden var tänd i ugnen. Man afvaktade, att röken skulle gå ut derinne. Så hördes ett lätt skrapande ljud, och ögonblicket derpå stod Örjan strålande glad och varm midt ibland dem. Det blef glädje och fröjd hos gammal och ung. Det var ingen högljudd och larmande glädje, ty tystlåten och sluten är skogsfinnen alltid, och så nyfiken han ändock i grunden

är, dröjer det länge innan han gör några frågor. Så ock nu. Man nöjde sig med att skjuta och lyfta på kälken; man fann den tung och undrade på hur Örjan orkat draga den hem.

»Jag har måst gå om nätterna, då snön varit frusen och skaren burit. Det har icke varit så tungt ändå, men glad är jag att ha fått kälken hit. Låt oss nu se hvad jag har på den. Se här, Hejki, får du,» och dermed gaf han honom en ovanligt väl arbetad yxa; »den har du fått från öfverheten med helsning att bruka den med kraft, och här har jag en från samme man. Och der, Mattu, har du,» och dermed lemnade han henne en stor knippa lin. »Den har jag icke haft med mig längre än från Ore, der jag fick den af en kringresande helsinge mot fem par tjäderfågel, som vi skola lemna dit nästa jul, och här har du mer.» Så tog han ett litet väl omlindadt paket med synålar, tråd och en sax. Det var saker af värde; nu behöfde Mattu ej vara sysslolös längre. »Och här, Hejki, har jag åt oss,» och så lade han en hel knippa tobaksblad i Hejkis händer. »Och se, Jossi, här är åt dig!» Pojken glömde, att han var finne: han skrek då han höll en täljknif i sina händer. »Och nu det bästa till sist!» sade Örjan och pekade på en säck. »Der är råg och annat frö. Gud låt oss nu få tidig vår och varm sommar, så blir nog råd för oss fattiga finnar i den svenska skogen, ty, tack vare hertigen, här har vi frid, och här är brefvet derpå. Hugg ett hål i en fura, Hejki; der skola vi förvara brefvet. Gud signe hertigen!»

* * *

Det var vår. Solen brände hett, alla bäckar brusade, ljungen hade bytt om färg, tumslånga, ljusgröna skott syntes på hvarje barrkvist, löfvet började sticka ut och grönska, talltrasten slog sina ömsom glada, ömsom vemodiga drillar i trädens kronor, under det bofinken gladt ropade sitt tvitt! tvitt! och blåärulan med små kvicka steg mätte längden af pörtets takås. Det var icke längre tyst i skogen, ty kraf-

tiga och täta yxhugg ljödo oafbrutet, och deremellan hördes brakket af ett fallande träd. Det var arbetet med den nya sveden som pågick. Hela familjen var der församlad; der lågo barnen och lekte, der var mor Mattu sysselsatt med att afflå bark till bröd, och der arbetade karlarne med fällningen, och så fortgick det dag för dag hela våren och försommaren, med undantag af de dagar karlarne måste egnas åt jagten af småvildt och fisket.

Så kom den viktiga dagen då den gamla, nu upptorkade sveden skulle brännas. Det var fara att elden skulle sprida sig, men man hade vidtagit alla försigtighetsmått man kunde, och så tändes de torra träden mot kvällen, emedan sommarnätterna i denna del af landet och vid denna årstid vanligen äro lugna. Det knastrade och brakade i de torra kvistarne, lågan slog högt, och röken bolmade mot skyn, och der stodo Örjan, Hejki och Mattu beväpnade med hvarsin ung gran, hvars kvistar nedtill blifvit afhuggna men kvarlemnade vid toppen, der de bildade en yfvig kvast. Det var deras enda vapen att bekämpa elden med. Det var också tillräckligt så länge det var lugnt, ty gnistorna gingo rätt upp och föllo också rätt ned. Föll någon i sned riktning eller utanför svedens område och antände, kvickt och raskt var någon af de vaktande der och slog med granruskan så att elden slocknade. Hvad granruskan icke kunde släcka trampades ut. Det är ett mödosamt arbete. Också voro våra finnar starkt medtagna då solen steg upp och sveden till det mesta var utbränd. På någon hvila var dock ej att tänka, ty nu skulle öfverblifna bränder sammanföras till elden på sådana ställen, der det icke brunnit tillräckligt, och så måste man släcka der det brunnit för hårdt i jorden. Till sådana ställen måste man bära vatten. Då solen sjönk ned bakom bergen hade man vunnit seger: sveden var bränd. Man hade arbetat hårdt i tjugufyra timmar, nu fick man hvila; men vaka måste man ännu. Elden glimmade, här och der flammade den upp; på ro var ej att tänka förrän all rök upphört, och det skedde först då morgondagen föll; då först fick man hvila de trötta lemmarne.

Derefter vidtog arbetet med att nödtorftligen jemna till marken och nedmylla sädeskornet. Så måste man skaffa foder för de tre getterna, så börjades odling, derpå vidtogo höstfisket, gillrandet och jagten, och så gingo de närmast följande fyra åren. Trots all deras ihärdighet, belönades deras arbete endast sparsamt. Skördarne voro i följd af det hårda klimatet knappa. Det var egentligen endast jagten som gaf öfverskott, och gjorde, att våra nybyggare kunde draga sig fram. Med andra menniskor än deras grannar Orefinnarne hade de ej beröring. Ingen hade ännu besökt deras pörte, och Mattu hade icke en enda gång under årens lopp lemnat sveden. Det stående samtalsämnet under vinterkvällarne var hvad som blifvit af gossarne.

Slutligen blef Mattus oro för dem synbar. Örjan och Hejki öfverenskommo därför sinsemellan att så snart lämpligt skidföre inträffade spana efter dem. Hejki ville begifva sig öfver till Korsholm för att söka efter dem. Då detta meddelades Mattu, blef hennes glädje stor, och hoppet att färden skulle lyckas lättade hennes sorgsna sinne.

Under Hejkis bortovaro ströfvade Örjan ensam genom vildmarkerna. Man märkte att elgarne minskats i närheten af sveden och nu måste sökas längre bort. Så hade Örjan upptäckt en flock längre mot sydvest. Denna förföljde han en dag på morgonsidan; skidföret var särdeles lämpligt, men skaren hård, så hård att den stundom bar elgarne. Först sent på aftonen upphann han ett af djuren som tröttat. För att så mycket ifrigare kunna förfölja dem, hade Örjan lagt ifrån sig säcken med matförrådet och bössan, och nedstack den uttröttade elgen med spjutet.

Sysselsatt med att aftaga huden, öfverraskades han af tre andra jägare, och innan han tänkt på att försvara sig hade de gripit honom och under smädelser tilldelat honom slag på slag, tills han nära nog förlorade sansen. Derpå tillsades han att begifva sig bort från marken; i annat fall hade han förverkat lifvet. De hade en gång förr påträffat honom; skedde det nu för tredje gången, tänkte de ej tåla, att finnar jagade på deras mark. Med möda släpade sig Örjan hem, der veckor fordrades för att läka hans sår och återställa hans krafter. Händelsen gjorde Örjan orolig.

Han fruktade, att de svenska bönderna kunde ha onda afsigter mot hans nybygge. Emellertid beslöt han att under sina skogsfärder icke begifva sig mot sydvest utan åt norr, ty såvidt han visste var skogen åt detta håll icke bebodd.

Först sedan snön minskats i skogarne återkom Hejki. Visserligen medförde han icke gossarne, men han hade påträffat flere sjömän, som kände till att desse varit med på Stålarms krigsfärd till Sverige, och en af dem visste, att de icke varit med hem. De hade säkerligen landstigit der. Underrättelsen att gossarne lyckligen voro komna öfver hafvet lugnade de gamle, och man kom öfverens, att så fort ske kunde skulle en af karlarne begifva sig till Malmberget för att spana. Man hoppades der få ledning till fortsatt sökande. Då Hejki fick veta hvad som händt Örjan, blef han ursinnig. Man borde betala bönderna med samma mynt, och ville man söka tillfälle, nog skulle ett sådant kunna beredas nästa jagttid, och det var ej utan att äfven Örjan var böjd därför, ehuru Mattu varnade.

Vid de få jagtfärder man ännu denna vår företog, gick man norrut, och här hade karlarne den turen att påträffa ett stort samhälle bäfrar, af hvilka man lyckades erhålla ej mindre än åtta stycken. Detta var för nybyggarne en verklig lycka och hade till följd, att Örjan gjorde en färd till Helsingland och derifrån hemförde en ko och en kviga. Derigenom blefvo deras villkor betydligt förbättrade, ehuru karlarnes arbete ökades derigenom att de måste skaffa foder. Mor Mattu var glädjen sjelf, då hon på morgnarne med sina kor och en hel skara getter jemte barnen drog ut i betesmarken, och man hörde henne dagen lång tuta i sitt horn.

Så framlefde man sin tid tills karlarne började anskaffa foder för den kommande vintern. Man rustade sig för att samla sådant vid en aflägsen sjö, der gräs växte ymnigt. Hela familjen jemte boskapen följdes åt dit.

De hade varit der några dagar. Karlarne voro en morgon ute med flotten och upptogo sina utsatta krokur, då de fingo se rök uppstiga mot skyn i den trakt der deras hem var beläget. Man blef orolig, rodde i land och meddelade Mattu hvad man sett. Kreaturen hopdrefvos,

man packade tillhoppa sina tillhörigheter och begaf sig på hemväg. Hejki hade icke ro att gå så långsamt som de andra, hvilka af boskapen hindrades att komma fort, utan tog Örjans bössa och sprang så fort han förmådde.

15. Öfverfall och illdåd.

Ju närmare man kom hemmet, dess mer kände man en tilltagande brandlukt och man skyndade på. Då de kommit närmare, bad Örjan Mattu stanna; han ville gå fram och se hvad som var å färde. Han kom snart åter, blek och darrande. »Kom!» sade han, och så gingo de alla fram.

Der fans ingen stuga mer, ingen råg att skörda: allt var förbrändt. Det rök och brann i ruinerna af stugan, och ännu slickade eldtungorna bort de sista rågsträen på sveden. Man såg och kände, att man var husvill och skörden förlorad. Mattu vred sina händer, och Örjan darrade af undertryckt vrede. »Se,» sade han, »der ha de bofvarne späntat torrved för att bränna den armé finnens sved! Gud bättre oss! Drif kräken in i skogen, Mattu! Tag barnen med; jag vill se, om mordbrännarne äro i närheten.»

Då Örjan åter sammanträffade med sin hustru, sade han: »De ha lemnat trakten, och fega ha de varit; de ha löpt som elgar sedan de utfört sin illgerning. Hejki är dem på spåren, jag måste efter.» — »Nej, Örjan, lemna mig icke! Hejki är redan för långt före dig; du kan ej hinna bistå honom. Gud hjelpe oss, han kommer nog aldrig åter!» och så föllo hennes tårar i ymnighet.

»Ja, nog kan det hända, att Hejki icke kommer åter, som du säger, men det kan ock hända, att han kommer. I alla händelser måste vi lemna denna trakt. Vi ha intet hem; vår kosa måste gå till Vermland; der är hertigen nära, och der få vi ro. Trösta dig, Mattu! Man får gå igenom mycket här i lifvet. Åh,» utbrast han, »om vi hade våra gossar här, Mattu! De äro nu karlar. Vi skola finna dem,

lita på mig, Mattu! Låt sedan bönderna komma, du! Låt se om röfvarne upptäckt vår stabur!» tillade han och försvann för en stund. »Nej, Mattu, var tröst! De mullvarne ha icke sett vårt torkade kött, ej heller vårt fribref. Olyckan är icke så stor som det nu synes. Här är magert i marken; jag lemnar den gerna.»

Man hade tändt nattelden och lägrat sig; kreaturen stodo bundna i närheten! Det husgeråd som hade undgått lågorna hade hopsamlats, och man höll just på att ordna hvad man kunde föra med sig, då Hejki trädde inom ljuskretsen. Ett glädjrop helsade honom. Han var blek och blodig; utesetter högra sidan och ned efter benet voro kläderna betäckta med blod.

Vid denna syn reste sig häftigt både Örjan och Mattu. Hejki, som såg deras oro, slog upp med handen och bad dem vara »tröst». »Det är blott utanpå; innanför är ingen skada skedd som betyder något; det blir snart bra. Gif mig vatten!»

»Ja, sätt dig! Jag vill se om såret, Hejki,» sade Mattu. — »Åh ja, gör så; men som jag säger dig: det är ingen fara,» och så var det. En kula hade upprifvit några tum af köttet och skrubbat ett reffben. Blodet hade upphört att rinna, och sedan såret blifvit väl rentvaget, såg det icke farligt ut. En våt trasa bands derom, hvarpå Hejki önskade få något att äta. »Jag ser,» sade han, »att ni börjat rusta för affärd härifrån. Skynda på med den saken, ty före dager måste vi vara på väg.»

»Huru menar du, Hejki?» — »Jag menar, att en af bönderna lefver. Jag såg en rök på andra sidan elfven (Ore-elfven). Hade han kamrater der, äro de snart öfver oss.» — »En lefver, sade du; hur många voro de?» — »De vanliga två, dem vi träffade på vår första resa och som slogo dig. Den länge mörke kommer ej att förfölja oss mer. Jag dödade honom icke, men borta är han.» — »Hur gick det till, Hejki?»

»Då jag kom hit till sveden och fick se hvad bönderna gjort, blef jag vild och sprang rakt öfver slätten, och då fingo de se mig just som de voro på väg att gå. De hotade mig med bössan och ropade, att nu visste de hvar jag

bodde. Vilde jag nu inte gå härifrån, så visste de hvar jag fans. Jag blef då förfärad och tänkte på er, men så rann sinnet till på mig och jag tänkte, det vore bäst om jag nu gjorde slut på dem. Jag smög mig därför efter för att passa lägligt tillfälle. Detta inträffade icke förrän de skulle stiga på flotten. Då gick den ene ut i bakändan af flotten, och den andre tog stängen för att skjuta ut, och just som han stödde sig mot stängen kastade jag yxan. Hon träffade så att stängen brast och den svarte kanaljen tumlade baklänges i strömmen, i det han ropade till och den andre vände sig om. Jag fick ej bössan i ordning, innan han sköt. Skottet träffade mig, jag hajade till och föll på sidan. Jag hörde skyttens skratt och fick i detsamma se röken på andra sidan. Då ville jag icke skjuta honom, ifall han hade kamrater.

»Jag tänkte: strömmen drar nog flotten ned i forssen och då spar jag krutet, och så låg jag stilla och kände efter, om det var någon fara med mig. Nej då! Det är nog bäst gifva den der mordbrännaren en kula, så äro vi af med dem, och så lagade jag mig till. Men med detsamma hoppade han från flotten ned i vattnet och började simma. Jag kom icke åt att skjuta, ty flotten var emellan oss, och då den drifvit förbi, var hållet för långt, och ännu längre var det då svensken gick upp på land. Han förstod nog, att jag höll ögonen på honom, om jag lefde, och så hotade han mig med knytnäfven.

»Då steg jag upp och gjorde sammaledes, och så sigtade jag på honom, men då slank han tvärt bakom en sten, och det var detsamma: jag tänkte bara skrämma honom. Så ropade jag och frågade honom hvar han hade sin bössa, och då skrattade jag, ty nu ha svenskarne två bössor mindre. Skada var i alla fall på gevären. Nu undrar jag om han hade kamrater. I så fall ha vi dem här i morgon. Voro de ensamma, kunna vi skratta åt dem: de skola finna oss vara långt borta då de komma hit. Vrid mig en lång vidja, Mattu; jag vill taga den om lifvet för att hålla kvar trasan du lagt på såret. Tack! Nu skola vi sofva; läggen eder! Svenskarne äro aldrig ute på natten.»

Att sömnen icke infann sig så snart, var gifvet; hvar och en tänkte på den förlust de lidit. Men på det hela hade de det bra mycket bättre nu än då de anlände till Oreskogen; särskildt voro kreaturen för dem af mycket värde. Året led; man måste skynda på för att få bostad innan vintern kom.

Det var knappast öfver midnatt då den lilla skaran började sin vandring. Hejki gick förut, så Mattu med barnen, så boskapen och sist Örjan. Han stannade ofta för att lyssna efter om de voro förföljda, men då intet märktes, skyndade han att upphinna de förutgående. I dagningen voro de vid elfven, som de måste vada öfver. Det var ljust då alla kommit öfver, ty barnen och getterna måste bäras. En suck af lättnad undslapp alla då de voro öfver och Örjan hade fattat posten vid vadet. Visserligen voro våra vandrare ett par mil högre upp vid elfven än den plats der föregående dagens händelser timat, men för skogsboarne är den väglängden icke något afstånd. Nu gjorde man ombyte i marschordningen så till vida, att Mattu gick i spetsen jemte flickan och så boskapen, framdrifven af den nu åtta-åriga Jossi. Hejki med sitt arbost och spjut stannade kvar hos Örjan. Karlarne voro beredde på strid.

Troget stodo de kvar på sin post tills solen brände hett och Mattu hade några timmars försprång. Då skyndade de efter och upphunno de sina i kanten af en ofantlig mosse, der kreaturen hade godt bete.

Man var nu öfvertygad, att svenskarne ännu icke vore efter dem, men beslöt likafullt att med största skyndsamhet fortsätta färden.

Fem dagar derefter hade man passerat Öster Dalelfven. Nu kände de sig lugnare och beslöto hvila ut, ty så väl menniskor som djur voro medtagna efter den ihärdiga marschen, och ehuru Hejki ingenting sade, syntes likväl tydligt, att han led svårt af sitt sår. Slumpen hade fogat så att vandrarne öfvergått Dalelfven på ett ställe der en liten flod föll in uti den. Der var mycket fisk; man fångade deraf öfver behovet och behöfde således icke knappa in på matrationerna; man hemtade sig därför snart.

Örjan hade på tredje dagen af deras vistelse på hviloplatsen företagit en rekognoscering af trakten. Han återkom helt bekymrad, ty från ett högt berg, som han bestigit, hade han sett, att trakten var befolkad både ofvan- och nedanför det ställe vid elfven der de befunno sig. Långt bort mot sydost, hade han sett ett stort lågland, en ändlös sjö och en mängd bostäder. Detta ingaf honom oro; han yrkade därför på uppbrott, och dertill voro alla snart färdiga. Ingen beklagade sig och ingen fruktade vildmarkens besvärligheter: alla ville mot vester; der låg landet dit de alla längtade.

16. Lyckligt möte.

Några veckor derefter återfinna vi dem vid stranden af Klarelfven bland landsmän. Deras färd genom tjugumilaskogen hade varit otroligt mödosam, men ihärdigheten hade öfvervunnit de stora svårigheter som möta en färd genom dessa oländiga marker. Nu hade de funnit välvilliga landsmän. Af dem hade de tillika fått den glädjande underrättelsen, att deras saknade gossar varit der och spanat efter dem. De hade därför grundad förhoppning att snart sammanträffa med dem. Sedan de hvilat några dagar, begåfvo de sig öfver elfven för att draga ännu längre vesterut, der deras landsmän sagt dem att de skulle påträffa godt land och god jagt, bättre än annorstädes.

Så hade de kommit till en trakt, der landskapet var mindre bergigt. Kullarne voro i förhållande till de berg de öfverstigit små och låga. Der funnos jemnare marker, små vatten och löfskogar. Örjan, som nu, sedan de kände sig säkra för förföljare, gick i spetsen för tåget, tänkte just på att stanna för att hvila och närmare se sig om i trakten, då hans uppmärksamhet väcktes af ett stönande läte samt brakket af kvistar, och omedelbart derpå framrusade en stor björn. Vid åsynen af Örjan stannade han, röt förfärligt

och rusade på honom. Dennes kula hejdade några ögonblick björnens anlopp. Denna tid begagnade Örjan till att kasta sig bakom en skyddande fura. Ehuru synbarligen svårt sårad, gjorde dock björnen oförtöfvadt ett nytt anfall; men nu hade Hejki skyndat fram och mottog vilddjuret med spjutet. En häftig strid uppstod, när björn och jägare trängde på hvarandra, och segern var ett ögonblick oviss, då ett hugg af Örjans yxa klöf björnens breda skalle och han ögonblickligt segnade ned. Segern var vunnen!

Snart framskyndade Mattu med barnen, och man beskådade sitt byte. Det var ett kolossalt djur, hvars make karlarne icke skådat. Men finnarne voro icke ensamma här i skogen: björnen hade flere friska sår efter kulor. Man häpnade och såg oroligt på hvarandra, och ögonblicket der-efter framträdde tvenne karlar ledande en hund i band.

Äfven dessa häpnade då de fingo se de resliga, långhåriga och skinnklädda finnarne. Dessa märkte genast, att de nykomne voro beväpnade med bössor; likaså märkte dessa, att de här träffat på främlingar. Den äldre af svenskarne bröt tystnaden med en fråga, om främlingarne vore finnar; sedan frågan bejakats sade han sig känna några finnar som bodde några mil öster från honom i Mangskogen. »Det är vänliga och raska menniskor, och det är nog ni med,» tillade han med vanlig vermländsk godmodighet och såg öppet och ärligt på våra finnar. »Jaså!» sade han gladt, vändande sig till björnen, »ligger du der, ditt odjur! Gud vare lof! Det är ni som dödat honom, och det skall ni hafva tack för så länge Matts Bryntesson lefver, ty det må ni veta, att den björnen har varit en styggelse för oss Träskogsbönder i flere år, och för mig stackare har han dödat snart sagdt all min boskap. Förra veckan slog han alla mina ungnöt, och då beslöt jag döda honom eller sätta lifvet till. Nu har Per här, grannen min, och jag jagat honom i fem dagar. Ännu en gång, säger jag: Gud vare lof och tack för att ni dödat besten!»

Dermed gick han fram och räckte alla, till och med barnen, sin hand, och så gjorde hans kamrat med. Vermländingarne hade redan före handslaget lagt bort sina gevär, och nu lade äfven finnarne bort sina vapen. De

kände sig rörda och tacksamma mot dessa män, som så tydligt visade dem förtroende och aktning.

Örjan tog nu ordet och sade, att han tänkt hvila här då björnen kommit rusande, och nu vore ytterligare skäl dertill. Han bad därför deras nya vänner stanna vid elden, så ville han hjälpa dem med att pelsa af björnen. Ja, det ville de gerna, ty de vore trötta och hungriga, men med björnen hade de ingenting att beställa. Den vore finnarnes egendom som dödat honom, så vore lagen hos dem. »Kan väl vara,» sade Örjan, »men nu äro ni bland finnar, och hos dem är lagen den, att den som uppdrifvit björnen och skjutit första skottet eger djuret; den som dödat björnen eger endast rätt till ena bogen.»

»Åh,» sade Matts, »det var mig en lustig lag! Men tänker man rätt på saken, har den skäl för sig, dock icke denna gång. Men efter du, Örjan, så vill, kunna vi ju dela.» — »Nu tänker du icke så långt, Matts. Vi äro på väg; hvar vi komma att stanna, veta vi icke; hvad kunna vi bära med oss af björnen? Obetydligt; skogen är ju full af fågel, och vi hafva mat hvart vi komma. Nej, Matts, som jag sagt blir det. Bogen är min. Jag skulle ej ens velat ha den, om ej landskapet likat mig. Vi bli kvar här tills jag får se mig om. Under tiden äta vi upp hvad mig tillkommer, och nu tala vi ej vidare om den saken, utan taga ihop med att flå och stycka björnen. Jag tänker Mattu har något att gifva oss att äta då det är gjordt!»

Och så blef det. Ett par timmar derefter sutto svenskar och finnar i all enighet omkring Mattus gryta och gjorde heder åt hennes fågelsoppa. »Ni har väl smått om bröd nu?» sporde den svenske bonden, som saknade detta till måltiden. Då log Mattu vemodigt och sade: »Ja, nu ha vi intet, men under vintern hade vi nog.» — »Ja, det är godt att hafva,» sade Matts; »men det händer nog oss en del år, att det är smått om brödsmulorna, men icke dör man för det,» sade han skrattande; »kommer tid, kommer råd. Men hej, Per! Det kommer nog att klämma till våra ryggar innan vi få hem allt björnköttet; ty ni skall veta,» sade han till finnarne, »att det är en dagsfärd hem till oss.»

»Jaså,» sade Örjan, som i hemlighet fröjdade sig öfver att det var så pass långt till bebodd trakt; »fins det ingen annan bebyggd plats närmare hit?» — »Åh, knappast,» sade Matts. »Bortan, ligger vester om oss, der bo flere hushåll. Den gården är kanske närmare hit, men icke mycket.» — »Nå fins ej folk åt andra håll?» sporde Örjan. »Vet icke! Vester om oss ligger Norge. Det är nog långt till folk åt den sidan, och norrråt är bara skog, säga de som känna saken; men öster om oss bo finnar vid en sjö som de kalla Kymmene; men hur långt det är till dem, vet jag ej. Så långt är det dock ej, ty våra gettare (vallhjon) säga, att de hört finnarnes vallhorn och hört dem blåsa i lurar. Vet du, Örjan, inte om dem?» — »Jo jag har hört, att der fins folk af vår stam vid den sjön, men vi komma längre från norr.»

»Hur länge sedan är det du for hemifrån Finland, Örjan?» — »Åh jag vet ej så noga; det är väl en fem år sedan.» — »Åh, så förskräckligt långt det måste vara!» sade Matts; »hur i guds namn har ni kunnat komma hit?» — »Åh,» sade Örjan, »det har gått!» — »Ja, gud bättre mig för er!» tog nu Per till ordet; »nu behöfver ni nog komma till ro. Slå er ned här i marken; den är allt bra nog, och icke är det många år det fryser här i orten. Grödan går för det mesta fram och blir mogen, och make till jagtmark skall ni leta efter. Här fins elgar i tusental; men det fins ock mycket odjur. Björnarne slå våra storkräk, och vargarne taga allt hvad lif och anda har då de stryka fram här vintertid. Kanske ni ej ha vargar hos eder?» tillade han betänksamt. »Jo,» blef svaret. »Ja, då veta ni nog, hur svåra de äro,» tillade han. »Upp med dig nu, Matts! Vi få taga oss en börda kött och knoga på hemväg med den.»

»Färväl med er så länge! I morgon kväll äro vi väl här igen, och till dess skall ni stanna. Lofva oss det!» — »Ja,» sade Örjan, »vi ska' göra som ni vill.»

Så snart de pigga bönderna aflägsnat sig, gick Örjan omkring i skogen och undersökte om marken var tjenlig för odling. Då han mot kvällen återkom hade Hejki och Mattu ordnat lägret, och på elden fräste björnfläsk. Hejki sade sig en bit från lägret påträffat ett litet vatten, der

kreaturen hade bra bete vid stränderna. Örjan ville, att alla dagen derpå skulle följas åt och rådgöra om de skulle uppslå sina bopålar der. Sjelf hade han ingenting att anmärka mot trakten, men ville för dagen intet besluta.

Då andra dagen gått till ända, hade våra finnar beslutit här bygga och bo. De lågo omkring elden och tänkte på huru de skulle gå till väga, då deras vänner från gårdagen anlände. De voro åtföljda af en störväxt ung kvinna, som skulle hjälpa dem bära. Det var för Mattu ett nöje att få samtala med någon af sitt eget kön, och vänskapen befästes då bondkvinnan förärade henne flere kakor godt bröd.

Örjan meddelade nu Matts och hans följeslagare finnarne beslut att slå sig ned ungefärligen der de voro. De hade nu undersökt marken och ville följa de råd deras vänner föregående dag gifvit dem. Underrättelsen gladdes synbart de båda svenskarne. De sade sig gerna vilja slå sig ihop med Örjan och Hejki för att döda skadedjuren, i synnerhet björnarne.

Efter något betänkande sade dock Matts, att han icke kunde begripa, hur finnarne nu, då årstiden var så långt framskriden, skulle hinna få en bostad så pass i ordning, att de kunde berga sig der öfver vintern. »Och,» sade han, »hvad skall ni gifva edra kor? Gräset är redan för gammalt, och ni får det icke torkadt. Det går icke,» sade han ifrigt och satt en stund tyst. Men snart ljusnade hans ansigte, och han utropade gladt: »Jo, det går. Björnen har dödat mina kreatur, och jag har foder; jag tar kreaturen hem till mig, och du, Per, som eger mer än hälften i vår kvarnstuga, kan låta folket bo der i vinter; den är varm nog och kan för öfrigt bättras upp innan vintern kommer. Är du med derom, Per?» — »Javisst är jag med derom. Karlarne ha ju gjort oss en god tjänst, och tjänst emot tjänst, det är regalt; följ ni bara med oss!»

Våra finnar voro förstummade öfver en sådan välvilja; men då Örjan fått besinna sig, sade han sig vara stor tack skyldig, men de skulle nog reda sig i skogen; de vore intet annat vana vid; men hvad kreaturen angick, var han mer än glad att få lemna dem till Matts och ville därför arbeta

hos honom nästa skördetid. »Ja, det få vi talas vid om en annan gång. Allt björnköttet kunna vi ej medtaga nu; jag kommer än en gång åter, och vi få då vidare språkas vid.»

Då Matts efter några dagar återkom höllo finnarne på att bygga sig en jordkoja. Jorden uppgräfdes med tillspetsade störrar; det var ett mödosamt arbete. Matts såg en stund på. »Jo, jag kunde just tro det,» sade han, »och därför tog jag med till eder det här.» Så räckte han dem ett jernspett och ett par hackor. »Detta här behöfver ni; tag dem gerna, jag har flere för egen räkning; ni få arbeta nog ändå. Jaså, ni slog eder ned här! Ja, det var ej så galet. Vatten har ni på båda sidor, marken är ej svår att odla, fast skogen står tät, ja, det är inte dåligt märke. Lycka till! När nu frostnätterna kommer, så drif ned kreaturen till mig; jag har bleckat (afhuggit barkar på) träden tills ni kommer så långt att ni ser sjön; då se ni våra bo-städer, och så hittar ni fram. Guds frid med eder! Kom ned till oss allesammans!»

17. Insnöade.

Då Anti och Pecka lemnade de vänliga finnarne vid Björkudden styrde de kosan söder ut. De färdades tämligen rakt, berg uppför och berg utför. Skogens täthet hindrade dem att se sig omkring och de kommo öfverens om att det var den svåraste och vildaste mark de färdats uti. Det var deras vana vid vildmarken och den finnen medfödda instinkten som dref dem att icke afvika från kosan. Plötsligt uppgafvo de båda ett gladt utrop: utsikten vidgade sig, och de befunno sig vid kanten af en lång och smal skogssjö.

»Nu, Anti,» utropade Pecka, »nu skola vi väl få se oss om litet. Vi fara utefter sjön! Åh,» utropade han en stund derefter, i det han stannade. »Se, Anti! Har du sett något sådant förr? Berg på berg, skog och skog, snö och snö!

Allt är hvitt, hvitt. Och se fjället derborta! Det är hvitare ändå, dit vill jag, Anti. Visst komma vi litet för långt åt vester, men hvad bry vi oss derom! Hvad säger du, Anti?» — »Jo, jag säger, att hade jag far och mor här, skulle jag aldrig gå en skidlängd längre; här vill jag bo. Der på näset, du, der skulle vårt pörte stå, och här i åsarna ville jag höra mor sjunga, koskällan dunka och småkräken bräka. Ja, Pecka, det fins land för finnar här. Fort efter far och mor! Kom, Pecka!» och framåt flög den kraftige Anti, lik en ung fåle på en grön äng.

Ett par timmar derefter stannade Anti och visade Pecka spår efter elgar, hvilka nyss gått fram der. »Hvad säger du, Pecka; skola vi taga oss en?» — »Nej, vi låta dem få frid; vi behöfva ingen elg då vi hafva tjädrar i furutopparne, hundrade så visst som en. Ett par af dem äro lagom för oss. Tag du af åt öster, jag går åt vester, och låtom oss mötas vid fjällfoten. Hitåt, Racki!» och så sträckte han af med fart.

Först i mörkningen sammanträffade de åter. När Pecka fick se Antis jagtbytte, sade han: »Du är obetänksam, Anti. Du har skjutit flere fåglar än vi behöfva! Krutet går åt, och nu få vi bära fåglarne med oss onödigt. Kom nu!»

Kort derefter påträffade de ännu en sjö. Den låg vid fjällfoten, omsluten af branta, skogbevuxna berg. »Vill du slå dig ned här, Anti?» sade Pecka. — »Ja, det lär väl ingen annan råd bli, Pecka. Mörkret är snart här; öfver fjället hinna vi ej i dag. Hvem kan veta, hur långt det är.» — »Nej, icke menade jag så; ville du slå dig ned här för alltid?» — »Åh ja, här ser ju ut som en riktig björnarnes dal. Jag är säker om att de här finnas i hundradetal. Hade vi blott tid att låta Racki söka, skulle du få se; men nu får det vara tills vi få far och Hejki med oss. Vi hitta nog hit framdeles. Låt oss nu gå upp i bergsidan och lägga oss, Pecka. Jag tänker äta upp en tjäder ensam i kväll, så hungrig är jag. Tag af på snedden, Pecka! Det är din tur att gå före. Vi måste söka oss någon källbäck; jag har ej ro att sitta och smälta snö i kväll; jag vill ha grytan att koka genast, och törstig är jag, så det bränner i halsen. Gif dig af!»

Då mörkret inföll stod grytan redan på elden. Anti syntes nöjd då han hjälpte Pecka tända stockelden, och då detta var gjordt undersökte han köttet i grytan. »Det är hårdkokt, Pecka, är du inte hungrig?» — »Jo visst, men nog kan jag vänta?» — »Ja, kan du, så kan jag med,» svarade Anti och kastade sig ned på granrisbädden. Efter ett par minuter sof han. »Sof du,» sade Pecka till sig sjelf; »du kunde låtit mig byta om med dig att gå före och plöja spår på förmiddagen, hade du ej behöft vara så trött.»

Då fåglarne voro kokta vispade Pecka mjöl i spadet. Det var hemlandsmat, och så väcktes Anti. Han var genast vaken, och så intogo våra ströfvande ynglingar sin kraftiga måltid, hvilken dock var så tilltagen, att den, oaktadt Racki äfven gjorde sitt bästa, lemnade öfverskott till följande dags frukost.

Då ynglingarne följande morgon vaknade voro de nästan alldeles öfverhöljda med snö. Snön föll tätt, och man skyndade att skaka af sig och torka sig framför elden. Man var snart i ordning att bestiga fjället. När man stretat sig upp öfver skogsgränsen blef snön allt djupare, tills man nådde upp till fjällslätten, der blåsten sopade snön med sig. Man färdades nu icke så obetydligt lättare och fick fröjda sig åt att se riporna lyfta och höra dem skratta åt de flämtande jägarne. »Ja, skratta ni,» sade Anti; »nog är det bra nu att icke ha kälken med i denna lösa snö, men hade jag haft min nya båge med, skulle ni nog fått några skrat-tare mindre. Hör, Pecka, tycker du inte att de svenska riporna äro bra högmodiga? De skratta jemt åt oss finnar.» — »Åh,» sade Pecka, »jag tycker de svenska riporna just äro lika våra finska; det är nog ingen skilnad på dem.» — »Jo, säger jag, de äro dummare än våra. Ser du den der som sitter och blänger på Racki just som han aldrig skulle sett en hund förr; men vänta du!» Och härmed gjorde Anti sig i ordning att skjuta.

»Anti!» ljöd varnande Peckas röst. Anti lät bössan falla. »Ja, jag vet; du är rädd om krutet, och så har väl fader 'Nicko' sagt något igen. Ja, du är då alltid så förståndig du, Pecka; men gå nu hur det vill, deruppe på den der kullen vill jag hvila!» — »Ja, jag med,» sade Pecka,

och så kappades man om att komma dit. »Här bakom den stora stenen taga vi skydd,» föreslog Pecka, och så skyndade gossarne ditåt, men före dem Racki. Han störtade in i en liten öppning mellan stenen och snödrifvan, och der började han sakta gnissla och gräfva.

Vid åsynen häraf grepo ynglingarne fastare om sina bössor och närmade sig. Af Racki sågs numera ingenting, endast den yrande snön tillkännagaf, att der fans lif. Så hördes ett sakta kvidande, och ut kom Racki med en ihjälbiten hare. Båda våra jägare hade trott att en björn gömde sig bakom stenen. Vid åsynen af haren brusto de båda ut i skratt. »Ja, det var en ståtlig björn,» sade Anti; »men i alla fall betyder det lycka att få en hare utan skott och besvär, och detta fjäll döper jag till Harfjället.» — Och så heter det ännu den dag som är.

Ynglingarne kastade sig ned i den mjuka snödrifvan och flåsade ut efter den ansträngande marschen uppför fjället. De voro just sysselsatta att beskåda sin hare och berömma Racki för hans fina lukt, då plötsligt deras ögon föllo på en flock vargar, hvilka, i likhet med gossarne, uppkommit på fjälltoppen ett stycke ifrån dem och nu stodo i afvaktande ställning, för att se, hvaråt ledaren skulle föra dem. Denne uppfångade en vindfläkt och upptäckte ögonblicket derpå ynglingarne. Han såg ståtlig ut, den gamle vargen, då han fixerade gossarne, begrundande om han skulle anfalla eller fly.

Den saken afgjorde dock ynglingarne. Pecka hviskade: »Tag du den stora, Anti! Jag tar den der som är honom närmast.» Och på en gång flögo deras kulor mot målen. De hade träffat väl. Båda vargarna föllo döda ned på snön. Med detsamma ropade Pecka: »Bort med bössan och säcken, och efter de andra!» Täflande med vinden i hastighet, löpte våra finnar efter vargarne utför fjället. I början af jagten, eller så länge snön var jämförelsevis fastare, skulle ej ens en skarpsynt betraktare kunnat säga, om skidlöparne eller vargarne kommo fortast fram. Men så snart vargarne kommit närmare skogskanten, der snön var djupare och mer hopdrifven, syntes tydligt, att de skidlöpande jägarne skulle vinna seger. Så skedde ock, ty just som

vargarne voro invid den skyddande skogen nåddes de af finnarnes spjutspetsade skidstafvar.

Sammanstötningen var så häftig, att både jägare och villebråd tumlade om i snön, och Pecka hörde Anti temligen högt mumla sitt »perkelä», då han reste sig, spottade snön ur munnen och ref sig i de snöfyllda öronen. Detsamma gjorde Pecka. Ingen af våra jägare hade under kullerbyttan släppt sitt spjut, och dessa stodo stadigt genom vargarnes bogar. Af sjelfva vargkropparne sågs intet: de voro begrafna i snön; endast benen och svansarne gjorde konvulsiviska rörelser, och ett doft vrålande gaf tillkänna, att lifvet snart skulle fly.

Då detta skett utropade Anti: »Hvad var det jag sadel Haren skulle bringa oss lycka. Det har jag hört derhemma, att springer en hare öfver vägen då man företager en resa, då blir den lycklig; springer deremot en ekorre öfver den, då skall man vända om. Hej, Pecka, det var en rolig skjuts det här! Såg du, hur otäckt vargarnes sågo på oss då vi lyfte spjuten, och de visste, att de ej kunde komma undan. Uj! det var styggt, Pecka, men roligt var det; är du ej glad?» — »Jo, Anti, jag är glad. Vi räddade nog några fattiga bönders får med den här löpningen, och så är jag glad åt skinnen. Det vore roligt, om vi hade något att bistå farbror med, då vi träffa honom.» — »Ja, du säger något, Pecka; den tanken du fick var bra; jag vill ock tänka derpå.»

»Skär upp senorna på vargens bakben och träd fötterna igenom, så kan han ej springa sin väg, om det skulle bli lif i honom,» sade Pecka. »Det lärde jag af far, och så har jag gjort med min. Låt oss sedan knoga uppför fjället igen och hämta våra kuntar och bössor; vi få sedan göra en vända till och bära bit de skjutna vargarnes; deruppe i fjället är blåsten bitande; kom nu!»

Då våra jägare kommit upp till stenen, der de hade sina saker, voro de varma och andfädda, hvarför de pustade ut en stund. Pecka frågade nu Anti, hvad han trodde om den tjocka molnbanken som stod i nordost. »Hvad jag tror om den? Alldeles detsamma som du. Han har väldiga snömassor i sig. Låt oss bege oss ned i skogen och lägga upp

vargarne här på stenen; ty hinner snöstormen hit innan vi äro åter, återfinna vi dem kanske icke.»

Ynglingarne hade icke misstagit sig på betydelsen af snömolnet. I skymningen finna vi dem sysselsatta med att af stänger och kvistar förfärdiga sig ett skyddstak. »Vi göra oss gaflar också på vår bod, Pecka,» sade Anti. »Jag tycker det här ser ut just som då vi lågo i bergen derhemma, då far och mor voro med oss på resan hemifrån till hafvet. Du skall få se, att snöfallet icke slutar i natt. Se så,» sade han efter en stund, »nu sparka vi undan snön derinne och lägga riset på marken och varghudarne derofvanpå; sedan må det snöa så mycket det vill.»

Efter slutadt arbete lade sig gossarne på sin bädd. Elden brann klar och belyste hvarje vrå i den lilla riskojan samt ynglingarnes ansikten. Man kunde se, att de under dagen arbetat duktigt, ty svett och sot från elden hade ritat fårör deri. Också brast Anti ut i ett högljudt skratt då han såg på Pecka. »Du är lika grimmig i synen du som en af vargarne,» sade han. »Nu skulle mor se dig.» — »Åh ja, hon kunde gerna se dig med, ty du är likadan,» försäkrade Pecka, hvarpå han tillade: »För mors skull skola vi väl feja upp oss då,» och dermed tog han händerna fulla af snö och tvättade sig. Anti gjorde likaså.

Så lade man sig på nytt och sof till ljusan dag. Pecka var uppe då Anti frågade: »Hur är det?» — »Det snöar lika som i går, och snön har ökat med en armlängd i natt. Fortsätter detta hela dagen, komma vi ingenstans.» Nu steg Anti upp. »Det är som du säger, Pecka,» sade han; »vi måste stanna tills snöfallet saktar sig; låt oss äta och gå efter nya stockar till vår eld.»

Dagen framskred långsamt; man hoppades på bättring, men snön fortfor att falla i ymnighet, och så fortgick det i två dagar och nätter dertill. »Det här ser illa ut för oss, Anti,» sade Pecka; »vi ha nästan intet att äta: all fågel ligger nedsnöad nu; ingen rör sig förrän ovädret är slut, jo, kanske,» afbröt han sig sjelf, »riporna. Vi få gå upp i fjällkanten och se till, om vi finna några spår efter dem. Tag upp snarorna, Anti! Vi få försöka.»

Uppe vid fjällkanten var snön ännu djupare; man sjönk ned med skidorna till knäna, och det var med mycken svårighet man skred framåt. Ynglingarne kämpade sig dock fram till videsnåren, och der påträffades lyckligtvis till hälften igensnöade spår efter ripor. Små, låga stängsel af kvistar gjordes, och mellan dessa utsattes snarorna. Det var likväl fara för att snarorna skulle snöa ned innan riporna på aftonen intogo sitt kvällsmål; man hoppades likafullt det bästa, och så förfogade man sig åter till riskojan.

»Fans det icke flere snaror?» frågade Pecka; »jag tycker vi borde haft flere.» — »Nej,» blef svaret, »om icke du har några i din säck.» Pecka undersökte den; några snaror påträffades icke, menderemot framtog han en temligen lång, fyrkantig träbit full af skårer och märken. Denna satte han sig att granska och räkna på. Efter en stund sade han till Anti: »Vet du hvad det är för en dag i morgon?» — »Nej, hur skulle jag veta det? Jag har ännu ej lärt mig de der kråkstrecken.» — »Jo, du, Anti, det är jul om två dagar. Jag hade hoppats, att vi innan dess skulle påträffat något finskt nybygge; det är ovant för oss att vara ensamma under helgen.» — »Javisst,» medgaf Anti fundersamt; »men det går nog, Pecka. Jag bryr mig ej om hvarken kyrkklockorna, ljusen eller presten blott jag får reda på far och mor. Lägg dig nu! Det kan ju hända vi hinna till Granberget, der de närmaste finnarne bo, inom de två dagarne; eljes må vi bra här; sof nu!»

Då gossarne dagen derpå återkommo till sitt läger, hade de fått några ripor i snarorna. De skulle bli deras julkost; ty de hade funnit snön så djup och lös, att de ej ansågo det lönade mödan att fortsätta vandringen förrän snöfallet upphört och blåsten packat snön. De voro nöjda med hvad de hade, och ehuru så unga, voro de nog karlavulna att icke knota öfver en sak som icke kunde ändras.

Slutligen randades ock den dag då solen sken upp, stormen lade sig och kölden friskade upp. Deras långa fångenskap var slut; de kunde fortsätta sin färd och fröjda sig åt att ha proviantförrådet i godt skick, ty tjädrarna, som hungrat under snöstormen, sutto nu i furornas toppar för att taga skadan igen efter fastedagarna.

18. Finngubben i Granberget.

På tredje dagen efter uppbrottet stötte våra skogsvandrare på spåret efter en kälke. »Hurra!» ropade Pecka då han upptäckte det; »det spåret följa vi; nu äro vi ej långt från menniskor. Här har någon varit till skogen efter mossa åt kräken. Sparka på, Anti! Hej, Racki! Nu, gossen min, slipper du simma i snön.»

Så följde de det djupa slädspåret med en fart dubbelt så hastig som förut. Blott en kort stund hade de färdats framåt då de upphunno den dragande. Vid ljudet af ynglingarnes skidor stannade denna, och ett hastigt utrop undföll henne. Den upphunna var nemligen en helt ung kvinna. »Var ej rädd för oss,» sade Pecka; »vi vilja dig intet ondt.» Peckas ord lugnade henne synbarligen. Hon tillsporde dem, hvilka de voro och hvart de ämnade sig. Sedan de med några ord tillfredsställt hennes nyfikenhet, sade hon dem, att de befunno sig i närheten af Granberget, samt att hon sjelf vore derifrån. Hon bad dem följa kälkspåret, så skulle de snart hinna fram. Ynglingarne föreslogo nu, att de skulle följas åt. De ville lägga sina kuntar på kälken och sedan draga den till gården.

Efter denna anordning satte man sig åter i rörelse. Under vägen berättade den unga flickan, att hon och tvenne yngre syskon vore de enda af Granbergets invånare som för närvarande vore hemma. Hennes far och mor jemte ett par unga grannar hade gått ned till bygden för att fira jul och gå i kyrkan. Nu hade ovädret hindrat deras hemfärd. Hon hade blifvit utan foder åt kreaturen och måst hemta mossa åt dem, och så skrattade hon gladt och tillade: »På den resan fick jag godt möte. Det var roligt, att ni hittade på mig. Det är icke 'tidt' vi se främmande folk i Granberget, som svenskarne kalla vår gård.»

Sedan de kommit fram till flickans hem och varit der en stund, sporde ynglingarne efter föräldrarne och redogjorde närmare för sig och ändamålet med sin resa. Om

de äldre Kajlands hade hon intet hört. Nog hade hon hört, att finnar kommit öfver det året, men de hade icke kommit till Granberget, utan gått längre söderut. För öfrigt hade hon icke varit borta på något annat ställe. Det vore bäst de stannade der de voro tills de gamla kommo hem. Tiden för deras hemkomst visste hon icke, men då unga karlar kunde taga sig fram i skogen, skulle nog de gamla också kunna göra det.

Sedan ynglingarne beslutit sig för att afvakta husbondfolkets återkomst, eldade deras unga värdinna upp badstugan och bjöd dem taga sig ett bad. Ett finnbad tillgår på det sätt, att sedan stenarne i ugnen blifvit heta, vatten slås på dem. Den deraf bildade ångan stiger upp mot taket och vidare längre ned, tills de rundt omkring väggarna löpande britserna inhöljas i den heta ångan. På britsen befinner sig den badande insvept i ångan. Snart är han varm och börjar svettas och pusta, och så frågar han eller hon: »tål du mer?» — »Ja.» Så en skopa vatten till på stenarne, och ångan blir allt hetare. För att kunna andas har man en i kallt vatten doppad duk för munnen.

Då den badande icke uthärdar hettan längre, hoppar han från britsen ned i ett kar fylldt med friskt vatten eller, ännu vanligare, springer ut och tumlar sig i snön, och så i all hast upp på britsen igen, der den heta ångan snart ger honom ett ymnigt svettbad till. Man upprepar samma manöver så länge man tål. Efter ett sådant bad, hvilket finnen anser som den högsta njutning, känner han sig lifvad och uppfriskad.

Ett par dagar hade de vistats hos den gästfria flickan då hennes föräldrar och deras följe, en son med sin unga hustru, anlände. De fingo genast del af gossarnes ärende och öden. Om deras anhöriga visste de intet. De vore förvissade om att de icke gått öfver skogarne i närheten, och då de icke visat sig vid Malmberget och icke heller längre norrut i Klarelfs-dalen, måste de ha slagit ned sina bopålar längre österut i Dalarnes skogsmarker. Der borde de söka dem; men innan dess skulle de stanna en tid hos dem. Snön var nu så djup, att det vore tid att företaga en jagt efter elgarne, hvartill de önskade ynglingarnes bi-

stånd. Med hundens tillhjälp skulle det icke falla sig svårt för fyra män att döda ett betydligt antal af dem. Färska spår hade de sett under sin färd; de ville därför företaga jagten så snart som möjligt.

På dessa förslag gingo ynglingarne in, och redan följande dag voro de fyra karlarne vid elgspåren. Huru många dessa elgar voro, kunde, i följd af dessa djurs vana att gå i hvarandras spår, icke utrönas. Att börja med ansträngde man sig icke, utan färdades helt långsamt, tills elgarne hade spridt sig och började söka föda. Man fann snart, att man här hade en hel flock att jaga. Man beslöt förvissa sig om hvar elgarne stannat och uppsköt jagten till följande dag, då man ville omringa dem, för att sedan låta hunden uppdrifva djuren. Detta jagtsätt var allmänt hos finnarne, hvadan det icke ordades derom. Den gamle Granbergsfinnen var i följd af sin ålder sjelfskrifven anförare vid jagten. På kvällen ringades elgarne. Man slog sig ned i närheten af holmringen och tillbringade natten på vanligt sätt.

Sedan man på morgonen öfvertygat sig om att elgarne voro kvar inom ringen, utställdes skyttarne på så sätt, att Granbergsfinnarne togo sina poster i närheten af inspåren och våra ynglingar midt emot dem på andra sidan. Den afkopplade hunden, som väl visste, hvad som fordrades af honom, skyndade med glada språng in uti den snöhöljda skogen. En kort stund derefter hördes doft hans grofva skall. Snart märkte ynglingarne, att skallet aflägsnade sig. De stodo stilla en stund för att lyssna efter, om elgarne till äfventyrs skulle bugta. Men då skallet bortdog i fjärran, skyndade de efter. Det drog om en god stund innan de genom den lösa snön hunno fram till elgspåren, der jagten fortgått. Der återfunno de finnarnes skidspår.

Jagten var i full gång, hvarför ynglingarne skyndade efter allt hvad de förmådde. En god timme torde de ha löpt i spåret, då de utkommo på en mindre myr, der fyra karlar stodo och ordvexlade. Rundt om dem lågo döda elgar. Ordvexlingen mellan de båda Granbergsfinnarne och två svenskar från bygden var vid ynglingarnes ankomst ytterst hetsig. Svenskarne hade varit ute för att söka elgar,

då de fått höra hundens skall och gått emot den, emedan de anade, att finnarne vore ute på jagt. Finnarne deremot hade med hundens tillhjälp ytterst häftigt förföljt elgarne, och då dessa genom sin fina lukt varnat svenskarne, hade de kastat af från sin kosa och kommit ut på den lilla myren, der stormen sammandrifvit snön så, att de, dödströtta, icke förmått genomtränga drifvorna, utan upphunnits och dödats af finnarnes spjut och yxor.

Medan detta pågick hade svenskarne kommit till stället och gjorde nu anspråk på andel i bytet. Djuren vore deras: de vore födda och uppfödda på svenskarne skogar; finnarne hade ingen rätt till dem. Ville därför icke finnarne lemna dem andel i bytet, eller det svenskarne ville hafva, skulle de veta att jaga bort finnarne eller lägga ned dem. Vid de resliga ynglingarnes uppträdande på platsen tystnade svenskarne, och finnarne fingo ordet. De hade uppsparat elgarne, jagat och dödat dem, och med den saken hade de svenska bönderna intet att göra. De hade öfverhetens tillstånd att bygga och bo i skogen, och vore det nu så att svenskarne »ville lägga ned dem», så kunde de fresta på, men vore de hyggliga och hjälpte finnarne med att afdraga hudarne, så kunde de gifva dem hvarsin börda kött. Ville de icke detta, så visste nog finnarne råd att göra sig kvitt sådana jägare som lade sig uti deras jagt. »Sägen nu hur ni viljen, och inbillen eder icke att vi låta eder gå, för att sedan från buskarne skjuta ned oss. Vilja ni gå in på hvad jag sagt,» sade den gamle Granbergsfinnen, »så läggen ifrån eder gevären, så skola vi göra sammaledes, och må sedan frid vara emellan oss.»

Efter en god stunds betänkande antogo svenskarne förslaget, stucko sina bössor i snön och gingo emot finnarne. Dessa gjorde på samma sätt; och så kom man öfverens om att hvar och en skulle få en elg. Ynglingarne blefvo helt häpnad då de sågo, att der låg åtta elgar fällda. De tyckte det var obetänksamt gjordt att begagna sig af ett tillfälle att döda så många djur, långt flere än finnarne behöfde. De sade ej hvad de tänkte, men detta slagande i massa föreföll dem vidrigt. Häri låg också en af orsakerna till svenskarne ovilja mot finnarne.

Då våra jägare slutat sitt arbete med elgarne, gjorde svenskarne anspråk på de hudar de afdragit. De gjordes uppmärksamma på att det var emot aftalet. Kött finge de taga så mycket de orkade bära, men intet vidare; så var uppgjort. Finnarne hölle sitt ord, och det borde svenskarne också veta att göra. Svenskarne, som sågo finnarnes öfvermakt, vågade icke längre vidhålla sina fordringar, utan togo sig hvar sina köttbördor och aflägsnade sig.

Just som de lemnade myren och inkommo i skogen, sade den gamle finnen: »Fort, gossar! Tagen edra gevär och följen mig!» Rösten tillkännagaf, att skyndsamhet var af nöden. Inom några ögonblick voro äfven finnarne dolda af skogen. Plötsligt stannade deras anförare och sade: »spriden eder litet och söken betäckning, och sen upp om svenskarne visa sig. Jag vill gå och se efter hvad de taga sig till.»

»Låt mig göra det,» sade Pecka; »med mig går hunden. Han skall varna, om svenskarne smyga omkring för att anfalla oss.»

Pecka gick, följd af Racki. När han efter en god timme kom tillbaka till de väntande finnarne, såg han helt glad ut. »Ni var slug den gången, fader Per,» sade han; »jag såg af spåren i snön, att svenskarne afkastat sina bördor och återvänt till kanten af myren; men då de sett, att vi tagit oss i akt, hade de begifvit sig af. Och nu har jag följt dem innemot en half mil och tror att de öfvergifvit tanken på att anfalla oss.» — »Du är en klok pojke, Pecka; men man bör aldrig göra sig för säker. Tag du hunden med och återvänd på spåret. Stå kvar der tills vi påtagit våra bördor; då ropa vi dig.»

Så skedde, och då Pecka återkom, fann han ingen börda iordninglagad åt sig. Han såg frågande på kamraterna, då Anti sade: »Gamle far är ej säker på svenskarne, Pecka, du skall skydda oss!» — »Åh, är det så! Ja, gerna, men kan ni bära alla hudarna?» — »Ja, det går ej an att lemna någon kvar; var du säker om att svenskarne snoka efter dem i natt. Nu måste du stå kvar en stund, Pecka, och kom så efter oss. Så snart du hör oss, stannar du igen; äro vi förföljda, så ropa! Se till, att du har skydd.»

Det blef en både lång och besvärlig marsch, innan finnarne vid midnatt nådde Granberget. Allt hade dock, på några kullerbyttor när, gått väl, och man njöt öfvermåttan af en gryta »motti» (näfgröt) och stekt björnfläsk.

Under måltiden talade man icke mycket, men sedan den gamle finnen tändt sin pipa, sade han, att det vore bäst de unga karlarne lade sig en stund, ty han hade lust att vara vid elgkropparna då det dagades, — i fall de orkade, tillade han litet försmädligt. Då ingen svarade; blåste han ut den lysande pertstickan och lade sig sjelf. Pipans snarkande och en och annan ljusglimt gäfvo dock tillkänna att gubben vakade.

Hvilan blef heller icke lång. Karlarne väcktes och ombådos se om sina vapen, och de två unga kvinnorna till-sades att medfölja för att hemta kött. Två kälkar togos med, och så drog hela sällskapet ut i vinternatten och in i djupa skogen. Man följde de förut upptrampade spåren. Färden gick nu fort, så att ynglingarne sågo sig om efter kvinnorna. De voro dock tätt efter dem: flickorna skötte sina skidor lika bra som karlarne.

Då man anlände i närheten af elgkropparna, gjordes halt, och gubben gick för att undersöka, om terrängen vore fri. Han kom snart tillbaka och bad de andra gå fram och lasta kälkarna och tillaga bördor åt sig. Sjelf ville han jemte Pecka hålla vakt. I soluppgången voro finnarne på hemväg. Allt hade aflupit lyckligt, och en hel del af elgköttet var nedgräfdt i snön.

Man kom i den belåtnaste stämning. Man hade gjort en lycklig jagt; ty om svenskarne än under dagens lopp återvände med förstärkning och borttoge resten af köttet, hade man i alla fall redan ett betydande förråd deraf i säkert förvar.

Då man sedan återvände till jagtplatsen, besannades finngubbens aning. Svenskarne hade ganska riktigt borttagit hvad som fans kvar af elgkropparne, och äfven en del af det i snön gömda köttet. De yngre finnarne yrkade på att man skulle sätta efter tjuftarne och återtaga sin egendom; men gamlefar sade, att man fick nöja sig med hvad

man fått; det fans flere elgar i skogen, och det var icke så ofta man stötte tillsammans med bygdefolk.

Efter ett par dagars hvila tänkte våra irrande ynglingar begifva sig ut på spaning igen, men man bad dem stanna ännu en tid. Lille-Per, sonen, och hans unga hustru ämnade sig till hennes fädernehem' några mil i sydost vid sjön Nain; måhända kunde de der finna eller få höra något om dem de sökte. — Då nu hårdaste vintern och de svåraste snöfallen tillstundade, funno äfven ynglingarne sin fördel vid att antaga anbudet. De kunde jaga till husbehof omkring i skogarne der de voro och sålunda icke behöfva ligga sitt värdfolk till last.

19. Renfjället.

Då väderleken blef stadigare och skidföret godt, bröto de upp i sällskap med sina vänner, väl rustade för den närmaste framtiden. De förde med sig en knippa mårdskind, som de förvärfvat under sin vistelse i Granberget, för att vid passande tillfälle afyttras. Det vore ändock litet åt föräldrarne, då de anträffades. Efter en både hastig och angenäm färd, anlände de till Nain, der de vänligt mottogos af Lille-Pers svärföräldrar, ett efter den tidens förhållanden välbergadt finfolk. De afhörde med uppmärksamhet de unga finnarnes berättelse om deras släktingar. Något närmare om dem visste de dock icke, men hade sig dock bekant, att ett sällskap finnar slagit sig ned ett par mil nordvest om Vester-Dalelfven. Möjligen vore Örjan Kajland och hans sällskap bland dem. De rådde derfor ynglingarne att besöka dessa finnar.

Ett par dagar derefter hade ynglingarne hunnit så långt, att de från en bergtopp kunde skönja den dal der Vester-Dalelfven strömmar fram mellan bergen. I glad och förhoppningsfull stämning fortsatte de sin kosa nedåt dalen, der de mellan ett par mossar anträffade en väg, som förde

ned åt elfven. Denna väg följde de och stötte snart i en brant sluttning på en häst med släde och hölass. Lasset låg kullstjälpt, och under det en till utseendet liflös ung dalkarl. Lasset var stort och tungt, men icke förty lyckades de raska och starka finnarne lyfta upp det. Då karlen blef fri, reste man upp honom och fann, att han ännu andades. I all hast gjorde Anti upp eld. Af höet tillreddes en bädd, och så började Pecka varsamt gnida den sanslöse med snö. Längre voro hans bemödanden utan verkan; man märkte dock, att han andades något fortare, och så ökades brasan. De tänkte aflassa höet och lägga karlen på släden, för att köra honom nedåt dalen, i förhoppning att hästen skulle visa dem vägen till hans hem.

Just som man var färdig härmed, öppnade han ögonen, reste sig upp och hostade ut några blodlefrar. Derefter föll han tillbaka på bädden och låg stilla. Anti räckte honom en snöboll, och då han på ögonen såg att den okände ville hafva den, höll han den för munnen på honom. Då karlen öppnade munnen, stack Anti små snösmulor deri, hvilka begärligt nedsväljdes. Då Pecka såg detta, satte han pannan på elden, smälte snö och gaf honom att dricka så mycket vatten han ville. Sedan ynglingarne lagt honom på bädden, framhviskade han ett svagt tack och pekade på sina fötter. Strumpor och skor voro inom ett ögonblick afdragna, och ynglingarne märkte nu, att fötterna voro förfrusna. De gnedo dem därför genast med snö och hade den glädjen att se dem efter ett par timmar återfå färg och värme.

De frågade honom nu, om de skulle lägga honom på släden och köra honom till hans hem. Ett friskt och glädt ja! besvarade denna fråga. Man lade honom varsamt på en underbädd af hö; derpå aftogo ynglingarne sina tröjor och lade dem på honom och så ytterligare hö, hvarpå man snörde tillhoppa alltsammans med de vid släden fästa tågen. Hästen spändes för, och så körde de sakta nedåt elfven. Der mötte de en äldre bonde, som genast sporde ynglingarne hvad som tilldragit sig, då de körde hans häst.

När den gamle hört hvad som händt, sade han sig ha anat något sådant då hans son dröjt så länge; han hade därför

gått ut att möta honom. Han tackade nu ynglingarne för den hjälp de gifvit den nödstälde och bad dem vara välkomna till hans hem, dit de ock snart anlände.

Då ynglingarne följande morgon ville fortsätta sin resa, hade den sjuke blifvit så pass bättre, att han kunde tala med dem. Han önskade att de snart skulle komma åter till trakten; de skulle alltid finna honom beredvillig att bistå dem, om de med de sina sloge sig ned i närheten.

Rörande belägenheten af de finntorp hvarom de fått underrättelser i Nain fingo ynglingarne godt besked. Det var för dem ingen svårighet att hitta dit. Äfven dessa finnar togo vänligt emot vandrarne, men om deras anförvandter visste de ingenting. Vid affärden från Finland hade dessa finnar haft stort följ, men en del hade stannat längre i öster och en annan del gått söderut. Det var nu två år sedan de kommit till trakten. En af finnarne berättade, att han långt mot norr, under en jagttur, hört vallhorn och råmande kreatur. Det var intet tvifvel om att dessa ljud kommit från ett finntorp, och att dess invånare kommit förlidet år, antog han med säkerhet. Det vore skäl att ynglingarne fortsatte sin vandring deråt, och om de ville, skulle han följa dem. Kanske ville de sedan följa honom till ett berg, der han visste att en mängd björnar hade sitt tillhåll, och der det för öfrigt fans rik tillgång på annat vildt af alla slag.

Det var ett förslag som slog an på ynglingarne; en sådan jagttur ville de gerna vara med om. Deras jagtkamrat var genast redo, och så voro de om ett par dagar hos de förmodade finnarne. Dessa befunnos vara två svenska familjer, som slagit sig ned der. De visste dock, att flere finnar bodde längre bort mot nordost. Ynglingarne begåfvo sig därför dit, men icke heller här funno de något spår efter de sina.

Trötta återvände de till den trakt der de ämnade slå sig ned för att jaga. Visserligen lyckades de åtkomma några mårdar och mycket fågel, men af någon björn sågo de ej ens en skymt. De följde därför sin jagtkamrat tillbaka till hans hem, och drogo derifrån vidare ned till sin vän, den sjuke bonden vid Vester-Dalelfven. Vid sin fram-

komst funno de honom redan frisk och färdig. Han tog på det vänligaste emot dem; de hade räddat hans lif, sade han, och nu ämnade han ingalunda låta dem fortsätta sin vandring förr än de ordentligt hvilat ut, och deruti instämde de öfriga af familjen. Man deltog mycket i gossarnes öde, men några råd hade man icke att gifva dem. Deremot ville de gerna bistå dem, om de ville anlägga ett nybygge i deras trakt. Nej, de ville icke stanna någonstädes förr än de återfunnit dem de sökte, och nu ville de återvända till Finland och Korsholm för att komma på rätt spår.

Den gamle bonden var af samma mening som de. Detta vore rätta sättet, men för året var det försent. Han rådde dem därför att söka skaffa sig medel för en resa, antingen genom arbete i bergslagen eller genom jagt på pelsdjur längre i norr. Vid fjällfötterna skulle de finna bäfrar och på fjällen renar i tusental. Det kunde ej slå fel, att de med flit och arbete skulle under den återstående delen af vintern och under sommaren kunna samla sig en mängd bäfver och renskinn. Hans Per vore nu, tack vare gossarnes hjälp, vid lif, och han kunde visa dem till den trakt han talade om; och så gaf han dem anvisningar huru de skulle finna den.

Ynglingarne anade, att det var samma trakt hvarom gamle Peckelan talat. De fruktade icke för att göra resan till Finland, ty ännu hade de två af herr Eriks penningar kvar, men de hade ju förut beslutit söka samla något för att bistå de gamle med. Utan långt betänkande beslöto de sig alltså för att slå sig ned i den omtalade villebrådsrika marken.

Då den gamle bonden hörde deras beslut, lofvade han, att hans Per, som sagdt var, skulle få åtfölja dem. Om de ville lemna honom de skinn de egde, ville han taga dem med till Kopparberget och bortbyta dem mot de förnödenheter de behöfde. Sjelf hade han beredda skinnvaror, dem han nu tänkte sälja, och dessutom tänkte han anskaffa en del jernvaror till afsalu. Om högst två veckor skulle han vara åter; under tiden borde de rusta till kläder åt sig. I den saken vore hans Per kunnig, »och der har ni virke,» sade han, i det han framtog en beredd elghud.

Gubben begaf sig kort derefter utaf till Kopparberget, och nu öfvertog Per utrustningen. Pecka, såsom snickarkunnig, fick göra en kälke, och Anti skulle hjälpa till att sy ynglingarnes elghudsbyxor. Efter en half dags bemödanden förklarade han dock, att hans smedsnäfvar dertill vore odugliga. Skulle han fortfarande sy, ville han göra synål sjelf, och hafva starkare tråd, ty det här dugde icke alls, och dermed gick Anti sin väg, under ett gladt skratt från kamraterna. Man såg ej till honom förr än kvällen, men då kom han in varm och sotig, bärande med sig så väl ynglingarnes som gårdsfolkets yxor, väl reparerade. För detta arbete skördade han beröm. Dagen derpå hade han förfärdigat ljuster och brandjern för fiskfångst. Man ville nu gifva honom garn för att deraf förfärdiga ett nät, såsom bekvämare än hans jernredskap, men han förklarade sina händer odugliga äfven dertill, och så lät man honom hållas i smedjan som han ville.

Då den gamle bonden återkom från sin resa, voro ynglingarnes nya kläder färdiga och de gamla reparerade. Nu, sade han, vore det tid att de anträdde sin färd. Då han fick se den af Pecka förfärdigade kälken, blef han förvånad. Den vore så väl gjord, att han knappast trodde sina ögon. Han skattade Pecka lycklig, ty han kunde med sitt snickeriarbete förtjena sin bergning hvar han än kom att hamna. Och han letade fram ett sågblad och ett par hyfveltänder och bad honom medtaga dem, för den händelse de beslöto sig för att anlägga ett nybygge. Gubben redogjorde nu för sin resa. För deras skinn hade han icke fått fullt så mycket som de voro värda. Han rådde dem att hädanefter vårda, sträcka och torka skinnen bättre. De hade icke varit i bästa skick, men han hade likväl fått så mycket för dem som de behöfde för resan. Så fingo de krut, bly, mjöl och salt, sylar, tråd och nålar, och dermed kunde de vara belättna.

Så packades kälken, och Anti ropades från smedjan. Han kom med en packe, hvars innehåll ingen kände. Men han hade äfven en annan, och ur denna upptog han och förärade karlarne hvar sin bastanta knif. Slidorna voro af bockhorn och således outslitliga och ofarliga. Det var en

äkta finsk uppfinning, hvars sinnrikhet erkändes af alla. Så var man färdig och mottog sista rådet af gubben. »Följ elfven dit jag sagt,» sade han till sin son, »och meddela er icke med Limafolket! De behöfva icke veta, om ni ämna er öster eller vester ut. Guds frid! Kom snart hem, Per!»

Några dagar derefter återfinna vi de tre reskamraterna samtalande. De hade stannat på stranden af elfven för att rådslå. »Ja, här är det vi skola vika af åt vester. Der ser ni de två fjällen mötas, och midt igenom denna dal ser ni spetsen af det fjäll, der ni böra slå er ned. Således framåt!» sade den unge bonden, i det han fattade en af kälkens draglinor. »Skjut på, du Pecka!» tillade han, »Anti och jag draga. Här blir nog 'sparkatag' innan vi komma upp. Hugg util!» — »Åh, så bra, gossar!» utbrast Pecka; »se, det bär Racki; han kan nu fritt komma omkring i skogen, åh, så bra vi träffat hård snö! Nu, Racki min, skall du snart vädra upp en björn åt oss. Nu slipper du simma i snön längre. Friska tag, pojkar! Jag längtar att komma upp på detta fjäll och få se mig omkring. Det är dystert i denna långa och trånga dal der vi nu vandrat flere dagar.»

Det var Pecka icke förunnadt att den dagen få se sig omkring, ty innan de hunnit upp på det närmaste berget blef det skunt och man måste stanna och reda till sitt nattläger på vanligt vis. Anti och Pecka hade fällt en tjock fura och kommo snart dragande med den ena stocken till nödelden. Af vana handterade och upplade de den mycket raskt, och då de sedan kommo med den andra stocken, upplyftes den med förvånande lätthet, hvilket gaf Per anledning säga dem, att de syntes honom vara ovanligt starka karlar. »Vi bli nog med tiden,» sade Pecka. — »Ja, blir du lika stark som du är lång, lär väl icke många kunna mäta sig med dig.» — »Han är allt stark,» upplyste Anti; »så slankig han ser ut, vet jag icke hvar krafterna sitta i den kroppen; men på med grytan!» tillade han, »jag är hungrig som en varg. En fattig dal vi tågat igenom i dag! Vi ha icke en färsk köttbit att lägga i grytan; men vänta mig till i morgon kväll! Det vore väl underligt, om vi då ej skola hafva något annat än torra gröten.» Så fortforo de att prata under det de arbetade.

Strax efter dagningen fick Pecka anledning att tillfredsställa sin önskan att se sig omkring. Man var uppe på den kala höjden, och der utbredde sig ett storslaget landskap för deras häpna blickar. Fjäll på fjäll upptornade sig nära och fjärran, dalgångar och klippor, frusna vatten och ändlösa skogsmarker, hvart man vände sig! Resans mål var uppnådt, och man anade, att här skulle man trifvas väl. Ett närbeläget fjäll sågs liksom öfverströdt med små svarta punkter, stora som myggor. De rörde sig, drogo sig tillsamman i flockar, och så upplöstes flockarne, och der blef ännu flere punkter. De stodo alla tre tysta och undrande, då Pecka utropade: »Renarne!»

Vore det väl möjligt, att dessa hundradetals svarta fläckar vore renar. Man tyckte dem vara allt för många. Man måste gå närmare för att öfvertyga sig derom. Med stormande fart ilade sällskapet på sina lätta skidor fram öfver den glittrande snön och uppför den närmaste fjällbranten. Och se! De kunde ej tvifla längre, ty hvart de än sågo syntes spår af renar som helt nyligen gått fram der, och då de uppnådde fjällkrönet, kunde de tydligen se, att en mängd renar gingo uppe uti den närmaste fjällsidan.

Jagtlusten grep finnarne. De ville genast söka åtkomma djuren, men denna plan ogillade deras följeslagare. Han sade, att innan de hunnit fram till det fjäll der fadern sagt de borde slå sig ned, skulle dagen förgå. Han hade lofvat följa dem dit, och detta ville han ock göra. Fadern hade han lofvat att snart vara åter, och därför ville han nu utan uppehåll fortsätta resan, tilläggande, att det troliga vore att de äfven på det fjället skulle träffa renar. »Föröfrigt,» sade han, »har ni hela våren på eder. Ni hinna nog bli mätta på den jagten.»

Per trodde sig ha sagt mer än hvad som behöfdes för att afhålla finnarne från dagens jagt, men dertill kände han dem för litet. Envishet ligger i finnblodet. Väl erkände de, att Per hade skäl för sin mening, men helt och hållet afstå från jagten ville de ej. »Drag åstad du, Pecka,» sade Anti. »Per och jag draga kälken; du upphinner oss nog innan vi ha nyningen färdig i kväll. Gif dig af, säger

jag.» då han såg att Pecka tvekade. »Du behöfver ej hjälpa oss.»— »Åh ja,» sade Per, »vi reda oss nog.» — »Racki,» sade Pecka, »du blir hos Anti. Farväl med eder,» och dermed satte han af utför branten och var snart försvunnen i skogen.

»Vi måste gå omkring det lilla fjället,» sade Anti; »det lyser på norra sidan; jag tänker vi träffa slätmark der; låt gå!»

Anti med sin kamrat hade nått det bestämda fjället och der fått nattlägret färdigt och elden tänd; grytan stod bredvid och puttrade. De hade lagt sig på sin granrisbädd och undrade hvad det blifvit utaf Pecka. »Kanhända vi gjorde orätt som läto honom gå ensam,» sade Per. »Någon olycka kunde ha händt honom.» — »Åh, det tror jag inte,» svarade Anti; »Pecka reder sig nog.» — »Ja, bara det ej går med honom som det gick med fars kamrat sista gången han var här.» — »Hur gick det med honom?» — »Jo, snön var lös den gången. De fingo se en renhop, som kom söder ifrån och strök mot norr. Då kommo skyttarne öfverens om att skynda upp på fjället, gräfva ned sig i snön och der afvakta renarnes ankomst.

»Slutningen var brant och snön lös, så de blefvo svettiga innan de kommo upp och ned i snön. Och så drog det ut en stund innan renhopen kom inom skotthåll. Så small det för far och farbror, men från Per Erik hördes intet skott, och inte kom han heller fram till dem för att se på djuren. Då måste de bort och se hur det var, och då de kommo fram, fingo de se, att han sof. De sökte då väcka honom, men det gick ej. Det såg alldeles ut som han varit död, och så var han också ehuru kroppen ännu var varm och mjuk. Ja, så gick det till, och sedan har ingen hemifrån varit hit i fjällen.»

Just som Per slutat sin berättelse reste sig Racki och rusade bort. »Nu ha vi Pecka här i rappet,» sade Anti, och ögonblicket derpå framträdde denne äfven, släpande på en stor varg, den han vårdslöst slängde i snön, i det han sade: »För renarne kom jag icke i skotthåll, ehuru jag försökt inemot hela dagen. Nära var det dock till slut, men då kom den här otäcka besten smygande

och skrämde dem. Med lifvet fick han dock plikta för sin dumhet att lägga sig uti min jagt.» — »Jaså,» sade Anti, »vi få således ingen renstek i kväll! Nå trösta dig, Pecka! Sätt dig ned: jag har två tjädrar i grytan. Hit, gossar! Här är ingen fattig. Kom!»

Då Per följande morgon lemnade dem, tog han löfte af dem, att de, så snart de behöfde hans bistånd, skulle besöka hans hem, och kände de sig ensamma, vore de välkomna att tillbringa någon tid hos honom. Det var naturligt att finnarne skulle känna sig rörda af Pers ord. De skulle icke förgäta hvad han redan gjort för dem. Dermed skildes de, och de båda ynglingarne voro nu åter lemnade åt sig sjelfva.

Det första de nu gjorde var att söka skaffa sig en bostad för den närmaste tiden. Härtill valdes en öfver bergsidan utskjutande klipphäll, hvilken lemnade ett fast och vattentätt tak; två sidoväggar upptimrades; den tredje sidan lemnades öppen för stockelden. Då snön bortskaffats och golfvet, som äfven tjenade till säng, betäckts med friskt granris, tyckte sig våra skogsströfvare hafva ett bekvämt och treffigt litet hem. Sina saker förvarade de, efter finnarne vana, icke i huset eller boden, utan gömde dem i ihåliga träd och klipphålur, der ingen under deras frånvaro kunde finna dem.

Då de på kvällen rådgjorde om sina utsikter för framtiden, yttrade Pecka, att renarne icke vore lätta att åtkomma; men blott de kunde få en, visste han ett sätt att få flere. Anti trodde de skulle kunna jaga ned dem från fjällen. Komme de i lös snö, skulle de nog kunna uppjagas likaväl som elgarne. Man fick väl se när man jagat dem, huru detta kunde gå. Att börja med borde man söka skjuta några fåglar, för att icke töra för mycket på mjölet.

Första turen gjorde de dock upp på det höga fjället för att se sig om och spana efter renar. En hop sådana upptäckte de också. Flocken gick och betade i en djup dal, der det ännu fans något skog. Ynglingarne beslöto genast söka komma dem inom håll. Anti skulle stanna tills han såg Pecka uppe på det andra fjället; då skulle han från dalens nedre ända närma sig renarne och drifva

dem uppåt. Lyckades detta, skulle Anti få skjuta; det syntes dem gifvet.

Då Pecka syntes på den bestämda platsen, satte Anti af och var snart i närheten af renarne. Der aftog han skidorna och sökte krypande närma sig flocken, hvilken i sakta mak drog sig uppför dalen, dock så pass fort, att Anti hade all möda att följa dem, utan att dock få dem inom skotthåll. Han började förlora tålmodet och tänkte gifva sig tillkänna, för att derigenom skrämma renarne till att rusa uppför dalen; men då saktade flocken sin marsch och Anti närmade sig. Men i detsamma och utan att han kunde förklara orsaken gjorde renarne ett språng, stannade ett ögonblick och kommo derpå i en klunga rusande rätt åt honom. Hans skott lät icke vänta på sig. Den första af flocken tumlade liflös ned på snön. Nu reste sig Anti och uppgaf ett högt rop. Renarne vände plötsligt uppåt dalen och rusade snabba som vinden deråt. Anti märkte nu, att ännu en ren träffats af hans kula och förgäfves ansträngde sig att följa hopen. Han skyndade att ladda om och var knappast färdig dermed, då han såg hela renflocken ännu en gång rusa ned åt dalen. All sammanhållning var förbi, och renarne spridde sig åt sidorna för att söka komma ut ur den trånga dalen. Största delen passerade dock förbi Anti, och nu hade han tid att välja ett af de största djuren till mål för sin kula. Då det störtade, snart sagdt vid hans fötter, uppgaf han ett glädjehrop, och ännu ett då han fick se den af första skottet sårade renen, förföljd af Racki, stupa något längre upp i dalen. I största hast fick han på sina skidor och skyndade dit. Men innan han hann fram, såg han Pecka med ett spjutstyng döda den sårade renen. »Gudskelof, Anti!» sade denne. »Jag har sett allt. Vi hafva fyra renar. Början är god. Du bar dig ju åt som skulle du ha jagat och smygt på renar i all din tid.» — »Sköt du också en deruppe, Pecka?» — »Ja; låt oss gå dit och draga honom hit, så få vi alla djuren på ett ställe.»

»Hvad var det du tänkte på, Pecka, då vi skulle få renen?» sporde Anti, under det de sutto och hvilade, sedan de dragit alla renarne till ett ställe. »Jo,» sade Pecka,

»far talade en gång om för en gammal jägare som följde oss, att jägarne långt mot norr brukade dölja sig i en renhud, på hvilken de satt hufvud och horn, och så kröpo de midt in i renhopen utan att djuren märkte dem. De trodde att det var verkliga renar, tills i ett nu pilen satt i hjertat på dem.»

»Jaså, sade han så; kanske kan det gå äfven för oss,» sade Anti; »skola vi försöka?» — »Om du vill; vi få då aftaga huden så att vi öppna den baktill; han blir då hel; hufvudet och hornen låta vi sitta kvar.»

Några dagar derefter voro hudarne färdiga, och man var mycket ifrig att försöka sin lycka. Krypandet var dock mycket besvärligt, och renarne drefvo undan. Man kunde ej krypa så fort som de gingo. Visserligen skyggade icke djuren för kamraterna, men de läto dem icke heller komma sig nära. Man hade ströfvat hela dagen och började ledsna, då mot aftonen några få renar kommo trafvande efter den större flocken. När de kommo i närheten af de falska renarne, stannade de med alla tecken till oro. De hade dock kommit för nära, och två af dem fingo med lifvet plikta för sin sorglöshet. Då Anti reste sig sade han till Pecka: »Renarne äro slugare än jag trodde; det här går icke, Pecka.» — »Nej, jag tror som du; de vädra finnen. Det är bättre att ligga i snön och invänta dem.» — »Ja kanske,» sade Anti; »emellertid är det en besvärlig jagt. Frysa få vi, och så få vi skjuta ett skott, och dermed äro alla renarne borta.»

»Det här var en väldig fura, du Anti; den taga vi.» Och så började de från hvar sin sida hugga emot hvarandra, och snart föll det väldiga gamla trädet med högljudt brak till jorden. »Nu,» fortfor Pecka, »klyfva vi af en bit; den skall bli lock till vårt köttkar, och sedan hugga vi och hålka ur furan i den mån vi behöfva utrymme.» — »Ja, det blir bra. Få vi hålka ur denna grobian till toppen, lär den väl kunna herbergera kött åt oss för flere år.»

»Nu sluta vi,» sade Pecka och borttorkade svetten från ansigtet. »I detta hål går det mycket kött. Låt oss skaffa hit det och framtaga saltpåsen. Det här blir nog bra,» sade han, sedan köttet var saltadt och nedlagdt. »Låt oss nu lägga på locket och binda till det med vidjor, så skall

hvarken räf eller ulf taga en bit ifrån oss. Då snön går bort, skola vi belägga hela furan med mossa, så kunna vi vara säkra, att ingen svensk skall se vårt gömställe. Kanske skall till och med en finne gå förbi. Nu, Anti, ha vi nog af renjagten för i vår. Hudarne betala sig icke så bra; vi få hitta på något annat.»

»Hvad då, Pecka?» — »Jag vet icke, men låt oss ströfva omkring här i fjällen, få vi väl se något, och snart skall väl snön minska och djuren komma i rörelse. Som sagdt, vi göra väl en tur mot norr, så få vi se hur det ser ut der. Vi ha väl icke glömt något, Anti?» sade Pecka och såg sig forskande omkring i boden. »Jo,» sade Anti, som redan stod utanför, »vi ha glömt att afvakta bättre väder. Det lönar ej gå nu: vi ha regn att förvänta, Pecka. Kom ut, skall du få se. Dimman stryker redan fram der borta i fjällen, och här söderut kommer ett stort moln. Det kännes ljunt, och känn: der kom en varm fläkt. Gå in igen, Racki! Se så, der kom en regndroppe! Det är ej att tänka på att komma ut i dag. Om en halftimme fastnar snön vid skidorna, och då stå vi der.» — »Ja, så få vi vänta då,» svarade Pecka; »men långsamt är att sitta inne då man är uthvilad och rustad.»

Så kom dimman och insvepte hela trakten. Det började regna, och så tjocknade dimman, och regnet blef allt stridare. Massor af snö rasade af kvistarne på de närmaste träden, ty längre räckte icke synkretsen. Det plaskade och dröp från den skyddande berghällen. Stund efter annan kom en väderil och snurrade om aska, sot och eldgnistor och dref rök in i boden. Så kommo djupa suckar från skogen, der de uråldriga furorna vred sig för vinden: det var så otrefligt det gerna kunde vara.

Man hade i många dagar väntat på det vackra vädret, men ännu syntes ingen ljusning. Anti hade från sina gömmor framtagit en tjock bundt hästtagel, hvilken han nu kastade till Pecka. »Sno metrefvar och fågelsnaror åt oss, Pecka! Det blir snart vår. Det är för fint arbete för mig. Jag vill ut och hugga oss en ny stock till vår eld, ty snart blir slut på äfven denna dag.» Och så kom mörkret, och regnet piskade allt starkare på stentaket då man somnade.

Plötsligt väcktes våra skogsströfvare af ett förfärligt dån: det dundrade och brakade så att hela klippan skalf. Det kom allt närmare, och i ett nu var det öfver deras hufvud. Klipphällen skakade, och så flög stockelden ut i rymden, medan gnistor och rök fyllde hålan. Lika plötsligt brakket börjat slutade det äfven, och mörker rådde i den lilla skogsboden, hvilken nattelden några ögonblick förut så klart upplyst. »Anti!» ropade Pecka. »Ja,» svarades. »Är du oskadd?» — »Ja, helt säkert,» svarade Anti tryggt. »Hvad i herrans namn var detta för ett spektakel?» — »Intet spektakel, Anti. Vi kunna skatta oss lyckliga att vi äro oskadda. Det var ett snöskred som gick öfver oss. Låt oss få eld, Anti. Jag fruktar vi äro instängda; här är för mörkt.» Anti hördes trefva omkring sig för att återfinna några pertor, och då detta lyckats honom hade han snart en sådan tänd. Båda reste sig nu. De stodo ett ögonblick häpna, då Anti utbrast: »Ja, det är som du säger, Pecka; så sant som jag lefver äro vi i fällan. Men ut skola vi, det kan du lita på,» och dermed satte han ifrån sig den blossande pertstickan och rusade emot snöväggen, der han trängde in sin ena starka axel. Snöväggen gaf efter en bit; han började då rifva i snön med sina starka händer, så att den yrde omkring dem. Pecka deremot hade fattat sin skidstaf och ränt in den i snön så långt den nådde. Först gjorde snövallen motstånd, men sedan gick stafven lätt igenom, och han sade: »Lugna dig, Anti! Väggan är icke tjock. Kom hit och ställ dig på mina axlar; snöväggen är tunn närmast klipphällen; du kan snart genombryta den.» — »Uj,» sade Anti, i det han pustade hårdt; »den ger med sig; träng på här, Pecka!» och med detsamma föll Anti framstupa. »Väg här!» ropade han. »Usch, jag blef nästan rädd vi skulle få bli här till sol- och sommar-dag, Pecka,» sade han, i det han kröp baklänges igenom snögången. »Gudskelof att snöskredet icke kunde stanna här, utan åkte längre ned i fjället! Det der kunde ha jordat oss, så vi aldrig kommit upp mera.»

»Låt om oss skaffa bort snöväggen, Anti,» sade Pecka, »och se till att få oss en eld igen.» — »Elden först och

väggen sedan,» sade Anti i det han grep en yxa och gick ut genom snögången.

Det drog länge om innan han kom åter med veden, den han genast antände. »Det skall bli roligt att se, hur det ser ut här nedom oss då dagen inträder. Jag tror så när att skogen är borta.» — »Låt snöväggen stå, Anti. Det blir varmare här nere om den är kvar. Vi kunna icke få upp någon stockeld nu i mörkret; här fins inga furor nära vid; slå dig ned och gif dig ro. Hvad tror du orsaken är till det här, Anti?» — »Det är nog regnet och den varma väderleken som kommit snön att lossna här ofvanför oss i den brantaste delen af fjället, och sedan den väl kommit i gång har den ökat sig allt mer tills den stannat nere i dalen.»

Och så var det. Finnens rediga, praktiska förstånd missledde honom icke. På någon sömn denna natt var ej mer att tänka. Sjelfva ljusningen pröfvade deras tålmod, ty ännu stod dimman tjock, och regnet föll ymnigt. Det blef dock en gång dager, och nu kunde de med bäfvan skåda den förödelse lavinen åstadkommit. Ofvanför klipp-hällen var all snö borta. Stenar, grus och små buskar hade medföljt. Lavinens väg betecknades af en svart strimma. Nedanför deras håla såg det förfärligt ut. Skogen var bort-sopad; blott en och annan gammal fura stack upp sina grenar öfver den djupa snön, der de mindre träden voro vräkta i hopar om hvarandra, och nere i dalen låg snön så djup som det längsta träd.

Ynglingarne stodo stumma af häpnad inför denna stortade förödelse, tills Anti utbrast: »Farväl med vårt ren-kött, Pecka! Det kommer ej fram före sommaren.»

På Antis utrop svarade ej Pecka; han betraktade noga träden på det ställe der han visste att deras jättefura borde ligga. »Låt oss se efter, Anti. Jag tror hon räddat sig, ty de furor som stodo i närheten äro kvar.» — »Kan du känna igen henne, Pecka?» — »Ja, och du med. Ser du ej de afslagna kvistarne på den stora granen der? Dem slog vår fura af när hon föll. Kom!» Så gingo de dit och funno med glädje, att deras köttdepot var oskadad. Lavi-

nens kant hade blott snuddat vid och flyttat den kolossala furan ett obetydligt stycke.

»Uj, Pecka,» sade Anti, »aldrig skola vi mer lägga oss under branta fjäll. Det här var något förfärligt. Det är nog bäst vi flytta ned till låglandet.» — »Icke ännu, Anti; för i år ha vi ingenting mer att frukta; marken är ju bar ofvanför oss. Nej, låt oss rusta vår koja i ordning och släpa fram nödelsstockar nu, efter vi intet annat kunna uträtta. Jag tror nog, att ett tak så tätt och droppfritt som vårt är att sätta värde på ännu en tid, och en torr plats ej mindre.» — »Nå, som du vill,» och dermed grep man sig an med att undanskaffa snön och få en ny stockeld i ordning.

Någon förändring blef ej i väderleken på flere dagar. Snön minskade, och den ena tufvan efter den andra stack upp sitt mörka hufvud, träden blefvo snöfria, och en morgon då ynglingarne stego upp hörde de ett aflägsset brusande. »Forssen,» sade Pecka; »floden kommer; isen håller på att bryta upp.» Under dagens lopp ökades bruset allt mer, och emot kvällen stod dalen nedom dem under vatten. Ofvanpå den djupa lavinbanken hade bildat sig en liten sjö, och äfven nedifrån den närmaste dalen hörde man vattnet brusa fram.

Så vaknade de en morgon vid strålände sol; himlen var klar och dimman borta. Nu skyndade de att bestiga fjällets högsta topp. De häpnade öfver förändringen, ty hvart man än vände sina blickar stod den förr snöhöljda skogen mörk och allvarlig, medan de höga fjällen skimrade i det hvitaste snötäcke, och deras eget fjäll var beklädt med hård is. »Detta är något vi ej förut sett, Anti,» sade Pecka. »Och se, se, Anti! Der komma vildgässen. Se, Anti, der slå de ned på fjällkammen! Sitten i ro ni, ingen skall der störa eder. Kom, Anti; jag vill hem och ut igen. Jag är så glad, Anti, men vet ej hvarför!»

»Usch!» utropade Pecka strax derpå, »ser du de otäckingarne?» och dermed pekade han på en skock vargar, som i en lång rad kom gående i den lägre delen af fjället. »De komma häråt. Fort efter våra renskinn! Vi vilja söka narra vargarne. Kanske går det bättre än med renarne. Skynda,

Anti! Jag hatar de der rofgiriga bestarne.» — »Huj! Ja, derom vill jag vara med,» och så skyndade våra jägare till kojnan. »Ned med dig, Racki! Stilla! Du får ej följa med,» sade Pecka, och så skyndade de upp på fjället igen.

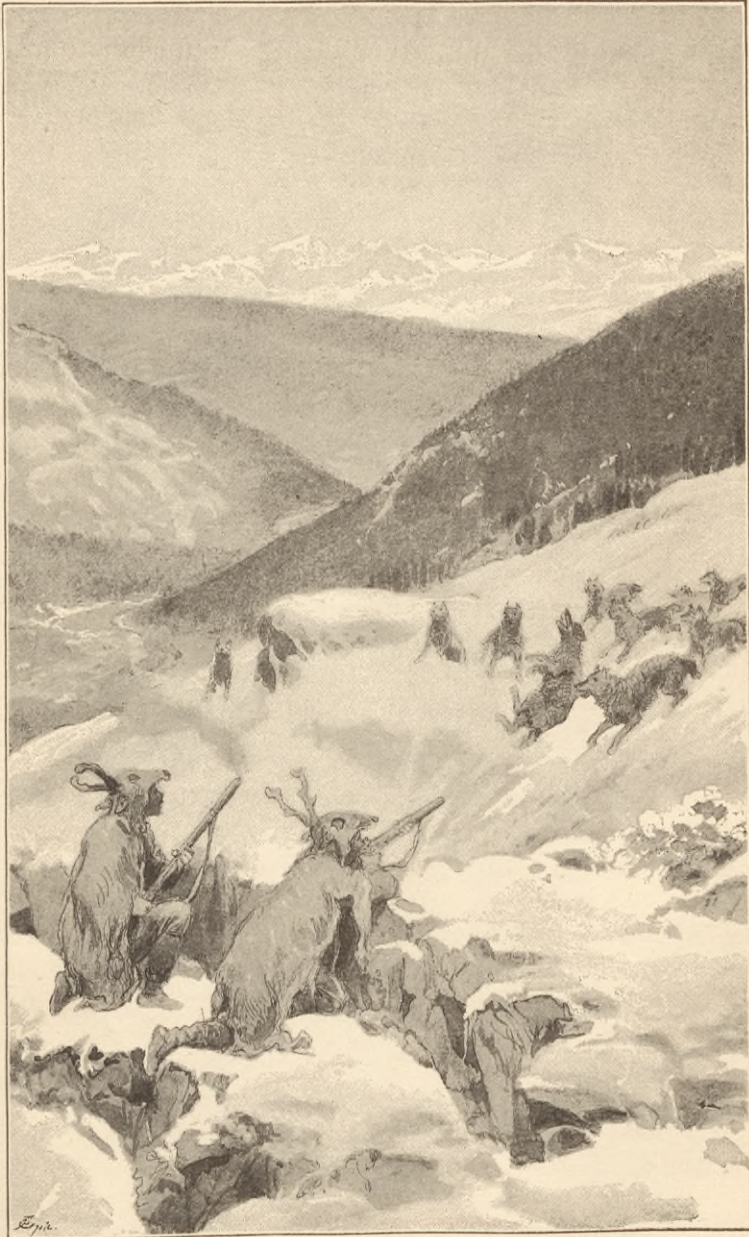
Vargarne voro nära uppe på fjället då ynglingarne, iklädda sina renskinn, på alla fyra visade sig der, under det de sökte göra sig så bemärkta som möjligt af vargarne. Dessa tycktes dock icke se dem, förrän i ett nu den gamle vargen som gick i spetsen för skocken hastigt kastade sig ned och började krypa. De andra gjorde på samma sätt; men komna ned i en sänka sågos de hastigt skingra sig och göra en kringgående rörelse. Ett kväfdt skratt från Pecka besvarades af Anti.

De gingo alltjemt framåt, allt emellanåt stannande och låtsande beta. Af vargarne sågs blott här och der en skymt, då de flyttade sig mellan de stenar som betäckte dem. »Var beredd, Anti,» hviskade Pecka; »de äro snart öfver oss.» Knappast var ordet utsagdt, förrän vargarne, liksom på kommando, rusade emot de förmenta renarne. Men då reste sig dessa plötsligt. Vargarne höllo in i språnget, men åkte framåt på den glatta is som betäckte fjället. På en gång dundrade två skott, och två af de närmaste vargarne föllo vrälände till marken.

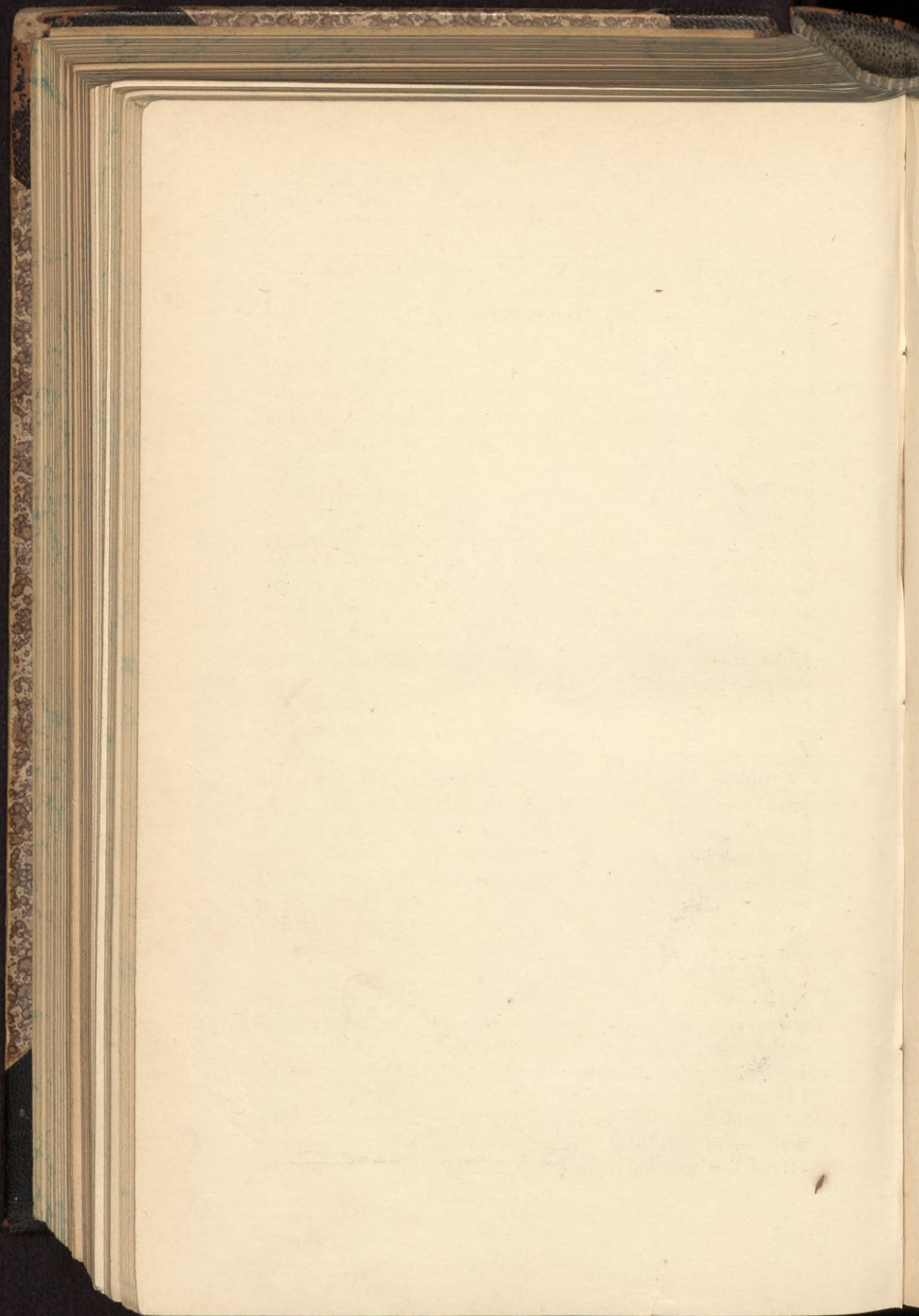
»Hurra, Pecka!» ropade Anti; »den gången voro vi listigare än skyttarne i Karelen. Den konsten ska vi icke glömma att begagna oss af i framtiden. Det var rätt åt eder, ni glupande ulfvar, som bergat er pels hela vintern; men ni har väl icke mött några finnar förr. Hej, Pecka! Af den här vargens hufvud vill jag göra en mössa åt far; du får göra en åt Hejki.»

»Tag din varg nu, så tar jag min, och låt oss återvända hem. Det lider på dagen, solen blir varm och snön lös. Låt oss gå.»

Vid sin återkomst till kojnan helsades de med höga morningar af Racki, som med resta hår kom emot dem. Han tyckte lika litet om vargarne som hans husbönder, men lugnade sig då han såg vargarne ligga liflösa i snön.

Jägerlist.

20. Bäfverjägarna.

Solen var denna första vårdag varm och luften mild. Snön smälte fort, allt högre brusade forsen, och den lilla sjön i dalen ofvanpå snöbanken växte hastigt. Ynglingarne, som voro sysselsatta med sina vargar, märkte ingenting förrän en starkare brusning, förenad med knäppningar och brak, väckte deras uppmärksamhet, och kom dem att se nedåt dalen. Och se, der var allt lif och rörelse! Snö, träd och buskar höjde och sänkte sig i vågor: floden från den lilla sjön hade genombrutit snödammen och förde den nu med sig. Hela dalen var lefvande. Braket och brusandet påminde om lavinen.

Ynglingarne stodo stumma och beundrade vattnets kraft. Något sådant hade de ej sett eller tänkt sig förut. Ljumma och kyliga vindfläktar aflöste hvarandra. »Det är förebud till vår,» sade Pecka. Då solen sjönk och färgade fjällen violetta, sade han: »Det är underligt i fjällen, Anti. Jag trifves här; låt oss i morgon gå och se forsen.»

Innan solen hunnit belysa fjällens toppar voro våra raska ynglingar ute. Det hade frusit under natten, skidorna löpte lätt, och Racki hoppade glad i kapp med de framilande jägarne. »Få se om du finner något i dag, Racki! Sök ut!» och så ilade man igenom dalen åt den brusande forsen.

Snart stod man vid dess kant. Det brusade, hvirflade och kokade bland stenar och klippor; det var som han gladde sig åt sin återvunna frihet. »Nu begifva vi oss nedåt elfven, Anti. Vi måste följa floden till sjön. Det lyster mig se äfven denna,» sade Pecka. »Der nere går elfven lugn; der är isen stark; låt oss gå ut på den. Hör du Racki? Han är redan der nere, och doft ljuder skallet. Låt oss skynda!»

Nedkomna till den isbetäckta elfven hörde de hundens skall invid elfkanten. Han stod stilla och skällde ifrigt. »Hvad kan han ha funnit här? Låt se!» Invid en ihålighet

i stranden under en trädrot stod han och gräfde. »Det är intet stort djur, Anti. Hålet är litet. Låt oss täppa till det med våra skidstafvar.» Då ynglingarne instucko stafvarne, hördes ett ilsket morrande, och Pecka utbrast: »En utter! Passa på, Anti! Jag skall föra ut honom åt dig. Stick honom med stafven; den öda vi ej krut på.»

Så tog Pecka yxan och röjde bort snö, is och jord bakom hålet der uttern låg. Nu stack han in sin staf, och i detsamma rusade uttern ut så plötsligt att Anti ej hann sticka honom. Uttern var redan ute på isen då han greps af Racki. Pecka uppgaf nu ett gladt skratt. »Mins du mården vi skulle skjuta då fader Daniel var med? Du var för sen, Anti!» Men med detsamma stötte Anti till med spjutet. Ett kvidande hördes, och så lyfte han upp en utter, hängande på spjutspetsen. »Hvad säger du nu, Pecka!» skrattade Anti igen. »Det här var ett par som tänkte bygga och bo här i elfven, och fiskarne böra vara glada att vi kommo hit. Men, Pecka, se Racki blöder! Se till hur det är med honom.» Pecka skyndade fram till sin »bästa vän», som ännu låg kvar vid uttern, den han höll fast. »Ingen fara med Racki,» svarade Pecka. »Bara en rispa öfver nosen; men den är djup nog. Det var en grof hug-gare till utter det här! Bitas kunde han, men nu ha vi honom, Anti. Låt oss pelsa af en hvar. Skinnen bära vi lätt med oss.»

De fortsatte färden nedåt elfven, då de vid en krökning den gjorde fingo se den vidga sig till en damm. Plötsligt blefvo ynglingarne stående som de varit fastlästa, ty för deras häpna ögon låg bäfverhus vid bäfverhus så långt de kunde se utefter floden.

»Låtom oss vända, Anti, och smyga oss genom skogen för att ej skrämma djuren. Här synes ju vara en hel stad, och här ha säkerligen människor aldrig oroat bäfrarne, då de finnas i denna myckenhet på ett ställe. Så lyckligt för oss! Låtom oss nu göra en rund om hela trakten.»

I solnedgången återfinna vi dem på stranden af en liten holme midt för flodens utlopp i en temligen stor sjö ej långt från bäfrarnes stad. De sutto på en kullfallen fura och samtalade.

»Så göra vi,» sade Pecka, som förde ordet. »Holmen är bevuxen med tjock skog, och träden stå ju så tätt, att man endast med svårighet kan tränga sig igenom. Der inne i snären rödja vi oss en plats och bygga oss ett hus, och så stanna vi kvar här hela sommaren. Det kan ej slå fel att vi fånga ett betydligt antal bäfrar. I vinter gå vi ut att sälja skinnen och påsarne (gallan) och bli rika, och sedan söka vi upp de våra och hjälpa dem.»

»Ja, Pecka, det blir bra. Låt oss nu gå hem. I morgon börja vi arbetet, så att vi få huset färdigt tills elfven bryter upp och bäfrarne komma i rörelse. Då sätta vi ut fällor, och du skall se, att jag allt tänkt på den saken förut. Du var ej med fader Daniel och mig ute på bäfverfångst, men då sade han mig något som jag icke glömt; du skall få se.»

Redan följande dag voro yxorna i rörelse på holmen, der våra skogsströfvare fällde och röjde för sin blifvande bostad. Det arbetades flitigt. Våren gjorde efter den första klara och varma dagen föga framsteg. Vinden hade kastat om och var kall och himlen hölj'd i moln. Solen kunde intet eller föga verka på snön, nätterna voro lugna och kalla, snösmältningen gick mycket långsamt, och forsens larm var numera icke så högljudt. Gässen hade upphört att flyga mot norr, men tranorna voro komna och skreko gällt alla morgnar, troget sekunderade af bullrande orrar.

Arbetet pågick oafbrutet, tills Anti en dag slängde bort yxan och sade: »Pecka, jag är led vid det halvesalta renköttet; jag måste ut och jaga; det här duger ej!» — »Nej, Anti, det bry vi oss ej om ännu. Fortsätt en stund; jag är snart åter.»

Pecka satte på sig sina skidor och tog vägen öfver sjön bortåt mossarne. Då han återkom, sade han: »Följ nu med, Anti, skall du i morgon få annat än renkött.» Så gingo de ned till flodmynningen, der vattnet var öppet. Utmed iskanten högo de små hål, och Pecka sade: »Nu fram med dina krockar, Anti! Här har jag mina,» och så framtog han ur en mossknippa några grodor, dem han fångat i källan på mossen.

»Åh,» sade Anti gladt, »det der har jag ej kommit att tänka på. Du är fyndig du, men detta kunde du gjort förut; men kanske fins icke några gäddor i den här sjön.» — »Åhjo, Anti, jag såg två första dagen vi voro här. Solen hade lockat fram dem. Du skall få se, här fins nog flere af de roffiskarne; de saknas sällan i någon sjö.

Följande morgon besannade sig Peckas förmodan. Flere gäddor och lakar hade slukat grodorna och krokarna. Man hade mat för flere dagar, och det uppmuntrade till fortsatt fiske.

En afton började det snöa. »Vi gå hem till oss,» sade Anti; »det blir oväder; det duger ej att ligga kvar här utan tak öfver oss. Vi gå upp i kojan.» — »Ja, som du vill, men då får du renkött igen!» — »Jag tänker det nu skall smaka bra, och dessutom tänker jag vi finna någon fågel på hemvägen.»

Och oväder blef det; först snö med storm och sedan mildt med regn, dimma och regn igen. På jagt var ej att tänka, ty snön var uppmjukad och halft flytande, så att man ej kunde färdas på något sätt; man blott sof och åt.

En morgon väcktes man dock åter af en strålande sol och högblå himmel, brusande fors och — tvint, tvint! Åh, det var vårens budbärare i skogsmarken: bofinken! »Nu, Anti,» utropade Pecka; »upp! Hörde du?» — »Ja gud vare lof, nu blir det roligt att lefva! Jag måste ned och rädda våra kroker, innan elfven skär bort isen. Kommer du med, Pecka?» — »Nej, jag vill upp på fjället. Bry dig ej om mig; tag Racki med dig; jag vill gå ensam.» — »Åh! Jaså, är nu fader Mickel i tankarne på dig? Adjö med dig, hvar råkas vi?» — »Här,» sade Pecka, i det han med skidorna på axeln tog kosan uppåt fjället.

»Pecka har något i tankarne som det ej är godt att förstå sig på,» sade Anti för sig sjelf. »Bäst låta honom gå. Hej, Racki, låt oss löpa,» och så satte han af nedför fjället åt sjön till med sådan fart, att Racki hade all möda att följa med, och snart hade han bergat både fiskedon och fisk, hvarpå han tog kosan till en skogshöjd, ett stycke från sjön.

Då Pecka uppnått fjälltoppen, satte han sig ned och lät blickarne flyga ut i rymden. Snart sjönk hufvudet ned

han satte händerna för ögonen, och med armbågarne stödda på sina knän satt han länge orörlig. Hvad han tänkte, kan endast den ana som sjelf ung, kraftfull och fri befunnit sig ensam i den storslagna fjällverlden.

Pecka väcktes ur sina tankar af Rackis skall. Det hördes jemt och klingande, hvaraf han slöt att hunden uppjagat något djur längre bort bland kullarne. Han skyndade att binda på sina skidor och styrde kosan åt det håll hvarifrån hundens skall hördes. För att komma fortare och icke uppehållas af snåren följde han fjället, tills han hunnit så långt, att han var midtför hunden, der denne nu hade ställt djuret vid skogskanten. Han kunde nu som en falk skjuta rakt ned på föremålet för jagten. I svindlande fart närmade han sig, då det brakade i kvistarne och han såg en ståtlig björn springa öfver en öppning i skogen. Peckas skott lät ej vänta på sig, och björnen föll, dödligt sårad, ned på snön. Ett matt vrålände, några krampaktiga sparkningar, och lifvet hade flytt. Då Racki hörde Peckas skott och såg björnen falla, bröt han ut i ett glädjetjut och högg gång på gång tänderna i sin ludne motståndares pels. Peckas glädje uttryckte sig också ljudligt i ropet: »Anti, Anti, hallå! Hitåt, hitåt!» Men ingen Anti svarade, och Pecka upphörde att ropa. »Han är långt efter,» sade Pecka för sig sjelf, »och hör ej ropen för de skrapande skidorna. Han hittar nog hit, om han följer spåren. Bäst jag pelsar af besten medan han är varm,» fortfor han att tala för sig sjelf, och så började han flå björnen. »En präktig gubbe det här, Racki. Hvar stötte du på den? Men hvarför kommer inte Anti? Anti, hallå!» Intet svar.

»Kan han vara sårad af björnen?» Vid denna tanke blef Pecka bestört. »Åh nej, då skulle Racki ej lemnat honom. Nej, något annat måste det vara. Jag måste ned till sjön; der hör han bättre mina rop.» Och dermed slängde han den stora björnhuden, hårdt hoprullad, öfver sina axlar och tog vägen nedåt sjön.

Vid framkomsten pröfvade han ännu en gång sina lungors styrka, och nu hade han glädjen höra ett svar från Anti, ej olikt ett grymtande. Glad i hågen ropade Pecka en gång till, men fick intet svar, hvarpå han gick fram

till deras nybygge på holmen. Der uppgaf han ett glädjehrop, ty der låg en storväxt björnunge hvilken äfven Racki betraktade med förvåning.

»Kan du förstå detta, Racki?» Racki kunde endast besvara den frågan med viftningar på sin långa svans. »Ja, med solen ha vi tur, Racki; sista solvädersdagen fick vi uttrarna och i dag två björnar. Nu gå vi att möta Anti. Kom, Racki! Här ha vi hans spår; det går lätt att finna honom.»

Och så trängde Pecka genom snåret ned till sjökanten. Längre kom han ej förrän han stannade. Derute på isen kom Anti i sakta mak; men betydligt större och bredare såg han ut. »Så sant jag lefver, Racki, kommer han icke med en björnunge till! Hallå, Anti!» — »Jag kommer.» Och så kom han. »Hvar har du varit, Pecka, hela dagen?» — »Har du ej hört mig?» — »Jo, nu en stund, men icke förut!» — »Du har två björnar, Anti; hur har detta gått till?»

»Jo, det har gått till på det viset, ser du. Sedan jag upptagit våra fiskedon, gingo Racki och jag upp i den der stora höjden du ser, och rätt som vi gingo rök hunden in under en fallen jättegran och började stormskälla. Jag var nog nära vid, men der var fullt af vindfällan, så att jag ej kom så hastigt fram. Men just som jag kom till roten af trädet rusade en stor björn upp ur öppningen. Jag blef haj och fick ej bössan i ordning, men rände spjutet efter honom. Det var dock för sent, och björnen försvann mellan träden. I detsamma kom en björn till och ville fram, men nu var jag icke sinnad att släppa bort flere af den sorten. Derfor satte jag spjutet midt igenom honom och höll i tills jag kände att han domnade utaf. Då tog jag yxan och slog honom i skallen, och så ropade jag på dig. Men så tänkte jag: det lönar icke; så lade jag yxan bredvid mig och tog i björnen och drog fram honom ur hålet. Nu blef jag häpen igen, då jag fick se, att en tredje björn kom krypande fram, och så högg jag med yxan och klöf skallen äfven på honom, som du här kan se. Nu vardt jag glad och skrek ännu en gång på dig, och sedan ropade jag efter hunden, men han hade kommit så långt bort, att

jag hörde hur hans skall bortdog under bergåsen. Då tog jag och bar hit första björnen.»

»Vet du hvad som blef af den tredje, Anti?» — »Nej, men den taga vi i morgon bittida så snart det blir dager, ty spåren synas väl; och det är en riktig björn det du, Pecka, var säker derom.» — »Har du ej hört, att jag skjutit, Anti?» — »Nej.» — »Kom, skall du få se.»

Vid åsynen af den stora, vackra björnhuden stod Anti ett ögonblick tyst, men brast derefter ut i ett högljudt skratt. »Vi ha lycka i solväder vi! Men hur fick du björnen, Pecka?» Sedan denne berättat honom sitt äfventyr, tillade Anti: »Det går framåt för oss, Pecka: En hel flock elgar har i natt betat utmed sjöstranden; dem taga vi i morgon.» — »Menar du så, Anti? Jag tror vi ha nog af kött nu; vi få många bördor af den stora björnen.» — »Ja, du har rätt, elgarne lemna vi i fred; de äro i alla fall våra.»

Det blef allt mer sol, och allt mer vidgades den öppna vaken vid elfvens mynning. Den ena andflocken efter den andra slog sig ned der, och gåshop efter gåshop hvilade der öfver natten under ständigt snattrade. De lemnades i ro af våra skogsströfvare, hvilka begagnade de vackra dagarne att arbeta på sitt lilla hus. Det ena timmerhvarvet kom upp efter det andra, och Anti sade: »Det blir för högt, Pecka; jag tror du ämnar dig bo här hela ditt lif!» — »Ja, hvem vet,» svarade Pecka betänksamt.

Några dagar derefter var huset färdigt, och man höll på med att lägga in britsarne. »Vi få skynda på,» sade Pecka; »snart bryter elfven upp, och då få vi egna all vår tid åt bäfverfångsten. Der ligger vår rikedom, Anti. Bäfrarne skola sätta oss i stånd att hjälpa de våra. Du skall få se, att det blir kor och får af bäfrarne till slut.» — »Åh, Pecka, hvad du talar bra! Ja visst skola vi skynda oss.»

Drifvan smalt, elfven bortförde sitt istäcke, trasten sjöng på granens kvistar, löfträden knoppades, natten blef ljus och varm, myggorna dansade; det var vår.

Bäfrarne hade redan några dagar lemnat sina hus för att vid elfvens stränder fälla träd till föda och hus, och redan sutto några bäfverskinn för att torka på den nybyggda stugans väggar. Jägarne sjelfva voro sent och

bittida sysselsatta med att uppsätta och vittja sina fällor, och Anti hade ur sitt hemlighetsfulla bylte, till Peckas stora förvåning, framtagit och hopsatt ett par slagjern eller saxar, dem han under sin vistelse hos dalbonden förfärdigat. Det var hemligheten som fader Daniel i Peckafallet förtrott honom. Nu skulle de nedsänkas i vattnet, der bäfrarne hade in- och utgången från sina hus.

Försök anställdes genast och kröntes med stor framgång. Tre bäfrar fångades kort efter hvarandra. Men de andra blefvo nu försiktiga. Man flyttade slagjernen från hus till hus och lyckades äfven allt emellanåt, till mycken fröjd för båda jägarne. Så lade man dem i bäfrarnes vägar i skogen och gjorde äfven der, liksom i de gamla stockfällorna, god fångst. Skinnpackan ökades, gallpåsarne lika, men arbetet fortgick alltjemt, ty de listiga djuren undveko försåten och togo sig nya vägar. Men äfven jägarne erfarenhet och skarpsinnighet ökades, och så fortgick fångsten.

Allt emellanåt var man tvungen att fiska och se om de snaror man utsatt för fåglar.

Så flydde våren sin kos, sommaren inträdde, och med den upphörde all fågelfångst. Bäfrarne gjorde längre utflykter, hvarigenom äfven den fångsten minskades, och ynglingarne fingo godt om tid. Så hade de en dag gått upp på fjälltoppen för att se sig om i den klara morgonluften, då de varsnade en lätt blå rök på andra sidan sjön. Hvem kunde ha uppgjort den? Kort derefter sågo de en båt med karlar lemna stranden i närheten af elden och ro ut på sjön.

»Anti,» sade Pecka, »vi måste ha reda på hvad detta är för människor. Vi måste smyga oss in på dem. Som du mins, varnade oss gamle Per för Limafolket. Mähända har vår rök förrådt oss!»

»Nej, Pecka, det tror jag ej. Röken från vårt stөрhus är redan skingrad då den kommer ut; träder omkring oss på holmen äro höga, och jag tror derfor inte, att de varsnat den.» — »Låtom oss då gå omkring sjön och se hvad detta är för folk.»

Några timmar derefter sutto båda vid en flammande stockeld, ifrigt språkande med de främmande karlarne. Det var gamla bekanta: gubben Peckelan från Björkudden och hans son. De hade varit vid en nedanförlägen sjö och fiskat. Nu hade de med otroligt arbete dragit sin båt upp för strömmen för att fiska i den öfre sjön och blifvit rikligen belönade. De voro glada att ha träffat på sina unge landsmän. Dessa berättade nu om sitt lif sedan de lemnat det gästfria Björkudden. Då de slutat, föreslogo de Peckelankarlarne att taga sin bostad hos dem i stөрhuset under den tid de uppehöll sig vid sjön. Dertill voro de genast villiga, och så följdes man åt ut till holmen. Gubben Peckelan fann platsen väl vald för fiske och jagt, men för ett blifvande nybygge dugde den deremot icke. Han lyckönskade gossarne till deras björnjagt och besåg de grinande björnkranierne, som nu voro uppspikade på en slät och hög furustam.

Vid åsynen af deras skinnpacke föll han i förvåning. För den skulle de få mycket penningar, om de förde den till Norge. Det vore långt bättre än att sälja skinnen i Sverige. De borde sjelfva nästa vinter föra dem dit. Sjelf ämnade han sig dit, och då kunde de följas åt.

Då de skildes åt, bad han en af dem följa sig, så ville han gifva dem litet mjöl, hvaraf de länge varit i saknad. Som anbudet kom i sista stund, beslöts att en af dem skulle komma efter. Ja, det kunde vara lika bra. De behöfde blott följa vattnet utefter, ty det var samma elf som utföll vid torpet der Peckelan bodde.

Man rådgjorde nu om hvilkendera skulle hämta mjölet, eller om de borde följas åt. Pecka hade ingen lust för färden, och dessutom borde bäfverfallorna tillses. Anti borde derfor företaga resan ensam. Han var också hågad derfor. Pecka tyckte, att han borde taga med sig något salt renkött och björnfläsk att lemna i utbyte mot mjölet. Ja, den tanken var god, tyckte Anti. Han gick nu för att hämta köttet, som fortfarande förvarades i furan vid deras förra bostad uppe i fjället.

Pecka ville gå med för att se sig om deruppe på höjden. Komna inemot den gamla kojan, skildes de åt: Anti

med en säck på ryggen gick till furan, Pecka med Racki uppåt fjälltoppen.

Långt hade de icke gått förrän de hörde Anti ropa och skräna, och kort derpå hördes en björn ryta. Racki for af som en pil och Pecka nära nog lika fort. Några ögonblick till och Pecka hörde Racki angripa björnen. Det blef en häftig sammandrabbning, och emellanåt hördes Anti med höga rop uppmuntra Racki. »Kör på honom, Racki! Hugg honom! Bra, bra! Hussa, hussa!»

Nu var Pecka framme och kunde ej hejda ett gladt skratt vid den anblick som mötte honom. Vid en rottjock gran satt björnen och parerade de hugg Racki oupphörligt gaf honom, och uppe i granen satt Anti, småsvärjande öfver att han varit så dum att gå obehäpnad till fjället. Pecka hade all möda att hålla sig lugn, ty hela tilldragelsen föreföll honom ogement löjlig, och då Racki fick se Pecka skällde han ännu värre på björnen.

Då Peckas kula träffade björnen, föll han icke ögonblickligen, utan reste sig upp och omfamnade trädet hvaruti Anti satt, men föll dermed ock till marken. Det var hans sista kraftansträngning.

Vid det björnen reste sig hade Anti begifvit sig längre upp bland kvistarne, under det han allt jemt väsnades och grälade både på björn och sig sjelf. Men då Pecka såg björnen falla, bad han Anti skrattande komma ned. Litet mistroget kom han varsamt utför granen, men då han såg björnen ligga död, var han strax på marken.

Han berättade nu, att då han kommit till furan der köttet förvarades, hade björnen rifvit af locket och upptagit flere köttstycken, hvilka han kastat hit och dit. Då hade Anti blifvit ursinnig och skränat och kastat stenar på björnen, hvilken i sin tur börjat ryta och anfälla honom. Han hade då klättrat upp i granen, gormat och svurit och bedt björnen draga bort. Men i stället hade denne satt sig och sett gemen ut. Då hade Racki kommit, hvaröfver han naturligtvis blifvit glad, men hade han vetat, att björnen icke varit större än han nu såg ut, skulle han nog redt sig sjelf. Till köttfuran skulle han då aldrig mer gå

utan bössa ty det kunde nog hända, att flere odjur funne vägen dit.

Sedan man afpelsat björnen och Anti haft den fröjden att få nedstoppa björnköttet i furan, upptog han det ren- och björnkött han skulle föra med sig till Peckelans.

Pecka förde Anti öfver sjön på den redan under våren förfärdigade flottan och bad Anti ropa, om Pecka ej skulle varsna honom då han återkom. Sedan Anti aflägsnat sig, gick Pecka upp till sin älsklingsplats på fjälltoppen, och der var han kvar hela dagen. Morgonen derpå var han tidigt ute. Slagen af hans yxa genljödo i skogen dagen lång, och då Anti efter en rundlig tid lät höra sin grofva röst, kom Pecka emot honom roende i en väl formad och hyfsad ekstock, gjord af en gammal ihålig fura.

»Nej, Pecka, har du gjort den der under det jag varit borta? Så rask och flitig du har varit! Men hur fick du den i sjön?» — »Jag högg furan vid sjökanten, kan du väl tänka dig.» — »Ja, men i alla fall, Pecka?» — »Han är nu här; kom hit!» — »Ja,» sade nu Anti, »du blir allt starkare och längre för hvart år. Jag undrar allt, om mor och far skola känna igen oss nu.» — »Icke dig, Anti,» sade Pecka skrattande; »ty du är så tjock och bred som en höhässja, och nacke har du som en gammal tjur, och näfvar breda som halfva ekan.» — »Ja, det kan väl vara; men mor känner nog igen mig ändå.»

Så förgick sommaren. Dagarne blefvo allt kortare, nätterna allt längre. Nu började bäfrarne gå i fällorna, och jägarne blefvo flitigare.

»Nu,» sade Pecka en dag, »gräfva vi icke längre ned bäfverkropparne, utan göra oss björngiller här och der i åsarne och taga dem till bete. Det lider till den tiden att björnen blir storäten nu, som fader Daniel brukade säga lät oss försöka.»

Så byggdes det ena björngillret efter det andra. Man hade full sysselsättning. Arbetet lönade sig väl. Man gjorde god fångst så väl i gillren som i fällorna. Och så började renarne åter visa sig i fjällen. Dem måste de också försöka sig på, och nu, då snön var borta och marken bar, lyckades de få skydd af fördjupningar i marken, stenar och

tufvor. Den ena renen föll efter den andra, tills frosten och snön gjorde slut på både renjagten och fångsten.

De båda jägarne glädde sig åt vinterns inträde och togo sina förvärfvade hudar och skinn i betraktande. Det befans nu, att man för att frakta dem behöfde två kälkar. Den gamla måste därför repareras och en ny förfärdigas. Man behöfde äfven nya skidor. Virke dertill hemskaffades, och nu sade Pecka till Anti, att han ville åtaga sig allt snickeriarbetet, om Anti ville ut och skaffa dem några mårds-kinn. Åh ja, det ville han visst, ty att slå och tälja, dertill hade han ingen särdeles lust. Finge han smida, ville han icke jaga, men nu skulle han göra sitt bästa. Och sitt bästa gjorde han äfven, ty efter några dagars jagt, kom han hem med fyra mårds-kinn, en gräfling samt en mängd fågel.

Nu hade de plockat ihop och gömt sina tillhörigheter väl och icke medtagit mer än hvad de gingo och stodo uti. Kälkarne voro lastade med skinn, och en frisk vinternmorgon sade de holmen farväl. Skulle de återse den?

21. Rättskipning i vildmarken.

Vid ankomsten till Björkudden och fader Peckelan möttes de af sorgliga underrättelser rörande sina landsmän. En finne hade bränt och bebyggt en sved nordvest om Dalby. Det var en god plats denne finne upparbetat åt sig, och väl hade han bebyggt den. Detta väckte afund hos svenskarne i Ofvansjöbygden. Några kreatur hade bortkommit under sommaren, och man beskyllde finnen för att ha »förgjort» dem. Så hade man samlats och uppbränt finnens bostad och förstört hans husgeråd och lifsmedel. Finnen vände sig till sina stamförvandter för att få hjälp och om möjligt återtaga de från honom röfvade kreaturen. Finnarne hade kommit tillhoppa, rådslagit och beslutit, att man skulle tåga till Dalby för att med godo eller ondo skaffa finnen rätt. Alla stridbara finnar skulle vara med, och man hade

varit betänkt på att sända efter de unga männen, hvilka nu i så läglig tid anländt.

Ynglingarne tvekade icke att åtfölja sina landsmän, då saken så förhöll sig. Dagen för aftåget var icke bestämd. Man ville begagna sig af årstiden och den ringa snö som hittills fallit för att hvar på sitt håll hemföra ur skogarne det under sommaren hopsamlade furaget, och till det arbetet begärde Peckelan de unga karlarnes bistånd.

Efter ett par veckor var man färdig vid Björkudden. Bössor och andra vapen voro omsedda, proviant inlagd, och man väntade blott på underrättelse att grannarne vore färdiga.

Den kom också snart nog, då en afton de finnar som bodde utmed elfven och i trakten instälde sig hos Peckelan.

De voro rustade och färdiga till företaget. Ett par skidlöpare sändes förut för att meddela nedanför boende, att nordfinnarne vore i antågande. Så färdades man i saktak mak elfven utför till Kärrbakstranden. Der anträffades finnen som förlorat sin gård. Platsen kallades nu allmänt Afundsåsen, och så heter den än i dag. Många finnar hade stött till skaran, och den hade nu vuxit till fjorton man, alla beväpnade. Till anförare valdes Peckelan och Vedalajnen, — så hette den förorättade finnen — och tåget ordnades så, att man kom fram till böndernas gårdar vid midnatt.

De voro två och närbelägna. De omringades, och Peckelan bultade på hos Tutstabonden, som varit anstiftaren till illgerningen. — »Kom ut, Jon!» ropade Peckelan.

Det dröjde: ropen förnyades. »Kom ut, Jon! Vi hafva helsningar till dig från Vedalajnen.»

Jon var längesedan uppe, men då han hörde finnens röst och märkte, att hans gård var omringad, blef han förfärad och tordes icke svara.

»Kom ut, Jon!» hördes åter den olycksbådande rösten, »eller vill du ligga der du ligger?»

Nu svarade Jon, att han icke ville komma ut. »Ni tänker göra mig kall.»

I detta ögonblick kom Jons granne, som blifvit nödgad att medfölja till Jons gård, till stället. »Säg till Jon, att han kommer ut, Jöns!» sade gamle Peckelan strängt.

»Gif dig, Jon!» sade Jöns: »här fins ingen annan råd än att lägga bot.» — »Tänker du lägga bot, Jöns?» — »Ja!»

Så hördes inifrån en bedjande röst, och så kom Jon ut, stolt, stor och bister. »Hvarför fordrar ni bot af mig?» — »För hvad du gjort finnen i Åsen.» — »Han hade byggt på min mark, och der gör jag hvad jag vill.»

»Var ej stor i orden, Jon!» sade Peckelan. »Vi finnar ha öfverhetens bref på att slå oss ned hvar vi vilja i skogarne, och der eger du ingen mark. Nu ha vi gått hit för att fråga dig, om du vill lägga bot för det onda du gjort, eller ock öfvergår dig detsamma som du tillfogat Vedalajnen. Säg fort, hur du vill!» — »Hur lyder boten?» frågade Jon ondskefullt.

»Först skall du lemna åter kreaturen du tog; så skall du föda Vedalajnen och hans hus tills skörd blir, och så skall du föda de karlar som uppbygga gården och betala dem med två säckar råg och fyra säckar korn. Det är en billig fordran. Säg nu hur du vill!»

»Jag vill besinna mig.»

»Tagen yxorna, pojkar, huggen tändved och gören eld medan Jon besinnar sig,» sade Peckelan, i det han satte sig på en kubbända med ryggen mot Jons dörr.

Då Jöns bortförts af finnarne, hade bud gått till granarne längre söderut, och det hade redan samlats en hel skara män som stodo en bit ifrån och afhörde Jons och Peckelans samtal. I Jons stuga var tyst. Man kunde dock höra hviskningar, blandade med gråt och snyftningar.

»Vi ha ved nu, far,» sade den äldste af Peckelans söner. — »Res upp den omkring väggarne!» sade Peckelan. Nu stego ett par karlar fram från den församlade hopen och gingo frimodigt dit der Peckelan satt. De helsade »Guds fred!» och så ropade den ene: »Kom ut, Jon!» Jon stod strax vid dörren bredvid Peckelan. »Gif bot, Jon!» sade karlarne; »du förtjenar eljes undergå hvad du gjort andra.»

»Hvad ger du, Jöns, i boten?» frågade han sin medbrottsling.» — »Foder till Vedalajns kreatur.» — »Dem kan han föda sjelf,» sade Jon högdraget. — »Du skall stå hälft med allt!» — »Nej,» svarade Jöns.

»Låtom oss gå in,» sade de främmande karlarne till Peckelan, »och taga Jöns med oss; ni ser, vi äro obeväpnade.» — »Ja, gå in de som vilja,» vardt svaret. »Spjälén pertor, pojkar, och tänden ett bloss hvar,» sade Peckelan och satte sig åter ned.

Snart derpå flammade trettio bloss och upplyste en stor krets. Då ropade Peckelan med hög röst: »Allt kvinnfolk och alla barn ha frid att gå ut,» och derpå öppnade han dörren.

»Allt kvinnfolk och alla barn ha frid!» ropade alla finnarne med hög röst.

Nu kommo de främmande karlarne ut, ställde sig bredvid Peckelan och sade: »Ni finnar gå strängt tillväga, men ni ha rätten på er sida, och därför skola ni hafva den bot ni begärt. Därför går Svabakfolket i borgen. Dragen i frid till edra skogar igen! Allt blir som ni sagt,» och dermed räckte han Peckelan handen.

Ögonblicket derpå voro finnarne försvunna, men deras bloss lyste i en lång rad, utvisande den väg de tagit.

Bygdefolket stod deremot kvar och såg efter finnarne, tills blossen förlorade sig i fjärran. Men till Jon och Jöns sade de: »Sen till, att ni hållen hvad vi lofvat å edra vägnar! Eljes känner ni oss nog.»

Så slutade den första sammanstötningen mellan Dalbyfolket och finnarne. Så förtäljer sagan, men hon är dermed ej slut. Under hemvägen enades finnarne om att genast bygga upp Vedalajns gård, och Pecka och Anti tillspordes, om de icke som fria män ville stadigt hjälpa Vedalajnen. Pecka svarade genast jakande, och Anti fogade sig derefter. Men snart tillstundade julen, och man skulle dröja med arbetet tills den var öfver.

Helgen tillbringade ynglingarne hos Peckelan. Vid dess slut gingo de till Afundsåsen och började arbetet. Man frös och arbetade, men framåt gick det, ty kringboende

finnar turade om med hvarandra. Endast ynglingarne och torpets egare voro ständiga arbetare.

Så kom en dag den vänlige finnen från södra Dalby som herbergerat gossarne förlidet år. Belåtenheten öfver återseendet var ömsesidig. »Nå, så väl att jag träffade eder! Jag har nog hört att ett par fria män voro med till Jon, men aldrig föll min tanke på eder. Nu skolen ni få kära helsningar från edra föräldrar: Örjan Kajland och Hejki Nerkelan hafva i sommar dragit vesterut.»

Peckas ögon blixtrade då han hörde hvad mannen berättade, och Anti högg med jättekraft sin yxa i en stock. »Pecka,» sade han, »låt oss gå! Far och mor behöfva oss. Vedalajnen, du måste undvara vår hjälp: vi måste bort!»

22. Återseendet.

Till gamle Peckelan och Björkudden bar det af med de glädjedruckna ynglingarne. De måste meddela honom sin lycka och hämta sina kälkar, och sedan ville de ila bort för att finna de länge saknade kära anförvandterna.

Lugn som vanligt, åhörde han de unga männen, och då de med glädjestrålände anleten slutat, sade han: »Förfren er ej nu! Örjan Kajland har nu slagit sig ned för vintern i god ro. Nerkelan och han skola laga att ingen nöd går på hvarken mor eller barnen. Ni måste släpa edra kälkar med igenom skogarne. Ni veten mycket väl hvad tid och arbete detta tager; måhända skulle ni under sådana förhållanden icke anträffa de edra före våren. Er förvärfvade egen- dom kan, sådan den nu är, icke göra dem någon nytta, och icke ni heller, ty sved kan ni ej hugga så länge snön är så djup. Nej, stån vid den plan ni uppgjort! Om en vecka skall jag för er skull vara färdig att afresa, och så följas vi åt till Norge. Sedan ni sålt edra skinn och fått penningar, har ni något verkligt att hjälpa de edra med. Då äro ni äfven fria från all packning och kunna färdas ha-

stigt genom markerna. Och så färdas ni från vester till öster, hvilket alltid är en fördel för eder, ifall, som jag anar, Örjan dragit sig deråt. Ni hafva tid på eder och skola nog finna honom tidigt nog för att hinna fälla skog och bygga hus innan vintern kommer.»

Trots sin lifliga längtan att sammanträffa med de sina, voro de unga finnarne nog förståndiga att göra som gamle Peckelan sade dem. Men långa föreföllo dem dagarne.

Lasten på gamle Peckelans kälke var något olik ynglingarnes. Den bestod blott till en mindre del af skinn; största delen utgjordes af smörbyttor, frusen fågel och små arbeten af näfver. Den drogs af Peckelans yngre söner, tills de anträffade den äldre sonen Mårtens ett par mil längre mot vester belägna hem. Han egde häst och släde, och på den omlastades varorna. Ynglingarne fingo lägga på släden så mycket af sitt gods, att de endast behöfde medtaga en kälke.

Så tågade man genom skogarne, hästen gående på trygor (skarbågar) och karlarne på skidor. I Glommens dal träffade man körbar väg och färdefolk, äfven finnar. Ju närmare man kom hafvet och Oslo, dess mer menniskor anträffades efter vägarna, och dess mer var att se. I Oslo tog man in hos en med Peckelan bekant köpman, der man fick bo i »bondestuen». Köpmannen sjelf uppehöll sig ofta der och språkade med finnarne, bjöd på deras varor, köpte äfven några och erbjöd dem kredit.

Misstrogna som finnarne genom svekfull behandling blifvit, bråskade de ej med att uppgöra handeln. De gingo omkring i staden och hörde sig för. Ynglingarne i sina skinnkläder och vargskinnsmössor väckte uppmärksamhet, så att flere mötande personer stannade och samtalade med dem, erbjödo sig att handla med dem och ville se deras skinnpackor.

Så kom den märkliga dagen då handeln genom gubben Peckelan afslöts med deras värd. De fingo en i deras ögon ansenlig summa penningar, hvilken omsorgsfullt förvarades under kläderna.

Sedan de köpt sig hvar sin stickad ylletröja och hvar sin högröd topplufva, skilde de sig icke märkbart från de

norska fjällbönderna. Endast deras skor af ogarfvadt elgbensskinn med håret på voro mer sällsynta, dock ej alldeles ovanliga, ty sådana hade andra finnar och äfven norska bönder.

Pecka yrkade på affärd, men nu hade Anti gjort bekantskap med en bössmed och ville stanna tills snön gick bort för att lära sig göra bösspipor. Pecka fogade sig deruti, sedan han fått arbete hos köpmannen. Gubben Peckelan, som heller icke brådskade med sin hemfärd, gilade Antis beslut, men lemnade efter några dagar ynglingarne åt sig sjelfva och begaf sig hemåt. På lasset medförde han en mängd värdefulla saker, förnämligast bestående af salt, grytor, krut och bly för sig och grannarne.

Vid skilsmessan bad han ynglingarne helsa på honom kommande vinter. Detta vågade de dock ej lofva, men bådo honom vid hemkomsten hämta och behålla det kött de hade kvar i sitt visthus, den stora furan. Ja, det var han tacksam för, och så skildes de åt.

Anti bodde nu hos smeden, och Pecka arbetade i köpmannens magasin och högg ved. Tiden gick och hafvet blef öppet. Fartyg kommo in och lossade sina laster. Pecka uppehöll sig ofta på skeppsbryggan, der han bar spannmåls säckar och rullade fastage. Köpmannen önskade, att Pecka skulle bli dräng hos honom, men vid sådana förslag rätade han alltid upp sig och svarade nej.

Så kom en dag någon och slog honom hårdt på axeln. Det var Anti. Strålande glad höll han en bösspipa mot Pecka och sade: »Nu, Pecka, gå vi!» Pecka slog som vanligt upp med handen, och hans ansigte var ej mindre strålande än Antis. »Ja väl, låt oss gå. Gå bort till köpmannen, Anti; jag kommer snart.»

Då arbetet slutade på kvällen och Pecka underrättade köpmannen, att han ville lemna honom, erhöll han sin innestående aflöning och löfte om frukost dagen derpå innan han gick. Dessutom hade han något att säga honom.

Pecka hade under sin vistelse hos köpmannen fått gå många ärenden äfven åt kökspersonalen. Nu kom en piga och bad honom dränka ett par hundvalpar, som köpmannens stora jagttik icke längre fick hafva. De vore för stora

nu och ville ha mat, men matmodern ville ej veta af dem. Pecka frågade, om han fick behålla valparna. Ja, det fick han gerna; men alla tyckte, att han hade nog af en hund, den otäcka Racki, som aldrig var vänlig mot någon.

Våren var inne och snön längesedan försvunnen. Orrarne bullrade i trädens toppar, tranan skrek i myren, och småfåglarne sjöngo på hvarenda gren.

Det var tidigt på förmiddagen. Solen var redan varm då vi återfinna ynglingarne, lägrade djupt inne i vildmarken under några yfviga granar, der mossan var djup och en liten sorlande bäck flöt fram. De lågo på marken och gnagde på sitt torra kött. Racki stod och lyssnade, under det de små valparna, dem Pecka troget burit i sin rymliga näfverkunt, rasade om och lekte med några torra grankottar.

Plötsligt sprungo båda de unga männen upp och lyssnade, och Anti utropade häftigt: »Pecka, Pecka! Vore vi icke i Norge, skulle jag påstå, att det är mor som sjunger. Tyst!» sade han, och snart hörde man en kvinna locka på kreaturen.

Utan att yttra ett ord sprang Anti som en löpeld genom skogen åt det håll dit locktonerna ledde honom, medan Pecka ifrigt plockade tillhoppa deras saker och skyndade efter.

På en liten äng, der kor och getter i all endrägt betade, satt på en kullfallen furustam en kvinna, och på knä, med hufvudet i hennes sköte, låg Anti.

Pecka kunde ej misstaga sig: det var Mattu. Hon mötte honom med glädjestrålände ögon. Tyst räckte hon Pecka sin hand och drog honom intill sig och fosterbrodern. Längre varade tystnaden, tills Anti plötsligt flög upp, tog gumman i famn och svängde henne rundt, och så sprang han bort åt skogen under ett högljudt skratt. Ögonblicket derpå kom han åter med sin kunt, ref upp den och framtog derur en brödbulle: »Ät mor!» sade han; »den är långväga ifrån; ät!» sade han darrande; »jag har med åt sysskonen ock.»

Vid dessa ord flöto Mattus tårar ymnigt, och hon utbrast: »Låt oss gå hem! Far och Hejki vill se eder.»

23. Bogen.

Vi återtaga nu tråden i vår berättelse från den stund då vi lemnade fader Örjan sysselsatt att bygga sig en jordkoja.

Först sedan den svenske bonden Matts aflägsnat sig fingode sentänkta finnarne fullt klart för sig, hvilken omtänksam välvilja denna deras vän visat dem.

Med tillhjälp af hackorna och jernspettet fördjupades hålan raskt. Redan efter några dagar var den rymlig nog. Eldstaden uppmurades, britsar inlades, och så gjorde man af unga träd, bark och kvistar ett passabelt tak. Det hela öfvertäcktes med ett tjockt lager af den uppgrädda jorden. Så reste man upp i muren väldiga stycken torr furuved, antände dem, och nu var vinterbostaden färdig. Man tog den också genast i besittning.

Man uppförde nu en vägg, insatte der en dörr, så tät som möjligt, och timrade en gång, som tätades med ris och jord och der nybyggarnes få saker fingo godt rum. Gången tjenade äfven till att hålla värmen kvar i kojjan. Man hjälptes åt att förfärdiga några enkla och behöfliga husgerådssaker, och så kom vintern med snö.

Det var för nybyggarna en mycket lycklig händelse, ty matförrådet var klent och hade hela sista tiden icke bestått af annat än fågel. Nu skyndade karlarne ut att söka upp elgar och voro nog lyckliga att redan på tredje dagen vara hemma med hud och kött. Barnen fingo en god bädd och fullt upp med mat. Mod och hopp lifvade åter våra nybyggare, och det minskades ingalunda då Matts och Per med björnhunden kort derefter infunno sig. De voro nu ute för att få finnarne med sig på en skallgång för att befria trakten från så många skadedjur de kunde uppleta.

Till finnarnes stora glädje medförde de en påse mjöl och något salt. Finnarne antogo villigt böndernas anbud,

och så höll man kalas på elgkött och bröd. Bönderna delade rikligen med sig af det senare.

Jagtplan uppgjordes, och delningen af bytet bestämdes så, att äfven hunden skulle ha en del. Alltså skulle bytet delas i fem delar. Det var att sälja björnens hud innan han blef fäld, men den gången lyckades det, och vid jul-tid hade man nedlagt flere björnar och elgar.

Vid den tiden slutade bönderna sin jagt och gingo hem. Snö hade fallit till ett djup som gjorde det omöjligt att komma fram i skogen utan skidor, och sådana förstodo de icke begagna. Det var finnarnes sätt att färdas i skogarne. Vid skilsmessan erbjödo de finnarne att låna deras hund, och det var ett anbud som Örjan med nöje antog. Sedan bönderna äfven afstått den lilla kvantitet krut och kulor de egde, önskade de finnarne god jagt och drogo sina färde.

För våra nybyggare tedde sig framtiden ljus, och man framlefde sin tid i frid och lugn. Karlarne skötte sin jagt, och Mattu och barnen voro ofta långa dagen ensamma i jordkojan. Vintern blef bister, snön ökades, och karlarne måste hålla sig hemma. De mådde väl, men barnens tillstånd oroade dem. De hade en längre tid hostat, och nu började de klaga och tyna af. Ingen visste någon bot. Det var »Oikia Jumalan tauti», en riktig sjukdom af Gud. Man ordade icke mycket om saken, men alla kände sig nedstämda och hoppades icke mer. I tysthet flöto Mattus tårar, men upphörde småningom, sedan barnen med blott några dagars mellanrum lidit ut.

Då vårsolen tärde på snön och de kalla nätterna gjorde skaren hård, lades de små liken på kälken, och så drogos de genom skogarne ned till finnarnes vän Matts i Träskog. Han ömkade Örjan, men sade att han icke nu kunde få begrafva barnen, emedan presten bodde långt borta i Ny socken och ej komme till Gunnarskog förr än till våren. Till kyrkan ville Matts följa honom. Der fans en graf hvaruti alla lik sattes ned under vintern, för att begrafvas då presten kom på våren. Då borde Örjan vara tillstädes och visa sina sedlar, samt hafva med sig en killing eller någon tjäder, ty detta ville presten hafva i likstol. Sedan

barnen blifvit nedsatta i grafven, återvände karlarne till Mattu och jordkojan. Nu kommo dagar af saknad och arbete, tills Mattu då snön smält och bäckarne brusade skänkte Örjan en son. Mod och förtröstan efterföljde den förra nedslagenheten, och raskt föllo träden till den första sveden vid det nya hemmet.

I sinom tid återvände Örjan till socknen, fick barnen begrafna, sedlarne granskade och presten betald, hvarpå han hämtade sina kreatur hos sina vänner i Träskog. Han och Hejki voro nu sysselsatta med att fälla träden på sveden.

Då hörde de en dag Mattu ropa och undrade hvad orsaken kunde vara att hon hemkom denna tid, då hon rustat sig att valla ända till middagen. I väntan att få se henne framkomma ur skogen läto de yxorna hvila. Men voro de undrande förut, blefvo de det ännu mer, då de sågo tvenne resliga karlar med tunga bördor framträda i Mattus sällskap. De gingo fram mot Örjan och Hejki, då Anti skyndade före de andra och sade: »Gud signe er, far!»

Örjan stod ett ögonblick alldeles tyst; derpå räckte han sonen sin hand, under det hans ögon blefvo fuktiga, och sade: »Jag höll nära på att icke känna igen dig; och Peecka, hvad du blifvit lång!» tillade han. »Men, kära gossar, så ni se ut: i tröjor och röda toppplufvor!» — »God dag, pojkar!» sade Hejki, öfverlycklig då han såg deras grofva och ståtliga gestalter. »Nu är roligt att lefva i den svenska skog, och bössor och hund hafva ni ock. Har du tänkt dig något sådant, Örjan?»

»Nej,» sade denne; »låt oss hvila för i dag, Hejki; vi få hjelp nu med Bogen,» skrattade han. »Vet ni, gossar: jag och hela sveden ha fått nytt namn!» Och så berättade han, att de svenska bönderna, som hade svårt för att minnas namnet Kajland, sins emellan kallade honom Bogen, till åminnelse af deras första sammanträffande, då Örjan dödade björnen och ej fordrade mer för den bragden än bogen, »och Bogen heter min koja. Det är början. Jag tror nu den skall växa till en hel kropp. Låt oss gå in, Mattu!»

Då karlarne kommo in, satt der en ung kvinna. Det var Matts' i Träskog syster, som följt Örjan till kojans med

kreaturen. Hon hade några dagar varit kvar hos finnarne, till Mattus fröjd och nytta; ty under den tid Mattu var sysselsatt med att tämja boskapen och vänja dem vid trakten hade Brita tillsett Mattus sistfödde. Innan karlarne inträdde i kojans, hade Örjan meddelat ynglingarne barnens död och varnat dem för att spörja Mattu efter dem.

Sedan Mattu lagat åt de många karlarne en efter förhållandena riklig måltid, slog man sig ned utanför kojans, och nu berättade ynglingarne sina öden under den långa skilsmessan. När de slutat sin berättelse, framtogo de och llemnade fader Örjan de penningar de förtjenat. Denne satt länge tyst, så hopknäppte han sina grofva händer och sade: »Tacka Gud!»

Gossarne, som Mattu ännu kallade dem, togo nu fram åtskilliga småsaker som de medfördt från Norge och nu öfverlemnade till de hemmavarande. Gåfvorna voro ungefär enahanda med dem Örjan gifvit Mattu vid sin återkomst från »kungsfärden», men mycket mer omvexlande, ty utom yxor och knifvar medförde Pecka sågblad, hyfveltänder och annan snickarredskap och Anti en hel del smidesverktyg, och slutligen kommo äfven bösspipan och hundvalparne fram. Då blef fröjden stor. Äfven Hejki skulle få bössa, försäkrade Anti. Han skulle snart göra den i ordning, och hundarne skulle de inöfva, så det skulle aldrig bli svält vid Bogen.

Så jublade man och pratade hela aftonen, tills ynglingarne bådo Örjan berätta, huru tiden gått för honom. Båda läto undfalla sig hämndfulla ord mot dem som bränt deras hus och sved, samt önskade de varit tillstädes, men Mattu lyckönskade dem att det var som det var.

Under några dagar blef intet väsentligt uträttadt vid Bogen, ty man hade för mycket att tala om. Man beslöt sig dock snart för att börja med uppbyggandet af husen. Vid rådplägningen om hvilket borde byggas först var man af olika mening. Mattu ville hafva ladugården, karlarne pörtet. Mattu segrade, och man började hugga och framdraga virke till ladugård. Kreaturen stodo nattetid under bar himmel; deras skydd var endast en hastigt uppförd stånggård. Mattu var orolig, men karlarne, obekym-

rade, litade på sig sjelfva och sina bössor. Härfor fingode också plikta. En natt vaknade de vid boskapens ängsliga bölande och Rackis ursinniga skall. Man rusade ut och kom för sent — björnen hade knipit en bock. Visserligen hade han vid hundens häftiga anfall måst släppa denne, men innan skyttarne voro i ordning var björnen redan inne i skogen, der de i mörkret icke lyckades upphinna honom.

Efter den dagen blef frisk fart i arbetet. Man hörde yxornas ljud från bittida på morgonen till sent på kvällen, och man turade om att vaka, med den påföljd att björnen till sist fick låta sitt lif.

Ej förrän hösten inträdde var gården uppbygd, ty mycket tid hade åtgått att samla foder. Med de tillgångar gossarnes flit förskaffat familjen kunde man anskaffa flere kreatur, och till dem fordrades också mycket foder. Örjan var ute i bygden för att uppköpa ett par kor och några får. Hans hemkomst afvaktades med otålighet, och den dag Örjan kom med den anskaffade boskapen var glädjen stor i nybygget, ty nu kunde man med all tillförsigt emotse framtiden.

Så gick vintern, den karlarne måst tillbringa under jagt. Våren kom, och med den arbete. Nya svedens bränning och sådd af den förra året fällda, så fiske, jagt och foderskörd, derefter odling tills marken åter frös. Redan på våren hade Mattu varit nödgad att skaffa sig hjälp att valla kreaturen. Hejki hade gjort en tur till finnarne i Mangskogen och der lyckats anskaffa en ung flicka till biträde åt Mattu.

Allt var väl, och så gingo ett par år under ihållande arbete; men nu var ock Bogen ett litet hemman. Man sådde såväl bjugg som lin och rofvor och hade äfven hunnit anskaffa sig åtskilliga nödiga husgerådssaker. Man började få godt om tid. De unga karlarne talade sins emellan om att företaga en tur till deras gamla bostad uppe vid fjällmarken. De längtade tillbaka till sitt kringirrande lif. Det var Pecka som ifrigt framhöll den härliga tid de tillbringat der, och nu var gården i det skick att de gamle kunde berga sig de unga männen förutan. Man

gick och beredde sig på ett samtal med de gamle härom, då helt oförmodadt Matts i Träskog anlände och meddelade dem, att gamle kungen blifvit angripen af danskarne och att norrmännen visat sig vid gränsen. Han vore nu utsänd för att uppmana finnarne att rusta sig så fort de kunde och följa honom. Bud hade gått till alla finnar att jemte sockenfolket samlas vid Eda, der öfverheten skulle möta.

Budskapet slog an på de unga männen. De hade för sig sjelfva ingenting emot norrmännen, men de längtade ut till ett rörligare lif. De voro derfor mycket belåtna och visade, till Mattus förtviflan, glädje vid utsigten att komma ut i krig. Mattu hade sett kriget och lidit deraf förut och kände sig orolig för sina gossar, och ännu svårare blef då äfven Örjan började rusta. »Hejki,» sade han, »har ingen bössa; han får bli hemma.»

Med friskt mod och tunga matsäckar tågade våra finnar ut för att mota bort norrmännen. Matts gick i spetsen, och så kom man fram till hans hem. Då voro alla männen aftågade förut, ty de hade fått extra bud från Bortan, att norrmännen vore vid deras granngård Helgeboda, hvarför våra krigare skyndade dit. I närheten träffade de bönderna som tågat förut, och de hade att berätta, att då norrmännen fått se dem och deras stora antal, hade de gått tillbaka öfver gränsen, dit bönderna icke velat följa dem, utan tänkte nu gå hem igen. Matts satte sig häremot. De vore alla kallade att infinna sig vid Eda, och dit skulle de för att möta öfverheten; och då Matts var en burgen man, blefvo hans ord åtlydda, hvarpå hela skaran tågade till Eda.

Framkomna, funno de mycket folk jemte fogden och två knektar. Man sporde efter, om norrmännen synts till, och så berättades hvad man visste, och det var icke mycket. Bönderna voro många, men finnarne blott ett trettiotal. Dessa voro till största delen försedda med bössor. Till sådana utdelades krut och bly, och strax derpå såg man en hel del små eldar uppblossa. Man var genast färdig med att gjuta kulor. Så kommo knektarne och utvalde en man försedd med bössa och två med spjut eller yxor, och så satte man ut vakter. Flere dagar förflöto utan att några norrmän hördes af. Så utsände man spejare, och dertill voro

finnarne sjelfskrifna. Örjan och hans pojkar sändes att utspana, hvart de norrman som varit vid Helgeboda dragit hän. Efter ett par dagar voro de åter och rapporterade, att flocken delat sig. Den största hopen hade dragit åt vester in i Norge, en annan mindre flock på fyra à fem män hade dragit mot nordost. Dem borde finnarne följa; måhända hade de gått öfver åt Fryksdalen för att stöta till någon annan flock. Med hjälp af hunden hade Örjan och hans följe ingen svårighet att följa norrmännens kosa. Den gick utmed gränsen. En morgon kommo de dem nära. Röken af deras natteld sade våra spejare, att så var. Man kröp sakta framåt. Vid elden var tomt. Norrmännen hade aftågat, men af åtskilliga tecken syntes, att de här rastat flere dagar och förlustat sig med jagt. Det var alldeles tydligt, att norrmännen hade blott ett kort försprång. Man skyndade på.

Det gick raskt undan, och med oro märkte de, att man var helt nära sitt eget hem. Männe norrmännen ämnade ödelägga detta? Med stormsteg anlände man till sveden. Der lågo norrmännen i all sköns lugn och latade sig i solskenet, och bredvid dem stod Mattu och pratade. Hejki satt på en sten och täljde. Hvad skulle man göra? Slutligen stodo norrmännen upp, helsade vänligt, och anföraren sade, att han gerna ville gifva Mattu något, men tyvärr egde han intet.

Då stego Örjan och gossarne fram och tilltalade sina fiender vänligt, hvarpå man snart helt fredligt samtalade om kriget. Norrmännen sade, att de företagit tåget till gränsen emedan man sagt att svenskarne ämnade härja i Norge. Då de funnit, att endast bönder mött dem, hade de återvändt till Norge. Dessa fem män hade beordrats att gå några dagar mot norr utmed gränsen för ett se, om någon fara hotade. De tänkte nu gå hem. Danskar och svenskar kunde slåss bäst de ville. Norrmän och finnar hade intet obytt.

Dermed drogo norrmännen sina färde, och Örjan och hans pojkar förklarade kriget för sin del slut, hvarpå de berättade sina nyheter för de hemmavarande. Dessa hade också nyheter att berätta. En finne med sin hustru hade ankommit till Bogen, der de ämnade slå sig ned, och

om de lyssnade noga, kunde de höra huru de fällde träd för sitt nybygge. Den nyheten helsades med glädje af de unga karlarne, och de lyckönskade Mattu till att ha fått en grannhustru. Ja, det tyckte Mattu om, blott hustrun, som hette Wappu, varit af annan slägt. Hon hade onda ögon och kunde nog mer än någon trodde, det hade Mattu sett på henne: hon vore nog full af trollkonster.

Detta var ej den enda nyheten Mattu hade att förkunna. Hejki och Katri hade kommit sams om att slå sig tillhopa. Väl tyckte hon, att Mangskogsflickan var väl ung, men det var ej lönt att säga något emot: det som skulle tillhopa det kom tillhopa; de borde få det som de ville. Hejki hade hjälpt Örjan i så många år, så nu var det Örjans tur att hjälpa Hejki, och derom voro alla ense. Nu talade de vid Hejki om hur han ville, och så drogo Örjan och han bort att utse plats för sved och bygge.

Emellertid ansåg man, att öfverheten borde få veta hvad norrmännen meddelat Örjan, och till detta ärende utsågs Pecka, såsom den raskaste fotgängaren. Pecka var snart åter och hade att berätta, det bönderna fått hemlof, men borde hålla sig i ordning ifall norrmännen åter visade sig, hvilket icke vore troligt, ty nu visste man, att den unge kronprinsen slagit danskarne nere i Småland.

Så tog det trägna arbetet vid igen. Alla karlarne arbetade nu på Nerkelans torp, och någon gång hjälpte man äfven Grills. Nerkelans pörte blef färdigt innan snön kom, och der fingo Grills och hans hustru taga sitt tillbäll, ty Hejki och Katri begåfvo sig till hennes hem i Mangskogen. Och så blefvo Örjan och Mattu ensamma med sina stora gossar och den lille Matts, som han kallades efter Träskogsbonden. Örjan började, han liksom Mattu, att bli gammal. Han var trött och höll sig hemma denna vinter; men deremot vistades de unga männen nästan jemt i skogen, hvar ifrån de hemförde mycket villebråd, hvaraf de ofta delade med sig till Grills. Deras rykte som jägare blef vida spordt, och ibland hämtades de af närboende finnar och bönder, för att befria dem från skadedjur, som dessa icke sjelfva kunde döda.

De unga hundarne voro nu upplärda, och få djur som dessa uppdrifvit undgingo de snabba skidlöparne. Dels ge

nom sina fränder, dels genom sammanträffande med finnarne under krigsuppträdet, voro våra unga män kända hvarhelst de kommo, och mången natt gästade de under sitt ströfvande i skogarne sina bekanta. De voro dels för sin egen skull, dels för det villebråd de alltid medförde, mycket välkomna, och som ynglingarne sett mer af verlden än de flesta finnar, kunde de lemna värdefulla upplysningar och stundom goda råd.

Det var ett ställe öster om sjön Kymmen som ynglingarne ofta gästade och dit Anti gerna gick. Der bodde en gammal smideskunnig finne, som under årens lopp skaffat sig smedja och verktyg. Som biförtjenst reparerade han finnarnes och böndernas bössor. Hos denne man trufdes Anti väl, och det hände understundom, att Pecka fick ströfva omkring ensam. Den gamle finnen var enkling, och hans hus sköttes af två döttrar. Under en sin vistelse der upphunnos de unga männen af en finne från Gräsmarken, som flere dagar sökt dem. Nu var hans egen och grannarnes anhållan, att Pecka och Anti skulle följa honom hem för att hjälpa finnarne att döda en förskräcklig björn, som flere år gjort dem skada och nu under senaste veckorna sårat tre jägare, hvaraf den ena tagit döden. Med nöje gäfvo våra jägare sitt bifall, och omedelbart derpå drogo de ut. Under vägen antydde finnen, att den björnen nog vore förtrollad och »stämd» på folk, ty skott bet ej på den, och icke heller stannade han i gillren. Ett sådant hade han varit uti förliden höst, men det hade han rifvit sönder som höken en hjerpe. Nu önskade finnen sig hafva en ärfd silfverslant. Af den skulle han då skafva något silfver och ingjuta i kulan, så skulle björnen få sin bane.

Ja, det var en oroande upplysning våra jägare erhöllo om björnen. Anti visste inte hvar en ärfd silfverslant fans, men nog skulle han velat hafva en sådan. Pecka svarade honom, att björnar hade de dödat så många med de kulor de hade, att det nog skulle gå lika bra ändå. Han trodde för öfrigt ej att någon nu för tiden kunde trolla. »Ja, nu är fader Micko framme igen,» sade Anti; »det är nog han som inbillat dig det der. Jo, du kan vara säker om att de finnas, och jag skulle önska jag kunde så pass som Wappu, då ginge ingen björn fri för oss.»

»Kanske du vill vända, Anti?» sade Pecka helt allvarligt. Härpå blef intet svar, men Anti gaf skidorna en sådan fart, att han rände om sina följeslagare, och sedan gick det i ilmarsch framåt hela dagen.

Vid nattelden var Anti sig lik. Man ordade mer om trakten än om björnen, och under det man åt sade han till Pecka, att han ej ämnade återvända hem förrän snön gick af, eller han hade huden af den folkilskna björnen på ryggen.

Vid sin framkomst till Gräsmarken blefvo våra jägare väl undfägnade, och efter en dags hvila begaf man sig till skogs. Vid affärden voro många skyttar tillstädes, men blott två följde våra jägare. De skulle uppvisa holmringen och bära jägarnes saker. Så kom man fram och följde ringen en bit. Denna gick nära kanten af ett tätt bevuxet och snöfyldt snår. Der lossnade vidjan på Antis ena skida, hvadan han stannade för att laga den, under det Pecka och de andra finnarne fortsatte framåt, vissa om att Anti snart skulle upphinna dem. Några minuter hade de framgått då de hörde Anti ropa, gorma och väsnas och strax derpå björnens rytande. Ögonblickligen afkopplades hundarne, hvilkas ilska skall snart åtföljdes af björnens vrålände. Pecka var några ögonblick derefter vid stridsplatsen, och der fann han Anti liggande djupt ned i snön med ansigtet vändt nedåt, och ofvanpå honom björnen. Ena hunden satt hopkrupen och sårad en bit derifrån, och den andre stod på afstånd och skällde förtvifladt. Pecka skickade ögonblickligen sin kula i det kolossala djurets bröst och det med den följd, att björnen med öppen käft och ett ursinnigt vrålände störtade på honom.

Björnen fann Pecka beredd. Han mottogs af en spjutstöt så kraftig, att han vacklade, och nu började en strid på lif och död, värdig skogarnes konung.

Pecka kände sina krafter börja aftaga, då han plötsligt fick hjälp från det håll han minst väntat: Anti stod bredvid honom och gaf björnen det ena spjutstyngnet efter det andra, under det han stundom skrattade, stundom öfveröste björnen med skällsord. Detta blef för mycket för björnen; han föll med ett brak för ett sista styng af Peckas spjut.

Det hade varit ett hårdt nappatag, och jägarne måste flåsa ut innan de kunde ropa sitt gudskelof! Det dröjde ock litet innan Anti hämtat sig, men då skrattade han igen och sade sig ha varit alldeles kollrig en stund, och ännu darrade den starke mannen.

»Huru i Guds namn gick detta till, Anti?» frågade Pecka sedan Anti fullt lugnat sig. — »Det vet jag knappast sjelf,» sade han; »jag stod lutad öfver skidan och drog med tändernas hjälp till skidvidjan, då jag fick en sådan knuff bakifrån, att jag föll hufvudstupa ned i snön och kände någon rifva mig der bak. Ja, se här!» — och så visade han, att de starka elgskinnshyxorna voro i trasor — »och så fick jag ett rifvande i hufvudet, så det knastrade och mössan flög af, och i och med detsamma small det för dig. Åh, tänkte jag, nu blir väl någon råd. Så kände jag mig fri från björnen, och då tittade jag upp och såg hur ni äflades att få omkull hvarandra. Då sade jag pärkela och tog spjutet och gaf mig med i leken. Men hur är det med dig, Racki? Du haltar? Kom hit, gossen min, och du, Tipp, du är en rask pojke, det såg jag; men Pecka, hvar är lufvan min?» Och så tog han sig i hufvudet och fick blod på fingrarne. »Se Pecka, hvad är detta!» — »Åh, det är bara två hvita och en röd rand utan hår. Gubben der har kammat dig, och din mössa, den är i tre delar.»

»Anamma en sådan kanalje! Åh, min gamla vargskinnsmössa! Ja, nu är det slut med den! Men hvar hålla våra kamrater hus? Jaså der! Kom fram ni, det här gick allt utan silfver i kulorna! Kom hit, här ligger eder buse; nu skola ni få fred för honom.» Finnarne skyndade fram och togo bytet i skärskådande. De kunde icke nog berömma de unga jägarne styrka och mod samt björnens storlek, och i synnerhet Peckas ofantliga styrka, som kunde hålla stånd då björnen trängde på. Och hårda tag måste det varit, ty alla Peckas skidremmar hade brustit, och sjelfva skidorna voro nedtryckta till bara marken. Vid björnen gjordes nu intet. Finnarne ville hämta en häst och köra hem honom, så folket skulle få se den fruktade besten. Der med var de unga männens rykte stadgad. Talet gick att ingen kunde mäta sig med dem i kroppstyrka, mod och jagtlycka.

Då våra jägare voro på återväg, sade Pecka skämtsamt till Anti, att han slapp vara kvar till snön gick af: de hade fått björnen utan att vara så kunniga som Wappu. »Ja,» sade Anti, »det gick bra för oss, men likafullt är Wappu förmer än andra kvinnor; jag skulle inte vilja vara ovän med henne, och det skall du ock akta dig för, Pecka!» — »Jag tål icke hennes ögon, så vacker och ståtlig hon än är, nej, gör jag ej, och det blir icke så snart jag går till Grills, det kan du lita på.» — »Nu är du ej vid godt lynne i dag,» sade Anti. »Jag tycker Wappu är just lik andra kvinnfolk.» — »Ja, det förstås, hon är, som du säger, vackrare och stoltare, men det kanske hon ej rår för; för öfrigt får hon vara som hon vill för mig.»

---

24. Den hemske gästen.

Det blef åter vår och sommar. Man var i jemt arbete, och så fick Hejki hus och hem och sveden huggen. Regnig och kall var denna sommar. Örjans sved blef dåligt bränd, rågen blef dåligt bergad, och kornet frös bort. Väl fick man till tröst en hjälplig foderskörd, men det såg betänkligt ut för vintern. Kom dertill att fågeln ej heller hade gått till, och det hade blifvit flere jägare i trakten. Man drog sig likväl fram till våren. Den kom med blid sol och värme. Gräset kom sig tidigt, så att kreaturen fingo bete och sveden blef väl bränd och rågen sådd. Men då blef värmen tryckande. Ingen råg kom upp, skörden torkade bort, förråden voro slut, barkbrödet hade för längesedan tillgripits, och på sveden fick man blott halm. Kräken magrade af brist på bete, och der man slog var gräset för-torkadt. Man arbetade under tystnad och grep sig an med nödfoder, löf och mossa; på den senare var då ingen brist, och Örjan var klok nog att deraf samla ett betydande förråd.

Man var sysselsatt dermed då Katri kom löpande och sade, att bästa kvigan höll på att dö. Man måste slagta

henne, och så fann man en hård boll af hår och skräp i hennes inelfvor. Det var ett trollskott. »Wappu?» sade Anti, men ingen svarade. Så kom en olyckspost till. Stora kon hade gått ned sig i en myr. Man drog upp henne: benet var utaf, och hon måste slagtas. »Wappu?» sade Anti. Då såg Mattu på honom, och så gick hon upp till Grills.

»Det är ingen nöd hos dem,» sade hon, då hon kom åter; »de äta ännu rent bröd, vi behöfva inte gifva dem af köttet.» — »Gif dem ändå,» sade Örjan, och då kom Grills sjelf ned med salt, som han visste de behöfde till slagtet. »Wappu bad helsa och tacka; hon tycker ni slagta tätt ni;» Mattu suckade och sade orsaken. Grills tyckte det skulle blifva svårt för dem i vinter. Ja, det insågo alla, och Örjan sade: »Det är nog någonting som går öfver alla finnarne i år. Hur går det för eder?» — »Åh jo, vi äro blott två vi; det går nog, blott vi få hafva helsan.»

Så kom regn, den nysådda rågen kom upp, och man fick kvarnen i gång; barken och halmen kunde malas, och så hade man bröd igen, och alltjemt regnade det. Fisken gick i fiskhusen, man blef vid bättre mod, och så gick en och annan fågel i snarorna.

Så stodo Anti och Pecka en dag ute och lade råd om hvad som bäst kunde göras för att skaffa något till huset. Då kom Wappu, blid och vacker. »Pecka du, vill du mala en säck råg åt mig? Grills har gått till bygden, och jag förstår mig ej på kvarnen.» — »Ja,» sade Pecka, och så gick Wappu in.

»De hafva råg de,» sade Anti, »och den skall du mala, Pecka! Akta dig för trollet; det är ingen annan än hon som satt skottet i kvigan och jagat storkon i myren; var säker derpå!» Nu kom Wappu. »Går du med hem, Pecka?» — »Ja.» Så följdes de åt. »Går du från bössan, Pecka? Der har du henne,» sade Anti; »det fins hjerpar nere vid kvarnen.» Pecka tog bössan, och så togo Wappu och han vägen till Grills.

På kvällen kom Pecka åter från kvarnen. Mjölet var färdigt, och så satte han säcken i kokhuset. Då kom Wappu ut och såg på mjölet. »Du mal bättre du än Grills, Pecka; kom in och sätt dig medan du hvilar; här är litet aftonvard

åt dig.» Så gaf hon honom tjockt rågröd, smör och ost. Det hade han icke ätit på länge. »Ni äro rika ni,» sade Pecka. — »Åh, det är inte så farligt med det, men mat har vi nog,» sade Wappu, »och här har du litet porsöl till dricka,» och så gaf hon Pecka en skål, i det hon satte sig bredvid honom på bänken. Pecka drack och drack en gång till: det smakade oändligt godt. Så satte han skålen på bänken och sade: »Du kan brygga du!» — »Ja, det ligger i släkten,» svarade hon. Nu hade Pecka ätit, och då sade Wappu: »Drick mera!» — »Godt är det,» vardt svaret, »men det är starkt.»

»Ja, det är du med; drick du!» Så tömde han hela skålen och sade Wappu hade gifvit honom för mycket. »Tycker du det, Pecka? Nej då, men vill du ej bli hos oss i vinter? Det räcker nog till det vi hafva åt dig ock.» — »Vill du det då, Wappu?» sade Pecka och såg henne tacksam i ögonen. — »Ja, det vill jag!» — »Då skall jag fråga dem dernere huru de vilja,» sade Pecka. »Behöfver du fråga någon derom, Pecka?» — »Ja, jag vill rådask med dem; jag tänker de behöfva mig.» — »Ja, det kan nog hända,» sade hon, »men du är gammal nog att råda dig sjelf. Uj, så kulet det är när det regnar och Grills är borta; du kan gerna stanna här i natt,» sade hon och satte sig i Peckas knä. — »Nej du,» sade han och reste sig häftigt, och dermed öppnade han dörren. »Vänta du!» sade Wappu, och nu lyste ögonen gröna; »jag skall sända dig en som skall böja dig,» och dermed slängde hon skålen efter honom och uppgaf ett rätt skratt.

Då Pecka kom ut föreföll det honom mörkt. Han stod och såg efter vägen tills hans ögon blifvit vana vid mörkret. »Är du rädd,» ropade Wappu, »så kom in igen!» Pecka svarade ej, men då han kom till svedens ände stannade han och såg af gammal vana om sin bössa, innan han begaf sig in i skogen. »Männe det kan vara möjligt att Anti kan hafva rätt uti att Wappu är en trollpacka?» sade han till sig sjelf. »Mor Mattu säger hon är af sådan släkt, och visst är att jag kände mig underlig då hon hoppade upp i mitt knä, men: 'fräls oss ifrån ondo', sade fader Micko,» och dervid gjorde han det denna tid och långt derefter hos

finnarne vanliga korstecknet. I och med detsamma såg han ett mörkt föremål och hörde ett väldigt vrålände. Åh, det kände han igen. Ögonblicket derpå dundrade hans skott, hvärs eko upprepades från ås till ås. Då Pecka, som blifvit blind af ljusskenet från sin egen bössa, kunde se framför sig, låg der i dödsryckningar en lurfvig massa. »Gudske-lof!» sade han, och då tyckte han sig höra att någon bak-om honom tassade bort.

Pecka stod en stund och begrundade hvad som händt honom. Då fick han höra raska och tunga steg från någon som kom springande uppefter stigen. »Hallå!» ropades. »Här!» svarade Pecka.

»Hvad är här för konstiga tillställningar då du skjuter i becksvarta natten, Pecka?» — »Ingen fara, kom hit!» Då Anti fick se björnen och höra af Pecka att han kommit ru-sande emot honom här så nära gården, stannade han och sade: »Wappu!»

Man gick hem och underrättade Örjan om hvad som passerat, och så följdes man åt och drog hem björnen. Då kom Mattu ut och kastade glödande kol öfver den och sade: »Den björnen var 'stämd' på Pecka. Du är ett lyckobarn,» sade hon, »och det fins blott en här i orten som kan stämma björn, blott en af den släkten.» — »Wappu!» sade Anti. Mattu sade intet vidare, men ett stort kors ritade hon så väl på dörren till pörtet som på ladugården och gethuset. Det var ett gammalt bepröfvadt medel mot trolldom.

Vintern trädde åter in med köld och spårsnö. Våra unga jägare voro jemt ute, men det var ondt om matnyt-tigt vildt. Fågeln var nästan försvunnen, och elgarne upp-söktes och jagades såväl af svenskar som finnar. Man de-lade och kifvades med hvarandra, och nöden växte. Hejki och Katri hade begifvit sig af till hennes föräldrar, under förhoppning att de skulle hafva det bättre, och man beslöt, att våra unge män, med de få skinn man egde, skulle be-gifva sig vesterut till Norge för att anskaffa mjöl och möj-ligen jaga der, ty för Örjan, Mattu och lille Matts borde lifsmedlen, med tillhjälp af mjölken, vara tillräckliga till våren. Man lemnade kvar ett under vintern bekommet vargskinn. Med detta borde Örjan gå till bygden för att skaffa litet mjöl.

Det var högvinter då våra unga män drogo af in uti de norska skogarne, men de funno dem lika fattiga på vildt som de svenska. Ett par mårdar lyckades man skjuta, och på deras kött lefde man några dagar. Så lyckades man bekomma en och annan fågel, och i den mån man kom närmare hafvet blef villebrådstillgången bättre, och då man en dag hade lyckan att skjuta en lo, var man lycklig. Hundarne voro utsvultna och orkade icke jaga länge, men nu tog man igen sig ett par dagar, och så ankom man till Oslo och uppsökte den köpmannen med hvilken man var bekant. Han igenkände mycket väl de unga männen, och afhörde deras ärende och nöd. Han skulle betala deras skinn väl, men föreslog dem att stanna till fram på värsidan och arbeta hos honom i hans timmerbruk. Der kunde de, starka och hurtiga som de voro, förtjena en duktig dagspenning. Detta anbud mottogo de och hoppades att väl försedda med lifsmedel få draga åter till skogen.

Då snön sjönk ihop och skaren bar, slutade de unga männen sitt arbete. Det hade gått som köpmannen förut sagt: de hade tjenat ganska bra, och ehuru deras tillgångar nu voro ojemförligt mycket mindre än då de förra gången lemnade Oslo, hade de likväl en kälke fullastad med mjöl, salt och ammunition samt några småsaker, såsom tröjor, tråd, nålar och några verktyg.

Såväl folk som hundar voro nu upphvilade, vid godt hull och friska krafter. Man sölade heller icke på vägen. Ett par veckor derefter var man hemma och drog öfver sveden till stugan. Här blefvo våra unga män bestörta, ty dörren var tillbommad, och i snön syntes att pörtet på länge icke varit bebodt. Hvad hade händt, och hvar voro de gamle? Man skyndade till ladugården, dit spår syntes, och der stodo kreaturen, visserligen mycket magra, men friska och fulltaliga.

Huru hängde allt detta ihop? De stodo rådlösa och sågo på hvarandra. Då anlände Grills. »Guds frid!» helsade han trohjertadt och allvarligt; »viljen ni följa mig hem?» — »Nej; hvar äro far och mor?» sporde Anti. »Det vore bäst ni ginge med hem till mitt, finge vi talas vid.» — »Nej, Grills, vi bedja dig svara på vår fråga,» sade Pecka.

— »Ja, som ni viljen då. Örjan och Mattu äro båda döda, men lille Matts är hos oss.» — »Äro båda döda?» sade Anti. — »Ja, efter ni icke viljen gå hem till mitt, så sätten eder, skall jag säga hur det gått till.»

Sedan männen suttit tysta och begrundande, började Grills sin berättelse. »Jag träffade Örjan några dagar efter eder affärd. Då stod han på resa till bygden för att sälja ett vargskinn och ett par bockskinn, ty han behöfde mjöl. Så drog han ästad och kom hem om några dagar. Då gick jag hit för att höra nytt. Örjan låg i sängen då och sade sig vara klen. Då gick jag hem, sedan Örjan lofvat gå upp till mig då han hvilat sig. Så kom jag att vara i skogen några dagar, och så frågade jag Wappu om Örjan varit uppe. 'Nej!' Då gick jag ned, och då jag kom in var kallt, och i sängen lågo Örjan, Mattu och gossen. Barnet kved och snyftade, hvarför jag frågade Mattu: 'hvad är åt Matts?' Jag fick intet svar, och då blef jag illa vid, men gick bort och tog i Mattu, ifall hon sof. Då var Mattu kall, Örjan kall och deras ansigten fulla af sår, och likadan var Matts; och då tog jag gossen, svepte in honom i fällen och bar honom till Wappt. Hon skötte om honom, så nu är han frisk. Örjan och Mattu ligga i kyrkogården. Dit hafva Wappu och jag dragit dem, och Matts ha vi låtit döpa. Vill ni gå med hem?»

Nu tego båda de unge männen, men om en stund svarade Anti: »Inte i dag, en annan dag kanske.»

Så togo de det tomma pörtet i besittning och eldade ugnen. Der låg gamle Racki stel och kall. »Alla!» utropade Pecka och tog honom i sina armar. »Alla?» sade äfven Anti. »Nej, Pecka, vi äro kvar. Hvad skola vi lefva för? Hvad skall blifva af oss? Vi ha ingen att lefva för, ingen som behöfver oss.»

Då knäppte det i dörren, och in steg en lutande gestalt. Den staplade fram till bänken och satte sig. »Karna,» sade Anti, »hur är det med dig?» Och så gick han till henne. »Gif mig något att äta,» hviskade hon.

Liksom förra gången hade Anti bröd med sig hem. Nu ref han lika hastigt upp säcken och gaf flickan brödet, och Pecka kom från källan med vatten. »Hur är det med

dig, Karna?» frågade Anti, sedan flickan ätit. — »Bra nu; bra med mig; men far är död och syster sjuk; jag har gått hit för att söka hjälp hos er. Hvar är Mattu och hvar är Katri?» — »Borta! Lägg dig ute på kälken, Karna; här bor döden; kom!» och så bar han flickan ut. »Lägg dig här!» sade han.

»Elda på, Pecka! Fyll ugnen, och ut med sängen; den bränna vi ock upp. Svartkopporna äro derinne; vi måste röka ut dem,» sade Anti, under det han hjälpte Pecka utföra allt hvad han sade. »Karna! Åh, hon sofver, stackars Karna; det var förbi med henne då hon kom; tag vara på henne, Pecka!» sade Anti, under det han lade mjöl, salt och kött i sin säck. Jag begifver mig af till Lissu. Gud signe eder! Kom efter, om jag icke är här inom några dagar.» Så drog han till skidvidjorna och löpte af.

Då Anti var försvunnen i skogen, satte sig Pecka ned på kälken hos den sofvande flickan. Han satt länge tyst och syntes se på huru röken, sedan gluggar och dörr blifvit stängda, utträngde genom taket och stugans fogningar. Derpå gick han bort och uppstaplade en stor hög ved. Så tog han sin kära gamla Racki, lade honom derpå och öfverhöljde honom med ved, hvarpå han antände bålet, slog upp pörtets dörr och gick in och satte sig. Då han utkom var bålet nedbrändt och Karna vaken.

Karna var dotter till den gamle finnen, smeden vid Kymmensjön. »Kan du gå in, Karna? Nu är varmt!» — »Ja, Pecka, nu är jag hvilad, men jag fryser.» — »Kom då in!»

Så berättade hon för Pecka, att hennes far hade aflidit vid midvinter. Flickorna hade sedan varit ensamma och haft litet att lefva af. Nu var det slut, och så hade Lissu blifvit sjuk, hvarför hon ej vetat sig annan råd än att gå hit och söka hjälp. Hon hoppades Katri skulle hjälpa henne. Nu ville hon gå hem. »Nej, Karna, nu skall du hvila ut här. Anti har för länge sedan gått bort att se om Lissu.» — »Åh!» sade Karna gladt, »då blir allt Lissu frisk, ty hon har längtat att Anti skulle komma hem och hjälpa far smida, som han gjort förr, men ingen af eder har synts

till; hvar ha ni varit?» — »Borta, Karna, på arbete.» — »Men hvar äro fader Örjan och mor Mattu?» — »På samma ställe som din far; de gamle äro döda, Gud bättre oss, Karna! Och Katri och Hejki äro i Mangskogen; vi äro ensamma.» — »Ja, vi också. Vi få slå oss ihop,» sade hon helt obesväradt. — »Vi få höra då Anti kommer,» sade Pecka och såg ut genom gluggen.

Der kom Wappu med mjölkstäfvan. Hon gick till fähuset. En stund derefter såg Pecka henne gå hem. Då han kom ut, stod mjölkstäfvan full i kokhuset. Wappu hade ej gått in och ingenting sagt. Pecka satt undrande en stund, men så sade han: »Vi skola koka oss en gröt, Karna.»

»Är det mjöl i säckarna som ligga på kälken?» — »Ja.» — »Då hafva vi råd,» och så verkställde hon sysslan. »Det står mjölk i stäfvan derute,» sade hon då hon kom in. »Tag in den, Karna!» »Har ni dragdocka?» frågade hon. — »Ja,» sade Pecka och lutade tankfullt hufvudet mot sina händer.

Så åto de båda ur samma skål, slickade skedarne väl och uppsatte dem i dertill anordnade hylsor på väggen. Det var allmän sed hos finnarne, och äfven hos svenskarne. Hvar och en i huset egde sin sked, hvilken sällan tvättades på annat sätt.

Ett par dagar derefter anlände Anti. Man höll en lång rådplägning, och så gick Anti upp till Grills. Då han återkom var Grills med. Man var öfverens om att lille Matts skulle stanna hos Grills och uppfostras af honom emot det att Grills fick bruka och besitta Örjan Kajlands egendom, så väl lös som fast, tills Matts blef gammal nog att öfvertaga den.

Fosterbröderna hade enats om att afstå sina delar i Örjans egendom, ty ingen af dem ville bo i hemmet sedan Örjan och Mattu voro borta.

De unga karlarne hade frivilligt afsagt sig eget hem, och för första gången hade man för framtiden fattat olika lefnadsplaner. Anti var trött på ett kringirrande lif och hade fäst sig vid Lissu. Han tänkte slå sig ned i hen-

nes hem och upptaga hennes fars smedsverksamhet. Karna och Pecka skulle blifva hos dem. Så var förslaget och Antis mening, men det strandade mot Peckas böjelse. Han drogs med oemotståndlig makt till skogen, till ensligheten, till det fria lifvet i vildmarken. Der hade hans far lefvat, och der hade han som barn framlevat sin tid.

Så bröt man upp från hemmet. Till Antis nya hem följde Pecka. Der var allt i ordning, der behöfdes han icke, och trots ifriga böner och öfvertalningsförsök bröt han en morgonstund upp. Afskedet från Anti var smärtsamt, och då denne med darrande röst frågade när Pecka tänkte återkomma, svarade han: »Jag vet ej!» — »Hvart går du då?» — »Till fjällen, till holmen går jag; derifrån skall jag lemna anvisning. Farväl, Anti!» Så hvisslade han på hundarne, och snart försvann han för Antis blickar.

Då Pecka kom till Vedalajnen var det vår. Man helsade honom som en gammal vän. Gården var nu färdig, och folket hade dragit sig fram, ehuru vintern varit svår. För svenskarne hade man haft ro. Flere finnar hade ankommit och bosatt sig här och der på skogarne, både söder och norrut. Flere väntades. Vedalajnets bror hade ock nedsatt sig midt i skogen. Han hade medel; ville Pecka hjälpa honom timra, så blefve han väl betald. Pecka sade sig ämna besöka gamle Peckelan och andra bekanta längre norr. Ja, nog lefde de, men det vore kif emellan dem deruppe utmed elfven. En del ville, att de ankommande finnarne skulle slå sig ned, en annan del att de skulle draga vidare, och ett par hade blifvit bortmotade. Samma saga hörde Pecka vid alla finnbyggen han träffade under sin väg till Peckelan.

Det oroade honom, att finnarne sins emellan började kifvas. De behöfde hålla tillhoppa och hjälpa hvarandra. Det glädde honom därför att vid sin ankomst till Björkudden få höra, att Peckelan hade samma tankar, samt att de finnar som sades vara bortmotade sjelfva funnit det vara klokt, att finnarne icke bodde för trångt eller så att foder-tillgången blefve knapp, hvarför de godvilligt dragit in på norska sidan, der de slagit sig ned.

Äfven Peckelan tyckte, att Pecka borde lemna sitt kringströfvande lif och slå sig; ned i någon bra mark. Pecka sade sig skola betänka sig, nu ville han besöka sitt förra tillhåll, och bad gubben komma upp och fiska under sommaren.

---

25. Tillbaka i fjällen.

Så drog Pecka åstad, och framkommen till sjön, fann han båten på samma plats der han för så många år sedan lemnat den. Då han så beträdde holmen och genomträngde snåret, fann han sitt hus i alldeles samma skick han lemnat det. Ingen människa hade varit der, och ändock var huset bebodt. Det var ett par ärlor; de hade byggt sitt bo under takåsen.

Pecka kände sig lycklig. Han egde hvad han behöfde, och snart hade han hyfsat såväl bostad som plats och från deras gömställe framtagit de kvarlemnade sakerna. Han kände sig hemmastadd. Nu ville han upp till sin gamla utsigtsplats, fjälltoppen. Der satt han länge. Så gick han att speja huru bäfrarne hade det. Jo, der var också på gamla viset. Det syntes som äfven dessa fått vara ostörda. Då han sett till allt, började omtanken och arbetet för hans framtid. Fiske och fågelfångst lågo närmast till hands, och riklig blef fångsten, ty här syntes ingen minskning på fågel. Sedan utsattes på gammalt vis bäfverfällorna och slagjernerna. Äfven med dem hade Pecka lycka, ehuru sommaren stod nära. Fångsten tog snart slut, och Pecka hade ingenting af vigt att göra. Han beslöt därför se sig om på nya trakter och vände så kosan mot öster, för att möjligen hos Örjans och Hejkis bekanta finnar uppe i Oreskogarne göra ett besök. Hvar han framgick syntes föga spår af människor, men så mycket mer af vilda djur och ändlösa skogar.

Så hade han en solig dag lagt sig på stranden af en sorlande ström, och låg och skådade huru de små fiskarne hoppade efter de vid vattnet flygande insekterna, då plötsligt hans blickar stannade på ett föremål ute i vattnet. Han steg genast upp och hämtade det. Vid det han lutade sig ned såg han flere sådana och upptog så en hel hop större snäckor. Sådana hade han aldrig sett förut. Då han åter var på stranden satte han sig, hvarvid han talande vid sig sjelf sade: »Jag skulle söka dem hvar som helst i elfvarne; de såge ut som dosor och vore mörka som elfbotten sjelf; så skulle jag öppna dem och efterse om der fans perlor inuti dem. Perlor stora som ärter och mindre, dem skulle jag förvara väl och bära dem till honom, så sade köpmannen i Oslo den morgonen jag tog afsked, och allt hvad jag ville hafva för dem skulle jag få: krut, bly, penningar. Ja, så sade han, och jag trodde han blott ville skämta med mig, men här äro dosorna eller snäckorna; derom är intet tvifvel, och funne jag dem, skulle jag tiga, tiga som muren och blott tala om för honom. Ingen annan, vore det ock min bror, skulle få veta det. Ja det kan jag då lofva, men för dig, Racki, och dig, Tipp, kan jag säga det. Låt oss nu se på de märkvärdiga ärterna, som skulle finnas inuti dem. Finnas de, är väl någon mening i hans ord. Låt mig nu se huru ni se ut invändigt,» och dermed tog han knifven och bröt upp den snäcka han först funnit. Den var större än de andra, och det syntes som den hade någon mossväxt på ena sidan.

Då Pecka öppnat snäckan syntes hon honom lik en fiskmjölke och sakna lif. Så tog han med knifven och skar den i bitar. »Låt se, der tog knifven emot något hårdt,» så klämde Pecka derpå med knifbladet, och då kröp det verkligen ut en ärta till formen, men hvitare, blankare och skiftande i färgen. »Det måste vara en perla,» sade han och rullade den i handen. »Skulle den vara värd krut, bly och penningar?» Ja, då ville han taga den och många till. Så öppnade han flere, men fann ingen mer perla. »Det måste vara ondt om dem,» tänkte han, »efter som köpmannen så gerna ville hafva dem,» och så gick Pecka än en gång i vattnet. Der såg han efter hela strömmen tusentals

med snäckor, af hvilka han medtog till stranden så många han förmådde bära.

Längre fram mot aftonen finna vi Pecka sysselsatt med att uppföra en koja. Den bestod blott af ett tak eller rättare ett halft sådant. Så gjordes två väggar af klufna stockar, och på den öppna sidan lades stockelden. Det var den ännu i dag af skogsboarne brukliga sloboden. Då den var färdig lade han sig och sade: »Jag kan ej tro att köpman-
nen skämtade; visst såg han klipsk ut, men det gjorde han jemt. Lika godt, jag vill stanna och arbeta här en tid, om ej annat så för mina pojkar Rackis och Tipps skull, ty de äta snäckor som skulle de få kött. Kan jag få krut och bly för dem, så mycket bättre; det fins fattiga finnar nog som behöfva hvad jag får öfver. För öfrigt är här fullt af fisk och svart af fågel; jag har ju allting bra. Men till ingen skulle jag säga om detta. Jag måste gräfva ned alla skal, eljes förstå de, om någon drifver fram här, att snäckorna duga till något, och så veta de snart hvar till. Ja, så måste jag göra. Det blir ju stora högar af skal, ty det är ej många snäckor som hafva perlor.»

Pecka var ihärdig, men då luften blef svalare och jagt-
tiden närmade sig, öfvergaf han perlfisket och drog sig uppåt fjällen, der nu renarne började skocka sig, hvadan han återvände till sin holme och upptog renjagten och bäf-
verfångsten.

26. Utför forsarne.

Så satt han en dag hemma då han hörde ett aflägsset rop från andra sidan sjön. Utkommen såg han rök från samma plats der han träffat gamle Peckelan, och då han visade sig på stranden, framkom en man och tecknade, att Pecka borde komma till honom.

Kort derefter var Pecka med båten hos den väntande. Det var en af de unga Peckelans och Karna. Pecka blef

öfverraskad af att se flickan så långt från hemmet. »Hvad nu, Karna?» frågade han; »hur är med Anti, är det något som händt honom, Karna?» — »Ja,» sade hon, »han har sändt mig hit för att bedja dig Pecka komma hem nu strax; det är visst något mycket glädjande han har att säga dig, ty jag hörde honom säga till Lissu en dag då han kom hem från skogen med en hel börda sten: 'Nu skall Pecka slippa stryka omkring i skogarne.' Så frågade han mig om jag ville gå efter dig, om han sade hvar du fans; och det vet du jag gerna ville.»

»Jag har ock helsningar till dig, Pecka, från far,» sade den unge Peckelan; »du måste komma till honom, det är oroligt söder på skogen. Elden har varit lös och bränt af stora skogssträckor på vestra sidan Klarelfven, och dalbykarlarne mena att finnarne satt ut elden. De hafva talats vid sins emellan, att de borde följas åt att ödelägga finnarne mellan elfven och gränsen. Finnarne frukta att de nu, då säden är inne, skola sätta planen i verkställighet. Far önskar därför du kommer hem, så ni får råd. Hur gör du?»

Då Pecka hörde Påfvelds budskap förstod han att det var allvar, hvarför han svarade att han skulle komma. »Då går jag före hem, emedan jag förstår du behöfver rusta dig litet, medan Karna hvilar. Tag båten din och åk utför forsarne; jag lofvar dig att frakta upp den åt dig sedan.» — »Tack! jag vill för flickans skull göra så. Kom i båten, Karna!»

»Så bra du har det här, Pecka!» sade hon sedan de kommit till hans koja; »här ville jag vara hos dig, då kunde jag slippa gå vall, repa löf och skära hö samt mycket annat; här har du kött och fisk till öfverflöd. Låt mig stanna här, Pecka.» — »Icke nu, Karna; ät och sof, vi måste snart begifva oss af.»

På Antis budskap tänkte Pecka icke mycket. Peckelans deremot gaf anledning till många tankar; det var därför bäst att skynda på. Också var Pecka färdig efter ett par timmar, men då sof den stackars trötta Karna, och af medlidande ville han ej störa henne, hvarför han tog sig en stunds hvila sjelf, men länge dröjde han icke med affärden.

Flickan finge sofva i båten om så behöfdes. »Nu fara vi, Karna,» sade han; »du får äta i båten, kom!»

Färden nedför floden var för Karna en hvila. Visst räddes hon ibland när vågorna slog in i båten då de färdades genom forsarne, men då hon såg Pecka lugn, oroades hon föga. Det var oroligare i sådana forsar der Karna icke fick vara med i båten, utan måste bära sakerna och Pecka for ensam, men så funnos också forsar der vågorna icke voro höga, men strömmen strid, så att båten rusade fram likt en springande elg. Der hissnade Karna och fann ett stort nöje.

Så landade man vid Björkudden, der gamle Peckelan jemte en främmande karl stod väntande på Pecka.

Karna anmodades gå in i pörtet, och genast sade Peckelan, att Peckas vistelse hos honom denna gång icke borde blifva lång, ty här var bud att man hade fått kännedom om att en hel hop dalbykarlar vore i begrepp att draga vesterut, under det en annan hop tänkte sig norrut. Man hade anledning tro, att de hade onda afsigter emot finnarne, ehuru pratet gick, att man sett norrmän vid gränsen. Peckelan jemte närboende finnar ämnade sig gå emot svenskarne till Höljoset, och nu bad han Pecka skynda förut och meddela, att Peckelan och hans grannar ginge öfver Hvitberget. Vidare skulle Pecka skynda till Vedalajnen för att bistå denne. Der borde de ombesörja att de södra och vestra finnarne finge bud och vore på sin vakt. Vore fara å färde och de behöfde hjälp, vore rök från Enberget under dagen och eld under natten tecken att de behöfde bistånd. »Kickelan här följer dig. Din båt får du uppoffra. Tag den, äro ni fort framme. Jag fruktar icke att bedja eder taga efter elfven, ty ni båda gå nog utan fara genom Varåforsarne; adjö pojkar!» och dermed gick han in.

Några minuter derefter voro de båda unga finnarne på väg, förda af den mäktiga floden. Kickelan var uppfödd vid elfven, kände väl till den, och därför tog han ledningen af båten, och innan mörkret inbröt hade de djerfve männen passerat de fruktade forsarne och landade vid Höljoset. Der framförde de till en postande karl sitt ärende och begäfvö sig vidare till Kickelans hem, der männen ansågo det

unge Kickelan kunde afvaras. Han borde följa Pecka till Vedalajnen, och utan att hafva hvilat skyndade de unga männen dit.

Vedalajnen mottog dem med glädje, men hade ingenting hört rörande dalbyböndernas afsigter, men väl deras hotelser. Han var nu glad att hafva hjälp, ifall något skulle inträffa. Han bad dem hvila och förplägade dem efter förmåga.

Då karlarne följande dag stodo upp sändes bud till Vedalajnens bror med uppmaning till honom att taga sig i akt.

Så stod man och samtalade, då man inemot middagen märkte flere rökpelare nära hvarandra långt söderut. Röken var af olika färg, svart och ljusblå. Karlarne bleknade, och utan att behöfva meddela sig med hvarandra förstod man att strid pågick der söderut i vildmarken. Man skyndade att beväpna sig, och så drog man skyndsamt mot stridsplatsen.

---

27. Striden i Slagtardalen.

Dalby socken, den nordligaste i Vermland, var bebyggd sedan långliga tider. Dess kyrka anses vara en af de äldsta i Vermland, täflande i ålder med Gillberga och Eda. Befolkningen var ett kraftigt, resligt slägte, och detta har bibehållit sig intill senare tider. Det var naturligt att de skulle misstycka finnarnes invandring och bosättning i trakten, den de ansågo som sin egen. Som finnarne alldeles icke ansågo sig behöfva tillfråga dalbykarlarne derom, blefvo de ännu mer misstyckta och hotande. Vi hafva af det föregående sett, att några af dalbykarlarne genom förstöringen af Afundsåsen sökt befria sig från en närboende finne, men nödgats ersätta denne den skada de tillfogat honom.

Så kom en hop finnar med kvinnor, barn och bohag och drog öfver elfven för att bosätta sig i de vestra skogarne. Om de under sin rast i Dalby gifvit någon särskild anledning till missnöje, derom har sagan intet att förtälja. Det är dock icke osannolikt, att så var. Dalbybönderna uppretade af den under sommaren timade stora skogsbranden, och eggade af den förödmjukelse de norra finnarna tillskyndat dem, och kanske i förhoppning att den flock finnar som nu ankommit medförde värdefullt gods utom den boskap de hade, beslöto öfverrumpla och förgöra finnarna.

Då finnarna aftågat följdes de af spejare, hvilka efter några dagar återkommo och meddelade, att finnarna lägrat sig två à tre mil vesterut i skogen vid en liten sjö, Dypen (äfvén Ung-Dypen kallad). En del voro sysselsatta i lägret, och en annan del af finnarna hade begifvit sig ut åt skilda håll för att se sig om efter passande lägenheter. Det vore således fördelaktigt att anfälla finnarna genast. Hur stor styrka dalbykarlarne utgjorde är okänt, men att den icke varit särdeles talrik, är anledning förmoda.

Det blef sent på aftonen innan dalbykarlarne hunno fram till trakten af finnarnes läger. De beslöto derfor uppskjuta anfallet till följande morgon och lägrade sig, i förhoppning att tidigt följande morgon kunna öfverraska finnarna.

Om de nu genom fällande af träd, och antändande af eldar förrådt sig, eller finnarna anat oråd, vet man icke med visshet, men då dalbykarlarne ankommo till finnarnes läger, funno de det förskansadt med en vall af fällda träd. Svenskarne angrepo dock genast. Bössorna afskötos, och så kommo yxan och spjutet att afgöra striden. Finnarna stredo för de sina och lifvet, svenskarne drefvos af hat och vinningslystnad. Vissheten att de stridde för en rättvis sak frambragte under af tapperhet och gjorde striden långvarig. Slutligen lyckades dock svenskarne fälla den siste finnen och bemäktiga sig lägret. Under tiden hade en del af kvinnorna och barnen flytt. Intet lefvande sparades.

Så kom delningen af bytet. Man delade sig i tvenne hopar, så att några skulle drifva den eröfrade boskapen

hem till dalen, medan den största hopen skulle gå söderut till Viggen, der några hushåll finnar redan voro bosatta. Man ville på en gång rensa skogarne från finnar. Så antände man finnarnes läger, sköt i glädjen några skott och bröt upp. Det var denna skara som setts af Vedalajnen och hans kamrater och förmådde dem att skynda.

Då de hunno i närheten af stridsplatsen närmade de sig med största försigtighet. Brandlukten ledde dem, och snart kunde de, betäckta af träden, öfverse platsen och förödelsen. Elden var nu i aftagande, platsen öde och tystnaden djup. Alla fallna finnar lågo obegravnade, men lik af svenskar voro ingenstädes att se. Finnarne bäfvade för hvad de sågo och stodo en stund försagda.

Pecka, som sett och varit med om blodiga uppträden i sitt hemland, hemtade sig först. Han gjorde en rund kring platsen, och återkommen till kamraterna, kunde han underrätta dem, att största hopen af svenskarne dragit söderut, och blott några få gått bort med kreaturen. Efter en kort rådplägning beslöt man förfölja dessa och sedan man återtagit kreaturen följa efter den större hopen.

Det var icke svårt att följa kreaturens spår, och likt jagande hundar rände de tre karlarne efter.

Vid en öppning i skogen upphunnos svenskarne, hvilka, blott fyra, sutto på en ås och hvilade, talande högljudt och skrytsamt, utan aning om att de voro förföljde. Då reste sig en af dem upp för att slå eld. Men med detsamma hoppade han högt till, slog ut armarne, sprang ett par steg framåt och föll. Smällen af bössan kom de andra tre att rusa upp. Två af dem föllo ögonblickligen. Så susade ett rullande hjul genom luften. Det var en kortskaftad yxa som klöf den fjerde mannens hufvud.

Ehuru natten tillstundade, drefvo de tre finnarne boskapen genom skogen tillbaka till Laktnatto (Slagtardalen) som den nu för första gången kallades. Sedan de uttrötade männen, på finnarnes vis, hopbundit kreaturens framben, höllo de en kort rådplägning, hvaraf följd blef, att de spridde sig omkring valplatsen för att hålla vakt. Den natten brann ingen eld i Slagtardalen. Karlarne förrådde ej sin närvaro genom någon rörelse.

I daggryningen, hördes någon med tysta och smygande steg närma sig platsen. Det var en halfvuxen gosse. Han stod blek och darrande och stirrade på liken af de slagne, då en hand helt sakta lades på hans axel, och Pecka tilltalade honom. Den uppskrämde gossen repade mod då han hörde Pecka säga: »Frukta icke; vi äro vänner! Hör du till de slagne finnarne?» — »Ja; men låt oss gå härifrån; det finnes ännu lefvande finnar. Jag vill föra eder till dem. De ha sändt mig hit för att se efter om svenskarne återkommit.»

Så ljöd en hvissling och Peckas kamrater framträdde. Sedan de fått kännedom om hvad gossen sagt, följde de honom. Gossen gick med hastiga steg och inträngde snart i ett tätt snår, som slutade med ett vindfälle. Stormen hade här kullkastat träden så att de fallit öfver hvarandra och bildade ett nästan ogenomträngligt stängsel. Mindre träd hade vuxit upp derutur, och i detta kaos af träd, buskar och grenar, hade de öfverlevande finnarne tagit sin tillflykt. Då gossen jemte männen ankommit till vindfället, bad han dem stanna och vänta, under det han sjelf krypande försvann in uti det.

Snart sågo de väntande karlarne huru kvistar och småbuskar sakta rörde sig och ett par beväpnade män framträdde. För dessa omtalade de nu hvad de visste om den olycka som drabbat finnarne, samt hvar de skulle återfinna den återeröfrade boskapen. Finnarne å sin sida omtalade, att de varit frånvarande och återvändt först efter följande afton, då en af deras kvinnor underrättat dem om svenskarnes angrepp och finnarnes fall samt fört dem till vindfället, der de öfverlevande kvinnorna och barnen befunno sig. De öfverlevande voro få, ty en del barn hade svenskarne kastat i sjön. Så lydde männens berättelse. Hvad skulle de nu taga sig till?

Pecka sade dem nu, att de hade intet att frukta af svenskarne. De borde hopsamla kreaturen, begrava liken och undersöka om några lifsmedel undgått branden. Sedan borde de kvarblifva i sitt gömsle tills Pecka och hans kamrater kommo åter. »Vi måste följa efter svenskarne, för att bistå de arma finnar de hafva i sinnet att förgöra.»

Till sina kamrater, Vedalajnen och Kickelan, sade han: »Vi skola raska på; möjligen sofva svenskarne länge i dag. Kunde vi hinna dem innan de bryta upp, torde vi kunna förmå dem att afbryta sitt tåg mot finnarne här söderut. Far sade, att det alltid var det klokaste att slå sina fiender bakifrån och så småningom plocka bort dem utan att visa sig sjelf. Så skola vi göra. Blifva vi angripna, skola vi fly, tills bönderna tröttna att jaga oss. Då skola vi vända om och börja på nytt igen. Om vi bli åtskilda, är den närmaste och högsta bergstoppen samlingsplatsen. Kunna vi ställa så till, att då våra fiender förfölja en af oss, de andra eller någon af oss kan förfölja bönderna och passa tillfälle att nedskjuta någon af dem, få vi snart öfvertag, ty far sade, att de förföljare som bli slagna bakifrån förlora modet och sluta. Nu få vi pröfva. Vi få äta nu under det vi gå, och icke gå närmare hvarandra än jemnt så pass att vi se hvarandra eller höra hvarandras steg. Alla öppna ställen i skogen och mossarne gå vi omkring, alltid på vestra sidan. Hackspettens trummande på en torr trädstam är vårt igenkänningstecken. Nu går jag förut.»

Några timmar derefter voro våra finnar församlade vid den eld svenskarne begagnat under natten. De hade mot förmodan brutit upp tidigare än de förföljande tänkt, hvarför dessa ännu raskare och ifrigare påskyndade sin marsch.

28. Striden vid Viggen.

Då svenskarne angrepo lägret vid Dypen, hade en ung finsk kvinna genast märkt deras öfverlägsenhet i antal öfver finnarne. Hon fruktade således, att finnarne icke skulle kunna segra. Sjelf hade hon nyss kommit från en vandring i skogen mot söder. Der hade hon på afstånd hört boskapens skällor och finnarnes vallhorn, och detta ingaf henne den tanken att söka förskaffa de sina hjälp derifrån. Hon hade därför

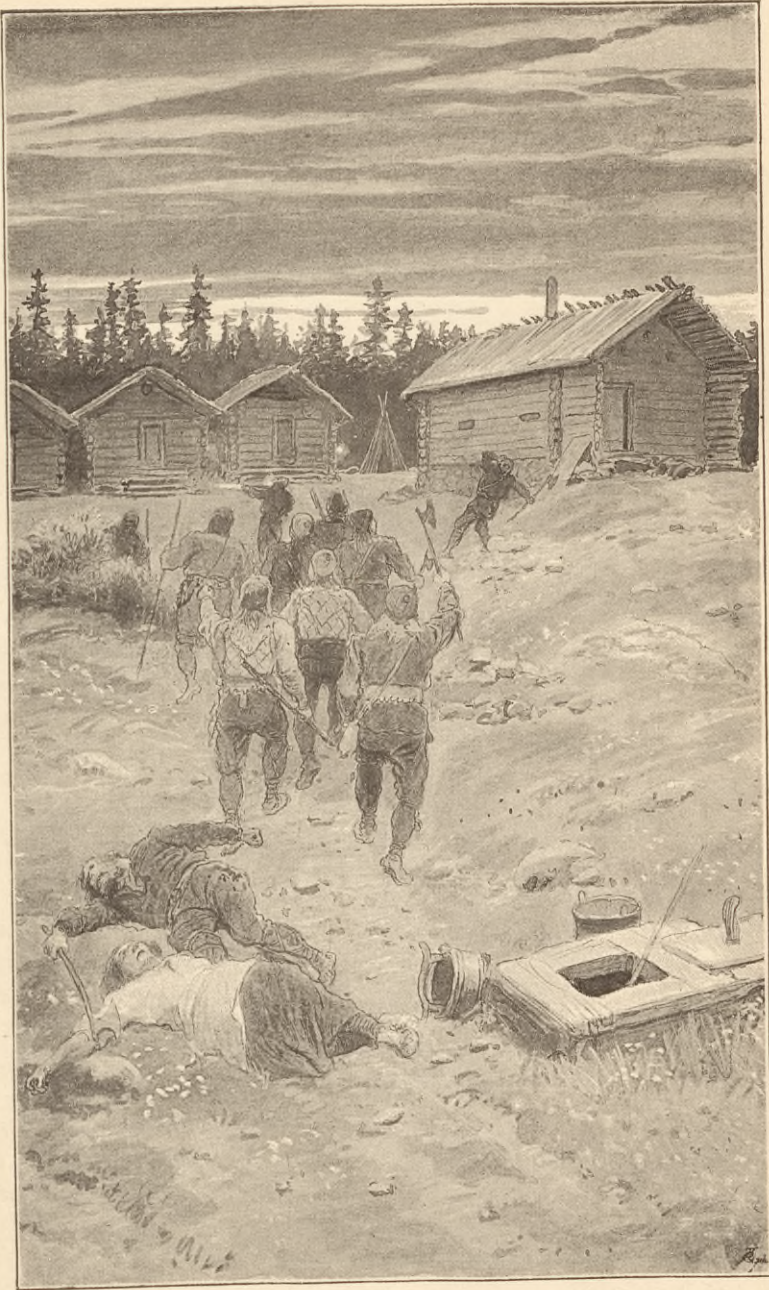
skyndat ditåt så fort hon förmådde, men hon hade gått vilse i den svåra och otillgängliga marken och ej framkommit förrän sent på aftonen. Efter afhörandet af hennes berättelse blefvo finnarne tvehågsna. De voro blott några få och tvekade därför att blanda sig i en strid hvars orsak man egentligen icke kände. Man beslöt därför begifva sig till stridsplatsen för att der besluta, om man skulle göra de angripne finnarnes sak till sin egen eller ej. Man sände bud längre vesterut till grannar, och under tiden rustade man sig på bästa sätt.

Under natten tillkommo några man, och man var färdig till aftåg då natt och dag skildes åt. När man hunnit upp på den ås der största sveden var huggen, och man fick utsigt mot norr, varnade man en rök nere i däliden. Man stannade och rådplögade, och så sändes ett par man att kunska. Under väntan på dessas återkomst, stod man samtalande och undrande hvad komma skulle. En allmän tystnad uppstod då man varnade den ene af kunskaarne åtföljd af trenne karlar som, halft springande, närmade sig dem. Man betraktade de ankommande, och så hördes ett glädjesorl. Man hade igenkänt den ena af dem, och utbrast: »Pecka, björnskytten!»

Andfådd och drypande af svett stod Pecka ibland dem. »Well» sade han och slog upp med handen. »Svenskarne äro öfver oss. Vill ni göra som jag säger eder?» — »Ja, ja,» svarade man oroligt. »Säg huru vi skola göra.»

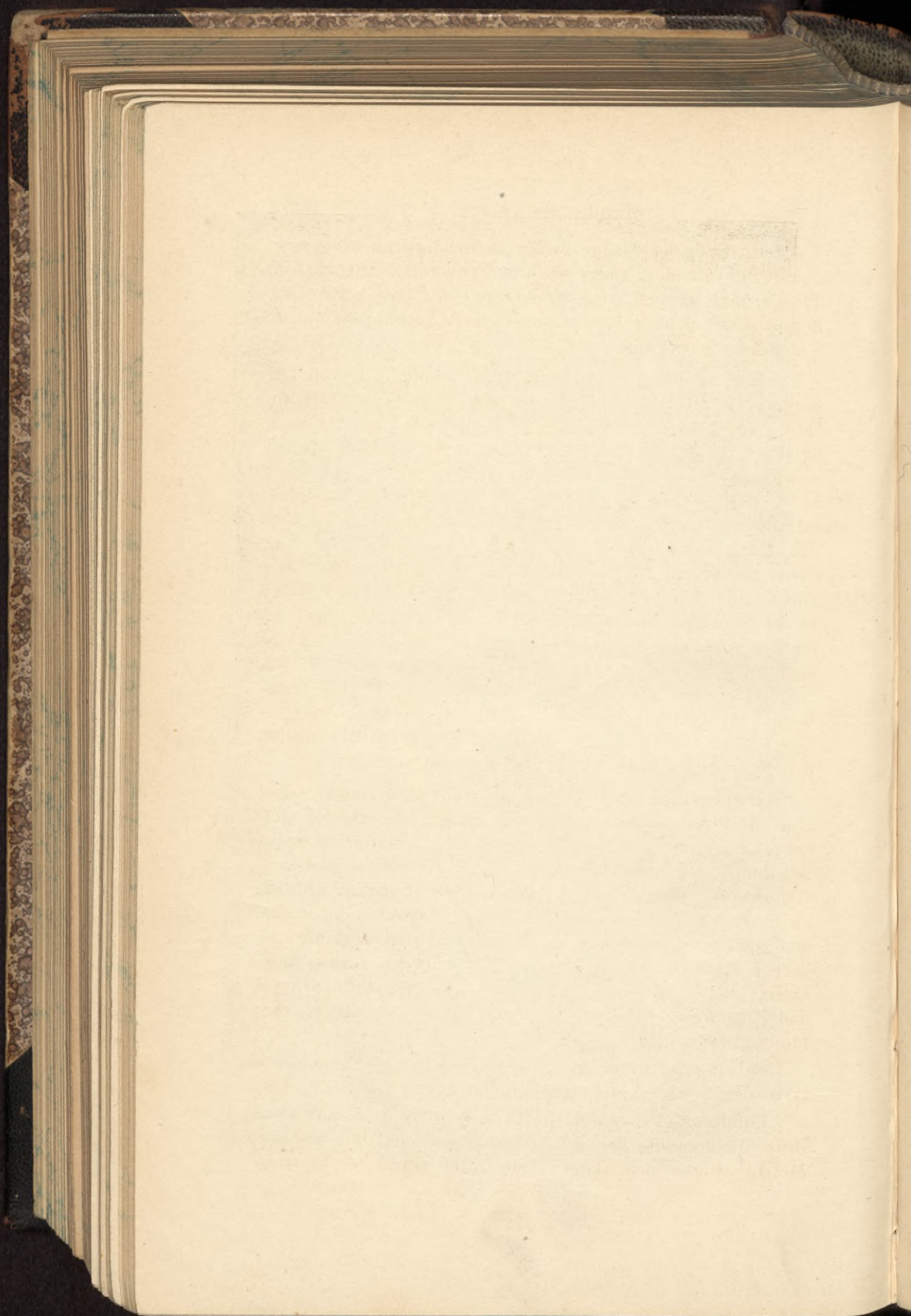
»En springer ned och undanskaffar alla barn och kvinnor. Alla som ega bössor och bågar dölja sig, två och två, bakom uthus, stenar och rösen; och alla som ej hafva andra vapen än spjut och yxor följa mig.»

I en blink försvunno skyttarne, och Pecka med de öfriga karlarne ställde sig bakom en uthuslänga. »Stån kvar här, jag är snart åter,» och så flög han fram till skyttarne, sköt en litet längre fram, drog en tillbaka och ordnade så, att skyttarne bildade en halfkrets omkring gårdarne. Till alla sade han: »Skjut icke eller börja ej striden; det blir svenskarne som skola göra det; liggen stilla och visen eder icke förrän jag ropar.»

Striden vid Viggen.

Det dröjde icke länge förrän dalbybönderna visade sig, kort efter att den andre spejaren ankommit till gården. En gammal gumma, som icke velat lemna sitt pörte, sade honom hvar männen befunno sig, hvarpå han uppsökte dem. Vid gårdarne var ingen att se.

Öfver sveden och slätten kommo bönderna i oordnade hopar. De voro högljudda nog och pratade om att nu skulle finnarne få värma sig. Den gamla gumman stod, antingen af enfald eller nyfikenhet, kvar och såg på den antågande bondhopen. »Tag hit vatten, käring!» sade en af de första, men då gumman icke förstod hvad han sade, fattade han tag i hennes stripiga hår, drog henne till källan och tvang henne vinda upp vatten. Sedan flere af bönderna stillat sin törst, tillfrågades gumman hvar karlarne voro. Hon kunde lika litet besvara denna fråga, hvarför en af bönderna sparkade till henne så att hon föll ned på marken, och vid det hon reste sig, klöf han hennes hufvud med en yxa. En svag smäll, ett litet rökmoln, och den mordlystne bonden föll öfver sitt offer. Nu uppgaf bondhopen ett förskräckligt hämdeskri och störtade deråt de sågo röken, men vägen spärrades af den framryckande hopen af finnar, som sköto, dolda bakom uthuslängan.

»Hvad viljen I?» ropade en man på svenska. »Det skall du blifva varse vid, du usle finne,» och dermed störtade hela bondhopen mot finnarne. Med framräckta spjut och höjda yxor stodo finnarne fasta. Vid detta motstånd stannade bondhopen ett ögonblick. Något sådant hade de ej väntat sig, och nu föll det ena skottet efter det andra, den ena pilen efter den andra, utan att bönderna med säkerhet visste hvarifrån. »Åter åt!» (tillbaka) ropade anföraren, »tag skydd och bruka bössorna;» och dermed skyndade bönderna bakom husen. Då de vände sig om voro finnarne försvunna.

På länge hvarken såg eller hörde man något som afbröt tystnaden. Man skulle trott trakten öde.

Bönderna stodo skyddade af stugan på den sidan hvarifrån de kommit; der vidtog den öppna och släta marken. Mellan stugan och skogen fans intet skydd för finnarne,

och de antingen icke vågade eller icke ville bestå en öppen strid med de storväxta och kraftiga dalbybönderna.

Böndernas anförare stod länge tyst och begrundade. Slutligen sade han: »Det här är icke riktigt. Vi äro förrådåa. Finnarne voro beredda då vi kommo, och jag tror att en nordfinne var ibland dem. Lade någon af eder märke till den långe karlen som frågade hvad vi ville?» — »Ja, ja, den var med nordfinnarne i Tutstad.» — »Ja, så tyckte jag med, och är här en nordfinne, kan här vara flere. Såg någon af eder den som sköt här nyss vid källan?» — »Ja, jag såg hufvudet, och var det icke Vedalajns mössa, så äro mina ögon icke riktigt.»

Vid Vedalajns namn blef det oro i bondhopcn, och anföraren sade: »Är han här, har han flere med. Vedalajnen har medhåll öfver hela skogen, men vi måste fortsätta. Upp en af eder på taket, och se er försigtigt omkring om någon finne syns till.»

En af de unga svenskarne fullgjorde anförarens order. Ett skott hördes och karlen kom ned med genomskjuten mössa. »Ja, så är det, finnarne äro omkring oss på den sidan; vi måste gå tillbaka öfver slätten och in i skogen, der skola finnarne få se hvad vi duga till. Sätten eld på stugan! Då röken blir tjock, springa vi ned i skogen och taga skydd. Finnarne skola tro att vi fly och jaga efter oss öfver slätten, och då skola de få se, att saken vänder sig. Se till stål och flintor, och varen beredde!»

Det brann redan här och der i pörtet, och röken började tjockna. Redan vid eldens tändande märkte finnarne svenskarnes tilltag, och omedelbart derpå hördes en hackspett trumma på en torr kvist. Ljudet utgick från uthuslängan, der Pecka jemte de andra finnarne ännu stodo.

Den af Pecka frambragta signalen kallade omedelbart Vedalajnen och Kickelan till honom. »Svenskarne frukta oss. De våga ej utsätta sig för de spridda skyttarnes skott och angripa oss här. De hafva antändt pörtet för att i skydd af röken draga sig till skogen. Vi måste förekomma dem. Kryp bort draga sig till alla skyttar och säg dem att de skola draga sig tillbaka och intaga sina platser i skogsbrynet, der svenskarne kommo ut på sveden. Der skola de mottaga

dem så, att ingen kommer undan. Jag skyndar dit i förväg, men kommen snart, ty röken börjar tjockna. Håll ögonen på bondhopen, och flyr någon af bönderna häråt, så tag fatt honom. Ingen af dem får slippa härifrån.»

Så försvann Pecka, och under det han gick till den sjelfvalda posten, hade han glädjen sammanträffa med Kickelan och hans skyttar, hvilka intogo sina poster på de ställen Pecka anvisade. Elden i pörtet grep icke hastigt omkring sig. Man hade god tid att å omse sidor utföra sina planer. Vedalajnen hade inträffat med sina skyttar hos Kickelan innan röken ansågs tjock nog att dölja bönderna. Slutligen föll takstocken, och nu bolmade rök och gnistor upp och skydde en stor del af sveden.

Nu kommo bönderna stormande nedåt skogen. Man hörde bösslåsens knäppningar, och så skott på skott. Endast en bonde flög fram emot skyttelinien, och som en blix var han dold af träd och buskar. De öfriga af bönderna voro antingen fallna eller hade stannat. De som hade gevär afsköt dem emot de nu anstormande finnarne. Striden varade icke länge. Stundens upphetsning och raseri lemnade ingen svensk vid lif. Sårade dödades utan förbarmande, och så småningom samlades alla finnarne omkring de fallne. Man började granska, hvilka af finnarne saknades. Pecka och Kickelan voro ibland dem. Man var tröstlös öfver denna förlust, och alla skyndade att uppsöka dem i skogen, då Vedalajnen ropade: »Söken icke, ni finna dem ej. Sägo ni ej den der mannen som lopp genom skyttekedjan? De äro efter honom. Varen tröst, ingen bonde skall se dagen. Så var nordfinnarnes mening, och det är troligt att så sker. Jag känner de unga männen. Låtom oss gå upp och släcka elden.»

Några timmar derefter voro finnarne församlade omkring sina döda. Pecka och hans kamrat voro nu åter hos de sina. Finnarnes förlust var icke obetydlig, ty vid sista sammandrabbningen hade bönderna kämpat för lifvet. Man ordade om framtiden, och det beslöts, att unga män skulle posteras så, att de kunde observera hvad dalbykarlarne kunde företaga. Samlades bönderna, skulle alla finnar varnas, budkaflar och vårdeldar skulle underrätta dem, samt

alla spår efter striden vid Viggen undanrödjas. Det var svårt att dölja spåren från Slagtardalen till Viggen. Vedalajnen och hans kamrater åtog sig att utföra detta, och för den skull sade de finnarne vid Viggen farväl och drogo genom vildmarken norrut.

Då de tre nordfinnarne, till hvilka Pecka räknades, anlände till finnarnes gömställe i vindfället, hade dessas antal ökats med Vedalajnets bror och hans män. De hade fått det afsända budet och så begifvit sig till det ställe der de sammanträffat med de slagne finnarne, och fått veta, att de tre finnarne dragit söderut, hvarför de stannat för att invänta dem. De meddelade att de fallne voro jordade.*) »Fort härifrån,» sade Pecka, »för de svenskar som varit här hafva vi intet att frukta, men flere komma nog; de böra inte träffa någon här. Gå vesterut, der finna ni mark att bygga och bo i. Ju fortare ni färdas, desto tryggare kunnen ni vara; följ den Vedalajnen.» Till honom sade han: »Gör hvad du kan, men skynda på! Vi vilja vara ensamma här i skogen; ni få sedan höra af oss.»

Då finnarne aftågat, skyndade de tre männen till Slagtardalen och antände der skogen på flere ställen. Snart växte elden till ett haf af lågor, men ändock antändes skogen på ännu flere ställen, tills finnarne hunno dit der de fallne svenskarne lågo. Der uppstaplades ett ofantligt bål, som antändes tillika med skogen deromkring. Allt brann! Röken hvirflade, gnistor flögo omkring, och braket var förfärligt, då skogens jättar föllo. Luften förmörkades, och det hela ingaf fasa och förfäran.

På en skogbevuxen holme i en mosse sutto våra tre nordfinnar i djupaste lugn. Den fasansfulla branden syntes de knappast egna någon uppmärksamhet. De voro sysselsatta med att äta, då Vedalajnen sade: »Ja, nu kunna böndernas spejare komma, det fins intet spår; ingen skall kunna säga hvad det blifvit af deras kamrater, ingen, ingen utom

*) Vid förf:s besök vid Slagtardalen i början af 1850-talet kunde blott uppvisas fem små kullar som sades vara de fallna finnarnes grafvar. Manfallet synes deraf ej varit särdeles stort såvida icke flera blifvit jordade i samma graf. Snö försvårade vidare efterforskningar, men förf:s följeslagare trodde att många hvilade i sjön.

finnarne och de skola aldrig mer orda om den saken. Låt oss nu hvila och sofva; här skall ingen störa oss.»

Då karlarne dagen derpå befunno sig hos Vedalajnen, syntes på dem ingenting som antydde, att de varit i strid. Ett äkta finnbad hade befriat deras kroppar från sot och blod, och deras kläder hade blifvit tvättade och lappade. De voro sysselsatta med att bära säd då ett par bönder från socknen ankommo till torpet och frågade, om de märkt, att skogen brann söderut.

Ja, nog hade de märkt det; brandlukten kändes ju äfven här; men hvem som antändt skogen visste de ej, men gissade att det varit skyttar från socknen, ty ingen finne hade ännu slutat sin skörd, hvarför de ej hade tid att vara i skogen. Så frågade de bönderna hvarifrån de kommo, och om de visste något nytt. Nej, något nytt visste de icke, men måhända hade finnarne något sådant att förtälja. Ja, man hade sport, att skörden skulle blifvit bra på norska sidan och väntade sig billiga byggpriser till vintern, och så frågade de bönderna i hvad ärende de voro stadde. Åh, de hade gått ut för att se hvar det brann i skogen, ty äfven nere i dalen hade de känt brandlukt och rök. Så hade de gått upp på åsen, der det var öppet, för att få friare utsigt. De hade ock varit närmare elden, men nu tänkte de gå hem. Så kom Vedalajns hustru och bjöd storbönderna på en skål mjölk, hvarefter de aflägsnade sig.

Bönderna hade knappt försvunnit från sveden då ett finnhufvud blef synligt vid motsatta kanten, och en hand stack fram och tecknade, att någon borde komma dit. »Tag yxan med och gå dit, Pecka! Jag vill under tiden se, hvaråt bönderna gå.»

Vedalajnen kom snart åter, och så visade sig Pecka. Då kamraterna sågo frågande ut, sade han: »Jo, det är en finne, spejare från Viggen som är derborta. Han har följt bönderna. De kommo redan tidigt i dag till elden. De ha delat sig i flere hopar, och dessa hade säkerligen gått hit, för att se om Vedalajnen var hemma, ty de misstänkte redan, att något händt den hop som tågade ut efter finnarne, och nu söka de denna. Den unge karlen från Viggen ville säga oss detta innan han följer bönderna. Han har förstått, att

det är vi som satt ut elden. Spåren äro försvunna, intet tecken kan visa hvad det blifvit af det ena eller andra partiet. Han vill veta vår mening, om han vidare bör följa dessa bönder, eller om vi anse det vara klokare att följa den hop af dem, som icke är bevakad af någon. Hvad tror ni?»

»Hvad tror du sjelf, Pecka?» — »Att finnen kan gå hem. Bönderna skola intet finna. Han kan säga sina anhöriga hvad han vet, och om något passerar der söderut, meddela dig. Jag och Kickelan böra gå ned till elfven, ifall någon bondhop dragit den vägen.» — »Må det så ske,» sade Vedalajnen och gick att träffa den gömde finnen. Han var snart åter och hade mannen med, ty han behöfde hvila och föda.

Då Pecka och Kickelan skildes vid Vedalajnen, trodde denne att ingenting händt i dalen, utan bad Pecka snart komma åter, hvilket Pecka också gjorde. Han hade mött Karna hos Kickelans och var nu på väg för att träffa Anti. Vedalajnets förmodan hade visat sig riktig. Vid Viggen hade bönderna icke visat sig, och spejare derifrån hade återkommit med det besked, att de återvändt och skogen var fri.

---

29. Anti.

Då Pecka och Karna ankommo till Kymmen, var Anti borta. Lissu visste dock, att han snart skulle komma hem. Han hade blott gått till Matts i Träskog, och dit gick han numera ofta. »Ni behöfva nog hvila eder efter den långa vandringen någon dag; ni se båda trötta ut.»

Anti kom snart, åtföljd af både Matts och Grills. De voro alla glada öfver Peckas återkomst. De hade länge väntat honom. Nu ville de rådgöra med Pecka om något som nyss inträffat. Wappu hade för någon tid sedan varit till Bortan, och der hade »Ljuskostomten» (storbonden) sagt henne, att numera skulle både Grills och Örjans-pojkarne lägga skatt till honom. Han hade löst sitt hemman från kronan och kungen. Bogen, såsom finnhemmanen kallades, låge på hans mark, och nu helsar Wappu och råder oss

att gå till honom. Wappu sade, att vi hade byggnadssedel från kungen, och hon kunde gerna säga honom, att hon icke tänkte lägga någon skatt till honom. — »Kom ni bara med en hvarsin bock till jul, säger jag dig, din trollpacka, eljes skall du få en juledans som du ej haft make till, det säger jag dig och Ljuskostomten med; packa dig af!»

Då hade Wappu sagt, att det nog kunde hända att storsvensken kunde få höra af henne med. »Nu ha vi talat vid Matts här, och han säger, att det är sant att storsvensken i Bortan löst in sitt hemman, men icke tror han att vår sved hör honom till, och så säger han, att om vi gifva honom en bock hvar i år, så vill han hafva två nästa år, och en svår karl är han. Nu vilja vi veta din mening.»

»En bock hvar, säger ni! Ja, det är icke så oöfvervinnetligt; vi skola rådås framdeles, när jag fått tänka på saken.» — »Ja, det är icke nog nu med bocken, ty någon dag efter det Wappu träffat storbonden, fann han en af sina kor död i skogen, och det trodde han Wappu om. Detta ha vi fått veta af Matts, men äfven att storbonden nog skulle veta taga betaldt äfven för denna. Väl du kom, Pecka!»

»Har bonden kräft skatt af Hejki?» — »Nej, han räknar väl honom till Örjans-pojkarne kan jag tro. Ja, Gud bättre oss, det är ännu ett. När Wappu af en kvinna från bygden, som var upp till Wappu för att få bot för värk, fick höra hvad Matts sagt oss, blef hon arg och helsade storbonden, att var han icke så god och höll inne med att skylla kons död på Wappu, var hon god nog att förgöra alla hans kräk, och helsa du honom att för den sakens skull behöfde hon icke gå ur stugan. Nog buros de helsningarna fram, det kan man veta, och snart är väl storbonden och hans karlar öfver oss.»

»Ja,» sade Anti, »Wappu blir verkligen allt mer svår. Då jag ville taga lille Matts hit till oss, blef hon bitter och sade, att gossen nu en gång vore hennes, och hon ämnade behålla honom, och till oss finge han icke komma. Yrkade jag vidare derpå, skulle hon nog veta bot.» — »Ja,» sade Grills, »gossen är hon rädd om som sitt öga; hon sköter nog om honom, så den behöfver ni icke vara bekymrad för, och snäll är hon, blott hon icke vore så sjelffrädig.»

»Det var dock icke allenast för detta vi sände Karna efter dig,» sade Anti. »Vill du följa oss till smedjan, skall du få se något och höra något med.»

Då karlarne kommit till smedjan, gingo de icke in, utan satte sig utanför. Anti gick bort en stund, och så kom han åter bärande ett metallstycke, stort som en mans-hand. »Se, Pecka,» sade han, »detta är silfver; många sådana klumpar ha vi, och flere kunna vi få. Det var därför vi ville du skulle komma hit och hjälpa oss.» — »Hur ha ni fått detta?» — »Ja, säg honom det, du Matts.»

»Det var redan i fjol som min vallficka en dag sade till mig, att bockarne slagits på en berghäll, och då hon sprang dit för att skilja dem åt hade de afrifvit mossan på berget, och der lyste något blankt, alldeles som smält bly. Det var nog något som jättarne gömt der i berget. Hon blef rädd och vågade icke tala om det förrän söndagen var öfver. Nu ville hon, att jag skulle följa henne för att se hvad det var. Jag trodde att det icke var något och brydde mig icke om att gå med, men så var det en dag i våras hon hade vallat i samma trakt, och då sade hon sig sett detsamma, och att der var något som trollen hade gömt och som skulle göra oss rika, blott jag ville taga vara på det. Jag trodde att det icke var något, och icke hade jag lust gå den långa vägen dit heller.

»Och så kom en dag Anti och Grills till mig, och då talade jag om för dem hvad flickan hade sett, och frågade om de ville följa med, kunde vi ju se på det. Ja, det var ju snart gjordt. De ämnade sig till Mangskogen, och då låg det i vägen.

»Flickan återfann icke stället, hvarför vi satte oss att äta, men hon ville icke stanna hos oss, utan sprang omkring der i berget, och rätt som det var så ropade hon: 'Far, här är det.' — 'Stå stilla,' sade Grills, och så sprang han dit, afsköt ett skott och lade stål på berget. 'Nu kunna ni komma,' sade han. 'Trollen ha nu ingen makt mer.' Så gingo vi dit och fingo se hur det glänste i en springa i berget. Då blefvo vi glada, och besynnerligt var det, ty vi hade stått på berget förut; men se, flickan kunde ej se det då vi voro i sällskap, det kunde vi förstå.

»Vi sökte då bryta lös det stycke vi sågo, men det gick ej. Jag och flickan gingo hem efter redskap, och så arbetade vi till kvällen. Under det vi arbetade kommo vi öfverens om att bryta till hvarsin börda, och så skulle vi gå till Anti och smälta malmen, ty att det var silfver, det trodde vi bestämdt. Så voro vi kvar tills Anti smält det första, och då fingo vi en silfverklump. Då lade vi råd att icke nämna detta för någon, utan behålla det för oss sjelfva, och så kommo vi öfverens om att i all hemlighet bryta malm hvar sin vecka, ty du kan nog veta, att om en af oss varit längre borta, skulle alltid någon undrat hvar han vore, och få flere reda på malmen, då är det skämdt för oss. Nu ha vi turat om med arbetet, men ändock har det undrats på hvar vi voro. Wappu var värst, och nu har Grills varit tvungen att låta henne veta huru det är, så att nu äro vi lugna för henne; men min käring går och grumsar för det jag springer i skogen och ingenting har med mig hem, och för Anti är sak samma, ehuru jag tror Lissu nog anar något. Då vi voro och äro så ställda, kom vi att tänka på dig, som är fri, och folk vet att du jemt färdas i skogen. Så sände Anti efter dig, och nu fråga vi, om du vill hjälpa oss med brytningen, så dela vi så, att du får din del och vi våra, alla lika.»

Pecka hade tyst åhört Matts' omständliga berättelse, men nu svarade han med den frågan: »Hur veta ni att det är silfver?»

»Åh kors, det kan man ju se! Hvad skulle det eljes vara?» — »Ja, det kan jag icke säga eder, men du, Anti, vet, att folket vid MalMBERGET brukade säga, att de fingo penningar af köpmannen som icke voro riktiga, ehuru de sågo så ut. Min mening är därför, att vi, innan vi arbeta mer, böra förvissa oss om det lönar. En af oss kan gå antingen till MalMBERGET eller till fogden för att efterhöra detta, och sedan kunna vi af öfverheten få rätt att bryta oss en grufva. Det är nog det bästa. Är nu så, att det verkligen är silfver, vill jag gerna hjälpa er med brytningen, tills vi kan få öfverhetens bref på grufvan. Då kunna vi leja så många arbetare vi vilja.»

Karlarna sutto länge tysta och begrundade hvad Pecka föreslagit, men slutligen sade Anti: »Att vi skola taga reda på om silfret är riktigt, det är jag med om; men icke i Malmberget och icke hos fogden. Nej, då taga de af oss största delen, måhända alltsammans. Så hafva de gjort med andra finnar. Nej, hör hur jag vill. Nu hafva vi en mansbörd. Vi fortsätta att bryta och smälta hvad vi hinna tills snön kommer. Då tar Matts sin häst och far till Oslo. Några skinn ha vi allesammans; dem tar han med som ärende för resan, och vid hans hemkomst skall det visa sig, att det är silfver vi funnit. Sedan bryta vi hvad vi behöfva och tiga med hvad vi funnit.»

Den planen syntes både Matts och Grills vara bäst. De hade nu blott en kort tid på sig att syssla med brytningen, ty sedan snön kom voro alla öfverens om att icke arbeta vid grufvan. Snön lemnade spår, och spår skulle leda till upptäckt. Nu hade så väl Matts som Grills varit länge hemifrån. Anti hade malm att smälta, därför borde Pecka bestyra brytningen; och sedan de fått Peckas löfte, gingo de hvar till sitt.

Gick så en tid, och så inträffade frosten och med den något snö. Karlarna arbetade nu hemma, Anti i smedjan, och Pecka hade gått ut med bössan och hundarne. Då anlände Wappu helt oförmodadt. Hon frågade efter Pecka. Då hon fått veta, att han var borta, gick hon till smedjan för att uppsöka Anti. Hon mötte honom under vägen. »Grills är sjuk,» sade hon; »jag har intet foder åt kreaturen. Hejki är borta. Du måste hjälpa mig.»

Då Anti och Wappu kommo till Bogen, var, som nämndt är, Grills sjuk. Han bad Anti hämta hö från södra myren. »Dit är jemnaste vägen, och derifrån kan du draga fullt lass. Lille Matts får följa dig och se till mina hässjor, ty äfven storsvensken i Bortan har hö der.» — »Jag går med,» sade Wappu; »gossen får se till dig.»

Då Anti och Wappu anlände till sjömyren, var storbonden der med en dräng och två hästar för att äfven hämta hö. Anti drog kälken intill den hässja som Wappu utvisade och tog taket af den. Då kom storbonden och ropade: »Låt bli det der höet, det är mitt!» — »Ditt!» sade

Wappu, »och ändock har jag sjelf burit ihop det och sjelf lagt upp det i hässjan. Ditt, säger du? Är julölet redan färdigt hos eder? Så måste det vara » tillade hon hånande och skrattande, »när du ej har reda på dina egna hässjor.» — »Tig, trollpacka, och gif dig af, eljes börjar dansen som jag lofvat dig förut. Gå ifrån hässjan!» sade han till Anti, som stod villrådig, ty han var ej säker om Wappu icke ville skaffa honom förargelse. »Är hässjan din, Wappu?» — »Ja, har jag sagt dig förut; tror du jag vill hafva någonting af den der fyllbulden,» svarade hon och pekade på storsvensken. Blek och skälfvande skuffade denne i ilskan till Anti. »Gå från hässjan, hör du, eljes skall du komma hädan fortare än du kommit hit.» — »Är hässjan din, Wappu?» frågade han ännu en gång. »Ja, ja, hör du.» — »Husbond,» ropade nu drängen, som trodde denne misstagit sig, »den hässjan är inte vår, det är allt Grills' i Bogen.» Då tog Anti ett fång hö och kastade på kälken. »Låt bli höet har jag sagt dig! Det är vuxet på min mark; höet är mitt.»

Nu kastade Anti andra fånget på kälken, och med detsamma fick han ett slag af storbonden så att mössan flög högt öfver hässjan. Anti stod ett ögonblick stilla, men så rusade han på storbonden. Slag haglade från båda kämparne, och snart hade de hvarandra om lifvet. Man bröt och slet på hvarandra utan att någon föll. Obestridligt var Anti den starkaste, men storbonden var vigare. Utgången syntes de båda åskådarne, drängen och Wappu, oviss. Drängen stod tyst, men Wappu skrek uppmuntrande på Anti. »Bra, bra! Klå honom tills han storknar, Anti, så, så! Benen har han med sig, men snart tröttnar han, åh bra!» Nu föll storbonden och Anti ofvanpå. Vid denna syn ryckte drängen en stör från hässjan och sprang till för att med ett dråpslag, riktadt mot Antis hufvud, frälsa sin husbonde; men långt hastigare hade Wappu hoppat ned från hässjan, sprungit under stören, och nu hängde hon likt en ursinnig katta uti drängens långa hår, under det hon ropade: »Upp, Anti! Upp, Anti!» Innan drängen hunnit befria sig från den rasande finskan hade Anti befriat sig från den domnade storbondens tag, och i ett nu hade hans ofantliga näfvar omfattat drängens hufvud och invecklat fingrarne i hans långa hår.

Drängen, som sett husbonden falla, hade också uppfattat Antis styrka och stod nu stilla och bad om fred. Anti, flåsande och skummande af vrede, svarade icke strax, men bemannade sig och sade: »Fred, ja oss emellan må det det bli, emedan du talade sanning, och för det tillämnade slaget får du ock fred. Wappu,» sade han hånskrattande, »har märkt dig så pass, att det syns du ej varit feg. Gå!» sade han och lossade händerna från hans hår.

»Hvad tänker du göra, Wappu?» ropade han oroligt, då han såg Wappu med lyft knif stå öfver storbonden, som blodig och ännu sanslös låg kvar. »Ingenting som rör dig, Anti; jag vill blott att han skall minnas mig,» sade hon med detsamma hon afskar en tjock lock af storbondens hår. »Se så,» skrattade hon hemskt, »nu skall du minnas mig.» Så stoppade hon håret i sin väska och sade till Anti: »Låt oss gå hem!» — »Icke utan hö, Wappu,» och med detsamma började han lassa kälken med en ifver och en hastighet som visade att vreden ännu kokade inom honom. Då kälken var lassad och tillsnörd, tog han taget öfver axeln och ropade: »Sätt dig på, Wappu!» — »Du orkar ej draga hem då,» sade hon. »Sätt dig på, Wappu!» Nu hörde Wappu, att Anti var ännu mer uppretad, hvarför hon var klok nog att genast hoppa upp på släden, och nu drog Anti så fort, att det knakade i tåg och medar.

Då de hunno fram, kastade han lasset i snön. »Tag vara på detta,» sade han i det han vände kälken och grep en yxa, och så drog han af med stormsteg till hässjan igen.

Wappu bleknade i det hon sade: »Nu vill jag icke gifva mycket för storbondens lif, men så har han ock slagit Anti. Jag önskar det Pecka vore här.»

Då Anti kom fram till hässjan voro så väl häst som dräng och storbonde borta. »Pärkela,» röt han. Så lassade han åter kälken full af hö, och så bar det af till Grills igen. Då han kom fram var lille Matts, nu stora gossen, ute. »God dag, Anti, är du redan tillbaka,» sade han och slöt sig tätt intill brodern; »så varm och svett du är; låt höet ligga kvar och kom in! Grills har främmande. Matts i Träskog är här,» sade han. »De vilja nog tala med dig,

Anti!» och så fattade han Antis händer och drog honom med sig in.

»Du är blodig, Anti,» sade Wappu; »kom hit får jag se!» Anti strök sig öfver ansigtet med handen, och den blef blodig, hvarför han gick till Wappu och lät henne torka sig. »Lefver han?» frågade hon hviskande. »Vet icke; han var rest då jag kom tillbaka.» — »Ja, då lefver han,» sade Wappu; »jag har ingenting sagt till Grills och Matts; du får säga dem sjelf, om du vill.»

Då Anti satt sig bredvid karlarne frågade han Grills: »Hur många år har ni brukat slogan der jag hämtat hö?» — »Allt sedan jag kom hit,» sade Grills. »Det var rart att storbonden, som var dernere, sade höet var hans. Ja, han sade det vara växt på sin mark och bad mig gå.» — »Ja, och du gick inte?» — »Nej, jag lade hö på kälken, och så fick jag mig ett rapp.»

Det blef en lång tystnad, och männen sutto orörliga. »Lefver han?» frågade Grills. »Vet icke,» sade Anti, »men Wappu säger så. Både dräng och hästar voro borta då jag kom åter.» — »Har du varit ned till myren två gånger?» frågade Grills. »Ja!»

»Hör, Anti,» sade Matts, »jag har uträttat med Grills och fått skinnen hans på släden; hästen är hvilad nu; du får väl med mig hemåt?» — »Ja,» sade Anti.

Då Anti vaknade om morgonen sade Matts: »Nu skjutsar jag dig hem. Storbonden lefver och kommer sig nog; nu är han sjuk, tänk ej vidare på honom!»

Pecka var hemma då Anti och Matts ankommo till Kymmen. Sitt slagsmål med storbonden i Bortan talte Anti strax om, och derpå svarade Pecka ingenting. Man plockade fram de djurskinn man egde och så de hemlighetsfulla metallklumparna. Matts hade beslutit afresa till Norge för att få det spörsmålet löst.

Vid afskedet lemnade Pecka honom ett afsågad och väl tillslutet bockhorn, under anhållan att Matts ville helsa till köpmannen, att han för det som låg inuti bockhornet ville hafva krut och bly, och för skinnen ville han hafva tröja och lufva. Blef mera, ville han hafva en tröja till.

Under Matts' bortovaro trufdes Anti ej hemma. Han gick med Pecka åt skogen, der dessa pigga och raska jägare hade god tur som vanligt, och Anti glömde så väl sin grufva som storbonden. Matts återkom icke förrän jul. Då voro finnarne honom till mötes i Träskog. Sin långa bortovaro förklarade han härleda sig från det tunga lass han hade att köra. För öfrigt var han ytterst glad, och när karlarne kommo för sig sjelfva kunde han meddela dem, att det var silfver i klumparne, och att han nu hade fått penningar för dem, så att alla borde vara belättna. Det vore icke skäl i att dela dem nu. Han ville skjutsa finnarne då de återkommo från kyrkan hem till Anti, der de vore ostörda. Till Anti sade han, att det var ingen fara för honom att gå till kyrkan, ty storsvensken i Bortan hade Matts besökt. Han var nu uppe, ehuru ej fullt återställd, och var så förskrämd öfver att Wappu hade bemäktigat sig hår af honom, att han ej vågade röra vid finnarne. Hela slägten hyste den öfvertygelsen, att storsvensken nu vore i Wappus våld, så att Anti kunde tryggt gå hvart han ville i bygden, helst nu då äfven Wappu var i sällskapet. Hon hade ju nyss botat både folk och fä, så ingen vågade något emot henne.

Anti sade sig icke behöfva någon hjälp af Wappu. Han skulle nog reda sig sjelf. Att Wappu hade makt och »vetenskap», det kunde icke nekas, men med henne ville Anti icke hafva något att göra. Då finnarne återvände till Kymmen, följde Matts med, och så företogs delningen af penningarne. Det var mer än man hade väntat sig, och man ansåg sig förmögna. Pecka hade fått minsta delen, emedan han arbetat minst, och sjelf ansåg han sig ha fått mer än han ville hafva. Så ville man veta, hvad Pecka hade sändt köpmannen i bockhornet, då han kunnat få så mycket krut och bly för sådant, ty blyklumpen var af ansenlig storlek och tyngd. Pecka sade sig ha arbetat åt köpmannen och sändt honom beviset derpå, och så ordades icke vidare om saken. Köpmannen hade helsat Pecka, att han borde arbeta mera och låta höra af sig.

Pecka följde Matts tillbaka åt bygden, då denne lemnade Kymmen. Ditkommen, bad han Matts åtfölja sig till

storsvensken i Bortan. Det skulle nog Matts göra, blott Pecka ville säga honom hvad han ville storsvensken. »Jag vill betala honom skatt för Bogen.» — »Ah!» sade Matts; »jag förstår, du vill göra fred emellan Anti och storsvensken.» — »Ja, komma de ihop en gång till, så göra de nog ände på den ene eller andre!» — »Väl om det lyckas dig; men storsvensken är ej god att tagas med.»

Då de anlände till Bortan träffade de storsvensken ute. Matts sade honom, att Pecka ämnade betala skatt för så väl Örjans-pojkarne som Grills. »Såå,» sade han; »jag ser icke till, att han har något att betala med.»

»Jo,» sade Matts, »jag tror han har penningar.» — »Då tror du nog galet, Matts. Finnarne ha icke några penningar. Hvar skulle de fått dem ifrån?» — »Pecka har, som du vet, intet hushåll; det går litet åt för honom. Han är bästa skytten. Jag har sålt skinn i Norge som voro hans; han kan nog betala.»

Storsvensken syntes tankfull. »Jag tror så när,» sade han, »att det vore så godt göra ände på hela finnbyket; det är en smal sak för mig.» — »Menar du det?» sade Matts. »Åh ja, det kunde nog så vara, om man kunde få alla på en gång; men blefve någon öfver, så blefve det allt farligt för dig, så styf du än är. Det är bättre taga skatt af dem, och för dig,» sade han, seende på den bara, hårlösa fläcken i storsvenskens hufvud, »kanske det vore bra att vara sams med finnarne.»

Dessa ord syntes träffa den styfve bonden. Han ropade till sig Pecka, som stannat en bit ifrån de samtalande. »Hör, Pecka,» sade han, »Matts säger du vill betala mig skatt för torpen i Bogen.» — »Ja, det är min mening, och därför har jag gått hit.» — »Ja, det är en bock från hvart hushåll; hvar har du dem?» — »Jag vill lösa dem med penningar; men helst vill jag lösa torpen skattfria på en gång, antingen det nu skall ske af dig, eller hos öfverheten.» — »Öfverheten,» sade storsvensken, »har sålt allt till mig.» — »Ja, nog är det rätt,» sade Matts, »och jag tycker det icke brådskar med att lösa torpen nu på en gång. Du kan ju betala, om du så vill, för ett par år, Pecka,» och härmed klippte han med ögonen åt Pecka.

Så vände han sig till storbonden och sade, att Pecka ville det skulle bli fred mellan bror hans, Anti och honom. »Fred mellan mig och Anti!» sade han och rätade upp sig; »åh nej, Pecka; med den saken behöfver du ej göra dig besvär! Fred mellan Grills, dig och mig, ja det må gå, efter du nu betalar skatten, men med Anti! Nej du; andra tankar må jag få innan det sker.»

Då Pecka skildes vid Matts, sade denne, att han icke borde lägga på sinnet hvad storsvensken sagt om förlikningen med Anti. »Laga du att Anti icke söker träffa storsvensken! Han skall icke söka Anti; dertill är han för rädd för Wappus trollkonster. Och så är det allt en bra bit mellan Kymmen och Bortan. Kan du få Anti att icke söka tillfälle att träffa storbonden, går det nog bra. Med Grills och Wappu skall jag tala, ty de vilja nog icke, att ovänskapen skall bryta ut.»

Då Pecka återkommit till Kymmen hade dit ankommit två strykfinnar, och dem hade Anti tagit i sin tjänst. De voro alla i smedjan sysselsatta med att ställa sina vapen i ordning.

»Bra du kom, Pecka! Jag har tänkt på att gå till storsvensken och betala skatten. Vi bli nu fyra härifrån. Så gå vi och taga Grills och Hejki med och göra en stackare af hela storsvensken.» — »Skatten till storsvensken har jag betalt, Anti; ingen behöfver gå dit för den saken. Jag vill att du ej tänker på att gå till storsvensken ännu. Jag ämnar mig bort. Då jag kommer åter skola vi vidare tänka på eder tvist. Du är nu en förmögen man, Anti, och kan få din egendom större än de andra finnarnes. Går du till storbonden med dina karlar, är möjligt du vinner hvad du tänker på, men huru många äro väl vi finnar emot svenskarne! Låt saken, som jag sagt, vara tills jag kommer hit igen. Du har ju öfvervunnit storsvensken en gång; mera behöfver du ej. Låt nu saken hvila tills han angriper dig. Då må du försvara dig, och huru då striden slutar, är det icke du som brutit friden.»

»Nå ja, icke hade jag tänkt låta saken hvila förrän jag sett storsvensken kall, och jag begriper ej hvarför jag icke gjorde det strax; men det sved ej efter slaget då som det

gjort nu en tid; men du har alltid haft öfvertaget, Pecka; jag vill göra som du vill, ty jag vet att det är bättre. Storsvensken må få frid tills du säger till.»

Hvart Pecka tänkte gå, hade han ännu ej sjelf beslutit, men många tankar hvälfde sig i hans hufvud. Penningarne han fått af grufbrytningen hade gjort honom tankfull, och än mer hvad han fått för de i bockhornet inneslutna perlorna, som han aldrig trott skulle ega så högt värde. Att öfvergifva sitt ströfvarelif nu sedan de gamle Kajlands voro döda hade han icke tänkt på. Nu sedan han egde penningar och visste hur han temligen lätt kunde åtkomma mera, hade tanken på att sjelf bryta sig egen mark flere än en gång öfverraskat honom. Han ville ut och bort från sin omgifning för att öfvertänka och besluta om sin framtid.

Så gick äfven han i smedjan för att se om herr Eriks bössa, som blifvit Pecka så kär, samt för att stöpa sig kulor till sin färd. Den ansenliga blyklumpen hade han med, och då han såg den och tänkte på den stora mängd krut han bekommit tänkte han än en gång på perlornas värde. Så tog han yxan och högg af en bit af blyklumpen. Yxeggen gick ej långt in, hvarför Pecka högg ett skarpare hugg, och nu flög en bit bly bort, då med detsamma ett silfvermynt rullade ut. Pecka stod förvånad. Så högg han ett hugg till. Der kommo flere silfverpenningar, och allt som han borttog dem kommo flere i dagen. Hvad månede detta betyda? Skulle han ropa Anti? Nej! Han tog sig för att räkna sin skatt. Den var mångdubbelt emot hvad grufvan gifvit honom. Köpmannen hade icke öfverdrifvit hvad han sagt Pecka. Nu fick han på en gång klart för sig hvad han borde göra, och derefter handlade han.

Rustningen för hans resa gick fortare, och då han tog afsked af Anti, sade denne: »Hvart går du, Pecka?» — »Till kungen!» — »Tänker äfven du göra dig pörte och sved?» — »Ja, Anti, jag tänker så: 'drefsenfinnen' önskar slå sig till ro.»

Då våren kom började Anti med sina drängar bryta åker och utvidga gården, och snart derefter var han vid grufvan, der han ibland dröjde länge. På sommaren deremot blef han hemma. Till Lissu sade han: »Det är slut

på malmen i grufvan; der lönar ej mer att arbeta; vi få nöja oss med hvad vi hafva.» Och så blef det.

Så gingo åren. Med Bogen och dess invånare hade man icke mycken beröring. Lille Matts växte och var snart man. I likhet med Anti hade Grills skaffat sig dräng, och Wappu hade nu en arfvinge. Vid Kymmen talade man mer om Pecka och undrade på, att han ej kom hem igen. Man sporde ej heller något ifrån honom, men norrut visste man att han varit synlig. Anti höll troget sitt löfte till Pecka och syntes hafva glömt sitt agg till storsvensken.

Så kom en vår det ryktet, att storsvensken hade förlorat mycket af sin boskap, dels genom odjur och dels genom sjukdom. Olyckan tillskrefs Wappu, emedan storsvensken en gång hotat hennes ögonsten Matts, den han vid ett tillfälle tvingat lemna sig en kalf på arrendet, som icke vidare blifvit betaldt sedan Pecka lemnade orten. Wappu hade då åter sändt helsningar till storsvensken, och så hade hatet och illviljan blifvit upprifna ånyo.

Kom så den tid man slog hö på myren. Wappu räfsade och Matts slog. Det var på den omtvistade myren. Helt oväntadt uppträdde då storsvensken med sitt slätterfolk. Så snart han blef varse Wappu gick han genast till henne och sade, att nu skulle det bli slut på höbergningen för Grills. »Nu går du din väg, du usla trollpacka, eljes sticker jag dig som du står! Du har gjort mig så mycket ondt, att du väl förtjent detta,» och så gaf han Wappu några rapp af en käpp. Wappu tog till flykten, men stannade snart och öfveröste storsvensken med smädelser, under det hon ropade på Matts att hämnas på storsvensken den skymf hon lidit. Detta uppretade storbonden ännu mer, så att han rusade efter Wappu under hotelser och skrän. Snart grep han henne, då i detsamma Matts stod framför de stridande med lyft yxa. »Släpp mor!» skrek han med förtviflad styrka. »Grills, Anti, Hejki! Hjelp, hjelp!» Så föll Wappu, och nu drog storsvensken knifven. Då föll Matts' yxa från hans händer och storbonden föll ögonblickligen, utan att gifva ett ljud ifrån sig. Wappu stod nu vid Matts' sida, fattade hans hand och sade: »Kom!» hvarpå hon drog sin ögonsten med sig och försvann i skogen.

Hela tilldragelsen hade åskådats af storsvenskens följe, som närmat sig. Man skyndade till den fallne husbonden för att bistå honom, men all hjälp var fåfång: efter några ögonblick hade lifvet flytt.

Wappu och Matts blefvo icke genast förföljda af storsvenskens husfolk. Men några dagar derefter var en hel hop af dem hos Grills för att hämnas. Då funno de, att flere finnar voro samlade, men Wappu och Matts försvunna. Finnarne ville icke säga något emot om de hämnades på Matts för det dåd han begått, men de hade samlats ifall svenskarne hade för afsigt att göra Grills och hans husfolk ansvariga för hvad som händt. Svenskarne sade sig icke hafva den meningen. De hade intet ondt till Grills eller de andra finnarne, men mördaren ville de straffa. Så kom man närmare till tals, och då blef uttrönt, att Matts och Wappu rymt öfver gränsen till Norge, och de vågade sig säkerligen aldrig mer tillbaka.

Svenskarne voro nog beskedliga att dermed låta saken bero. De insågo, att storsvensken i första rummet sjelf var orsaken till hvad som händt, hvarpå de aftågade till sina hem.

Finnarne stodo kvar en stund och ordade om hvad som händt. Då kom Anti jemte flere beväpnade finnar. Knapast hann han stanna förrän han sade: »Budet har jag fått; ha svenskarne låtit höra af sig?» — »Ja!» Och så berättades huru svenskarne besök aflupit. »Huru menen ni nu?» frågade han. — »Vi tro det är klokast att gå hem. Grills får nog vara i ro, och svenskarne vill hvarken honom eller oss något ondt. Hvad menar du?» — »Som ni,» svarade Anti raskt; »bror' min har gjort hvad jag tänkte göra; det är bra som det är. Hvar fins Matts?» — »Wappu följde honom till de norska finnarne vid Rögden. De äro af samma släkt som vi, och der är han säker. Verlden är stor; vi få nog höra af honom, och utan medel är han ej. Wappu kom nog ihåg sig, så fort det än gick med affärden.» — »Tack, Grills, jag är glad att ingen ovän hafva; nu kan Pecka komma åter till Anti.»

30. Pecka.

Då Pecka lemnade Anti tog han kosan mot norr till sina vänner i Viggen och vidare till Vedalajnen. Finnarne hade icke under hans bortovaro varit oroade af svenskarne, men deremot hade finnarne sins emellan haft enstaka slagsmål, hvarvid blod flutit. Äfven hade en och annan finne gjort sig skyldig till illdåd mot svenskarne, och några af finnarne hade vid besök i bygden blifvit illa handterade. Vid och omkring Malmberget hade man tagit lösa finnar till knektar. Många sådana hade frivilligt låtit värfva sig, och ryktet gick, att alla drefsenfinnar skulle med konungen ut till kriget, samt att byggnadssedlar icke utgafs till andra än dem som kunde styrka sig ega medel att bygga och odla.

Då Pecka ankom till Björkudden bekräftade gubben Peckelan hvad han hört förut, samt att kungens färd till kriget skulle ske på våren. Skyndsamhet var därför nödig, om Pecka ville hafva byggnadssedel innan kungen for; men tiden var sådan, att såvida icke Pecka sjelf ville med ut i kriget, skulle han vid sin ankomst till hufvudstaden utan krus tagas till knekt. Det vore därför så godt att Peckelan sjelf begaf sig till kungen. Honom, gammal finne, skulle ingen taga, och han hade något för egen räkning att tala med kungen om. Han hade därför före Peckas ankomst nästan beslutit sig för en sådan resa. Nu bestämde han sig därför, och byggnadssedel skulle han nog hafva med sig hem. Under tiden kunde Pecka se sig om efter plats. Sådana var icke ondt om. Vidare beslöts, att såväl Pecka som Peckelans yngste son skulle följa gubben så länge de kunde dölja sig i skogarne. Då man kom så nära bebyggda orter att detta icke kunde ske, borde de unga männen stanna och invänta gubben. Planen var klok och borde icke misslyckas. Man borde dock skynda, ty det var långt fram på vintern.

Utän uppehåll begaf man sig på väg genom de öde skogarne, och så uppnåddes Dalelfven. Der var Pecka

bekant sedan föregående färden, hvadan man icke behöfde tveka om kosan. Pecka gick i spetsen för tåget, och efter ett par veckor hade man lemnat bergen och var nere på låglandet, då man en dag långt bort i öster varsnade hafvet. Pecka stannade ett ögonblick, och så lyste ett gladt leende i hans drag.

»Hvad tänker du nu, Pecka?» frågade den gamle Peckelan. »Jag tänker, att vi snart hunnit vårt mål, och vi skola skiljas, såvida mitt minne ej sviker mig. Kom!» Och så stannade han efter ett par timmars vandring på höjden af en ås. »Hör ni något?» — »Ja, en fors!» — »Då äro vi snart vid målet.» Så var det ock. Pecka hade återfunnit det ställe der Anti och han först landade på svenska kusten, och till bevis derpå utvisade han furan och det inhuggna bomärket Y. »Ah, du har godt minne, Pecka,» sade gubben. »Kan vi hvila här?» — »Jag tror så,» sade Pecka; »slå eder ned! Jag vill ut och spana.»

Efter några timmar återkom han och sade: »Ja, här är som förr öde på en lång sträcka: ingen rök, intet spår. Nu vill jag se till om någon upptäckt hvad vi gömt här.» Eken och furan hade väl bevarat hvad uti den inneslutits, och ehuru skogen vuxit upp och snön låg kvar, återfans också båten. Då Pecka framtagit den gömda bössan, undföll den unge Peckelan ett gladt utrop. »Ja, Pavo,» sade Pecka, »gläd dig! Finnarne ega en bössa till, och kom snart åter, så skola vi jaga af hjertans lust på hemvägen; och nu under det far är borta skola vi se till att skaffa oss hvad vi behöfva. Du kan då visa, om du duger att sköta bössan lika bra som bågen. Nu måste vi reda vårt läger, ty som jag sagt, tror jag det är bäst vi stanna här. Fader Peckelan skall icke hafva svårt för att hitta vägen till kungen. Det är blott att följa hafsstranden; alla vikar bära ännu, och bygd vet jag fins här söder ut.»

Då gubben hvilat ett par dagar, fortsatte han färden, sedan man öfverenskommit att om de unge männen oroades, borde de rädda sig så godt de kunde och icke afvakta Peckelans återkomst. Han också borde vara fri i sina handlingar. Vore han icke åter då våren kom och tufvorna stucko upp ur snön, borde de unga männen begifva sig hem.

Pecka och unge Pavo följde gubben så långt söderut att bebyggda orter anträffades, hvarpå de vände om till lägerplatsen, der de gjorde tillrustningar för en längre tids vistelse. Och så företogo de jagter i angränsande marker för att fylla dagens behof.

En dag hade de företagit en längre jagttur och icke förrän sent på aftonen återkommit, då de till sin förvåning redan på afstånd upptäckte, att deras eld brann ljus och klar, hvarför de försigtigt närmade sig den, då de till sin glädje blefvo varse, att gubben Peckelan redan efter halfannan veckas bortovaro anländt.

Han helsade de unga männen med den glada under rättelsen, att hans resa lyckats öfver förväntan väl. Med konungen hade han blott fått vexla ett par ord, ty han hade haft brådtom, men byggnadssedlarne hade han fått af en annan, »och väl var, att ni icke voro med, ty en hel hop lösfinnar hade de tagit till knektar. Väl var, att de icke togo mig,» sade han skämtsamt, »och ni kan ej tro hur mycket folk der var. Aldrig vill jag mera gå till kungen. I morgon gå vi hem igen till våra skogar; der kan man trifvas i ro.»

Våren hade gjort sitt inträde, solen mjukade upp snön under dagarne, hvarför våra finnar färdades under de ljusa nätterna, då kölden gjorde snön hård och lämplig för skidorna. Deras färd gick raskt, emedan de följde Dalelfven, der sådant var möjligt.

Så stodo de en morgon uppe i Malung hos Peckas vän Per och hans fader. De mottogo finnarne med bekymradt utseende och sade, att de icke vågade taga emot dem så som de voro skyldiga till, nej icke ens hysa dem, ty fogden hade påbudit, att alla »strykfinnar» skulle gripas och föras till honom, och nu bådo de finnarne skyndsamligen begifva sig bort, innan någon af grannarne fick se dem. »Stanna uppe i bergsidan der,» sade de, »så skola vi då det mörknar komma till eder och se till, att ni få hvad ni behöfven.»

Fogdens bud var något nytt för finnarne, hvarför de ej tvekade att efterkomma dalkarlarnes önskan. Ehuru de nog kunde fria sig från att anses som strykfinnar, ville de

ej uttrötta sig för att föras till fogden, utan begåfvo sig dit deras vänner önskade. Deras hvilotid var inne, och det gjorde dem egentligen detsamma hvar de hvilade.

På kvällen kommo både fader och son till dem, medförande åtskilliga matvaror, och så kom man i samspråk. Stor var dalkarlarne belåtenhet då de fingo veta, att gamle Peckelan så nyss talat med kungen samt att finnarne, Pecka medräknad, ej vore strykfinnar, utan bofasta män. De ville nu, att finnarne skulle följa dem hem, ty nu vore ingen fara mer. Nej, finnarne skulle fortsätta upp till Björkudden, och så måste Pecka omtala, huru hans tid förlopfut sedan han skildes vid Per uppe i fjället.

Vid Peckas skildringar huru Anti och han lefvat deruppe, blefvo både Peckelan och gamle Per lifvade. Gamle Per omtalade sina ungdomsminnen, då han jagat i fjällen, och huru han många gånger, och ännu så gammal han var, längtade till dessa jagtmarker. Gamle Peckelan förargade sig öfver att han aldrig varit der, ehuru de blott lågo några dagsresor från hans hem. Gubbarnes samtal gaf Pecka anledning säga, att det förlängde vägen obetydligt, om de toge hemfärden derom. Årstiden var för renjagten den bästa. Han föreslog därför, att dalkarlarne och finnarne borde följas åt och jaga så länge skidföret var passande. Sjelf hoppades han finna sitt hus orubbadt, och der hade alla rum. Förslaget rönste lifligt bifall, om finnarne ville dröja en dag, medan dalkarlarne rustade sig i ordning. Det var gifvet, att finnarne gerna gjorde som deras vänner önskade, och så beslöts resan.

En vecka derefter voro alla jägarne en afton församlade i Peckas störrhus. Der lågo redan två renhufvud med hornkronorna på uppe på taket, och öfver elden puttrade grytan. Man hade på vägen påträffat renar och anställt en drifjagt, eller så att de unga karlarne hade kringgått en flock renar och motat dem till de på post stående äldre. Nu var man framme. Jagten hade börjat bra, och man talade om hur man på bästa sätt skulle åtkomma så många renar som möjligt.

Gamle Per sade då, att han kände till ett fjäll längre norrut, som stupade rätt nedåt på vestra sidan, och der hade

en gång några af hans förfäder påträffat en stor hop renar, hvilka de omringat och skrämt så, att renarne kastat sig ned från fjället och slagit sig till döds i sådan mängd, att de icke behöft jaga mer det året. »Kunde vi träffa på ren der, skulle vi göra likaledes; åtminstone borde vi försöka.»

Alla tyckte det förslaget var bra och ville äfventyra en färd dit, och så drog man ut. Våra jägare hade också tur, ty vid deras ankomst till fjället sågs der ett betydande antal renar. Nu var konsten att drifva dem till det för renarne farliga stupet. Gamle Per styrde jagten och utställde kamraterna. Pecka blef den siste, och så började man krypa och göra afståndet mellan skyttarne och renarne allt mindre och mindre. Mot middagen voro djuren omringade på tre sidor. Den fjerde sidan, eller stupet, försvarade sig sjelf. Jagtsättet var tålmodspröfvande. Man frös och svalt, men hoppades, ty mot kvällen hade renarne dragit sig upp på fjälltoppen, och skyttarne voro inom skotthåll för de renar som gingo längst ned i fjällsidan.

Pavo Peckelan, den yngste af skyttarne, var närmast djuren. Han hade krupit hela dagen, och nu ändtligen var renen nära. Ungdomsblodet strömmade varmt, och nu kom det i kokning. Skottet small, renen störtade, och med detsamma rusade hela renfloeken utmed fjällkanten söderut. Men der möttes den af skott. Nu vände den, och rusade uppåt och norrut så nära branten, att hade nu någon funnits så nära att han skjutit, skulle skaran störtat utför.

Olyckligtvis var den jägare som bort vara der icke till hands. Denne var Pecka. Han hade icke krupit tillräckligt långt fram utmed kanten. Renfloeken fick rum att skingra sig, och då detta inträffade lät Pecka sitt skott gå, hvarpå en del af renarne ännu en gång vände, då de andre skyttarne kommo i tillfälle att skjuta. Renarne bröto sig nu igenom skyttelinien och voro snart ur sikte.

Man samlades och beskådade sitt byte. Det var rikligt, men icke sådant det kunde varit om man lyckats jaga de rädda djuren utför branten. Gubben Per önskade det varit idel gamla skyttar; de unge kunde man aldrig lita på. Pavo skulle väntat med att skjuta, och Pecka skulle krupit längre fram; då hade blifvit annat af. Emellertid fick man vara

glad åt hvad man fått. Det blef besvärligt nog att få hem detta. Sedan man arbetat några dagar, drogo dalkarlarne med Peckas gamla kälke på hemväg. Man hade uppgjort att nästa år göra om jagten. Sedan dalkarlarne aflägsnat sig, frågade gubben Peckelan helt plötsligt Pecka: »Hvarför skrämde du icke renarne utför stupet? Jag såg nog, att du var framme och kunde gjort det, men drog dig tillbaka.» — »Jag gjorde så därför, att vi icke kunde göra oss nytta med så många.» — »Rätt! Hur kom du att tänka på detta?» Pecka berättade hvad som hände i Granberget, då finnarne dödade långt flere elgar än de behöfde. »Jag kunde tro du varit med om något sådant; kom ihåg, Pavo, att jägare skola vara måttliga i sin ifver att döda,» och der uttalade den gamle finnen ord som för alla tider böra ihågkommas af jägaren.

Vid Björkudden blef glädje då den gamle husfadern med sitt följe återkom. Man hvilade ut några dagar, hvar efter Peckelan sade, att om Pecka ville dröja en tid, skulle de tillsammans göra ännu en resa. Han kunde hjälpa till vid vårarbetena. Inseende att gubben hade någon allvarligare mening med detta förslag, blef Pecka kvar, och så kom den dag vårarbetet var färdigt. »Nu, Pecka, vill jag följa och hjälpa dig att utse ett nybygge åt dig. Mina gossar följa, och vi gå ej hem förrän du har tak öfver hufvudet — resten må du göra sjelf.»

Så drogo de åstad fem man högt, men möttes redan nere vid nästa finnbygge af den ledsamma nyheten, att deras vän Vedalajnen i Afundsåsen aflidit. Hans bror, Johan i Midskogen, hade tagit till sig enkan och barnen samt lemnat torpet till en af sina raskaste karlar. En annan dålig nyhet var, att bönder under hotande ord visat sig i söder och vester i marken. De hade sagt, att de finnar som nu voro bosatta ville de ej ofreda, men vore så att flere finnar började bygga, skulle de rifva ned torpet. »Af hot dör ingen,» sade gamle Peckelan, »och der vi stanna torde bönderna icke så lätt finna oss.» Då de drogo förbi den nye inbyggaren på Afundsåsen var han af den mening, att man ej hade någonting att frukta af bönderna på svenska sidan, men deremot vore norskarne ingenting att lita på. Säkrast

och bäst hade Johan Vedalajnen, som bodde midt på gränsen. Kommer svensken, är han svensk, komma norrman är han norrman, han redde sig bra, och styf var han i allt.

Sedan Peckelan med sitt följe vandrat en dag, kommo de in i en verklig urskog, der något tecken att menniskor besökt den icke kunde skönjas. Deremot såg man så många flera märken efter vilda djur, och sedan man kommit till ett lägre berg, bevuxet med öfvervägande löfskog, var detta så fullt af vindfällan, att man hade svårighet att tränga sig fram. Man häpnade då man såg, att dessa otaliga, på marken liggande träd voro fällda af bäfrar. Då sällskapet uppnådde höjden, afkastade Peckelan sin börda och sade: »Nu, Pecka, är du vid den plats der du skall bygga och bo. Här nedom höjden flyter ett litet vatten mot söder och vester; der skall du finna bäfrar i mängd. Öster ut har du sjöar, norr- och vester ut likaså, och der ser du toppen af det höga berget. Derifrån kan du se en stor del af skogen, och så många elgar och björnar som här finnas söker du förgäfvets på annat ställe i denna del af landet. Jag vet detta derigenom, att en jemnårig finne här lefvat några år ensam och känd af få. Han dog hos mig och sade, att ville jag ömsa boplats borde jag gå hit. En gång tänkte jag derpå och var här och såg mig omkring; nu lemnar jag marken åt dig.

»Bjurberget kallade min vän höjden, och som du ser är namnet riktigt. Och här skall du bygga och bo, det är mitt råd. Nu till arbetet! Gör sjelf din sved, Pecka; huset vill jag bygga som jag sagt dig förut.»

Så hörde man yxornas slag mot sekelgamla träd, och brakande föllo de jätttestora furorna. Hvarf på hvarf af pörtet blef uppfördt, och hvirflande flög röken mot skyn der marken röjdes och brändes. Så kom helt oförmodadt en dag Johan Vedalajnen jemte ett par unga finnar. Han hade hört, att nordfinnarne dragit söder ut, och så hade han skyndat att uppsöka dem, emedan norrmanne voro i skogen. De hade gästtat hans karl i Afundsåsen, men blifvit så mottagna, att de flytt och lemnat fyra bössor efter sig. Om någre flere partier kommit öfver gränsen, visste han icke, men han hade velat varna sina landsmän.

Då Vedalajnen fick höra, att Pecka ämnade slå sig ned der, helsade han honom som god vän välkommen, och då han fick veta, att Pecka var ensam, föreslog han honom att åtaga sig de båda finnarne, bröderna Mackran, hvilka han hade med sig. De vore nyss komna öfver och vore utan medel, hvarför de sökte sig skydd och arbete. Gubben Peckelan rådde Pecka behålla de unge männen; dertill hade han råd, och så kom man öfverens om den saken. Då Vedalajnen tog afsked, lofvade han underrätta Pecka, om han skulle höra af norrmännen, och tog löfte af Pecka, att han skulle varna, ifall han fick se eller höra af, om svenskarne ströfvade omkring i onda afsigter. Pecka behöfde blott tända en eld på det höga berget, så visste Vedalajnen hvad det betydde.

Någon tid derefter lemnade Peckelan jemte sina unga män Bjurberget. Nu hade Pecka eget pörte och egen sved samt två unga biträden och förfogade öfver två bössor. Han var sjelf husbonde med byggnadssedel; ingen kunde rubba honom annat än med våld, och för våld fruktade han föga. Han litade på sig sjelf, sina män och sina hundar, sin vänskap och bekantskap med nästan alla finnar i en vid krets. Han kunde tryggt arbeta på sitt nybygge, och detta försummades ej. Mot hösten voro uthusen färdiga och en vid plats röjd. Man kunde för året ej göra mer vid gården, och nu måste man tillse att fylla behofven för vintern. Bäfverfällor utsattes, och så började fångsten och jagten med allvar.

I bröderna Mackran hade Pecka funnit värdiga jagtkamrater och kunniga gillrare. Hvad gamle Peckelan sagt om rikedomerna på vildt i dessa marker var icke öfverdrifvet. Pecka hade en viss förkärlek för björnjakten, hvilket ock var förhållandet med alla nybyggarne, ty på det hela voro björnarne de af vilddjuren som åstadkommo den största skadan på så väl boskapen som elgarne, och elgarne voro det villebråd som mest aktades af de fattiga invandrarne. Det var af dessa skäl som Pecka och hans kamrater med ifver angrepo björnarne, med den lycka och framgång som gjort att Peckas namn den dag som är ännu lefver i den brutna och odlade mark som ännu bär namnet Finnskogen.

Också sade Nila Mackran en dag: »Pecka du, vi måste bygga oss en stuga till du, vi hinna ju ej torka och röka vårt kött i den vi hafva.» — »Ja, Nila, derpå har jag redan tänkt. Den stugan skola vi bygga närmare berget der borta vid tjärnen, der du stack den stora svarta björnen; och den stugan skall blifva din, och der skall du bygga och bo, ty vi tre hafva makt nog att göra ett sådant arbete, och i vår hugga vi din sved vid Mackranstjärn*). Köttet går nog åt, om ej för oss, så fins nog de som behöfva det, och björnarne måste vi minska, om vi vilja hafva vår boskap i fred.»

31. Den fredlöse.

Så lefde och arbetade Pecka med sina kamrater i några år. Allt flere finnar ankommo till trakten, och allt tätare blefvo nybyggena. Peckas hjälp påkallades ofta då björnarne visade sig ondskefulla. Det var icke så ovanligt numera att se främlingar vid hans hem i Bjurberget, hvarför det icke i någon högre grad väckte hans förvåning, då han en dag såg en kvinna och en karl komma vandrande på sveden och styra sina steg dit der han befann sig.

Pecka blef dock öfverraskad då han i kvinnan igenkände Wappu. »God dag, Pecka!» sade hon raskt; »såå du har nu byggt dig en egen gård, och så långt bort från oss. Det var just icke så godt att finna dig, Pecka, men nu är Wappu här och har gossen din med. Jag tror du icke känner igen honom? Nej, nej! Det är icke att undra på. Du har ju ej velat komma till mig och se på honom sedan han var liten, liten. Ja, sådana äro karlarne! Kanske du ej heller känner igen mig? Åh ja, det är länge sedan den kvällen jag satt i ditt knä och du sprang ifrån mig!»

Pecka var öfverraskad af att se Wappu och stod med öppen mun och mållös under hennes tal. Han kunde icke

*) Nu Mackartjärn.

begripa, hvad hon menade, och var just i begrepp att fråga henne om hon möjligen blifvit sinnesrubbad, då hon återigen tog till ordet och sade: »Låt oss gå in, Pecka; jag har mera att säga dig, och vi äro i behof af hvila. Kom!» sade hon och sköt honom före sig. »Kom in till Pecka,» sade hon och vände sig till den unge mannen, och innan Pecka hann riktigt sansa sig var han inne och dörren stängd.

»Sätt dig nu,» sade hon till Pecka, »och hör hvad jag har att säga dig, och se ej ut som du ville hugga yxan i mig.»

»Hm!» sade Nila Mackran, som åhört hvad Wappu sagt, till sin bror: »Kan du begripa det här, du? Det var en sate till käring att vara kavat, och vacker sedan! Men inte tror jag Pecka har något med den att göra. Såg du hur hon blängde på honom? Jag tror så när hon ville honom något ondt. Skola vi gå in?» — »Asch, nog lär Pecka reda sig för de der två. Karlen såg dock icke så vissen ut; det är nog »slag» (mod) i den, liksom i mor hans; men som sagdt nog reder sig Pecka mot de der; vi gå väl ned i odlingen så länge.»

Sedan Wappu kommit in i pörtet teg hon en stund; derpå sade hon till Pecka: »Känner du ej igen gossen din?» — »Nej,» sade Pecka. — »Nå, så skall jag väl säga dig, att vi kommit hit till dig just för hans skull. Det är lille Matts, Örjan Kajlands och mor Mattus yngste son och min gosse. Du har aldrig velat gå in till oss och se på gossen; nu måste du behålla honom hos dig, och då blir det din gosse. Detta har jag velat säga dig så att drängarne dina må veta det, och annat folk här på trakten med. Matts har kommit i skada för handödat storsvensken i Bortan och kan icke vistas hemomkring på skogen utan att bli dödad antingen af öfverheten eller storsvenskens slägt. I Rögden fick vi veta att du byggt här, och så gingo vi hit. Du måste nu taga hand om Matts och skydda honom, hvilket vi derhemma icke förmå. Gif oss nu något att äta, och sedan vill jag gå. Matts och du kunna sedan rådås om hur ni böra ställa eder.»

Pecka steg nu upp utan att yttra ett enda ord och gick ned till odlingen, der bröderna Mackran arbetade. Till den yngre sade han: »Gå in och se till att främlin-

garne få sig något att äta. Tag fram hvad vi hafva.» Derpå grep han jernspettet och bröt sten med en styrka och en ifver som satte Nila i förvåning. Efter en stund sade Nila: »Hur är det, Pecka, ha främlingarne gjort dig illa vid?» — »Åh nej, just icke det, Nila, men jag önskade jag hade fader Peckelan här för att råda mig. Det är icke godt att begripa, hur man här bör handla.» — »Åh jo, nog begriper du det, Pecka; du brukar icke vara rådlös, och dessutom kan du ju snart träffa fader Peckelan.»

»Ja, som du säger, Nila; det blir nog det bästa att gå upp till honom, så vida du icke kan gifva mig ett godt råd. Låt oss gå in i skogen och sätta oss, så får du höra hur det är.»

Sedan karlarne slagit sig ned under träden, berättade Pecka om de sina och sin bekantskap med Grills och Wappu, samt hvad mellan dem tilldragit sig. Han berömde derunder Wappu för hennes vänlighet mot Matts, men trodde likväl att det legat i hennes makt att hindra honom att begå illgerningen emot storsvensken.

»Ja, det kan du lita på,» utbrast Nila ifrigt. »Nej du, hon ville storsvenskens död och eggade stackars Matts, som ingen annan mor vet af; det skall du nog få höra af honom sjelf. Att hon icke heller önskar dig något godt, är gifvet, men för Matts' skull har hon nu handlat klokt, klokare än mången annan. Du får höra hvad hon vidare säger innan hon går, men jag tror vi böra säga bror min alltsammans. Det behöfs nog, att vi alla äro öfverens, ifall vi skola få folk att tro, att Matts är din son, hvilket jag icke tror går för sig i längden. Tag honom derfor med dig och gå upp till Peckelan; han skall nog säga dig hur det blir bäst att ordna för Matts, och i den saken borde Anti låta höra af sig, och det skall du få se att han gör.»

De sågo nu den yngre Mackran komma ut från pörtet och begifva sig ned till odlingen. De anropade honom. »Hvad säga främlingarne?» frågade Pecka då han hunnit till dem. »Åh, just ingenting. Den unge karlen synes mig sorgsen, och kvinnan frågade mig, om vi icke hade något kvinnfolk här i gården, och då jag sade henne, att vi redde oss bra ändå, ville hon veta, om vi hade några kreatur och hvem som skötte dem. Då gick jag min väg. Nu ha de

ätit, så det är bäst du går in nu, Pecka, och ser till hvad de företaga sig.» »Ja,» sade Pecka och steg upp; »säg bror din, Nila, hur vi ha det och gå sedan till arbetet.»

Då Pecka inkom i pörtet, sutto Wappu och Matts tysta. Wappu bröt tystnaden i det hon sade till Pecka: »Nu skall du hafva tack, och så farväl för den här gången! Mat har jag tagit med mig, så jag reder mig. Adjö, Matts lille! Det skär mig i själen, att jag icke kan låta dig behålla Grills' bössa, men jag ser Pecka har två; du får nog den ena; kanhända jag kan sända dig en framdeles. Gör och ställ nu som jag sagt dig, och låt ingen taga dig, hör du det! Wappu vill du skall lefva, och att vi träffas snart igen. Och hör nu på, Pecka! Kommer skada på Matts, skall du stå mig till svars därför. Ännu är du ej kvitt Wappu, så söndagsbarn du är.»

Dermed slängde Wappu sin säck på ryggen, tog bössan i handen och aflägsnade sig med raska steg.

Så snart hon försvunnit i skogen sade Pecka helt vänligt: »Välkommen hit, Matts! Var ej sorgsen längre; man får gå igenom mycket här i lifvet. Emot alla sorger och bekymmer ha vi arbetet, och sedan du nu hvilat dig några dagar skola vi göra en färd upp till gamle Peckelans på Björkudden, för att rådås med honom om hvad vi skola göra för framtiden. Lägg dig nu och hvila ut! Här kan du vara alldeles lugn; skulle någon spana efter dig, få vi nog varning, ty här på skogarne äro finnarne vaksamma. Dessutom äro vi nu fyra män och hundarne dertill. Ingen skall kunna göra dig illa.»

»Tack, Pecka, eller tack, far! Så vill Wappu jag skall säga, men jag vet icke hvilket jag bör göra. Säg mig hur du vill.»

»Du behöfver ej säga far,» sade Pecka förlägen; »mina vänner bröderna Mackran veta allt. Wappus mening var nog god; men hon känner icke oss nordfinnar; vi kunna behålla en hemlighet och skydda en anförvandt utan att bedraga hvarandra. Som sagdt, mina karlar känna dig och den olycka som skett. För dem lönar ej dölja något. Skulle mot förmodan någon främling visa sig här, kan du ju hålla dig borta så länge den främmande är här, och som jag sade, då du hvilat skola vi gå bort.»

»Jag är ej trött, Pecka, och behöfver ej hvila; jag vill gå med dig ut!» — »Nå, som du vill; kom!» Derpå gingo de till odlingen och arbetade till kvällen.

»Nila du,» sade Pecka följande dag, »Matts och jag gå nu till Peckelans. Följ oss en bit på vägen, få vi språkas vid. Vi måste taga båda bössorna med oss på färden. Du skall därför följa oss till Afundsåsen och försöka få köpa en af de bössor som finnarne der togo från norrmännen, ty att lemna eder här utan skjutvapen går icke an. Kunde vi få köpa två bössor af honom, vore det ännu bättre; men går detta icke, får någon af er gå ned till Anti. Han gör nog någon råd, ty bössor behöfva vi alla.»

Följande dag drogo karlarne jemte hundarne norrut. Då de nalkades Afundsåsen, beslöts att Nila skulle gå ensam fram för att köpa en bössa. »Se blott till att du får en felfri,» sade Pecka, »och kan du få två, desto bättre. Här har du penningar, Nila; vi vänta dig här.»

Nila återkom icke den dagen, och icke heller förrän sent dagen derpå. Han medförde en bössa, men det hade suttit hårdt att få den af Afundsåsfinnen, och nästan alla penningarne hade gått åt. Bössan var dyr, men bra.

»Ja, adjö då, Nila,» sade Pecka; »gör som du vill derhemna i Bjurberget; när jag återkommer, är ovisst. Blir det icke före vintern, så gå ned till Kymmen och hör efter hur det är med Anti, och tag för öfrigt reda på hur det är med de finnar som du under vägen påträffar, och var försiktig, om någon spörjer efter Matts.» — »Så länge som till vintern blir du väl ej borta, Pecka?» — »Ja, hvem vet; bryn eder ej om mig. Ställ med allt som vore det edert eget. Jag kommer nog åter. Frid vare med dig, Nila!»

Pecka och Matts drogo mot norr, medan Nila, fördjud i tankar, tog af åt söder. Han grubblade öfver hvad Pecka hade för planer.

Då Pecka och Matts marscherat en stund, sade den förre, att han trodde det vore bäst, om de under vandrigen undveke att visa sig hos de andra finnarne, och som äfven Matts var af den tanken, gjorde de så.

Vid framkomsten till Klarelfven frågade Pecka, om Matts kunde simma. Nej, det kunde han icke. »Nå, det

måste du lära dig,» sade Pecka; »slå dig nu ned här och afvakta min återkomst. Jag vill gå ensam till Peckelan för att höra, hur vi bäst skola ställa. Tänd din eld först sedan det blifvit mörkt och släck den innan det blir ljusst i morgon. Det är bäst vara försiktig, ehuru här ingen fara är å färde.»

Derpå fällde Pecka en grof, torr fura, afhogg en stump deraf och klöf ut en tjock plank, som han drog ned till elfstranden. Så klädde han af sig, band kläder och bössa på plankan, sägande till Matts: »Jag fraktar mina don på detta sätt hellre än på en flotte, ty elfven är strid och full af stenar, hvilka jag nu bättre undviker. Hvila dig nu i god ro tills jag eller någon annan hämtar dig i morgon.»

Dermed sköt Pecka sin plank ut i vattnet, hvisslade på hundarne och simmade, under det han sköt plankan före sig. Han var snart på andra sidan elfven, der han raskt klädde sig och försvann i skogen.

Då Pecka ankom till gamle Peckelans gård stod denne jente ett par karlar ute och samtalade. Pecka helsades med glädje af Peckelan och karlarne. De voro gamla bekanta: Huskoinen från Dalby och Lill-Per i Granberget.

»Du är mer än välkommen, Pecka,» sade Peckelan; »vi hålla på att talas vid om hvarjehanda. Det är icke så bra med finnarne här söder ut på skogen. Låtom oss gå in och se, om mor har någonting i grytan, få vi sedan språk vid.»

Då karlarne ätit gingo de ut och lade sig midt på släta sveden. Här kunde de samtala utan fara för lyssnare, och utan att bli öfverraskade också. Peckelan sade nu: »Berätta för Pecka hvad du vet från sydöstra skogen, Lill-Per.»

»Ja,» sade Per, »jag har sjelf intet sett, men hvad jag hört är, att Hackran länge legat i kif med Ekshäradsbönderna och Tyngsjöfinnen. Nu hafva Ekshäradsbönderna och deras länsman, som de kalla honom, bränt Hackrans torp och allt han egde. Sjelf slog han sig igenom och kom till skogs. Sedan har Hackran, som trodde att Tyngsjöfinnen hjälpt Ekshäringarne, öfverfallit denne, och nu irra de båda fredlösa omkring i skogarne. Lång-Kristoffers pojkar ha äfven gjort illdåd och bränt en gård, men en af

dem har blifvit fast, ty de andra finnarne i den trakten ha icke velat hjelpa honom, och vid Malmberget har en hel hop lösfinnar blifvit tagna till knektar. Det är ingen fred och ingen ro på de östra skogarne.»

»Icke heller efter elfven,» sade Huskoinen; »der ha finnar dragit fram och gjort odygd, stulit boskap och anfallit enstaka svenskar. Värst har en nykommen finne, Häcken, farit fram. Den har nu slagit sig ned på Fryksdalskogen och far oresonligt fram med både finnar och svenskar, så jag fruktar att vi finnar gå en svår tid till mötes, ty det låter illa äfven från andra håll längre bort, så gud vet hur vi skola kunna berga oss.»

»Ja,» sade Lill-Per, »bönderna säga, att de ha lof af öfverheten att ödelägga både oss och gårdarne våra; men detta kan jag aldrig tro är sanning, då kungen en gång gifvit oss byggnadsedlar och kung Karl kallat oss hit.» —

»Nej,» sade gamle Peckelan, »det tror ej heller jag, men svårt är att höra det finnarne icke fara beskedligt fram. Jag vet ej annan bot än att vi nordfinnar få sända dem bud att de hålla sig vid lag och rätt, eller ock må vi straffa dem.»

Här afbröts samtalet af ett häftigt skall från Peckelans hund, hvilken sprang mot skogen och skällde ifrigt. »Här kommer någon,» sade gubben; »låt oss se upp och vara redo!»

Karlarne fattade sina gevär just som en man framträdde på sveden. De stodo ett ögonblick stilla, men då mannen var ensam och utan bössa, lade de sig ned igen, och gamle Peckelan ropade på hunden.

Den främmande mannen ställde sina steg rakt åt dem. »Hackran,» sade Lill-Per, »så sant jag lefver!» Nu var mannen framme. Hackran sade: »Är du Peckelan, så säg mig det; jag söker honom och tror mig funnit rätt.» — »Så är det,» sade Peckelan, i det han reste sig. »Hvarmed kan jag hjelpa dig?»

»Hjelpa mig! Jag söker ingen hjelp. Jag tänker hjelpa mig sjelf framdeles som hittills. Nu vill jag blott, att du lånar mig kläder, ty till kungen tänker jag gå. Du ser hur jag ser ut,» sade han. »Icke en hel trasa fins på min kropp, och icke mycket helt fins på skinnet heller. Elden,

Ekshäringarnes knifvar och spjutsting hafva märkt mig. Jag ville ej stanna der hemomkring på skogen för att lappa upp mig, därför har jag gått hit till dig, Peckelan, och här tänker jag bli tills huden blir hel.»

»Du är välkommen, Hackran, och du tränger nog till hvila och vård, så ser du ut, och jag vet knappast hur du kunnat gå hit denna långa väg. Hela din öfverkropp jemte armar och händer äro ju snart sagdt ett enda sår.» — »Ja, nog är det så att Ekshäringarne ville mig väl och tänkte binda mig, men det gick ej. Hackran är fri ännu, det skola de nog i sinom tid varsna, ställ så jag får mig ett bad, så blir jag nog karl igen.

»Men hvad är för folk du har hos dig, Peckelan? Den der ifrån Gransjön känner jag igen, men de andra? Jaså,» tillade han, då Peckelan sagt hvilka karlarne voro, »då har jag allt hört talas om dem förut. Pecka, björnskytten, har varit i våra skogar, men hvad vilja de nu här? Hvad tala ni om?»

Gamle Peckelan berättade nu, att de förnummit huru finnarne foro oredligt och våldsamt fram, så att de uppretade svenskarne, och de vore nu betänkta på att söka förmå finnarne att iakttaga mer försiktighet gent emot dem, och föröfrigt hålla sig till lag och rätt, samt enighet sins emellan.

»Lag och rätt, säger du!» sade Hackran och for upp; »det är just svenskarne som icke hålla vid lag och rätt. De säga, att de hafva lof af öfverheten att bränna finnarnes hus och hem och ödelägga dem sjelfva! Är detta lag och rätt? Jag har min byggnadssedel att bygga och bo; det är lag och rätt, detta skall jag visa bönderna, och till kungen skall jag, och bönderna skola bygga upp min gård och beså min sved, det säger jag och Hackran med! Enighet sins emellan skola finnarne hålla! Ja, det är rätt det, men hur vill ni sådant skall ske?»

»Jo, vi nordfinnar lefva i fred med hvarandra och äro nog starka att göra vårt beslut till lag!»

Nu for Hackran upp igen. »Ni nordfinnar!» sade han ilsket, men tystnade och satte sig ned igen, hvarpå han sade: »Ja, ja, det vore kanske rätt så godt det; någon

öfverhet är man ju nödsakad att hafva. Kan ni få andra att hålla fred och göra rätt, nog skall Hackran vara med derom.»

Nu kom bud att badstugan var eldad, och man begaf sig dit för att bada, då Hackrans sår blefvo rengjorda och omsedda och man beundrade hans tålmod och kraft, som kunnat uthärda och bekämpa de smärtor som de vanvårdade såren nödvändigt måste åstadkomma. Men också var Hackran öfverallt känd för sitt mod och sin utomordentliga kroppsstyrka.

Vidare talades man vid om finnarnes ställning mot svenskarne, men kunde icke nu besluta något förrän man fått visshet om det af svenskarne utspridda ryktet, att de egde rätt döda finnarne och bränna deras gårdar, vore grundadt. Derom skulle Hackran lemna besked då han återkom från kungen.

Man beslöt, att finnarne emellertid skulle hålla sig stilla, men vaksamma och med alla möjliga medel skaffa sig så många bössor som män funnos. Dem som omöjligen kunde skaffa sig eldvapen borde bistås af de som hade något. Vidare borde finnarne flitigt meddela sig med hvarandra samt söka utspana, om svenskarne rustade sig till öfverfall. Derpå skildes man åt.

Hackran och Pecka stannade kvar. Snart tog Pecka Peckelan afsides och bad honom ro öfver elfven. Här i ensligheten meddelade Pecka honom händelsen med Matts och allt hvad dermed egde sammanhang samt utbad sig Peckelans råd.

»Det duger icke, Pecka, att söka inbilla folk att gossen är din. Lika litet duger, att du har honom hemma hos dig ännu på en tid, ty det är gifvet, att storsvenskens slägt spanar efter honom, och skulle de finna honom hos dig, blir nog manfall å ömse sidor, och så blir ofred på hela skogen. Nej, Matts är gammal nog att sörja för sig sjelf. Följ honom till fjällen och låt honom vara der. Går det honom illa, så kan han få hjälp af mig; men nu är ej skäl att han visar sig hvarken hemma hos mig eller hos grannarne. Bäst om ingen vet af honom, och du gjorde rätt som icke besökte någon på hitvägen. Till dig kunna

möjligen spejare hitta, men der förlora de nog spåren, och i fjällen söker ingen. Vill du om ett år eller så hafva Matts till dig, skola vi under tiden sprida ut att du väntar en nära frände från Finland, och då han så kommer är han din brorson. Till storbondens släkt hinner knappast ryktet om en så vanlig tilldragelse som att en släkting kommer öfver. Tiden gör sitt till, och jag tror icke vi nu kunna göra något annat för Matts. En säck mjöl skall jag sända en af mina pojkar med till sjön, och på återvägen kommer du in. Gå nu och hämta Matts. Han må vara kvar här tills du i morgon före dager hämtar honom.»

Pecka hade under tystnad afhört Peckelan, medan han utvecklade sin plan, och då han slutat sade sig Pecka finna planen god; han ville handla derefter. Så blef Matts hämtad och fick del af planen, hvarmed han förklarade sig mycket belåten.

Pecka och Peckelan rodde nu hem, der de möttes af Hackran, som barskt frågade: »Får jag låna kläder af dig?» — »Ja.» — »Vill ni gifva mig intyg om hvad som öfvergått mig?» Ja, det ville de båda. Det blef sträfsamt nog för Pecka att skrifva och författa intyget, men gjordt blef det. »Tack,» sade Hackran, »nu går jag i morgon.» — »Det kan du ej med dina öppna sår,» sade gamle Peckelan, »du blir liggande i skogen.» — »Nej, såren gro bättre då jag vandrar, och jag har brådtom. Gif mig en yxa! Hackran eger ingenting, och har käringen min icke lyckats rymma, är hon fången af bönderna, och då pina de henne. Fort nu, Hackran har brådtom!» Hackrans brådska förstodo männen väl, och redan i första dagningen följande morgon var han rustad till affärd. Pecka tog honom då afsides och frågade honom, om han ville söka skaffa en bössa och medtaga den till skogen. »Ja, två om du vill.» — »Låt gå,» sade Pecka; »tag dessa penningar och köp två bössor. Den ene skall bli din, den andre min.» — »Du talar som vore det jag sjelf, Pecka. Frid med dig! Vi träffas!«

Ett par dagar derefter återfinna vi Pecka och Matts i störhuset på holmen. Allt var der som förr. Ingen meniska syntes ha varit der. »Ja, nu är du hemma hos dig, Matts,» sade Pecka efter en stund. »Mätte du trifvas lika

väl som jag gjort och gör här. Nu måste vi ut och skaffa oss mat för en tid. Vi skola följas åt till ett annat ställe jag ämnar visa dig. Der få vi nog arbeta, men det kan nog hända att det arbetet lönar sig väl; nu till jagten!»

»Är du trött, Matts?» frågade Pecka honom en dag, då de vandrade öfver några branta kullar. »Trött är jag icke, men hudlös öfver rygg och axlar är jag, så nog ville jag gerna hvila en stund. Är ej du trött, Pecka?» — »Nej, icke ännu; stanna och var tyst, Matts, så skola vi lyssna.» Så stannade de. »Hör du något, Matts?» — »Ja, jag hör en elf brusa öster ut.» — »Ja, så är det,» sade Pecka, »låt oss gå, vid elfven få vi hvila; der är vårt mål, och nu framåt!»

»Nu äro vi framme, Matts. Här skola vi slå oss ned; af med säcken!» — »Åh, har du bod här, Pecka? Du har varit här förr.» — »Ja! Gör nu eld, skall du få höra, hvarför vi gått hit.»

Då elden brann och de båda vandrarne lagt sig, berättade Pecka hvad köpmannen sagt honom om snäckorna, om sin fångst här, och hur mycket han fått för de perlor han sändt köpmannen. »Det fins nu icke mycket kvar af de penningarne, Matts; därför har jag gått hit. Vi hvila i dag och börja arbetet i morgon; men som du väl är nyfiken på snäckorna, vill jag gå och hämta några för att visa dig, och dessutom äta hundarne dem gerna; de skola nu få sig ett godt mål.»

Så arbetade våra skogsströfvare några veckor tills hösten kom och floden steg. Då måste de upphöra. Fångsten var tillfredsställande. Pecka var belåten, och så bröto de upp. »Se dig nu väl omkring, Matts, så du hittar hit äfven om du är ensam. Detta blir din silfvergrufva. Antis grufva tog hastigt slut; jag tror din blir drygare, ifall du är försiktig, och nu framåt!»

Då de anlände till Peckas bostad på holmen, var lagom tid att börja bärfångsten och sätta upp björngillren, och då Matts blifvit undervisad om det, sade Pecka honom farväl. »Arbeta nu, Matts! Tipp lemnar jag kvar här hos dig. Du får nytta och sällskap af honom. Du skall höra af mig åt vårsidan. Händer dig något ledsamt, så gå till

fader Peckelan. Han skall bistå dig, och framför allt, gif dig icke i strid med människor; undvik dem tills du hör af mig!»

32. Striden på Bysjön.

Pecka hade på sin vandring den oturen att råka ut för en snöstorm och kom dödstrött till Björkudden.

Fader Peckelan var glad att återse honom och kunde meddela den hugnesamma underrättelsen, att några ledsamheter mellan svenskar och finnar under hans bortovaro icke inträffat, ej heller med norrmännen. Det var tyst och stilla på skogen. »Du har dröjt länge i skogen och fjällen, Pecka, och det undrar jag icke på. Du trivdes bra der uppe, och så ville du väl icke lemna Matts förrän han blifvit van att reda sig på egen hand. Nu får du nog gifva dig ro här en tid.» — »Tack, fader Peckelan, men jag vill hem så snart jag kan taga mig fram.»

Det var full vinter då Pecka inträdde i sitt hem vid Bjurberget. Nila stormade af glädje då han igenkände sin husbonde och vän, medan brodern under tystnad sopade snö och isbark från Peckas kläder.

»Hur står det till med eder, gossar?» — »Jo, bra, och väl att du kom hem. Här kom snö så tidigt, att vi holmat många björnar. Det är godt om dem i år, och mycken skada ha de gjort både hos bönderna och finnarne. Både Viggarne och Johan i Midskogen ha varit här för att söka hjälp af dig. Nu skall bli lif i skogen; men hvar har du Tipp?» — »Hos Matts.» — »Ja, det borde jag ha tänkt, men jag är så glad att du är här så jag är dum. Ja, det går lika bra med Lill-Racki, tänk så roligt vi skola få i vinter!»

»Är några nyheter?»

»Nej, icke något vidare.»

»Har någon af eder varit till Anti?»

»Nej; det har ej blifvit något af.»

»Men ni har ju två bössor?»

»Åh, det var så sant det! Per Hackran har varit här och lemnat en bössa till dig, jemte mycken tack, och så bad han mig helsa dig och säga, att vi hafva ingen kung, bara en drottning, och det var en raring. Hon har dömt Ekshäradsbönderna att bygga upp Hackrans gård och föda både honom och käringen hans tills gården blir färdig och han har fått skörd, och länsman deras har hon dömt att hysa och försvara Hackran. Du må tro Hackran var stor på saken. Han sade, att det var aldrig värdt för svenskarne att göra finnarne något förfång, ty nu hade han talat så vid drottningen, att de skulle få veta att han varit i kungsgården.»

»Vet ni hvart Hackran gick härifrån?» — »Ja, han tänkte gå omkring litet här hos nordfinnarne, ty i vinter behöfver han ej arbeta. Jag tänker han gick till Peckelans, åtminstone sade han så.»

»Hur ha vi med mat till vintern, gossar?» — »Uhj, fullt upp med mjöl, men klent med kött. Snön kom för tidigt, så vi fick litet fågel. En björn ha vi fått i giller, men af den ha vi delat med oss till Elgsjöfinnen. Bäfrar ha vi fångat fem, och två mårdar ha vi skjutit, men nu blir nog annat af se'n du och Racki kommit hem. Hade vi nu din gamla Racki kvar i lifvet, kunde vi delat på oss; men nu få vi följas åt. Ingen nöd nu! Vi ha tre bössor. Det är ett dunderverk till bössa Hackran köpt åt oss; se här!» — »Har du pröfvat henne?» — »Ja då; men hon är för grof att bruka på småfågel; det blir intet kvar om man skjuter på en hjerpe eller en orre.»

»Skjut af dem hufvudet, Nila!» svarade Pecka skälmaktigt, »så har du kroppen hel.» — »Ja,» svarade Nila, »det blir nog bra det, blott du visar mig att det går an,» och så skrattade båda.

Några dagar derefter voro karlarne redo för att angripa björnarne, och detta gjorde de med tur och framgång. Den ena björnskallen efter den andra kom upp i Peckas björntall, och man ansåg sig behöfva sända Nila till Viggen och de andra finnhemmanen med helsningar, att ville de hämta björnkött, så vore de välkomna till Bjurberget.

Många begagnade sig af ett så sällsynt tillfälle, och det var några dagar helt lifligt i Peckas hem. Man prisade

hans gifmildhet och jagtlycka och fröjdade sig vid tanken på att ha blifvit kvitt så många skadedjur.

Bland dem som besökte Pecka var äfven Johan Vedalajnen. Han hade nyligen träffat gubben Peckelan och skattade Pecka lycklig som snart kunde vänta sin brorson från Finland till sig. »Ni blifva då fyra fullgoda karlar,» sade han, »och går det icke då framåt för eder, går det ej för någon af oss finnar. Vill du ha dina hudar och skinn sålda, Pecka, tager jag dem gerna med till Norge, dit jag reser om några dagar. Tag dem med och kom hem, vill jag gerna tjena dig, så vida du ej har lust att följa med sjelf?»

»Nej, Johan, till Norge vill jag ej, men vill du, som du säger, sälja mina skinn, är jag glad deråt och skall laga att de komma till dig i rätt tid. Hvad du säger om brorson min, så är nog bra att få honom hit, om han eljes är dugande, och det tror jag han är. Du har väl hört detta af gamle Peckelan?»

»Ja, har jag så; han talade om det för mig och mycket till. Och Hackran du, som gjorde en så lycklig resa till öfverheten!» — »Ja, jag har hört derom. Vet du hvar han fins nu?» — »Nej, om han icke är kvar hos Peckelan. Han hjälpte till och drog hem myrhö då jag var der, och gubben Peckelan sade mig, att han ej sett Hackrans make i arbete.»

Det började lida mot slutet af vintern då Vedalajnen och Pecka åter träffades. Vedalajnen var nu återkommen från sin resa och redogjorde för den. Pecka hade fått hvad han behöfde och dertill penningar. Vedalajnen berättade, att det likade sig till oroligheter i Norge. Der troddes på krig med Sverige, ty svenskar och danskar slogos redan med hvarandra. Det hade varit svårt att få köpa ett par bössor som han skulle ha med hem åt Peckelan. »Hade jag icke varit finne och bott på norska sidan,» sade han skrattande, »hade jag nog icke fått hvarken dem, krut eller bly; men nu gick det. För resten tror jag icke på någon fara för oss finnar, ty komma norrmännen, så gå de nog längre söder ut. Här ha de just ingenting att taga, och kanske de ock tro, att det ej är så lätt att gå genom skogen.»

Vedalajnens meddelande om norrmännen gaf Pecka anledning till funderingar. Sådana hade han förut också.

Han kände sig orolig öfver att han icke hört något från Anti, och han hade förgäfves väntat honom hela vintern. Han beslöt sig därför helt raskt att göra Anti ett besök.

Detta meddelade han Nila och bad honom under tiden i all tysthet begifva sig af till fjällen, för att se till hur Matts hade det. För den saken var Nila lifvad. Så beslöts, att de omedelbart skulle begifva sig af, hvar och en åt sitt håll och mötas hemma vid den tid gässen kommo från söder. »Farväl, Pecka; skaffa Nila en hund när du kommer söder ut.»

Hvar Pecka drog fram var han välkommen i alla finntorpen. Alla ville hafva honom kvar en eller annan dag. Med glädje sporde Pecka, att det var fredligt mellan svenskar och finnar. Väl hade oenighet och slagsmål inträffat, men icke af någon betydighet. Det blef bättre ju längre söder ut Pecka kom. Man bodde der så långt från svenskarne, att de sällan syntes till, och sina handelsfärder ställde man till Norge. Så inträdde Pecka en dag hos Anti. Der blef fröjd och glädje! Anti visste ej, hur väl han ville sin vän.

Det blef långa och många samtal om hur man tillbringat de år man varit skilda åt. Att Pecka byggt sig gård, det hade man hört, men icke trott det. Kvinnorna voro förvånade öfver att han hvarken skaffat sig kreatur eller kvinnohjelp, och Karna förklarade, att hon nu beslutit följa Pecka till hans hem. Det gick ej an på annat sätt. Ett hem utan husmoder, det gick på tok. Hon vore nu gammal nog, stor och stark, så nu dugde hon nog att göra skäl för sig, och så blef stämningen glad och lifvad.

Sedan silfvergrufvan var tom hade Anti på mellanstunder åter upptagit jagten, och han hade bra hundar, det skulle nog Pecka få höra och se.

Sedan Pecka och Anti blifvit ensamma förde Pecka talet på Matts. Wappu hade, sedan hon lemnat Pecka, gått hem till Grills igen och helsat Anti, att Matts var i godt beskydd; han behöfde icke vara bekymrad. Hon hade dock ej sagt hvar Matts befann sig, men då Anti visste, att han var Wappus ögonsten, hade han icke ansett det vara klokt att forska efter honom. Det var bäst att talet om honom dog bort. Storsvenskens släkt hade nog gjort allt sitt till för att få reda på honom, sökt när och fjärran, men Wappu

hade så väl dolt spåren efter honom, att spanandet varit förgäfvat.

Wappu hade varit mer än vanligt elak sedan hon kom hem, och af Holmsjöfinnen hade hon fått stryk därför att hon låtit sina kor afbeta hans slogmark. Bud hade hon sändt Anti, att det vore bäst hon köpte Örjan Kajlands gård, eller Antis och Peckas del. Penningarne skulle hon gifva Matts. Grills hade länge varit sjuklig, och Wappu ställde och styrde med gården och allt.

En dag ville Pecka gå ned till Träskog för att träffa Matts. Anti ville veta, om det var något särskildt han ville honom, eljes komme Matts snart till Kymmen emedan han med Anti uppgjort en jagttur så fort skaren blef stark. Jo, Pecka ville sända Matts till Norge för att köpa honom litet af hvarje.

»Behöfs ej, Pecka; du kan få låna min häst och fara sjelf, eller ock far jag.» sade Anti; »du får jaga tillsammans med Matts.»

Det förslaget var godt. Pecka gjorde bref och paket i ordning, och detta skulle Anti lemna köpmannen, så skulle han nog få de varor Pecka behöfde. Dermed for Anti åstad, utan att fråga Pecka hvad handelsmannen och han hade sinsemellan som Anti inte visste af.

Några dagar derefter anlände Matts från Träskog. Anti hade varit inne hos honom och nämnt om att Pecka var hemma och väntade på Matts. Matts hade sökt få Anti att vända om, ty från Norge hade sports, att man rustade för att då våren kom angripa svenskarne. Var detta sant, blefve kanske Anti kvarhållen i Norge. Man ville icke tro detta, men oroande var det i alla fall. Lissu deremot tyckte karlarne gjorde sig oro i onödan och sade: »Icke låter Anti taga sig af norrmännen; nej då, det duga de ej till; dessutom ha ju norrmännen och finnarne ingenting obytt med hvarandra, Anti kommer nog hem.»

Och sannspådd blef Lissu, ty tidigt en morgon kom Anti åkande på skidor. Han var trött och sliten, det syntes, och knappast hade han hunnit inom dörren förrän han ropade: »Upp, Pecka! Norrmännen äro öfver oss! Ja, ja,» sade han derpå gladlynt, då han såg Pecka springa upp

från bänken der han legat och gripa bössan, »så brådtom är det då icke; men många dagar dröjer ej förrän de äro nere i socknen. Resan har gått bra för mig, Pecka. Allt är utträttadt, och dina saker har jag här,» och så tog han af sig bärsäcken och ställde den bredvid Pecka. »Der har du mer än du tror, och bref har du här,» sade han och räckte det till Pecka. »Nu Lissu, är Anti matfrisk, det kan du lita på; dröj ej med att sätta fram hvad du har!»

»Vi ha varit oroliga för dig, Anti,» sade Lissu under det Anti mumsade; »vi trodde norrmännen tagit dig.» — »Åh, trodde ni det! Ja, då trodde ni inte så orätt; åtminstone var det nära på de gjort det.» — »Hur gick det till, Anti?» sporde Pecka, som nu läst brefvet.

»Jo, det gick så till, att bäst jag körde utefter vägen upphann jag en hop knektar och annat krigsfolk. De stodo i en klunga, hade vältat med en kanon, och denna kunde de ej få upp. Så gick jag fram och såg på huru de buro sig dumt åt, gick så bort och högg mig en bändstake. 'Ur vägen med eder!' sade jag, och så satte jag bändstaken under kanonen och lyfte upp en på släden. 'Det var bra,' sade norrmännen. 'Hvad är du för en grofhuggare till karl?' — 'Åh, jag är en svensk finne,' sade jag. 'En svensk!' sade de; 'då taga vi dig till fånga; eljes reser du hem och skvallrar om att vi äro på väg.'

»'Tar ni mig till fånga?' sade jag. — 'Ja, sade de. — 'Det är inte gjordt än,' sa' jag, och så lyfte jag upp bändstaken och tänkte slå förmannen deras i skallen; men då sa' han: 'Ja, du kan fälle få gå, efter du är finne; men kampen din ta' vi och spänna för kanonen vår.' Så tänkte jag: låt dem ta den, eljes blir värre bråk, och så sa' jag: 'Får jag taga matsäcken min då?' — 'Ja, det är billigt; men du får inte gå fortare du än vi.'

»Så drogo vi i väg, men sakta gick det, för vi måste stå stilla hela timmar ibland, ty der kom folk som skulle förbi oss, och folk som skulle tillbaka, och svor och dundrade gjorde de. Så vardt det kväll, och då skulle vi hvila i en gård. Der var ock fullt af folk, så de lågo i alla hus, eller kom och gick. 'Skall ni icke sätta in och fodra hästen?' sade jag. 'Det får du göra sjelf,' sade de. Nå, jag

spände ifrån hästen och gick bort och tog mig hö i stallet; men det var göra nog att få något. Då tänkte jag, att bara hästen får äta litet, skall ni få se hvart Anti tar vägen.

»Så åt jag sjelf ute och såg att det kom mera folk, och gick af och an; några af mitt följe såg jag ej till. Och så passade jag på och satte mig upp på hästen och red tillbaka, och ingen af dem jag mötte brydde sig om mig. Släden min stod kvar på samma ställe der jag lemnat den, och då spände jag för hästen och tog så norrut efter några skogsvägar; och hur jag krånglade och letade mig fram kom jag till Bogen. Der lemnade jag häst och lass till Hejki, som kommer hit med allt då hästen hvilat några dagar, och på Hejkis skidor kom jag hem som ni ser.»

»Ja, du är välkommen, Anti; lägg dig nu och hvil!» sade Pecka, »få vi språkas vid mer då du hvilat ut.»

Innan Anti hunnit vakna kom Matts i Träskog med bud, att alla finnar så fort ske kunde skulle samlas vid Eda kyrka, ty nu var ofrid efter hela gränsen. Danskar och norrmän komme tågande i otaliga hopar. Alla vore bekymrade, och kvinnorna flydde undan. Bönderna hölle på att rusta och både, att finnarne skulle skynda att sluta sig till dem.

Så for Matts vidare, och flere finnar kommo som skulle ha sina bössor upprustade af Anti. Han kom upp och begaf sig genast till smedjan, i det han meddelade sina vänner, att ännu på en tre, fyra dagar kunde norrmännen icke hinna fram till Eda. Så kom en hop östfinnar tågande och ville Pecka skulle följa dem. Nej, Pecka ville gå norr ut till sina grannar, ifall norrmän komme öfver skogarne den vägen. »Nej, Pecka, du måste gå med oss; vi vilja icke mista dig. Du skall bli vår förman, och dig vilja vi lyda. Du får ingalunda gå ifrån oss, ty komma norrmännen hit upp i skogen, kan du veta att svenskarne ej hjälpa oss, utan vi få försvara oss sjelfva eller gå under. Nej, Pecka, du måste bli hos oss.»

Så kom Anti och sade, att Pecka ej finge lemna dem, och att han hade ingenting hemma att göra. »Jo,» sade Pecka, »det har jag; men lika godt, jag vill gå med eder, om jag kan få något bud hem till Nila.» Ja, det var ej

godt få någon. Alla måste med i kriget, och så stod man rådvill. »Karna hittar vägen,» sade Anti. — »Vill du gå, Karna?» — »Ja.» — »Gå då till Viggen; der får du nog någon som visar dig vägen hem till Bjurberg. Kom, skall jag säga dig något.» Han tog Karna afsides och sade henne, att hon blott behöfde säga Nila, att Pecka bad honom ställa tillrätta i fjället, om något är galet der. »Här har du att lemna Nila. Det är krut och penningar. Då kriget är slut kommer jag hem.»

Dagen derpå bröto finnarne upp. Då de hunno bygden fingo de veta, att norrmännen bränt flere gårdar på svenska sidan och nu vore samlade vid Eda, der äfven en stor svensk styrka stod emot dem. Längre fram på dagen kom en skidlöpare emot dem och sade, att han vore sänd för att bedja finnarne, som alla hade skidor, gå genom skogen och samlas öster om Eda vid Bysjön.

I skymningen voro finnarne framme. De möttes der af en svensk kaptan, som uppställde och räknade dem. Finnarne voro vid pass 300. Så sade han dem, att de skulle stanna der de voro, ty på sjöns is tänkte han möta och klå norrmännen. Men finnarne aktade icke hvad han sade, och då märkte han, att de ej förstodo svenska, hvarpå han ropade: »Fins ingen af eder som kan svenska?» — »Jo,» svarades långt bort i hopen. »Kom fram då!» Och fram kom Anti. Fins flere som förstå svenska än du?» — »Ja.» — »Säg finnarne, att de sjelfva välja sig en förman, som kan båda språken.»

Så gjorde Anti, hvarpå det svarades: »Vi hafva redan valt oss en.» — »Säg honom att han kommer hit.» — »Pecka, Pecka, gå fram till öfverheten!» ropades från alla håll. Då kaptan Lorentz, den svenske officeren, fick se Pecka syntes han bli angenämt öfverraskad af dennes utseende och gestalt och sade: »Är det dig folket valt till förman?» — »Ja, så ha de gjort, men jag vet ej, om jag duger till det; det är länge sedan jag såg något krig.» — »Har du varit med i krig förr?» — »Ja.»

Så talade Pecka om hvad han sett i sin barndom. »Nå ja, det var icke mycket,» sade kaptanen; »men är du lika duglig som du är lång till, så går det nog bra för dig.

Saken är blott att slåss, och slåss, så ingen fiende slipper fram här vid östra sidan af sjön; på midten och i vestra änden, skall jag laga att ingen slipper fram. Låt se ni nu slåss som karlar, ni skogsfinnar! I morgon i dagningen träffas vi.» — »Vi behöfva krut och bly,» sade Pecka. — »Ja, sänd ett par man med mig, skola ni få.»

Då kaptenen lemnade finnarne utbröt ett ogillande sorl bland dem. De ville helst slåss i skogen; ut på sjön ville de ej; der stode de ju på slätten utsatta för fiendens alla skott. »Varen lugna, finnar, ni skola få skydd, och det som duger till. Hitåt alla man som hafva yxor!» Ja, yxor hade alla. Så sade Pecka: »Nu hugga vi oss en bred vak, isen rycka vi upp och uppföra oss en mur, och i muren göra vi skottgluggar. Sedan lägga vi oss på isen och skjuta. Jag vill sedan se den norrman som kommer öfver vaken till oss.»

Huj, det var en sak som alla begrepo. Det var ock en sak som roade finnarne, och kvällens tystnad afbröts snart af ljudet från hundratals yxor. En del högg lös isstycken, en annan drog upp dem, och andra murade. Man lade sig på isen och mätte så, att hvar och en fick sin skottglugg lagom högt. Så arbetade man med kraft och ifver. Snart ankom folk från vestra sidan för att efterspörja hvad finnarne hade för sig som åstadkom ett sådant buller. Pecka meddelade dem sin plan att skydda folket för fiendens kulor, och kort derpå ljödo yxhugg äfven från vestra sidan, och kaptenen kom sjelf för att åskåda finnarnes arbete.

»Bra, Pecka, bra! En sådan mur skola vi hafva öfver hela sjön. Slå sedan vatten öfver, så att isen fryser ihop, Pecka, och vår isvall skall äfven trotsa kanonkulor. Ha, ha!» skrattade han; »storma ni danskar vår isvall, och ni skola få våta skjortor.» — »Vi fingo bra litet både kulor och krut, kaptten,» vågade Pecka anmärka. »Ja, gudnås, jag vet det; men det fins ej mer. Säg dina karlar, att de spara sina skott tills hvar man fäller sin fiende; vi kunna ej göra mer, Pecka,» sade han sorgset. — »Jo, vi ha yxorna kvar, kaptten.» — »Rätt, Pecka! Jag tror finnarne kunna bruka yxorna.» — »Ja, kaptten, knifvarne ock.» — »Godt, vi återse hvarandra i dagningen. God natt!«

Fram på natten var finnarnes andel i ismuren och vaken färdig, och samtidigt uppblossade otaliga eldar inne i skogen, vid hvilka finnarne kunde hvila och förplåga sig. Matts i Träskog, som var i böndernas flock midt på sjön, uppsökte der Pecka och Anti, och så talades de vid, att de väl skulle understödja hvarandra i striden. »Vi bönder hafva för få bössor; vi gå nog under vi,» trodde Matts. »Åh nej, Matts,» sade Pecka, »jag tog ej min mur längre än att jag kan hjälpa dig med några finnar, om jag ser det behöfs. Stån kvar ni! Norrmän och danskar komma aldrig öfver vaken. Och komma de öfver, slå ni ihjäl dem innan de komma öfver muren. Jag är säker derpå, så ingen oro för den saken, Matts! Nu sofva vi. Hejki och hans slägt, Mangskogsfinnarne, hålla vakt, och det är folk som duger.»

Redan en stund före dagningen hörde man dunder och gny från den dansk-norska hären. Det lät som en aflägsen åska. Finnarne började röra på sig och se oroliga ut. »Åten stadigt, karlar, ty det är ej säkert att vi få någon middag i dag. Vi bli nog tvungna att jaga norrmännen öfver gränsen, innan vi slippa.» — »Tror du det går den vägen, Pecka?» — »Ja, och sedan få vi nog arbete med att släpa hit alla de saker som norrmännen måste lemna till oss.» — »Ja, det skall nog gå. Uj, pojkar, hvad vi skola ge norrmännen för en dans!»

Vid solens uppgång ryckte danska hären ned på By-sjöns is, der den utvecklade sig i stort antal. Pecka, som stod vid stranden, ropade, att finnarne ännu kunde sitta kvar vid eldarne tills svenskarne ryckt ut på isen. När detta skett, ropade han att finnarne kunde komma. De borde genast krypa utmed muren, ty det vore onödigt att fienden fick se dem. »Fort fram hvar och en till sin glugg!»

Raskt utfördes den manövern, och nu fingo finnarne se fiendens stora antal. Men det var för sent att draga sig undan. Hvar man låg på sin post, och så gick Pecka lugn och reslig utefter skyttelinien och tillsåg, att gevären voro i ordning.

Nu dundrade det från vestra sidan, och der kom en stor skara ryttare med kaptenen i spetsen. De stannade under berget vid östra stranden. Då kaptenen kom fram

till Pecka, sade han: »Jag tillför dig hjälp, Pecka, ty skulle fienden bryta sig igenom här, kan du med dina män draga dig in i skogen och upp i bergen, men kvickt skall det gå, så att ni icke komma emellan fienden och ryttarne. Har du förstått?» — »Ja, kapten.» — »Har du någon post uppe på berget för att varna ifall danskarne försöka kringgå oss?» — »Ja, Anti med tjugu finnar och skidorna på stå der. De äro här på mindre än en minut.» — »Godt. Ah!» sade han i detsamma en kanonkula snuddade vid toppen af ismuren och for hvinande utefter isen i sjöns södra ände.

Så kom salvan så det ekade i bergen. »God morgon!» sade kaptenen skrattande, i det han tog en duk och viftade med den. Genast brakade det vid vestra stranden, och man såg kanonkulorna sopa ned en hel del danskar. »God natt med er!» sade han nu och red bort till dem som skötte de svenska kanonerna.

Den fiendtliga hären stod nu stilla ett ögonblick. Men derpå började kanonerna dundra, under det danskarne ryckte fram, och i ett nu small en salva från deras skyttar. Isflingorna hoppade från muren, och det började knäppa i finnarnes bösslås. »Vänta!» sade Pecka, och så gick ropet lågmäldt utefter hela finska skyttelinien. Danskarne gingo nu fram och sköto en gång till. Då de ej fingo något svar från den del af muren der finnarne lågo, blefvo de modigare och gingo närmare. Då kom ropet: »Tagen korn hvar och en på sin man!» och snart derpå hördes Pecka högljudt ropa: »Fyr!»

Då smattrade skott på skott utefter hela ismuren, och man efter man föll i fiendens led. »Tillbaka ni som skjutit, och fram ni som ha skott!» Så smattrade det en lång stund tills fienden drog sig tillbaka.

Så fortgick det hela dagen intill skymningen. Då hade kanonerna tystnat på svenska sidan och gevärselden blifvit allt svagare. Nu fick Pecka höra hur det small uppe på berget, der Anti stod med sina finnar. Han blef orolig, men så kom Hejki. »Det gick bra för oss, Pecka, helsar dig Anti. Den flock norrmän som angrep oss har gått tillbaka.»

Så kom kaptenen och sade: »Dragen eder in i skogen, finnar; gån omkring vaken, ryttare, och fallen danskarne i

flanken!» I blinken voro finnarne inne i skogen, och så sprängde ryttarne förbi, då i detsamma hela bondeflocken vid vestra sidan började fly. Kaptenen störtade dit så fort hästen kunde föra honom, och nu började äfven knektarne vika för den i antal öfverlägsne fienden. Det lyckades icke kapten Lorentz att få folket att hålla stånd, ty han föll, träffad af en kula i axeln. Mörkret föll hastigt på, och danskarne drogo sig tillbaka, som man trodde i följd af ryttarskarans anfall.

Pecka stod länge stilla med sina finnar, under väntan på något bud från kaptenen. Slutligen ankom Matts i Träskog jemte en hop af sina grannar. Han berättade, att kapten Lorentz var fallen, och att så väl knektar som bönder dragit sig söder ut, hvart visste han icke; men att danskarne gått tillbaka åt samma håll hvarifrån de kommit, hade han sjelf sett. Han hade uppsökt finnarne för att rådgöra med dem om hvad de skulle göra. »Att börja med draga vi oss en bit in i skogen och lägga oss der,» blef Peckas svar. »I morgon vilja vi se hvad vidare kan vara att göra. Kom med oss, Matts, med dina män. Vi ha intet att frukta af danskarne här, der snön är så djup. De ega icke skidor, och vi finnar hafva icke slitit värre i dag än att vi kunna vaka.»

Så drog skaran upp på berget, der den återfann Anti. Han och hans män voro vid godt humör. De hade jagat bort en hel hop fiender och endast fått två af de sina obetydligt sårade. I detta afseende hade det gått sämre för Pecka: han hade flere sårade och ett par döda. Matts sade, att af bönderna vore många fallna och af knektarne ännu flere.

Långt före dager voro Pecka, Matts och Anti ute och spanade. Vid muren och vestra sjöstranden lågo liken af de fallne kvar, men hvarken af svenskar eller danskar sågs en skynt: trakten var öde. Söder ut hördes dock ett affägsset sorl, hvilket föranledde våra spejare att dölja sig i skogen. Det kom närmare, nu hördes tydligt trampet af hästar, och snart blefvo ryttare synliga. De igenkändes af finnarne som svenska. Pecka anropade dem. Det var bekanta sedan föregående dag. De helsade finnarne med aktning. Finnarne voro den enda trupp som stannat och ej

skingrat sig. Ryttarne voro ute för att spana. De bådo Pecka stanna tills de kommo åter.

Efter ett par timmar sammanträffade finnarne åter med ryttarne. De berättade, att danskarne ännu låge kvar i sina kvarter sedan föregående natt, samt att på sjön låge flere hundra lik efter normän och danskar. Kapten Lorentz var ej död, blott sårad. Nu bad ryttarnes befälhafvare finnarne dröja tills bud kunde komma från öfverheten hvad de vidare borde göra. Under tiden borde de bespeja danskarne och sända bud till Noresundet, der befälet och knektarne stodo, om danskarne droge öfver sjön söder ut.

Härtill voro finnarne beredvillige. Då dagen inträdde kommo danskar och normän i små flockar och upptogo sina döda kamrater, och då detta var gjordt kom äfven en trupp svenska knektar och tog reda på de döda svenskarne. Bland dem voro flere bönder. Då gingo äfven finnarne fram. Kort derefter kom bud med helsningar, att finnarne borde komma ned till Noresundet, der svenskarne samlats och höllo på att förskansa sig.

Vid finnarnes ditkomst blef Pecka genast kallad till kaptenen. Han var visserligen svårt sårad, men från sin sjukbädd kunde han dock leda de rörelser svenskarne skulle utföra. »Pecka,» sade han, »du måste med dina skidlöpare närma dig danska hären. Döljen eder i skogarne och följ den danskarne hvaråt de gå. Låt mig flere gånger på dagen genom bud veta detta, och passa på, om någon mindre trupp blir skild från de andra och nedgör den! Nu får du ammunition och proviant för alla, men lita icke på att jag kan gifva dig detta en gång till. Ni få försöka snappa bort proviant från fienden och föröfrigt hvad ni kunnen, och stå de våra bi. Raskt nu till verket! Jag skulle sända en officer med dig, men här fins ingen som kan färdas på skidor. Låt se du sköter dig så vi kunna se hvarandra åter. Marsch!»

På kvällen kunde Pecka meddela kaptenen, att danskarne brutit upp, och att deras förtrupp nu stod vid Köla, der de brände och härjade som barbarer. I den mån danskarne drogo fram följde finnarne efter, och en dag hade de lyckan att nedgöra en liten styrka, som slagit in på en skogsväg och dervid tagit några fångar. Det var presten i

Köla och två hans döttrar. Jemte släden och några hästar sändes de nu till kaptenen, hvilken därför sände finnerne beröm.

Danskarne hade nu kommit ända till Holmedal, och finnerne fingo då order att vända om. Då de anlände till Noresundet tog kaptenen väl emot dem. Han hade nu både proviant och ammunition att gifva dem, om de ännu en tid ville stanna kvar vid gränsen som bevakning. Bönderna skulle besätta den af danskarne öfvergifna Morasts skans och finnerne fortfarande hålla sig i skogen utmed gränsen. slå alla fiender som de kunde mäta sig med, och fortfarande sända kaptenen bud om allt som inträffade.

Med denna anordning voro finnerne nöjda, och med glädt mod drogo de ut igen och spridde sig utefter gränsen. Nu fingo de goda dagar, ty ingen fiende fans i närheten, hvadan de jagade, sällskapade med sina stamförvandter på norska sidan och fördrefvo tiden på bästa sätt.

Så kom våren med soliga dagar, snön smälte och tufvorna tittade upp. Då kommo finnerne till Pecka och sade sig vilja hem. »Gå till kaptenen och säg, att vi måste hem och sköta vårt.» I skansen träffade han kaptenen, som nu var återstald. På Peckas framställning svarade han, att bönderna hade samma begäran. De ville hem till sitt jordbruk, och detta vore nog förhållandet med normännen ock. Han fann därför ingen risk vid att hemförlofva alla, men uppmanade dem att tillika hålla sig beredde, om han nödgades befalla dem gå ut igen. Pecka berömde han särskildt, gaf honom bref på att fortfarande vara finnernes förman och uppmanade dem att lyda Pecka i allt. Derpå tågade finnerne hvar och en till sitt.

Vid Peckas och Antis hemkomst berättade Lissu, att Nila varit der för att säga Pecka, att allt var mycket bra i fjällen. Nila hade haft skinn med derifrån, och Karna hade helsat, att hon stannade kvar vid Bjurberg tills Pecka kom hem. Både hon och Nila lofvade att se till allt väl, så att Pecka ej behöfde vara orolig. Till Anti sade hon, att hon ej sluppit ifrån Nila förrän hon gifvit honom Antis hynda; men de hade ju två hundar till. Anti sade ingenting om att Lissu gifvit Nila hyndan, och så var allt godt och väl.

»Nu blir du väl hos oss en tid, Pecka?» sade Anti. »Hjelp mig med vårarbetet, så följer jag dig sedan. Jag vill se din gård och kanske något mera,» sade han, »det är länge sedan jag var norr på skogen.» — »Som du vill, Anti. Nila sköter nog om det derhemma; jag vill ock se mig omkring här.»

33. Förfärlig hämd.

När våranden var slut kommo Pecka och Anti öfverens om att gå till Grills. Då de på aftonen anlände till Bogen, sågo de rök uppgå från taket till Grills' stuga. »Raskt, Anti!» utropade Pecka: »det är eld i taket, och folket synes ej till. Låt oss släcka den!» Inom några minuter hade de raska männen rifvit upp taket och dämpat elden. »Men hvar äro människorna här?» sade Anti. »Hoj!» Ett stönande från stugans andra sida besvarade ropet. De skyndade dit.

Der låg Grills, blek och nära döende, och bredvid honom låg en annan karl, blodig och sanslös. »Hur är det, Grills?» frågade de vid denna syn oroliga männen. »Illa, illa! Storsvenskens söner ha varit här. Mig, gamle sjuklige stackare, ha de ingenting gjort, blott kastat ut mig ur stugan. Drängen der, som ville försvara Wappu, ha de slagit, och Wappu sjelf ha de bortfört! Gud vare lof barnen äro hos Hejki! Kunnen I rädda Wappu, så gören det. Bönderna ha blott en liten stunds försprång. Skynden! Mätte Gud stå eder bi!»

Pecka och Anti skyndade i långa språng utefter den stig bönderna tagit. Hussa, hussa, Tipp! Efter dem! Och så blef jagt med besked. Uppe på en ås hunno de fatt fyra bönder, som stodo i en klunga och försvarade sig mot hundarne. »Hvad viljen ni?» frågade de de anstormande finnarne. »Hvar hafven I Wappu?» — »Vi ha ingen sett; vi veta icke hvar den trollkärigen är.» — »Svara fort!» ropade Pecka, i det han tog skydd bakom en fura och lade an med bössan.

»Jaså,» svarade en af bönderna, »ni vilja skjuta ärligt folk för en trollpackas skull. Försök om ni vågar. Eljes är Wappu ej långt borta från vägen. Ni ha sprungit om henne, och hon vill nog ej träffa eder, efter hon intet sade. Adjö med eder! Adjö med dig, Anti! Helsa bror din, den mördaren, att vi träffa honom nog, och akta dig sjelf! Skjut, om du vill. Ju förr saken mellan din och min slägt börjar, dess förr blir den slut.»

Af de sista orden hörde hvarken Pecka eller Anti något. De voro redan ett stycke väg tillbaka, under det de ropade på hundarne att söka. I det samma sade dem ett häftigt skall, att hundarne funnit något. Det var Wappu, som, bunden till händer och fötter, stod till hälften nedgräfd i en stor myrstack. Hennes mun var uppspärriad medels en upprättstående pinne, under det myrorna kröpo in och ut i hennes gap. Smärtorna af myrornas bett hade trängt ut ögonen ur deras hålor, och hennes utseende hade en hemskhet som kunde komma hvem som helst att darra.

Pecka, som hade försprång, ryckte först pinnen från munnen och afskar tågen hvarmed hon var bunden, under det han ropade: »Vatten, Anti! Vatten fort!» Och så befriade han Wappu från hennes kläder, jemte de tusentals myror som funnos på hennes kropp. »Mera vatten, Anti!» ropade han, sedan han tömt Antis mössa, och så fortfor han att befria Wappu från myrorna. Då Anti andra gången kom med vatten förde han det till Wappus mun, och en djup suck af lättnad undslapp Pecka då han märkte, att Wappu sväljde ned vattnet. »Hon kommer sig, Anti, hon kommer sig!» ropade han gladt. Stackars Wappu, det var en ryslig, en djefvulsk hämd bönderna tagit på henne. »Ös, mera vatten på henne, Anti! Jag måste upp till Grills och drängen.»

»Pärkelä,» sade Anti: »jag går till dem; du får stanna hos Wappu,» och utan att afvakta Peckas svar s yndade han bort. Skyndsamt svepte Pecka Wappus kläder om henne, och så tog han den hjälplösa kvinnan i sina armar och bar henne hem.

Der voro Hejki och hans hustru jemte Anti sysselsatta med att se om Grills och drängen, hvilken, sedan han blifvit tvättad, återfått sansen.

»Hur är med Wappu?» frågade alla. — »Hon kommer sig nog,» sade Pecka. — »Gå hem till oss med henne, Pecka! Der blir bättre ro än här.» Så följdes Pecka och Hejkis hustru upp till hennes hem, der Wappu lades i en säng. »Tack, Pecka, tack! Jag vet hvad som händt,» sade hon och tillslöt ögonen, hvilka redan återtagit sitt rätta läge.

»Gå ned, Pecka, och hjälp till med taket, så vi få in de sjuka dernere. Jag skall nog se till Wappu; se ni till de båda karlarnel!»

Då mörkret inbröt var taket lagadt, ugnen eldad och männen på sina bäddar. Af branden märktes föga spår. Grills var ej sämre än före böndernas angrepp, och drängen var kry nog.

»Hvad är det som föranledt böndernas hämdbesök just nu?» frågade Pecka drängen. — »Åh, under det bönderna varit borta i kriget har Wappu varit hemma hos dem, och der kom hon osams med deras kvinnfolk, som säga, att Wappu är högfärdig och elak, och då klappade Wappu på dem. Då böndernas kor sedan kom ut på bete, dog ett par, och en bröt benet af sig. Det var Wappu som hade trollat, och nu tänkte bönderna göra slut på henne för storsvenskens död, till hvilken hon retade Matts. Så sade bönderna innan de gingo. Gud vare lof att ni kom hit så i rättan tid! Nu ha bönderna intet för allt sitt omak, och jag träffar dem väl någon gång,» tillade han hotfullt.

Följande morgon var Wappu bättre. Hon sände ned Katri och bad Pecka komma upp; hon ville tala med honom och Anti med. Då de kommo dit satt Wappu i sängen och sporde dem, om de tänkt något på köpet hon föreslagit dem. Ja, men de tänkte ej sälja sina delar, utan behålla dem ännu några år, tills tiden blef annorlunda. Det var Anti som svarade. »Ja, gå då din väg!» sade Wappu, »och ni andra med; jag har något att säga Pecka.»

Då de blefvo ensamma frågade hon mildt: »Hvar har du Matts?» — »I godt behåll,» sade Pecka undvikande. — »Ja, jag förstår, du är ond på mig, Pecka, både för ett och annat; men säg mig något om Matts.» — »Jag har redan sagt dig allt hvad jag vet om honom.» — »Ja, då vill jag icke vidare tala med dig; gå du din väg, jag går min.»

Och Pecka gick. »Nå,» sade Anti,» hvad ville hon dig?» — »Hon frågade efter Matts; man blir aldrig klok på Wappu.» — »Nej,» sade Anti; »nu gå vi hem; här reda de sig utan oss.» Det var icke lång tid derefter Pecka och Anti inträdde i Peckas hem. Der blef fröjd och gamman. Karna och Nila täflade att visa Pecka, hur välkommen hem han var, och Pecka sade dem, att han tyckte de hade hunnit med mycket, och då Karna sedan bjöd dem på mjölk, blef han förvånad och frågade, hvar de fått ko ifrån. Då pekade Karna på björntallen och sade leende: »Der sitta fem skallar som Nila satt dit, och för dem ha vi fått kor.»

»Ja,» sade Nila, »du vet jag hade flere skinn; dem har jag lemnat Vedalajnen, och han har skaffat oss kräk och penningar till; men nu, Pecka, ha Karna och jag kommit öfverens så att vi flytta till Mackartjärn, ty jag vet du vill vara ensam. Hvad säger du, Anti, om den saken, du som är svåger med Karna?» — »Ah,» sade Anti, »när Karna och du äro öfverens, så är allt bra; jag vill följa eder till edert nybygge och se till att ni komma eder i ordning.» — »Så vill äfven jag,» sade Pecka, »och måtte det gå eder så väl som jag önskar!» Den dagen flyttningen skedde fingo de anskaffade kreaturen följa med, till det nya hjonelagets glädje, ty med dem voro de besutna och välbergade.

Då Anti och Pecka sedan återkommo till Peckas hem var der på gamla viset. Man tänkte icke mycket på jordbruket, mer på jagter och fröjdade sig åt att få lefva om sitt gamla lif. Unge Mackran hade sagt: »Jag följer dig, Pecka; Nila och Karna ha det bäst ensamma; jag trifves bäst der du är.» Och så blef det.

34. Unge Pecka.

En dag sutto de båda fosterbröderna och talade om gamla minnen, då en ung finne framträdde på sveden. Han helsade gladt och vänligt. Det var en son till gamle Peckelan vid Björkudden. Sedan helsningen besvarats, sade

unge Peckelan: »Far låter helsa dig, Pecka, att det kommit en brorson till dig från Finland. Han kom hemom oss, då far beslöt sig för att följa honom hit. De komma i morgon. Far går icke så raskt numera,» sade ynglingen leende, »och dessutom har han många att helsa på under vägen.»

»Far och hans sällskap äro välkomna,» sade Pecka. »Är det länge sedan min brorson kom till eder?» — »Åh nej, det var när snön gick af, och sedan har han hjälpt oss, ty far ville så; vidare får du väl veta då de komma. Brorsonen din heter också Pecka; det tyckte far bra om, ty namnet Pecka Huskojnen är känt bland finnarne. Hvar har ni Nila?» frågade den unge mannen. »Han är hemma hos sig vid Mackartjärn.» — »Åh, har han så snart flyttat från dig?» — »Ja, Pavo, gå du och bed Nila och Karna komma hit; vi få främmande, och Karna får lof att stanna här, säg henne det.» — »Då går jag med dig, Pavo,» sade unge Peckelan.

Då de unga karlarne aflägsnat sig sade Pecka: »Låt oss gå till fiskhusen. Vi taga näten med, Anti; vi behöfva mat.»

Då Anti och Pecka följande dag återkommo från sitt fiske voro grannarne från Mackartjärn anlända och i färd med att städa och pryda för de väntade gästerna. Dessa anlande dock först tredje dagen. Först hörde man dem sjunga, så bölandet af kreatur, och så muntert stoj och skratt, och fram ur skogen trädde en glad skara af två män och två unga kvinnor. Då främlingarne hunno fram till pörtet helsade gamle Peckelan »Guds frid!» och Pecka svarade sitt »Gud gifve!» »Binden in kreaturen, ni unge! Under tiden vilja vi gamle talas vid. Kom, Anti! Kom, Pecka!»

Så slogo männen sig ned ute på sveden, och Peckelan tog till ordet:

»Som du minnes, Pecka, lofvade jag dig bistå Matts under hans vistelse i fjället. Det passade mig ej på annat sätt än att jag sände flickorna mina till honom med mjöl. De blefvo länge borta, längre än jag ansåg de behöfde till den vägen. Efter hemkomsten var Maren tyst, fåordig och hade tårar i ögonen. Då tog gumman min ett tag med henne, och så fick hon veta, att hon längtade efter Matts, och att de voro sams. Hon ville återvända till hans koja.

Då sade mor till mig: 'Låt Matts komma hit: det blir ingen ordning på Maren förr.' Då sände jag efter Matts. Först hade jag gjort kunnigt, att jag väntade brorson din, Pecka, så det visste hela skogen, och nu är Pecka Huskojnen man till min dotter Marna. Hemomkring är landet icke bättre än här. Här må de i skydd af dig, Pecka, bygga sig pörte och sved. Kreaturen hafva de fått af mig, så nog komma de att berga sig, om de arbeta, och detta göra de nog. Ni får gamle och unge Pecka i Bjurberget, och Matts Kajland finnes ej mer. De som veta af och känna till Matts Kajland skola icke förråda honom.»

»Tack gamle hederlige Peckelan för hvad du gjort för Matts och oss!» sade Pecka. »Gamle Pecka har aldrig funnit trefnad i sin fasta bostad. Den gifves med glädje åt din måg, Peckelan. Det må ej finnas mer än en Pecka Huskojnen i Bjurberg. Gamle Pecka har gård och hem i Bogen, om han vill. Hitåt, Mackrans pojkar! Ni skola vittna om hvad gamle Pecka sagt. Tag Matts med dig, Anti, och säg honom hvad jag sagt, och må ni sedan icke vidare tala om saken.»

Och så blef det. Man var tillsammans några dagar under ett godt och fridfullt samkväm. Då sade Pecka: »Nu är allt bra här; nu går jag till fjällen; lefven väl! Anti, glöm ej Pecka! Vi återse hvarandra.»

En stund derefter stod Pecka vid skogsbrynet och såg ännu en gång på sin sved, sina händers arbete, och så hvisslade han på hundarne och försvann i skogen.

Omedelbart derpå framträdde från andra sidan sveden en kvinna, och Anti sade: »Wappu!»

Hvad ville hon? Skulle hon ännu en gång uppsöka Gamle Pecka? Måhända får läsaren veta det framdeles.

